

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

HAVI FOLYÓIRAT

55.06(4)

KIADJA

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT.

EGBSZERSMIND

A M. KIR. FÖLDTANI INTÉZET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

SZERKESZTIK

PAPP KÁROLY dr. és VOGL VIKTOR dr.

A TÁRSULAT TITKÁRAI.

NEGYVENEDIK KÖTET. 1910.

HAT TÁBLÁVAL ÉS ÖTVENNYOLC SZÖVEGKÖZÖTTI RAJZZAL.

FÖLDTANI KÖZLÖNY.

(GEOLOGISCHE MITTEILUNGEN.)

ZEITSCHRIFT DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT

ZUGLEICH

AMTliches ORGAN DER KGL. UNGAR. GEOLOGISCHEN REICHSANSTALT.

REDIGIERT VON

Dr. K. v. PAPP UND Dr. V. VOGL

SEKRETÄRE DER GESELLSCHAFT.

VIERZIGSTER BAND. 1910.

MIT SECHS TAFELN UND ACHTUNDFÜNFZIG TEXTILLUSTRATIONEN

BUDAPEST, 1910.

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT TULAJDONA. * EIGENTUM DER UNG. GEOL. GESELLSCHAFT.

TARTALOMJEGYZÉK.

A) ÉRTEKEZÉSEK.

	Lap	
† BÖCKH JÁNOS	Néhány új és már ismert molluskumfaj a Krassószörényi-Hegység alsókrétakorú lerakódásaiból (a VI. táblával és az 50—51. ábrával)	609
ERŐDI KÁLMÁN	A mezőségi tavak eredetéről (a 16. és 17. ábrával)	336
FRANZENAU ÁGOSTON	Középmiocén rétegeknek új előfordulásáról Budapest környékén, Rákospalotán	156
GAÁL ISTVÁN	Kövületes középmiocén Déva határában (egy ábrával)	163
— — — — —	Ujabb adatok a <i>Campylaea banatica</i> (PARTSCH Rm.) pleisztocénkorú elterjedéséhez	166
KORMOS TIVADAR	<i>Succinea Schuhmacheri</i> , ANDREAE és <i>Limnophysa diluviana</i> , ANDREAE Magyarország pleisztocén faunájában	170
— — — — —	<i>Daudebardia (Libania) Langi</i> Pfr. Magyarország pleisztocén faunájában	173
LÓCZY LAJOS	A monacói oceanografiai muzeum. (Az 1—4. ábrával)	129
— — — — —	A stockholmi nemzetközi geológiai kongresszus (a 41. ábrával)	529
LÖW MÁRTON	Miargyrit Nagybányáról (az 53. ábrával)	624
MAURITZ BÉLA	Magyarországi kőzetalkotó ásványok	541
NOPCSA FERENC báró	Geológiai megfigyelések Herkulesfürdő körül (az 52. ábrával)	622
PÁLFY MÓR	A szarvaskői Wehrlittömsz (a 39—40. ábrával)	480
PAPP KÁROLY	A kissármási gázkút Kolozs megyében (két táblával és hat ábrával)	305
PÁVAY VAJNA FERENC	Oláhlapád környékének földtani viszonyai (10 ábrával)	340
RÉTHLY ANTAL	Az 1810 januárius 14-iki móri földrengés (két ábrával)	133
SCHRÉTER ZOLTÁN	A gánti timsósvizű kút a Vértesben (két ábrával)	179
TOBORFFY ZOLTÁN	Magyarországi pyrargyritek kristálytani vizsgálata	360
TREITZ PÉTER	Az agrogeologia feladatai (a III—IV. táblával s két ábrával)	461
VADÁSZ M. ELEMÉR	Adatok a Magyar-Középhegység dunáninneni sziget-rögeinek geológiájához	176
ZIMÁNYI KÁROLY	Néhány adat a dognácskai pirit kristálytani ismeretéhez (az V-ik táblával)	550

B) RÖVID KÖZLEMÉNYEK.

GAÁL ISTVÁN	A <i>Valvata antiqua</i> Sow. a magyar faunában	169
HORUSITZKY HENRIK	A pöstyéni hévforrások radioaktivitásának eredetéről	538
HUNEK EMIL	Két ásvány új hazai termőhelye	628

	Lap
OLVASÓINKHOZ (Beköszöntő)	1
PAPP KÁROLY	Szerkesztői megjegyzés 486
— — — —	Válasz Lázár Zoltán úr kritikájára 629
TARGER HENRIK	VADÁSZ M. ELEMÉR dr. úr válasza megjegyzéseimre kritikai megvilágításban 178
TIMKÓ IMRE	Uj Pyrula termőhely Budapest környékén 175
TOBORFFY ZOLTÁN	A gánti timsósvízű kút ásványai 184
TREITZ PÉTER	A II. agrogeológiai konferencia Stockholmban 536
VOOL VIKTOR	Adatok a Cerithium vivarii OPPENH. eocén előfordu- lásához 620
ZIMÁNYI KÁROLY	A rutil új előfordulása hazánkban 185

C) EMLÉKBESZÉDEK.

SZONTAGH TAMÁS	Nagysúri Böckh János élete és munkálkodása (arcképpel)	3
TIMKÓ IMRE	Emlékbeszéd Güll Vilmos társulatunk másodtitkára felett (arcképpel)	29

D) GEOLÓGIAI ESEMÉNYEK.

Bányászati, kohászati, alkalmazott mechanikai és gyakorlati geológiai nemzet- közi kongresszus Düsseldorfban	193.
A stockholmi nemzetközi geológiai kongresszus	195
A düsseldorfi kongresszus írta: LÓCZY LAJOS	485
A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók miskolci vándorgyűlése	492
Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület közgyűlése	492
Bányászati tanács Bosznia-Hercegovinában	493
Bányászok közgyűlése	556
A Magyar Földrajzi Társaság IV. vándorgyűlése	558
A budapesti egyetem földrajzi tanszéke	561

E) ISMERTETÉSEK.

BEUTLER K.: Über Foraminiferen aus dem jungtertiären Globigerinenmergel von Bahna im Distrikt Mehediti (rumänische Karpathen)	190.
GAÁL ISTVÁN: A Marosvölgy geológiájáról	37
KLEINFELDT E.: Ätzfiguren am Eisenglanz und verwandte Erscheinungen	191
LACZKÓ DRZSÓ: Veszprém városának és tágabb környékének geológiai leírása	186
PRINZ GYULA: Die Vergletscherung des nördlichen Teiles des zentralen Tien- schan Gebirges	189
SAWICKY LYUDOMIR: Erdély morfológiájáról és geológiájáról	36.

F) IRODALOM.

A magyar geológiai irodalom repertoriuma az 1909. évben	39.
---	-----

G) TÁRSULATI ÜGYEK.

Közgyűlés 1910 februárius hó 10-én.

Lap

Elnöki megnyitó. — Emlékbeszédek. — Az új tisztikar és választmányi tagok választása. — Titkári jelentés. — Pénztári jelentés. — A Szabó-emlék-alap ügyrendjének módosítása. — Tiszteleti tagsági előterjesztés. — A választások kihirdetése. — Előterjesztés a Barlangkutató-Bizottság megalakulásáról	56
Pótlás a Magyarhoni Földtani Társulat közgyűlésének jegyzőkönyvéhez	385

Szakülések:

I. 1910 január 5-én. NOSZKY JENŐ: A nógrádmegyei Karancs és környékének (salgótarjáni szenterület egy része) sztratigrafiai és tektonikai viszonyai. VADÁSZ M. ELEMÉR: A Középhegység dunáninneni szigettrögeinek geológiája	68
II. 1910 januárius 12-én. RÉTHLY ANTAL: Az 1810 januárius 14-iki móri földrengésről. — KORMOS TIVADAR: Magyarországi posztglaciális klímaváltozásait tárgyaló fejtegetések. — CHOLNOKY JENŐ: Magyarország posztglaciális klímaváltozásairól	69
III. 1910 március 2-án. LÓCZY LAJOS: A Bakony földtani szerkezetéről. SZÁDECZKY GYULA: Adatok az Erdélyi Medence ÉNy-i részének tektonikájához. SCHAFARZIK FERENC: Újabb és kevésbé ismeretes kőszénbányaterületek Krassó-Szörény vármegyében	200
IV. 1910 március 16-án. LÓCZY LAJOS: Shackleton hadnagyak délsarki expedíciójában az Erebus vulkánról gyűjtött kőzetek bemutatása és ismertetése. LÓCZY LAJOS: A Bakony földtani szerkezete. — KORMOS TIVADAR: Az 1909. évi tatai ásatásokról. — TOBORFFY ZOLTÁN: Magyarországi pyrrargyritek	203
V. 1910 április 6-án. LÓCZY LAJOS: A monacói oceanografiai múzeumról. DICENTY DEZSŐ: A talaj tápsómenyiségének fiziológiai szerepléséről. — LÁZÁR VAZUL: A biharmegyei Nagybárod széntelepeinek geológiai viszonyai. — RÉTHLY ANTAL: Az 1908 febr. 19-iki földrengés összefüggése a Lajta-hegység tektonikájával	208
VI. 1910 április 13-án. SIGMOND ELEK: Felhívás egységes kémiai talajvizsgálati módszerek kidolgozása tárgyában. — TREITZ PÉTER: Az agrogeológia feladatai. — PÁVAY VAJNA FERENC: Az Erdélyrészi Medence löszfoltjairól	210
VII. 1910 május 4-én. KORMOS TIVADAR: A polgárdi pliocén csontleletről. GAÁL ISTVÁN: Az Ipoly jobb partjának harmadkorú képződményei Ipolyság és Balassagyarmat között	276
VIII. 1910 június 1-én. MAURITZ BÉLA: Magyarországi kőzetalkotó ásványok. — HUNEK EMIL: Hematit és epidot Nadapról. — LÓCZY LAJOS: A m. kir. Földtani Intézet idei fölvételeiről és különösen a horvátországi és fumei új osztályról. — LÓCZY LAJOS: A Bakony földtani szerkezetéről	377
IX. 1910 november 2-án. MAROS IMRE: Két hét a Spitzbergákon. — LÁSZLÓ GÁBOR: A tőzegkutató Svédországban	634
X. 1910 november 16-án. SCHAFARZIK FERENC: Néhány újabb lelőhelyű magyar ásványról. — KOCH NÁNDOR: Adatok Budapest székesfőváros altalajának ismeretéhez. — VENDL ALADÁR: Az alsómediterrán rétegek kibukkanása a főváros VII. kerületében a Telep-utcában. — VENDL ALADÁR: Két magyar ásvány kémiai elemzése. — SCHRÉTER ZOLTÁN: A Pestszentlőrincen talált pliocén ősemelés maradványokról	638

Választmányi ülések.

		<i>Lap</i>
I.	1910 januárius hó 5-én	68
II.	• februárius • 3-án	68
III.	• március • 2-án	213
IV.	• március • 16-án	214
V.	• április • 6-án	215
VI.	• április • 13-án	216
VII.	• május • 4-én	381
VIII.	• június • 1-én	383
IX.	• november • 2-án	640
X.	• november • 16-án	643

Bizottsági ülések.

I.	1910 március hó 20-án	217
II.	• június • 1-én	384

II) A BARLANGKUTATÓ BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYEI.

<i>A Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Bizottságának megalakulása</i>	84
<i>A Barlangkutató Bizottság Közleményei.</i>	
A Barlangkutató Bizottság feladatai	219
Kivonat a Barlangkutató Bizottság jegyzőkönyveiből	220
A Barlangkutató Bizottság 1910 május 7-én tartott ülésének jegyzőkönyve	386
Kivonat a Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Bizottságának IV. jegyzőkönyvéből	563
Kivonat a Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Bizottságának V. jegyzőkönyvéből	563
STRÖMPL GÁBOR: Zemplénmegyei barlangok és sziklaoduk (két ábrával)	565
HILLEBRAND JENŐ: Jelentés a Szeleta barlangban 1909 év nyarán végzett ásatásokról (öt ábrával)	645
Kivonat a Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Bizottságának VI. ik jegyzőkönyvéből	655

I) VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A Magyarhoni Földtani Társulat tisztviselői	70, 459, 526, 606
— — — tagjainak névsora az 1909. év végén	72
— — — részére tett alapítványok 1907. évi dec. 31-én	81
A Magyarhoni Földtani Társulat kirándulása 1910 május hó 26-án Nógrád és Szokolyahuta környékére (Schréter Zoltántól)	373
Szerkesztői üzenetek	460, 527, 608, 696
A Magyarhoni Földtani Társulat Szabó József emlékérmével kitüntetett munkáinak jegyzéke	607, 695

INHALTSVERZEICHNIS DES SUPPLEMENTS.

A) ABHANDLUNGEN.

		Seite
BÖCKH, J. †	Einige neue und bekannte Molluskenarten aus den unterkretazischen Ablagerungen des Krassószörényer Gebirges (T. Roth L.)	657
ERŐDI, K.	Über den Ursprung der Mezőszéger Seen. (Mit zwei Figuren)	416
FRANZENAU, A.	Ein neues Vorkommen mitteleozäner Schichten in der Umgebung von Budapest, in Rákospalota	253
GAÁL, ST.	Fossilführendes Mittelmiozän in der Gemarkung von Déva	261
—	Neuere Beiträge zur Verbreitung von <i>Campylaea baltica</i> im Pleistozän	263
KORMOS, TH.	<i>Succinea Schuhmacheri</i> und <i>Limnophysa diluviana</i> in der pleistozänen Fauna Ungarns	267
—	<i>Daudebardia (Libania) Langi</i> i. d. pleistozänen Fauna	269
LÓCZY, L.	Le Musée Océanographique à Monaco. (Avec quatre illustrations)	223
—	Le Congrès géologique international à Stockholm (avec une figure)	571
LÖW, M.	Miargyrit von Nagybánya (mit Fig. 53)	674
MAURITZ, B.	Über einige gesteinbildende Mineralien aus Ungarn	581
BR. NÓPCSA, FR.	Geologische Beobachtungen bei Herkulesfürdő	671
PÁLFY, M.	Der Wehrlitstock von Szarvaskő (mit zwei Figuren)	518
PAPP, CH.	Source de méthane à Kissármás (Comitat de Kolozs) (avec les planches I, II et les figures 10 à 15)	387
PÁVAY-VAJNA, FR.	Die geologischen Verhältnisse der Umgebung von Oláhlapád (mit zwei Figuren)	420
RÉTHLY, A.	Das Erdbeben von Mór am 14. Jan. 1810	227
SCHRÉTER, Z.	Der alauhaltige Brunnen von Gánt	277
TOBORFFY, Z.	Kristallographische Eigenschaften ungarischer Pyrragyrite (mit acht Figuren)	420
TREITZ, P.	Die Aufgaben der Agrogeologie (mit zwei Tafeln und zwei Figuren)	518
VADÁSZ, M. E.	Zur Geologie des Ungarischen Mittelgebirges	273
ZIMÁNYI, K.	Einige Beiträge zur kristallographischen Kenntnis des Pyrites von Dognácska	591

B) KURZE MITTEILUNGEN.

	<i>Seite</i>
AN unsere Leser	87
HORUSITZKY, H.	Über den Ursprung der Radioaktivität der Thermen von Pöstyén (mit zwei Fig.) 578
HUNEK, E.	Neuer ungarischer Fundort zweier Mineralien 678
PAPP, K.	Anmerkung des Redakteurs 524
TAEGER, H.	Die Entgegnung des Herrn M. E. VADÁSZ auf meine Bemerkungen 275
TIMKÓ, E.	Ein neuer Fundort von <i>Pyrula</i> in der Umgebung von Budapest 272
TOBORFFY, Z.	Die Minerale des alauhaltigen Brunnens von Gánt 282
TREITZ, P. La deuxième	Conférence agrogeologique à Stockholm 576
VOGL, V.	Beiträge zur Kenntnis der vertikalen Verbreitung von <i>Ceritium vivarii</i> , Oppenh. 670
ZIMÁNYI, K.	Ein neuer Fundort des Rutil in Ungarn 283

C) GEDENKREDEN.

SZONTAGH, TH.	Johann Böckh von Nagysur, sein Leben und Wirken 89
TIMKÓ, E.	Gedenkrede über Wilhelm Güll 113

D) GEOLOGISCHE NEUIGKEITEN.

Fachkommission für Bergbau in Bosnien und der Herzegovina	225
Generalversammlung des Ungarischen Berg- und Hüttenmännischen Landes- vereines	596
IV. Wanderversammlung der Ungarischen Geographischen Gesellschaft	597
Der Lehrstuhl für Geographie an der Universität Budapest	597

E) REFERATE.

BEUTLER, K.: Über Foraminiferen aus dem jungtertiären Globigerinenmergel von Bahna	287
GAÁL, ST.: Über die Geologie des Marostales	122
KLEINFELDT, E.: Ätzfiguren am Eisenglanz	288
LACZKÓ, D.: Geologische Beschreibung der Stadt Veszprém	284
PRINZ, J.: Die Vergletscherung des nördlichen Tien-schan-Gebirges	287
SAWICKI, L.: Über die Morphologie und Geologie von Siebenbürgen	120

F) LITERATUR.

Repertorium der auf Ungarn bezüglichen geologischen Literatur im Jahre 1909	39
---	----

G) GESELLSCHAFTSANGELEGENHEITEN.

Mittellungen aus den Fachsitzungen der Ungarischen Geologischen Gesellschaft.

	<i>Seite</i>
5. Jänner 1910. NOSZKY, E.: Die stratigraphischen und tektonischen Verhältnisse des Berges Karancs und dessen Umgebung im Komitate Nógrád. — VADÁSZ, E. M.: Über die Geologie der cisdanubischen Schollen des Mittelgebirges	123
12. Jänner 1910. RÉTHLY, A.: Über das Erdbeben von Mór am 14. Jänner 1810. — KORMOS, TH.: Über die postglacialen Klimaschwankungen in Ungarn. — CHOLNOKY, E.: Über die postglacialen Klimaschwankungen	123
2. März 1910. LÓCZY, L.: Über den geologischen Bau des Bakony. — SZÍDECZKY, J.: Beiträge zur Tektonik des NW-lichen Teiles des Siebenbürgischen Beckens. — SCHAFARZIK, FR.: Über neuere und weniger bekannte Steinkohlengebiete im Komitate Krassó-Szörény	289
16. März 1910. LÓCZY, L.: Gesteinmuster vom Vulkan Erebus und ein australisches Radiumerz. — LÓCZY, L.: Über den geologischen Bau des Bakony. — KORMOS, TH.: Über die Grabungen im Jahre 1909 in Tata.	291
6. April 1910. DICSNTY, D.: Über die physiologische Rolle der Nährsalzmengen im Boden, sowie über die relativen Zahlen derselben. — LÁZÁR, V.: Über die geologischen Verhältnisse der Kohlenflöze von Nagybaród. — RÉTHLY, A.: Zusammenhang des Erdbebens vom 19. Feber 1908, mit der Tektonik des Leithagebirges	295
13. April 1910. SIGMOND, A.: Aufruf an alle, die sich mit chemischer Bodenuntersuchung befassen, betreffs der Vereinheitlichung der Bodenuntersuchungsmethoden. — TREITZ, P.: Über die Aufgaben der Agrogeologie. — PÁVAY-VAJNA, FR.: Über die Lößflecken des Siebenbürgischen Beckens	297
4. Mai 1910. KORMOS, TH.: Über seine Grabungen bei Polgárdi. — GAÁL, ST.: Die Tertiärbildungen am rechten Ufer des Ipolyflusses zwischen Ipolyság und Balassagyarmat	451
1. Juni 1910. MAURITZ, B.: Über einige gesteinebildende Minerale aus Ungarn. — HUNEK, E.: Über den Hämatit und Epidot von Nadap. — LÓCZY, L.: Über die diesjährigen Aufnahmen der kgl. ung. Geologischen Reichsanstalt und besonders über die neue Sektion für Kroatien und Fiume. — LÓCZY, L.: Über die Paläographie und Tektonik des Balatongebirges	452
2. November 1910. MAROS, E.: Zwei Wochen auf den Spitzbergen. — LÁSZLÓ G.: Torflager in Schweden	679
16. November 1910. SCHAFARZIK, FR.: Daten zur Kenntnis der Verbreitung von einigen Mineralien in Ungarn. — KOCH, F.: Über den Untergrund von Budapest. — VENDL, A.: Die chemische Analyse des Desmins vom Csódihegy und das Chabasits aus dem sátorosi Steinbruch. — SCHRÉTER, Z.: Über einen reichen Mastodonfund	679

H) MITTEILUNGEN AUS DER HÖHLENFORSCHUNGSKOMMISSION.

Konstituierung der Höhlenforschungskommission der ung. Geol. Gesellschaft	125
Die Aufgaben der Höhlenforschungskommission	299

	<i>Seite</i>
Auszug aus dem II. und III. Protokoll der Höhlenforschungskommission	301
Auszug aus der Sitzung vom 7. Mai 1910. Protokoll der Höhlenforschungs- kommission	458
Auszug aus dem IV. und V. Protokoll der Höhlenforschungskommission	598
Auszug aus dem VI. Protokoll der Höhlenforschungskommission der ungarischen Geologischen Gesellschaft	692
HILLEBRAND, E.: Bericht über die in der Höhle Szeleta im Sommer des Jahres 1909 durchgeführten Ausgrabungen (mit fünf Abbildungen)	681
STRÖMPL, G.: Die Höhlen und Grotten des Komitates Zemplén	599

I) VERSCHIEDENE MITTHEILUNGEN.

Funktionäre der Ungarischen Geologischen Gesellschaft	71, 459, 526, 606, 694
Verzeichnis der Mitglieder der Ungarischen Geologischen Gesellschaft mit Ende 1909	72
Fundationen zu Gunsten der Ungarischen Geologischen Gesellschaft am 31. Dezember 1909	81
Verzeichnis der mit der Szabó-Medaille der Ungarischen Geologischen Gesellschaft ausgezeichneten Arbeiten	607, 695

BETŰRENDES TÁRGYMUTATÓ.

(Alphabetisches Register.)

[Ami a német szövegre vonatkozik ()-be van foglalva.]

[Ami a francia szövegre vonatkozik dült számokkal van szedve.]

[Das auf den deutschen Text Bezügliche ist in () gesetzt.]

[Das auf den französischen Text Bezügliche mit kursiven Ziffern ist gesetzt.]

I.

SZEMÉLYNEVEK.

(Personennamen.)

- Abzinger, Gy. 39 — Ackner 360, 369 (435, 445) — Ackner, M. J. 185 (283) —
I. Albert 130, 208 (224, 225) — Alexander 538 (578) — Almásy, S. 9. 189 (97) —
Anaxagorap 149 (245) — Anaximenes 149 (245) — Andersson, J. G. 195, 529, 536
(571, 576) — Andreics, J. 39, 56, 59, 492, 557 — Andrásy, Gy. gr. 492 —
Andrussov 132, 351, 357 (227, 428, 433) — Aquilear, J. G. 534 (575) — Aradi, V.
39, 47 — Arnou, G. 489 — Arthaber 206 (292) — Ascher, V. 56 — Atterberg. A.
32, 40, 537 (117, 576, 577) — Auinger 162 (260).
Babes, K. 56 — Baconi, A. 61 — Balkay, B. 493 — Ballenegger, R. 56, 373 (448) —
Balló, R. 56, 67 — Balogh, M. 535 — b. Bánffy, D. 307, 309, 310, 333, 335, 336
(390, 391, 392, 412, 414, 415) — Baratta 136 (232) — Barcsay, O. 557 — Barrois,
Ch. 194, 490 — Bather, F. A. 40 — Bauer, Gy. 40, 56 — Baume 311, 315, 316,
319, 321 (391, 396, 401) — Bärtling 195 — Beame, W. 537 (576) — Becker 535
(575) — Bedő, A. 9 (97) — Beller, J. 557 — Bene, G. 493, 551, 557 (592) —
Bene. F. 134 (229) — Benedick, C. 498 — Berényi, S. 56 — Bernstein 489 —
Bernard, E. 40 — gr. Bethlen, A. 307 — Beudant 187 (285) — Beutler, K. 190
(287) — Beyschlag, F. 194, 489, 490, 534 (575) — Bischitz, B. 40 — Björlykke,
K. O. 40, 537 (577) — Blankenberg, J. 493, 557 — Bojár, S. 56 — Born 365
(440) — Born, J. 550 (591) — Böckh, A. 3, 4 (90) — Böckh, B. 756 (94) —
Böckh, H. 7, 40, 56, 310, 327, 375 (94, 391, 406, 450) — Böckh, J. 3, 4, 5, 6, 7,
8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 40, 49, 50, 56,
58, 60, 157, 187, 201, 202, 206, 609, 619, 620 (89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97,
98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 255, 285, 288,
289, 292, 657, 669) — Böch, V. 7 (94) — Böhm, F. 306, 311, 312, 313, 316, 317,
318, 319, 321, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 330, 331 (388, 392, 393, 394, 396, 397,
398, 401, 403, 404, 405, 406, 407, 410) — Brandenburg 541 (581) — Branden-

- burg, R. 41 — Braunfeld, Gy. 490 — Bravais 361, 364, 366, 370 (436, 439, 441, 443, 445) — Bräuhänsler, M. 537 (577) — Briesen 489 — Brocchi, P. 156 (253) — Brongniart 621 (671) — Bruck, A. 56 — Bruck, J. 56 — Bruchhausen 488 — Bruckner, E. 534 (575) — Buday, E. 306, 309, 310, 311, 313, 314, 330, 331 (388, 389, 391, 392, 393, 395, 409, 410) — Budinszky, K. 85, 86, 167 (126, 127, 265) — Bugarszky, J. 40, 44 — br. Burián 494.
- C**ancani 154, 155 (251, 252) — Cholnoky, J. 36, 39, 40, 70, 305, 306, 324, 326, 336, 534, 535, 558, 559, 561 (120, 121, 123, 125, 387, 388, 404, 406, 417, 574, 597) — Ciper, N. 493 — Czirbusz, G. 561, 562 (597) — Conrad 489 — Coquand 619 (669) — Cornu, F. 40, 62 — Cotta 360, 366, 369, 552 (435, 441, 445, 592) — Cumenge, E. 205 (291) — Curie 205 (292) — Cvijić 37 (121) — Cserhádi, S. 31 (116) — Caerniseff 534 (575) — Csiky, E. 174 (271) — Csorbits, L. 40.
- D**arányi, J. 8, 18, 22, 23, 24, 25, 31, 34, 62, 306 (95, 107, 109, 116, 119, 387) — Dawis, M. W. 36 (120) — Déchy, M. 56, 67, 532, 535 (574) — Déry, K. 493 — De-Geer, J. 529 (571) — Denberg, A. 490 — Deutsch, V. 4 (90) — Dicity, D. 41, 56, 208, 295, 212, 535, 537 (295, 297, 576) — Dittler, E. 41 — Dokucsajev 465, 466 (500, 501) — Draghiceanu 190 (287) — Dulácska, G. 156 (253) — Duparc 547 (567).
- E**akle, A. S. 626 (675) — Edgeworth, D. 204 (291) — Egger 159 (257) — Eisele, G. 632 — Empedokles 149 (245) — Emszt, K. 41, 47, 67, 180, 183, 184, 483, 484, 485, 557 (278, 280, 281, 521, 522) — Engler 538 (578) — Erdős, L. 175 (272) — Erdős, Zs. 56 — Ernyei, D. 493 — Erdődy, K. 336 (416) — Erős, L. 56, 175 (272) hg. Esterházy, M. 57, 62 — gr. Esterházy, M. 207 (294) — Eydam, V. 494.
- F**abrici 133, 134 (228, 229) — Fechner 155 (252) — Feilitzen, H. 537 (577) — Feldpacher, A. 56 — Fellner 541, 542, 543, 544 (581, 582, 583, 584) — Ferentzy, J. 41 — Ferrer 205 (291) — Fest, J. 6 (93) — Festetich, A. 18 (107) — Fillinger, K. 56 — Fischer 480 (518) — Fischer, S. 56 — Fleischl, R. 493, 557 — Fliegel 194, 195, 490 — Floderer, S. 41 — Fötterle, F. 5 (92) — Franzénau, A. 41, 56, 60, 67, 156, 157, 176, 190, 627 (253, 254, 273, 287, 677) — Franke, G. 459 — Frauscher, 621 (671) — Frech, Fr. 42, 206, 534 (292, 575) — Friedel, C. 205 (291) — Friedländer, F. 535 (575) — Fridrichsen 189 — Frohner, R. 56, 62 — Frosterus, B. 537 (577) — Fuchs 190 (287) — Fuchs, Gy. 335 (414) — Fuchs, T. 335 (414).
- G**aál, J. 36, 37, 38, 39, 42, 46, 60, 163, 164, 166, 169 (120, 122, 123, 261, 263.) — Gagyi, J. 56 — Gagyi, S. 56 — Gálffy, J. 492, 648 (682) — Gálöcsy, Á. 630 — Gáspár, J. 56 — Geer 196 — Geinitz 615 (664) — Gelléri, S. 42 — Gerlőczy, Gy. 156, 493, 557 (253) — Gerő, N. 490, 493, 557 — Gerstenbrein, T. 164 (262) — Gesell, S. 9, 17, 24 (96, 97, 107) — Glinka, K. D. 42, 465 (500) — Gorjanović Kramberger 42, 535, 536, 537 (576, 577) — Gorove, J. 6, 7, (93, 94) — Gotthard, J. 62 — Gränzenstein, G. 6 (93) — Gregory, J. W. 204 (291) — Grossinger 133 (228) — Grósz, L. 46 — Groth 371 (447) — Gunszt, F. 490 — V. Gusz-táv 529, 530 (571) — Gusz-táv Adolf 529 (571) — Güll, T. 30 — Güll, V. 29, 30, 31, 34, 35, 43, 56, 58, 60, 63 (113, 114, 115, 118, 119, 120) — Günther, S. 136, 138 (232, 233) — br. Győrffy, Á. 56 — György, G. 493, 557.
- H**enig, A. 43 — Hager, G. 7 (94) — Haglund, E. 537 (577) — Haidinger, V. 5, 625 (92, 674) — Hajdu, Á. 538, 541 (578, 581) — Halaváts, Gy. 43, 156 (254) — Hallet 535 (575) — Hallissy, J. B. 537 (576) — Hautken, M. 7, 16, 17, 20, 177, (93, 94, 105, 106, 274) — Hauenschild, A. 43 — Hauer, F. 5, 23, 164, 187, 337, 360, 369 (92, 261, 285, 417, 435, 436, 445) — Heim 532 (574) — Heller, G. 148 (244) — Helst, O. 535 (575) — Henry, L. 533 — Hengermüller, L. 6 (93) —

- Herepey, K. 340, 341, 345, 347, 355 (420, 424, 425, 426, 432) — Hermann, M. 327, 330, 556 (406) — Herman, O. 43, 337, 338, 492, 646, 654 (417, 418, 682, 690) — Hassenberg 186 (284) — Heyse 490 — Hidegh 548 (588) — Hilgard, E. W. 43, 461, 465, 536 (495, 500, 576) — Hillebrand, J. 85, 645 (126, 681) — br. Hingenau 6 (93) — Hintze 191 (288) — Hissink, D. J. 537 (576) — Hobbs 153 (249) — Hobbs, W. 535 (575) — Hoernes 139 (234) — Holle, A. 43 — Hofmann, A. 7, 538, 539, 540 (94, 578, 579, 580) — Hoffmann, J. 43 — Hofmann, K. 7, 22 (94) — Hofmann, Z. 7 (94) — Hóman 135 (230) — Högbon 196 — Horwitzky, H. 43, 56, 60, 67, 69, 85, 86, 173, 538, 541 (124, 126, 127, 269, 578, 581) — Horváth, B. 41, 44, 56 — Hotz, W. 44 — Howewer 633 — Hörnes, M. 161 (258) — Hörnes, R. 162 (260) — Hume W. Fraser 536 (576) — Hunek, E. 56, 628 (678) — Hüttl, J. 62 — Hunfalvy, P. 337 (417) — Hüttemann, G. 494.
- Ignatjew 189 — Illés, V. 57, 67 — Ilovay, L. 9, 56, 59, 65, 67 (97) — Inkey, B. 57, 67, 213, 535, 536 (298, 576) — Jaekel, O. 44 — Jex, S. 490, 493 — Jickeli, C. F. 44 — Johannson, J. 537 (577) — John, C. 483, 484, 485 (521, 522) — Jonas 360, 363, 366 (435, 438, 441) — Jordán, K. 58, 62, 67, 84, 85, 219 (126, 300) — Jüngst 488.
- Kadiš, O. 44, 57, 58, 62, 67, 84, 85, 86, 219, 492, 645, 652 (125, 126, 127, 298, 300, 681, 688) — Kalecsinszky, S. 44, 45, 60, 67, 306, 310 (388, 391) — Kalmár, I. 57 — Karrer 159 (256) — Katona, L. 330, 493 — Katzer, Fr. 45 — Kaufmann, K. 631 — Kazay, E. 141, 151 (237, 248) — Keilhack 33 (117) — Kenngott 186, 625, 627 (284, 674, 677) — Kerékgyártó, Ö. 535 — Kerner, F. 45 — Kimakovicz 174 (271) — Kispatic, M. 45 — Kiss, J. 56 — Kitaibel, P. 133, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 149, 150, 151, 154, 155 (228, 229, 230, 231, 232, 233, 235, 237, 238, 239, 240, 241, 243, 246, 247, 248, 251, 253) — Kleinfeldt, E. 191 (288) — Klockmann 490 — Kobell 480 (518) — Koch, A. 9, 14, 15, 26, 33, 34, 35, 45, 56, 57, 60, 66, 68, 69, 175, 185, 202, 213, 309, 334, 337, 340, 341, 343, 347, 348, 355, 360, 370, 541, 545, (96, 103, 104, 110, 118, 119, 124, 272, 283, 290, 298, 300, 413, 417, 421, 423, 425, 426, 432, 435, 445, 581, 585) — Koch, F. 45, 545, 546 (585, 586) — Koch, G. A. 331. — Koch, N. 45, 57, 60, 372, 492 (448) — Kopecky, J. 45 — Kormos, T. 45, 46, 57, 59, 60, 67, 69, 70, 166, 169, 170, 173, 203, 207, 477, 621 (124, 263, 264, 267, 269, 294, 514, 671) — Kornhuber 187 (285) — Kossmat, F. 46 — Kossovits, P. 537 (576) — Kosutány, T. 31 (116) — Kovács, Gy. 187 (285) — Kovács, P. 57 — Kóváry, L. 337 (417) — Kövesligethy, R. 46, 154, 155 (251, 252) — Krahmann 194, 489 — Krassonow 189 — Kriskó, B. 493, 556, 557 — Krizsó, J. 46 — Krenner, J. S. 9, 57, 59, 63, 67, 360, 533, 535, 554, 654 (97, 435, 574, 595, 674) — Krusch 194 — Kukuk 194, 195, 490.
- Lachmann, B. 46 — Laczko, D. 46, 186, 187, 188, 189, 201, 186, 206 (284, 287, 288, 293) — Lapp, H. 333 — Lasz, S. 57 — László, G. 46, 47, 57, 60, 67, 319, 535 (401) — Latinák, Gy. 632, 633 — Lázár, V. 57, 209 (295) — Lázár, Z. 556, 629, 630, 631, 632, 633 — Leidenfrost, Gy. 57 — Lendl, A. 57 — Lengyel, B. 47, 57, 67, 480, 483 (518, 521) — Lenkei, D. 541 (581) — Lenkey, V. 47 — Leonhard, C. 552 (592) — Leplae, E. 47 — Lepsius 490 — Leonhardt, L. 480 (518) — Lévy 365, 366, 369 (440, 441, 445) — Lewis, W. J. 625 (675) — Liffa, Au. 32, 47, 60, 62 (116) — Linck 194 — Lindman, A. 536 (576) — Lobmayer, J. F. 57 — Loeczka, J. 47, 57, 210 — Lóczy, L. 26, 35, 37, 47, 57, 59, 62, 63, 66, 67, 69, 84, 129, 180, 195, 199, 201, 202, 204, 205, 208, 210, 212, 219, 305, 306, 316, 318, 323, 334, 341, 373, 374, 465, 487, 490, 493, 530, 535, 536, 556, 557, 558, 559, 561, 629, 633, 646, 649, 653 (111, 119, 121, 124, 126, 223, 277, 288, 291, 292, 296, 297,

- 298, 387, 388, 387, 398, 403, 411, 421, 448, 449, 449, 570, 576, 596, 597, 682, 689, 690) — ifj. Lóczy, L. 535 — Longhridge, R. H. 536 (576) — Lónyay, M. 7 (94) — Lorenz v. Liburnau 465 (500) — Loubet 130 (224) — Löblowitz, Zs. 57 — Lörenthey, I. 47, 55, 56, 58, 59, 60, 67, 84, 86, 156, 190, 219, 373, 341, 355 (126, 127, 253, 254, 287, 298, 421, 422, 432, 433, 448) — Löw, M. 57, 67, 624, 628 (674, 678) — Löwenheim, M. 493 — Lycett, J. 612, 613 (662).
- M**acca 194, 489 — Machan, O. 57 — Mache, H. 538 (578) — Macovei 190 (288) — Mágocsy-Dietz, S. 57 — Majer, R. 30, 34 (119) — Mály, S. 305, 306, 323, 330, 334 (387, 388, 403, 409, 414) — Maros, J. 57, 67, 180, 182, 208, 534, 535 (277, 280, 574) — Mártonfy, L. 336, 337 (416, 417) — Marzsó, L. 57 — de Martonne 190 (287) — Maticska, J. 490 — Mattynsovszky, J. 170, 172 (267, 268) — Mauritz, B. 48, 52, 57, 60, 67, 211, 541, 628 (581, 678) — Mauthner, J. 210 (296) — Mawson, D. 204, 205 (291, 292) — Mayer, F. 182, 183 (280) — Melczer, G. 547 (587) — Melzer, J. 191 (288) — Méhelyi, L. 48 — Méhes, Gy. 57 — Menzel, H. 171 (267, 268) — Merzbacher 189 — Mezössy, B. 25 (109) — Meyer, J. 538 (578) — Miers 362, 363, 364, 365, 369, 371 (437, 438, 439, 440, 444, 447) — Miklaszevszky, S. 536 (576) — Miller 361, 364, 366, 370 (436, 439, 441, 443, 445) — Miletosi Thales 149 (245) — Mintrop 194, 195, 490 — Mitterpacher 134 (229) — Moesz, G. 48, 57 — Mohs 624 (674) — Mojsisovics 187, 206 (255, 292) — Montossus 139, 154 (234, 251) — Mortimer Lamb., H. 194 — Munier Chalmas 156 (253) — Muraközy, K. 57 — Murray, J. 204 (291) — Murgoci, G. M. 48, 190, 532, 536 (287, 288, 574, 576) — Myskovszky, E. 85 (126).
- N**agy, L. 57 — Naumann 328, 361, 364, 366, 370 (419, 436, 439, 441, 443, 445) — Naumann, C. 625 (674) — Neubauer, F. 98 — Neubauer, K. 57, 62 — Neugebauer, K. 492 — Neumayer 179 (276) — Neumayr, J. 311, 319, 321 (392, 388, 401) — br. Nikolics 203 (290) — br. Nopcsa 38, 48, 60, 164, 622 (122, 261, 262, 671) — Nosedá, T. 57 — Noszky, J. 68 (123) — Noth, J. 48 — Novák, J. 134 (229) — Nylander, O. 196.
- O**elberg, G. 210 — Oppenheim 621 (671) — d'Orbigny 160 (257) — Ordonez 535 (575) — Ornstein, J. 337 (417) — Orosz, E. 336, 337 (416, 417) — Osann 483 (521).
- P**alkovits, J. 373 (448) — Pálffy, M. 27, 31, 38, 39, 48, 49, 57, 60, 67, 164, 167, 168, 203, 210, 486, 490, 633 (116, 122, 261, 264, 265, 524) — Panichi 552 (593) — Pantocsek, J. 375 (450) — Pantó, D. 57 — Pántyik, A. 557 — Papp, K. 2, 27, 28, 33, 35, 48, 57, 67, 84, 305, 534, 372, 486, 533, 629 (88, 118, 119, 126, 388, 448, 524, 574) — Partsch 163 (261) — Paul 187 (255) — Pávay Vajna, F. 57, 69, 85, 166, 212, 213, 340 (124, 126, 264, 298, 420) — Pazár, J. 49, 305, 306, 331 (387, 409) — Pearce 547 (587) — Pich, A. 11 (99) — Pécsi, A. 49, 57 — Penck 532 (574) — Peters, K. 7, 175 (94, 272) — Pethö, Gy. 23 — Petrik, L. 65, 67 — Petöcz, G. 30 (114) — Phleps, O. 45, 331 (411) — Pfeiffer, J. 323, 324, 326, 330, 331, 332, 493, 557, (403, 404, 405, 406, 409, 410, 411) — Pictet, J. F. 610, 611, 612, 613 (659, 660, 661, 662) — Pinkert, E. 57, 535 — Pitot 307 (406) — Pitter, T. 57 — Platz, B. 19 — Plinius 151 (247) — Pompeckj 190 (288) — Popescu-Voitesti, J. 49 — Popovits, S. 306 (388) — Posepny, F. 11 (99) — Posewitz, T. 49, 57, 69 (124) — Potonie 194 — Priesteley, R. 204 (291) — Prinz Gy. 50, 57, 189, 204 (287) — Prior 205 (291).
- R**ác, K. 50 — Radványi, A. 50 — Ramann, E. D. 465, 537 (500, 577) — Rateau 489 — Rath, G. 541, 542 (581) — Rehling, K. 490 — Renevier, E. 612 (661) — Renier 194 — Réthly, A. 50, 57, 69, 133, 136, 210 (227, 233, 296) — Reuss 159 (257) — Réz, G. 490, 493 — Richard, J. 129 (223) — br. Richthofen 465 (499) —

- Rindell, A. 537 (577) — Rombauer, E. 57, 60 — Römer, F. 187 (285) — Róna, Zs. 50 — Roob, J. 493 — Rose, G. 552 (592) — Rose, H. 624 (674) — Ross, J. 204 (291) — Rosenbusch 204, 483, 484 (291, 521, 522) — Rosenfeld, B. 23 — T. Róth, K. 50, 57, 60, 165 (263) — T. Róth, L. 10, 23, 27, 50, 57, 66, 67, 176, 203, 340, 341, 344, 347, 348, 353, 355, 610, 614, 620 (98, 273, 421, 453, 426, 430, 432, 658, 663, 669) — Rozlozsnik, P. 50, 57, 483 (521).
- Sajóhelyi, F. 9 (96) — Saly, A. 148 (244) — Šandor, F. 536, 537 (576, 577) — Sávoly, F. 141, 151 (237, 248) — Sawicky, L. 36, 37, 39, 50, 51 (120, 121, 123) — Schafarzik, F. 2, 10, 23, 36, 39, 51, 56, 60, 66, 67, 69, 84, 85, 86, 134, 157, 190, 203, 209, 219, 373, 374, 375, 376, 492, 493, 494, 550, 624 (88, 98, 121, 123, 124, 126, 127, 228, 254, 255, 289, 290, 295, 299, 447, 448, 449, 450, 451, 525, 590, 674) — Schelle, R. 51, 327, 330, 331, 332 (406, 409, 411) — Schenek, J. 62 — Schlenker, J. 51 — Schmidt 538 (578) — Schmidt, K. 471 (490, 507) — Schmidt, S. 14 (102) — Schollmayer-Lichtenberg, E. H. 51 — Schreiber 135 (229) — Schrëter, Z. 51, 57, 60, 67, 173, 174, 179, 190, 191, 313, 351, 373, 376 (269, 270, 277, 288, 428, 448, 451) — Schröder 487 — Schrödter 489 — Schubert, R. J. 51 — Schucht, Fr. 51, 52 — Schulek, J. 493, 557 — Schuller, A. 57 — Schulz 489 — Schulz-Briessen 194 — Schwartz, O. 210 — Schweidler 538 (578) — Scott, J. 204, (291) — Sella 371 (447) — Semsey, A. 9, 18, 462 (97, 107, 496) — Sencer, L. J. 626 (675) — Seneca 138, 151 (233, 248) — Shackleton, E. 204 (291) — Sieveking 538 (578) — Siegmetz, K. 57, 58, 60, 67, 85, 86, 219, 220, 221, 222 (125, 126, 127, 300, 301, 302, 303) — Sigmond, E. 52, 57, 209, 211, 535, 537 (295, 297, 576, 577) — Simionescu 351 (428) — Sipőcz, L. 625 (676) — Sjögren, H. 533 — Somogyi, A. 62 — Somogyi, G. 52 — Söpkéz, S. 493, 557 — Spendiaroff 534 (575) — Springomon 487 — Stach 489 — Stache, G. 5, 6, 25, 27, 164, 176, 337, 541 (92, 112, 261, 273, 417, 581) — Staub, M. 9, 12 (97, 100) — Staff, J. 52 — Stefanescu 190 (287) — Steinhausz, Gy. 67 — Steinmann 194, 490 — gr. Sternberg 133 (228) — Stoliczka 610 (658) — Stolley, M. E. 535 (575) — Streda, R. 628 (678) — Strömpl, G. 52, 57, 85, 86, 372, 565 (126, 127, 448, 599) — Stuckeley, V. 150 (246) — Stumpf 488 — Stutzer 490 — Suess, E. 5 (92) — Sydow 487.
- Szabó, A. 493, 537 — Szabó, J. 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 18, 26, 156, 176, 474, 480, 481, 482, 485 (93, 95, 97, 98, 101, 102, 103, 107, 110, 253, 273, 511, 518, 519, 520, 523) — Szádeczky, Gy. 39, 52, 60, 202, 203, 306, 543, 565 (122, 289, 388, 583, 599) — Szász, Gy. 490 — Szathmáry, B. 9 (97) — Sz. Szathmáry, L. 52 — Szeőke, J. 556 — Széchényi, P. gr. 18 (107) — Székány, B. 52, 57 — Szerényi, N. 52 — Szibircev 465, 466 (500, 501) — Szilády, Z. 52, 85 (126) — Szilárd, B. 52 — Szlubek, G. 4 (90) — Szmolka, N. 327, 328, 329 (407, 408) — Szontagh, T. 2, 3, 23, 25, 35, 52, 53, 56, 57, 58, 62, 65, 67, 203, 330 (88, 89, 109, 119, 209, 409) — Szőke, K. 179, 183 (277, 281) — Szerényi, H. 62 — Sztripszky, H. 336, 337, 339 (416, 417, 419).
- Taeger, H. 53, 54, 60, 153, 154, 177, 178, 179, 182, 535 (250, 251, 274, 275, 279) — Taffamel 489 — Takács, B. 57 — Tanfiliev (501) — Tarnay, L. 646 (682) — Tax, F. 54 — Teleky, G. gr. 556 — Tenk, S. 57. — Teschler, Gy. 27 (112) — Themák, E. 185 (283) — Thumann, J. 311, 318, 323, 326 (392, 398, 403, 406) — Till, A. 53 — Timkó, I. 29, 34, 53, 56, 57, 58, 67, 175, 208 (113, 118, 272) — Toborffy, Z. 53, 57, 67, 184, 204, 207, 360 (282, 295, 435) — Tolstoj, G. 465 (500) — Tomtsányi, A. 133, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 150, 155 (228, 229, 230, 231, 232, 233, 235, 237, 243, 247, 253) — Tóth, M. 175, 360, 366, 370 (272, 435, 441) — Tóth, Zs. 53 — Török, Au. 9 (97) — Travis 552 (593) —

- Treitz, P. 31, 54, 57, 60, 67, 69, 70, 199, 212, 312, 373, 461, 535, 536 (116, 297, 448, 495, 576) — Trenkó, Gy. 54 — Tripps 489 — Tuzson, J. 54, 57, 60.
- Uhlig, V. 27, 533 (112) — Ujj, J. 56 — Uzdi 307.
- Vadász, M. E. 54, 55, 57, 58, 60, 67, 69, 157, 176, 178, 179, 180, 620, 621 (123, 254, 273, 275, 276, 277, 670) — Vageler, A. 536 (576) — Vargha, Gy. 57 — Vendl, A. 492 — Veszprémi, A. 308, 318, 330 (389, 399, 409) — Vesterberg, A. 537 (577) — Veters, H. 55 — Vezér, V. 490 — Vinassa de Regni 537 (576) — Vierig 488 — Vitális, I. 47, 55 — Vogl, V. 2, 56, 55, 67, 620 (88, 670) — Vnutskó, F. 55, 323, 330 (403) — Vuksan, St. 55.
- Waagen, L. 535 (575) — Wackernagel, Ph. 552 (592) — Wagner, A. J. 174 (271) — Wahlner, A. 55 — Walter 489 — Wartha, V. 186 (284) — Wegner 194 — Wehrle 480 (518) — Wein, J. 9 (97) — Weisbach, A. 625 (675) — Weisz, E. 538, 541 (578, 581) — Wekerle, S. 306 (387) — Werner 490 — Weyberg, Z. 56 — Widmannstätten 135 (229) — Wunsdorf 490 — Wolf 541 (581).
- Zaeringer 488 — Zepharovich 187, 360, 363, 366, 367, 370, 552 (285, 435, 438, 441, 442, 445, 592) — Zeppelin 491 — Zimányi, K. 56, 57, 60, 67, 185, 192, 550 (283, 288, 591) — Zipser, C. A. 185, 360, 363, 365, 552 (282, 435, 438, 440, 592) — Zittel, K. A. 610, 617, 621 (658, 667, 671) — Zlatarszky, Gy. 62 — Zolnay, S. 136 (232) — Zsigmondy, A. 57, 488, 489, 490 — Zsigmondy, V. 6, 9, 10, 18, 22, 156 (93, 97, 98, 107, 253).

II.

HELYNEVEK.

(Ortsnamen.)

- Aachen 487 — Aka 142, 143, 147, 152 (237, 238, 243, 248) — Algyógy 48, 164, 167 (261, 265) — Almás 151 (247) — Alsódabas 32 (116) — Alsópetény 176, 177 (273, 274) — Alsórákos 55 — Andreasberg 362, 363, 364, 365 (437, 438, 440) — Anina 174 (271) — Apahida 202, 338 (290, 418) — Arács 206 (293) — Arad 337 (409) — Árki 143, 164 (238, 262) — Asszonyfalva 50 — Aulagas 626 (675).
- Bahna 190 (287) — Baden 160 (257) — Baja 152 (248) — Baja 142 (237) — Bajna 540 (580) — Balatonederics 170 — Balatonfőkajár 151 (247) — Balatonfüred 202, 206 (289, 293) — Báld 337 (417) — Balinka 134, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 151 (228, 236, 237, 238, 239, 245) — Bánpaták 166, 167, 168 (264, 265) — Barkó 565, 566, 567 (599, 600, 601) — Borót 43 — Bánya 203 (290) — Báltaszék 16 (105) — Batrina 44 — Bázna 331 (411) — Bazin 44 — Bécs 32, 135 — Belovár 24 — Beocsin 27 (112) — Berkenye 373 (448) — Berlin 52, 132, 171, 321 (117, 227, 267) — Berzúszka 25 — Bodajk 134, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 151 (228, 236, 237, 242, 243, 248) — Bicske 24, — Boica 360, 361, 369, 370, 371 (436, 445, 446, 447) — Bojabire 44 — Bokod 142, 153, 154 (237, 249, 250) — Borbánd 38 — Borgbesztercze 52, 53 — Bozovics 21, 22, 25, 203, 614, 616, 617 (290, 663, 665, 666) — Brád 38 (122) — Brühl 195 — Bräunsdorf 625, 626 (675) — Bruck 24 — Brüssel 195 — Bruxelles 491 — Bucsa 209 (295) — Bucsaóva 609, 610 (658, 659) — Bucuresti 27, 50, 536 (112, 576) — Buda 142, 144, 147 (237, 239, 240, 243) — Budaörs 140 (236) — Budapest 2, 3, 4, 7, 12, 24, 27, 30, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 134, 138, 148, 152, 156, 157, 158, 173, 179, 212, 359, 536, 541, 555 — (88, 90, 94, 100, 112, 116, 229, 233, 244, 248, 253,

- 254, 255, 269, 276, 297, 434, 570, 581) — Budatelke 306, 307 (388) — Buják 5, 6, 19, 25 (92) — Bükkösd 24 — Buziás 40.
- Czegléd** 32 (116) — Csákkberény 140, 141, 142, 151, 153, 154, 179, 183 (236, 237, 238, 248, 250, 251, 277, 281) — Csákvár 136, 140, 142, 143, 144, 145, 147, 151 (232, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 243, 248) — Császáz 142, 144, 151 (237, 240, 248) — Csagez 344 (423) — Csereese 185 (283) — Csernye 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 148, 151, 153 (234, 236, 237, 238, 240, 245, 248) — Csicsósztgyörgy 252 — Csóka 139, 142, 148, 149 (234, 237, 244, 245, 250) — Csókamező 143, (238) — Csopek 206, 536 (293) — Csór 153 (250) — Csóvár 176, 177 (273, 274) — Csósz 142, 151 (237, 248) — Csurgó 134, 141, 142, 143, 144, 146, 151, 153 (228, 237, 238, 239, 240, 242, 248, 250).
- Daruvár** 45 — Déva 37, 38, 42, 163, 164, 166, 167, 169, 170 (122, 261, 262, 263, 265, 266) — Désakna 202 — Dövecser 142, 152 (237, 248) — Dicsősztmárton 334 (413) — Ditró 48, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547 (581, 582, 583, 584, 585, 586, 587) — Dobra 37 (121) — Dognácska 191, 550, 551, 552 (288, 591, 592, 593) — Dolha 49 — Dömös 151 (247) — Dömötöri 537 (576) — Dömsöd 31 (116) — Dunavecse 31 (116) — Düsseldorf 193, 194, 195, 486, 489, 532 — Dobsina 631.
- Eceeg** 5, 6, 19, 25 (92) — Eger 25, 480 (518) — Eisenetz 5 (91) — Eszenyuszt 134 (228) — Eszény 140, 141, 142, 143, 151, 153 (236, 237, 238, 248, 249, 250) — Esztergom 152 (248).
- Faczamera** 203, 206 (290) — Fajsz (293) — Fehérttemplom 25 — Feketepatak 210 (236) — Felenyed 347, 348 (425, 426) — Felsöbajom 50, 331 (411) — Felsöbánya 625, 627 (675, 677) — Felsőorbó 341, 343 (421, 423) — Felsőórs 206 (293) — Föth 15, 20 (104) — Füle 25.
- Galgóc** 540, 541 (580, 581) — Gánt 140, 141, 142, 148, 153, 179, 180, 184 (235, 236, 237, 244, 250, 277, 282) — Gátha 24 — Gerebenz 171, 172 (267, 268) — Gödöllő 15, 20 (104) — Gödrös 567 (603) — Graz 7 (94) — Grinzing 158 (256) — Gúth 134, 140, 141, 142, 144, 145, 151, 153 (228, 236, 237, 240, 248, 250) — Gyalár 138, 632, 633 (122) — Gyertyános 166, 167, 168, 169 (264, 265, 266) — Gyöngyös 25 — Györ 148, 152 (244, 248).
- Halle** 32 (117) — Hajmáskér 142, 187 (237, 286) — Hamburg 40 — Hámor 645 (681) — Haró 164 (261) — Hátszeg 203 (290) — Herencsény 5, 6, 19, 25 (92) — Herény 62 — Herkulesfürdő 622, 623 (671, 672) — Hidas 343, 345, 347 (423, 424, 425) — Hirschwang 5 (91) — Hódmezővásárhely 307 — Hodrusbánya 360, 363, 367 (435, 438, 442) — Homonna 565 (599) — Hosszúhetény 23.
- Inota** 142 (237) — Iszka 140, 142, 143 (236, 237, 238, 239) — Iszkasztgyörgy 143, 144, 145, 151 (239, 240, 248) — Isztimér 134, 141, 142, 144, 145, 148, 151, 153 (228, 236, 237, 238, 240, 244, 248, 249).
- Jánosháza** 24 — Jásd 151, 153 (248, 250).
- Kádárta** 187 (286) — Kaposvár 24 — Kápolna 25, 142, 153, 154 (237, 249, 250, 251) — Karánsebes 51, 351 (428) — Károlyfalva 614 (663) — Kassa 61 — Kecs-kemét 69 (124) — Kéménd 164 (261) — Keresztes 142 (237) — Kereszténysziget 43 — Kettősmező 50 — Kisbér 142, 144, 151, 153 (237, 240, 248, 249) — Kienyed 43 — Kissármás 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 318, 319, 320, 321, 323, 324, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334 (387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 399, 400, 401, 404, 407, 409, 411, 412, 413, 414, 415) — Knin 51 — Kocs 142, 144, 153 (237, 240, 250) — Kohldorf 600, 612, 613, 618, 619 (657, 660, 661, 667, 668) — Kolozs 202, 334 (290, 413) — Kolozsvár 27, 36, 42, 52, 324 (112, 120, 404) — Komárom 123, 138, 139, 142, 143, 147, 148, 152 (228, 233, 234, 237, 238, 244, 248) — Korlát 47 — Koppány 142 (237) — Korniczal 209, 210 (296) — Koronini

- 609, 613, 614 (657, 662, 663) — Korpád 202 (291) — Kosavin 620, 621 (670, 671) — Kósd 620, 621 (670, 671) — Kostej 159 (266) — Kovácsi 151 (247) — Kozma 142, 151, 153 (237, 248, 254) — Kőbánya 156 (253) — Kőhalom 50 — Köln 195 — Kötörend 202 — Környe 135, 136, 142, 151 (230, 232, 237, 248) — Köveskálta 206 (293) — Krapina 43 — Krems 4 (90) — Krivostján 567 (603) — Kristiánia 40 — Kunszentmiklós 32 (116).
- Ladánybene 32 (116) — Lajosmizse 32, 43 (116) — Leipzig 40, 41, 56 — Lemberg 51 — Leoben 43 — Légrád 24, 172 (268) — Litér 206, (292) — London 491 — Lupsa 31 (116).
- Magyaróvár 24, 31 (116) — Markusovec 190 (287) — Marosborgó 53 — Marosludas 333 (412) — Marosvásárhely 334 (419) — Maróth 151 (247) — Martonvásár 144, 152 (240, 248) — Megyehogy 206 (293) — Medgyes 213 (298) — Mehádia 51, 174, 351 (271, 428) — Meneshely 206 (293) — Merisor 174 (271) — Messina 51 — Metsér 140, 141, 142, 143, 148 (236, 237, 238, 244) — Mezőbánd 336, (416) — Mezőcsikud 338 (418) — Meződomb 310 (391) — Mezősámsond 310, 333 (391, 412) — Mezőszentgyörgy 310 (391) — Mezőszentmihálytelke 306 (387) — Mezőtelegd 209 (295) — Mezővelkér 338, 339 (418, 419, 420) — Miriszló 166, 168, 213, 340, 348, 358, 359 (264, 266, 298, 420, 426, 433, 434) — Miskolcz 25, 207, 492, 645, 646 (294, 681, 682) — Mogos 31 (116) — Moha 140, 141, 142 (236, 237) — Mohács 24 — Monaco 129, 130, 132, 133, 208 (223, 224, 226, 227) — Monoszló 206 (293) — Montecarlo 132 (226) — Mór 69, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 151, 152, 153, 154 (123, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 243, 244, 247, 248, 249, 250, 251, 252) — Mőckern 32 (117) — Möllersdorf 156 (253) — München 136, 138 (232, 233) — Muzsina 343, 355 (423, 433) — Muncsel 31 (116).
- Nadap 628 (678) — Nagygág 38, 42 (122) — Nagybánya 360, 624 (435, 674) — Nagybaród 209, 210 (295, 296) — Nagyenyed 340, 341, 356, 359 (421, 433) — Nagyhalomgy 38 (122) — Nagykőrös 32, 43 (116) — Nagyroce 185 (283) — Nagysármás 306, 307, 308, 309, 310, 311, 314, 315, 316, 318, 319, 330, 332 (388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 397, 398, 400, 409, 411) — Nagyszeben 44, 49 — Nagyszombat 541 (581) — Nagyvázaony 24 — Nápoly 132 (227) — Neszmély 47 — Neustadt 491 — Nezsider 24 — Nézsza 176, 177 (273, 274) — Nógrád 373, 374 (447, 448) — Nussdorf 160 (257) — Nyék 142, 144, 152 (237, 240, 243) — Nyergesujfalu 47 — Nyiresfalva 51.
- Offenbánya 31 (116) — Ogradina 25 — Oláhapahida 340, 347 (420, 426) — Oláhlapád 213, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 347, 348, 349, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359 (420, 421, 422, 423, 424, 426, 427, 429, 430, 431, 432, 433, 434) — Oláhpian 185 (283) — Oláhrákos 343, 357 (423, 433) — Ómoldova 25 — Ompolyicza 340 (420) — Ondód 134, 141, 142, 145, 150, 151 (228, 236, 237, 240, 247, 248) — Ónod 25 — Óradna 50, 624 (674) — Ordasfalva 568, 569 (603, 604) — Orsova 190 (287) — Ottwang 332 (412) — Örkény 32 (116) — Örményes 340, 348 (420, 421, 426).
- Palermo 27 (112) — Palota 140, 142 (236, 237) — Pápa 142, 151 (237, 247) — Parendorf 24 — Parendos 625 (675) — Paulis 7, 37 (94, 121) — Páris 14, 130, 156 (103, 225, 253) — Pécs 16, 20, 23, 24 (105) — Petics 570 (605) — Pétervásár 25 — Pilisborosjenő 51 — Pittsburg 330 (409) — Pomáz 151, 175, 176 (247, 272) — Pozsony 4, 30, 142, 152 (90, 114, 237, 248) — Pöstyén 538, 539, 540, 541 (578, 579, 580, 581) — Prága 7, 27, 32 (94, 112, 117) — Pregeda 203 (290) — Pribram 43, 538 (578) — Pusztakamarás 310, 333 (311, 390, 412) — Putnok 25 — Püspökfürdő 173 (270) — Püspökladány 327 (409).

- Radulesd** 44 — **Rákos** 156 (253) — **Rákospalota** 41, 157, 158 (255) — **Rekettyefalva** 50, 165 (263) — **Rézványa** 11 (99) — **Reichenau** 5 (91) — **Romhány** 176, 177, 373 (273, 274, 448) — **Rencsa** 621 (671) — **Rontó** 175 (272) — **Ruszkabánya** 203 (290).
Sajóháza 56, 186, 547 (283, 587) — **Salgótarján** 27 (112, 589) — **Sárd** 38 (122) — **Sárisáp** 151 (247) — **Sárkány** 136, 140, 142, 144, 148, 153 (232, 236, 237, 240, 244, 250) — **Sarmisegethuza** 169 (266) — **Sárvár** 16, 24 (105) — **Selmeczbánya** 4, 14, 39, 40, 41, 51, 360, 365, 366, 367 (90, 91, 103, 435, 440, 441, 442) — **Sikátor** 134, 140, 141, 142, 143 (228, 236, 237, 238) — **Sinfalva** 343 (423) — **Siófok** 151 (247) — **Sóly** 187 (285, 286) — **Sooly** 142 (237) — **Somorja** 3, 4 (90) — **Sopron** 142, 152 (237, 248) — **Sósmező** 13, 17, 22, 23 (101, 107) — **Steierlak** 174, 619, 620 (271, 669) — **Stassfurt** 324 (404) — **Steinabrunn** 160 (257) — **Stockholm** 57, 195, 196, 197, 199, 529, 532, 533, 534, 535, 536, 629, 630, 631 (571, 575, 576) — **Stuttgart** 41 — **Snur** 142, 148, 153 (237, 244, 249) — **Sümeg** 24.
Szacsal 13 (101) — **Szakadát** 358 (433) — **Szák** 142 (237) — **Szalkszentmárton** 31 (116) — **Szalonta** 474 (511) — **Szamosfalva** 202 (290) — **Szamosujvár** 202, 333 (412) — **Szapár** 142 (237) — **Szarvaskő** 480, 481, 482, 483, 484, 485, 633 (518, 519, 520, 521, 522, 523, 524) — **Szászkabánya** 22, 25, 619 (668) — **Szászpéntek** 333 (412) — **Széchenyitelep** 158 (255) — **Szeged** 44 — **Szegszárd** 24 — **Szék** 202, 332, 548 (413, 588) — **Székelysárd** 333 (412) — **Székesfehérvár** 134, 140, 142, 144, 147, 153, 154, 558, 559, 560 (229, 236, 237, 238, 240, 243, 244, 249, 251, 597) — **Szelistye** 43 — **Szend** 142, 151, 153, 154 (237, 248, 249, 250) — **Szengyel** 333 (412) — **Szentendre** 157, 158 (255) — **Szentgyörgy** 140, 142 (236, 237) — **Szentkirályszabadja** 187 (286) — **Szentpétervár** 8, 12, 22, 23, 27, 42, 132, 133 (95, 100, 112, 227) — **Szigetvár** 24 — **Szikszó** 25 — **Szilice** 40 — **Szinyelipócz** 53 — **Szirák** 5, 25 (92) — **Szokolahuta** 373, 375 (447, 450) — **Szováta** 338 (418) — **Szűcs** 142 (237) — **Szvinyesa** 203 (290).
Tamási 134 (228) — **Tárnok** 140, 141, 142, 143 (236, 237, 238) — **Tass** 31 (116) — **Tata** 24, 45, 46, 207 (294) — **Tatárszentgyörgy** 32, 43 (116) — **Telkibánya** 51 — **Teplitz-Schönau** 494 — **Tihany** 24, 55 — **Timár** 210 (296) — **Tokod** 151 (247) — **Tolmács** 373 (448) — **Tövis** 213 (298) — **Travás** 353 (430) — **Tresztya** 38 (122) — **Trieszt** 132 (227) — **Tuson** 307 (390).
Ugod 142, 151 (237, 248) — **Ujarad** 624 (674) — **Ujhartyán** 32 (116) — **Ujlót** 62 — **Ujopot** 609, 610, 611, 616 (657, 658, 659, 660, 665) — **Urhida** 55 — **Uzdiszentpéter** 338 (418).
Vác 5, 25, 176, 192, 373 (273, 448) — **Vajdahunyad** 38, 42 (122) — **Vámos** 187, 206 (286, 293) — **Várhely** 169 (266) — **Várjeszenő** 565, 569 (599, 604, 605) — **Várpalota** 151, 153 (248, 250) — **Vasas** 23 — **Vaskő** 551 (592) — **Vaspatak** 44, 51, 52 — **Veleg** 140, 141, 142, 143, 151 (236, 237, 238, 239, 248) — **Velence** 134, 142, 143 (229, 237, 240) — **Verőcze** 373, 375, 376 (448, 450, 451) — **Veszprém** 16, 46, 140, 142, 147, 151, 186, 187, 188, 189, 256, 307 (105, 236, 237, 244, 248, 284, 285, 286, 293) — **Vihnye** 360, 367, 368, 369 (435, 442, 443, 444) — **Visegrád** 148, 151 (244, 247) — **Vláhháza** 343 (433) — **Voiszlova** 203 (290) — **Vörösberény** 142, 151 (237, 248) — **Vulkán** 174 (271).
Warsava 536 (376) — **Weizenried** 173, 174 (269, 271) — **Wels** 328, 331 (409, 411) — **Wieliczka** 159, 332 (257, 412) — **Wien** 5, 6, 11, 14, 19, 27, 32, 40, 43, 45, 46, 50, 52, 55, 69, 142, 144, 152 (91, 92, 93, 99, 103, 112, 117, 123, 237, 239, 248).
Zacatecas 626 (675) — **Zagreb** 42, 43, 45, 55 — **Zákány** 170, 171, 172 (267, 268, 269) — **Zalaegerszeg** 16, 24 (105) — **Zámoly** 142 (237) — **Zánka** 206 (293) — **Zircz** 151, 153 (247, 250) — **Zsemlye** 135, 141, 150 (230, 236, 247) — **Zsidve** 50 — **Zsolna** 134 (228).

III.

ÁSVÁNY-, KÖZET- ÉS TALAJNEVEK.

(Mineral-, Gesteins- und Bodennamen.)

- Aegirin** 545 (585) — **Agyag** 140, 156, 157, 158, 164, 165, 166, 167, 173, 174, 180, 181, 182, 184, 185, 202, 210, 212, 309, 312, 337, 342, 344, 345, 347, 348, 349, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 373, 374, 375, 474, 475, 569, 570, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655 — **Agyagmárga** 312, 313, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 325, 332, 335, 338 — **Agyagpala** 68, 481, 622 — **Alabastrom** 344 — **Alaun** (277, 278, 279, 280, 281, 282, 283) — **Albit** 186, 547 (283, 583, 587, 588) — **Alios** 467 (502) — **Almandin** 548 (589) — **Amethiszt** 365 (440) — **Amphibol** 312, 480, 482, 546, 547 (392, 518, 520, 521, 586, 587) — **Amfibolandezit** 38 (122) — **Andezit** 37, 42, 69, 164, 375, 548, 628 (121, 123, 262, 449, 450, 588, 678) — **Andesit breccia** 165, 373 (263, 448) — **Andezittufa** 373, 375 (448, 449, 450) — **Andezittufás homok** 165 — **Anhidrit** 317 (397) — **Ankerit** 486 (524) — **Anorthoklasz** 205 (291) — **Antimonit** 186, 627 (281, 677) — **Aragonit** 47 — **Argentit** 363 (438) — **Arany** 42 — **Argile** (390, 392) — **Arvedsonit** 546 (587) — **Arzenopirit** 552 (592) — **Augit** 205, 482, 549 (291, 521, 589, 590).
- Babérce vasas agyag** 475, 476 — **Bádeni tályag** 332 — **Barkóit** 565, 568 (600, 603) — **Barna erdei talaj** 473, 474 — **Barna humuszos talaj** 473 — **Barnapát** 363, 366, 367, 370 — **Barnaszén** 40, 209, 210, 319, 487 — **Baryt** 56, 186, 366 (284, 441) — **Bazalt** 55, 69, 548, 549 (123, 589, 590) — **Berek talaj** 472, 473 — **Biotit** 312, 315 (392, 393, 396) — **Biotitandezit** 374, 375 (449, 450) — **Biotitamfibolandezit** 375 (450) — **Biotittufa** 315 (396) — **Bitumenes márga** 209 — **Bitumenes mészkő** 176, 344 — **Bleichsand** (501, 502, 503, 504, 505, 508, 510) — **Bleiglianz** (438, 441, 445) — **Blende** (441, 445) — **Bohnerz** (512) — **Bohnerzführender Ton** (512, 513) — **Braune Walderde** 474 (510, 511) — **Braunspat** (438) — **Braunkohle** (296) — **Breccia** 348 (426) — **Budai márga** (=Mergel) 177 (274) — **Bytownit** 482, 484 (521, 522).
- Carnotit** 205 (291, 292) — **Cementmárga** 210 — **Chessylit** 205 (292) — **Csillám** 546 — **Chloritschiefer** (591).
- Dachsteindolomit** 42 — **Dachsteinmészkő** (=Kalk) 140, 176 (235, 273) — **Dacit** 38, 202, 334, 344, 349, 373, 374 (122, 413, 423, 427, 448, 449) — **Dacitbreccia** 374 (449) — **Dacittufa** 202, 203, 309, 332, 334, 343, 344 (289, 290, 390, 412, 413, 423) — **Degradált mezőségi föld** 473 — **Degradierter Schwarzboden** (500) — **Diabáz** 206, 481 (293, 518, 519) — **Diabáztufa** 622, 623, 624 (672, 673) — **Diallag** 480, 482 (518, 520) — **Diatompala** (=Schiefer) 375 (450) — **Ditroit** 542 (582) — **Dolomit** 41, 140, 180, 181, 182, 184, 188, 206, 363, 375, 539, 540, 568 (235, 236, 277, 278, 279, 280, 281, 286, 292, 293, 450, 579, 580, 603).
- Édesvízi mészkő** 343, 344, 539 — **Egirin** 545 (586) — **Eisernerz** (519, 520, 522, 523, 524) — **Eisenglanz** 191 (288) — **Eisenkies** (441) — **Eisenkonkretion** (513) — **Eisenstein** 24 — **Eleolit** 545 (585) — **Eleolitszienit** 541, 542, 543, 544, 545, 546 (581, 583, 584, 585, 586) — **Epidot** 312, 628 (392, 678) — **Erdei talaj (föld)** 466, 467, 468, 470, 471, 474, 475, 476, 478.
- Fakófold** 472, 473, 476 — **Fakóhomok** 469 — **Feketeföld** 470, 471 — **Feldspat** (392, 393, 443, 518, 519, 520, 521, 522, 581, 582, 586, 589) — **Feldspatgabbro** 518, 519) — **Feuerstein** (235, 236) — **Fillit** 37 (122) — **Flugsand** (496, 500) — **Földolomit** 176,

- 181, 206 — Földpát 312, 313, 367, 480, 481, 482, 484, 541, 542, 546, 548 — Földpátgabbro 481 — Fornai agyag (-Ton) 181, 182 (278, 280) — Füredi mész (-Kalk) 206 (293) — Futóhomok 461, 465.
- Gabbro** 483, 484, 485 (521, 522, 523) — Galenit 360, 363, 366, 370, 552 (436, 438, 441, 445, 592) — Gipsz 164, 180, 185, 306, 315, 316, 343, 344, 349, 476, 477, 479 (261, 278, 283, 388, 396, 423, 427, 513, 514, 516) — Glimmer (586) — Globigerina márga (-Mergel) 190, 313 (287, 288, 393) — Gold (51, 591) — Granat 374, 375, 548 (449, 450, 588, 589) — Gránit 140, 375, 540, 541, 622, 623, 624 (236, 449, 450, 580, 581, 672, 673, 674) — Grassfurboden (508) — Grödeni homokkő (-Sandstein) 201 (289).
- Hematit** 167, 191, 481, 551, 628 (265, 288, 519, 591, 678) — Haidesand (508) — Haide talaj 472 — Hardpan 467 (502) — Hárshegyi homokkő (-Sandstein) 177, 375 (274, 450) — Hauptdolomit (181, 273) — Homok 70, 140, 156, 157, 158, 210, 212, 312, 313, 316, 317, 318, 327, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357 — Homokkő 69, 156, 209, 307, 309, 312, 315, 316, 317, 320, 333, 343, 344, 345, 348, 349, 373, 481, 539, 540, 622, 623, 624 — Homokos agyag 157, 319, 325, 345, 347, 353, 355, 356 — Homokos lösz 70, 171 — Homoktalaj 461 — Hornstein (432, 433).
- Ilmenit** 205, 482 (292, 520, 521) — Iszap 47, 70, 170, 325, 538, 539, 540, 541 — Iszapos homok 176.
- Juramész (-Kalk)** 179 (276).
- Kagylómész** 206, 207 — Kalcit 177, 312, 366, 628 (274, 393, 441, 678) — Kalcit 41 — Kalkopirit 363 (438) — Kalkkonkretion (513) — Kalkmergel (422, 423, 427) — Kalkschotter (688, 690) — Kalkstein (122, 235, 236, 272, 274, 292, 293, 422, 423, 426, 449, 450, 579, 580, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 658) — Kalktuff (122, 264, 265, 270, 294, 579, 684) — Kammkies 184 (282) — Kaolinos agyag 551 — Karnallit 324 (404) — Kavics 36, 37, 157, 167, 212, 319, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 374, 375, 649, 652, 654 — Kavicsos agyag 38 — Kálisó 39, 48, 49, 305, 306, 309, 316, 327, 333 — Kárpáti homokkő (-Sandstein) 37 (122) — Kátrány 333 — Kenngottit 625, 627 (674, 675, 677) — Kennyt 204, 205 (291) — Keserűsó 310 — Kén 141 — Kiacelli agyag (-Ton) 177 (274) — Klippenkalk (122) — Kloritpala (-Schiefer) 551 (591) — Kohle (123, 230, 232) — Kohlenschiefer (295) — Konglomerát 207, 341, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 357, 373, 539, 570 (294, 421, 423, 424, 425, 426, 427, 433, 448, 579, 605) — Konyhasó 305, 306, 307, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 319, 320, 321, 323, 324, 333, 334 — Korund 191 (288) — Kőolaj 17 — Kősó 17, 23, 42, 55, 159, 306 — Kőszén 17, 23, 39, 48, 49, 68, 69, 135, 136, 141, 203, 487 — Kristályos pala 17, 540, 541, 551, 622, 623, 624 — Kristallinische Schiefer (106, 450, 580, 581, 591, 672, 673, 674) — Kvarc 186, 312, 313, 360, 363, 366, 367, 369, 551, 627 (284, 392, 393, 436, 438, 441, 442, 445, 592, 677) — Kvarchomokkő 312, 315, 622, 624 — Kvarz 360, 366 (435, 436, 441) — Kvarcporfirrit 38 (122) — Kvarzit 540 (580) — Kvarcitpala 551 (-Schiefer) (591) — Kvarcit 374, 375, 539, 540, 551 (449, 450, 579, 580, 590) — Kvarcitpala (-Schiefer) 375 (449) — Kvarckonglomerát 209 (296) — Kupfererz (52) — Kupferkies (435, 438, 441).
- Labrador** 482, 484 (521, 522) — Lajtamész 156, 157, 160, 332, 341, 342, 343, 344, 349, 350, 375 — Lápi talaj 472, 478 — Laterit 465, 474 (500, 511) — Lehm (418) — Leithakalk (253, 254, 257, 421, 422, 423, 427, 428, 450) — Liaszhomokkő (-Sandstein) 622, 623, 624, (671, 672, 673, 674) — Liaszmész (Kalk) (672, 673) — Liaszpala (-Schiefer) 622, 623 (672, 673) — Lievrit 480 (518) — Lignit 210 (296) — Limonit 180, 186, 353, 356 (278, 284, 430, 433) — Liparit 38, 39 (122) — Lito-

- thamniium-mész (-Kalk) 177, 341, 342, 343, 344, 349, 567 (274, 421, 422, 423, 427, 601) - Löss (Löß) 35, 43, 44, 70, 166, 170, 181, 182, 188, 207, 213, 312, 345, 347, 349, 359, 374, 375, 465, 475, 476, 539 (119, 124, 264, 267, 268, 278, 279, 287, 294, 298, 302, 424, 427, 433, 419, 450, 500, 513, 514, 579).
- Mágnesev** 530 — Magnetit 44, 312, 480, 481, 482, 548 (302, 303, 518, 519, 520, 521, 589) — Malaohit 205 (292) — Mangán 140 (235) — Mangánérc 43 — Márka 157, 188, 206, 207, 312, 313, 319, 326, 343, 344, 347, 349, 350, 354, 355, 356, 357, 479, 618 — Márgás agyag 355 — Márgás homokkő 315 — Markaszit 180, 181, 184 (278, 279, 282) — Márvány (Marmor) 140 (235) — Melafir 37, 38, 341, 344, 349 (122, 421, 423, 427) — Melafirkonglomerát 344 (423) — Mergel (255, 286, 292, 293, 295, 393, 416, 418, 423, 426, 427, 428, 430, 431, 432, 433, 516, 667) — Mergelton (452) — Mészkonkrécio 476 — Mészkonglomerát 570 — Mészkö 37, 40, 131, 140, 177, 188, 206, 207, 312, 342, 348, 375, 540, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 610, 613, 622, 623, 624, 648, 649 — Mészmarga 342, 343, 349 — Mész-tufa 166, 167, 168, 169, 173, 174, 207, 646, 648 — Mezőségi pala 309, 332 — Mezőségi talaj (föld) 470, 471, 472, 473, 474, 476, 478 — Mezőségi tályag (-Tegel) 164 (262) — Miargyrit 624, 625, 626 (674, 675, 676, 677) — Miascit 544 (584) — Mikroklin 312, 542, 543 (393, 582, 583) — Monazit 541 (581) — Muschelkalk 42 (293) — Muszkovit 312, 317 (393, 397).
- Nefelin** 546 (586) — Nefelin szienit 204 (291) — Nummullitmészkö 51 — Nyirok 375, 474 (450, 511).
- Oligoklasz** 543, 544, 549 (583, 584, 590) — Oligoklaszaltit 543, 544, 545 (583, 584, 585) — Oligoklaszföldpát 544 (584) — Olivin 205, 480, 482, 549 (291, 518, 520, 521, 589) — Olivinbazalt 204 (291) — Olivingsabbro 481, 482, 483 (518, 521) — Olivin-nefelinsyenit 205 (291) — Opál 39 — Orterde 467 (502) — Orthoklasz 56, 312, 542, 543 (393, 582, 583) — Ortstein 467 (502, 503, 504, 505, 508, 512).
- Pala** 309, 333 — Pantellarit 205 (291) — Pegmatit 544, 546 (585, 586) — Peridotit 481 (519) — Permi homokkő (-Sandstein) 201 (289) — Petroleum 13, 17, 22, 23, 27, 40, 48, 333 (101, 107, 111) — Phenakit 56 — Physocordia mész (-Kalk) 206 (293) — Piroxén 482 (520) — Plagioklasz 312, 543, 544, 545 (393, 583, 584, 585) — Plumosit 627 (677) — Podsol 374, 375, (449, 502) — Por 70 — Porfiróid 37 (122) — Porfirittufa 206 (293) — Proustit 362, 363, 365, 368 (437, 438, 440, 443) — Pyrrargyrit 207, 360, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 624 (295, 435, 436, 437, 438, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 447, 674) — Pirit 48, 141, 180, 181, 184, 363, 366, 370, 486, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 627, 628, (236, 278, 279, 282, 438, 441, 445, 524, 591, 592, 593, 594, 595, 677, 678).
- Quarzsandstein** (672, 673, 674).
- Rádium** 52 — Rádiumérc 204, 205 (291, 292) — Rendzina 478 (515) — Requiencia mész (-Kalk) 173 (269) — Réti agyag 461, 472 — Réti talaj 478 — Rézérc 51 — Rézkovand 360, 363, 366 — Riolit 38, 39, 202, 204 (122, 291) — Riolitos dacit-tufa 202 (290) — Rutil 185, 186, 312 (283, 284, 392).
- Salzton** 42 (261) — Sand (125, 236, 253, 254, 255, 263, 272, 296, 297, 423, 424, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 448) — Sandboden (495) — Sandlöss (124) — Sandstein (123, 253, 294, 296, 423, 426, 427, 519, 597) — Schiefer (294) — Schlamm (124, 578, 579, 580, 581) — Schotter (120, 121, 254, 264, 297, 424, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 449, 686, 688) — Schwarzerde (495, 496, 507, 508, 509, 513) — Schwefelkies (592) — Schwerspath (441) — Siderit 186, 547 (284, 587) — Sóagyag 42, 46, 163, 169 — Szfalerit 360, 366, 369, 370, 552 (435, 441, 445, 592) — Sprödglangz (438) — Steinkohle (107, 236, 290, 295) — Steinöl (107) — Steinsalz 24 (107, 257) — Stephanit 363, 370 (445) — Steppenboden (513, 515) —

- Sumpfboden (515) — Syenit 48, 544 (584) — Szarukő 176, 336 — Szénpala 209 — Szirtesmészke 37.
- T**ályag 160 — Tegel (256, 257) — Tellur 51 — Terra rossa 180, 474, 476, 478, (277, 511, 512, 515) — Terebratulás márga (-Mergel) 343, 344 (423) — Tetraedrit 360, 627 (436, 677) — Thorit 541 (581) — Timsó 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185 — Titán 481, 482, 483, 484, 485, 549 (519, 520, 521, 522, 523, 529, 590) — Titaneisenerz (520, 524) — Titanit 546 (586) — Titánvasérc 482, 486, 633 — Ton (122, 235, 253, 254, 255, 261, 263, 264, 270, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 290, 295, 296, 297, 417, 422, 423, 424, 426, 427, 431, 432, 433, 434, 445, 448, 449, 450, 510, 511, 512, 592, 603, 605, 684, 686, 688, 689, 690, 691) — Tonmergel (431) — Tonschiefer (123, 519, 672) — Torf (124, 125) — Tőzeg 41, 46, 47, 69, 70 — Trachyt bazalt 204 (291) — Trasz 42, 43 — Tsernosjom (507) — Tufa 39, 141, 315, 317, 539 (122, 236, 306, 397, 579) — Tufás pala 207. — Tundra-talaj 472 — Turmalin 312 (393) — Tűzkő 140.
- U**rgoaptien homokos márga (-sandiger Mergel) 618, 619, 620 (667, 668, 669) — Urgoaptien mész (-Kalk) 610, 611, 614, 615, 616, 620 (659, 660, 663, 665, 669) — Urgoaptien márgás homokkő (-mergeliger Sandstein) 612, 613, 616, 617, 619, 620 (660, 661, 665, 666, 669).
- V**ályog 312 — Vas 140, 530 — Vasas agyag 475 — Vasérc 49, 197, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 530, 533, 534, 629, 630, 631, 632, 633 — Vashegyit 56 — Vaskonkrécio 476 — Vaskovand 366 — Vaskő 17, 23 — Vaskövesfok 467, 468, 469, 470, 472, 473, 475 — Vörösayag 173, 174, 180, 181, 182, 185, 345, 347, 349, 359.
- W**aldboden (502, 503, 504, 508, 509, 510, 511, 512, 515) — Wehrlit 480, 481, 482, 483, 484, 485, 633, (518, 519, 520, 521, 522, 523, 524) — Wiesenboden (515) — Wiesen-ton (509) — Woilastonit 48, 52.
- Z**eolit 41, 628 (678) — Zirkon 312 (392).

IV.

PALAEONTOLOGIAI NEVEK.

(Paläontologische Namen.)

- A**gropagia 161 (258) — Acteonella 209 (296) — Adacna (Cardium) cf. plicatum, Eichw. 349, 350 (426, 428); A. compressiuscula Eichw. 350 (428) — Adeorbis sp. 161 (258); A. Woodi M. 161 (258) — Ammonites 52, 54 — Amalia 54, 55 — Ancillaria glandiformis, Lam. 162 (252) — Amphielina squamula Bittn. 176 (273) — Alveolina melo Fichtl et Moll. sp. 159 (256) — Anatina Agassizii, d'Orb. 611 (660); A. Hugói n. sp. 611, 613, 619 (660, 661, 669); A. Marullensis (d'Orb.) Pict. et Camp. 611, 612 (660) — Arca carinata. Sow. 612 (661); A. Cymodoce, Coquand H. 612 (661); A. diluvii Lam. 165 (262); A. (Anadara) diluvii L. 160, 163 (257, 260); A. diluvii var. pertransversa Sacco. 160 (257); A. Raulini (Leym.) d'Orb. 612 (661); A. n. sp. ind. 614 (663); A. Szontaghiana n. sp. 612, 619 (660, 669) — Anomia ephippium L. v. ind. 346 (425) — Arianta arbustorum alpicola, Fér. 171 (267) — Articulina sp. 159 (256) — Astraea sp. 346 (425) — Astarte Beaumontii Leym. 616 (665); A. obovata, Sow. 616, 617 (665, 666); A. transversa, Leym. 616, 617 (665, 666); A. triangularis Mont. 160 (257).
- B**alatonites 207 (293); Baroda 609 (658) — Barodia (Icanotia) elicita, Stol. 610 (658) — Bos sp. 167 (265) — Brachydiastematherium 7 (94); B. transsilvanicum,

- Böckh et Matty. 20 — *Bsammobia Studeri* Pict. és Ren. 610 (658) — *Buccina bina* 141 (236) — *Buccinum baccatum* Bast. 346, 347 (425); *B. (Niotha) Schönni* R. Hörn. et Auing. 162 (259); *B. (Hima) styriacum* Auing. 162 (259); *B. sp.* 165 (263) — *Bulla (Bulinella) cylindracea*, Penn. var. *convoluta*, Brocc. 163 (260); *B. convoluta* Brocc. 350 (427); *B. (Tornatina) Lajonkaireana* Bast. 163, 350 (260 427); *B. sp.* 350 (427, 428) — *Bulimus Buchiana* d'Orb. 313 (396); *B. doliolum*, Brug. 175 (271).
- Caloppa sp.* 347 (425) — *Calyptraea chinensis* L. var. *parvula*, Michti. 161 (258) — *Chemnitzia (Sandbergeria) perpussilla* Grat. 162, 163 (259, 260); *Ch. Pseudochemnitzia striata* M. Hörn. 162 (259) — *Campylaea banatica*, Partsch. 45, 166, 168, 169 (263, 268, 266); *C. planospira* Lam. 172 (268) — *Caprotina inbricata* d'Orb. 611 (650) — *Capsa elegans* d'Orb. 610 (658) — *Capularia Haidingeri*, Rss. 160 (257); *C. sp.* 160 (257) — *Cardita cf. bericorum* Oppenh. 177 (274) — *Cardium* 345 (424); *C. cf. lithopodolicum* Dub. 348, 350 (426, 429); *C. cf. lithopodolicum* var. *Ruthenica* Hilb. 349, 350 (426, 427, 428); *C. obsoletum* Eichw. 346, 347 (425, 426); *C. cf. obsoletum* Eichw. 350 (428); *C. pannonicum* nov. sp. 177 (274); *C. n. sp.* 352 (429); *C. sp.* 160, 166, 346, 349, 350, 351 (258, 262, 425, 427, 428, 429); *C. sp. (hians?)* Brocc. 165 (262); *C. turonicum* May. 165 (262) — *Cæcum trachea* Mont. 161, 163 (258, 260) — *Cellepora globularis* 341 (421) — *Ceratites Balatonicus* 20; *C. Reitzei* 20; *C. 207* (293) — *Cerithium aculeatum*, Schloth. 621 (671); *C. baccatum*, Brgt. 621 (671); *C. (Pirella) biquadratum*, Hilb. 162 (259); *C. (Clava) bidentata* (Defr.) Grat. 162 (259); *C. (Ptychocerithium) Bronni* Partsch. 162 (259); *C. Buboici* Hörn. 346 (425); *C. calcaratum*, Brgt. 621 (671); *C. campileanum* n. sp. 618 (667, 668); *C. Castellini*, Brgt. 621 (671); *C. disjunctum* Sow. 346, 350 (425, 428); *C. cf. disjunctum* Sow. 349 (427); *C. (Pirenella) Gamlitzense* Hilb. 162 (259); *C. lignitarum* Eichw. 346 (425); *C. (Tiarapirenella) moravicum* M. Hörn. 162 (259); *C. (Pirenella) nodosoplicatum*, M. Hörn. 162, 346, 350 (259, 425, 428); *C. pentagonatum*, Schloth. 621 (671); *C. pictum* Bast. 345, 346, 349, 350, 352 (424, 425, 427, 428, 429); *C. pictum*, Bast. var. 346 (425); *C. cf. pictum*, Bast. 347 (425); *C. rubiginosum* Eichw. 346, 347 (425); *C. rubiginosum* Eichw. var. 346 (425); *C. (Bithium) scabrum* Olivi. 162 (259); *C. (Bithium) spina* Partsch. 162, 163 (259, 260); *C. sp.* 162, 346, 350, 352 (259, 425, 428, 429); *C. terebroides*, d'Orb. 619 (668); *C. Tourneforti*, d'Orb. 619 (668); *C. vicentinum* Bay. 621 (671); *C. vivarii* Oppenh. 177, 620, 621 (274, 670, 671); *C. Vulcani* Brgt. 621 (671); *C. vulgatum* Brug. 162 (259) — *Cervus sp.* 167 (265) — *Clausilia (Clausiliastra) laminata* Mont. 174 (270); *Cl. sp.* 174 (270) — *Cochlicopa lubrica* Müll. 171 (267) — *Congerina sp.* 346, 349 (425, 427); *C. banatica* 349 (427); *C. n. sp.* 350 (428); *C. cfr. Batuti* Brus. 352 (429); *C. ornithopsis* Brus. 352, 353 (429); *C. Partschii* Czjzek. 352, 353 (429, 430, 431, 432); *C. sp.* 352 (429); *C. subglobosa*, Partsch. 352, 355 (429, 432); *C. triangularis* 353 (430); *C. Zoici*, Brus. 353 (430); *C. Makovici* Brus. 354 (431); *C. banatica* 355, 356, 357 (432, 433) — *Conus (Chelyconus) fuscocingulatus* Bronn. 162 (260); *C. (Lithoconus) Mercati* Brocc. 152 (260) — *Corbula gibba* Olivi. 165 (263) — *Crioceras (Ancyloceras) Matheronianum* d'Orb. 620 (669) — *Cyclostoma elegans*, Müll. 172 (368) — *Cypricardia Brogniarti* Bay. 177 (274); *C. Kohldorfi* n. sp. 617, 618 (666, 667); *C. testacea* Zittel. 617 (666, 667) — *Cyprina* 617 (666); *C. Forbesiana*, Stol. 617 (667) — *Cyrena Baylei*, Bay. 621 (671) — *Cytheraea (Callista) Pedemontana* Ag. 161 (258); *C. sp.* 165 (263); *C. hungarica* Hantk. 177 (174); *C. hungarica* Hantk. var. *tokodensis* Oppenh. 177 (274); *C. Vértésensis* Tacg. 177 (274); *C. Vilanovae* Desb. 177 (274).

- Darányia** 156 (254) — *Daudebardia* (*Libania*) *Langi*, Pfr. 173, 174 (269, 270, 271) — *Dentalium* (*Fentalis*) *badensis* *Partsch.* 161 (258); *D. entalis*, Linné. 161 (258) — *Diatoma costellata* *Lam.* 177 (274) — *Discorbina planorbis* d'Orb. sp. 159, 163 (257, 260) — *Dorcasia fruticum* Müll. 168 (266) — *Dosinia Adansoni* *Phil.* 161 (258).
- Equus caballus** *L. foss.* 168 (265) — *Elephas primigenius* *Blb.* 167, 168 (265) — *Erycina* (*Kellia*) *Letochai* *M. Hörn.* 160 (257) — *Ervilia podolica* *Eichw.* 346, 347, 349, 350 (425, 426, 428); *E. podolica* var. *dissita* *Eichw.* 349, 350 (426, 428); *E. cfr. pusilla* 161, 349, 350 (258, 426, 428); *E. sp.* 349 (426) — *E. cf. trigonula* *Socol.* 346, 349, 350 (425, 426, 428) — *Euconulus fulvus*, Müll. 171 (267) — *Estheria* 207 (293).
- Fossaria truncatula**, Müll. 171 (267) — *Fructicola leucozona* c. *Pfr.* 172 (268).
Gonodus 207 (293).
- Halobia rugosa** 207 (293) — *Heliastrea Reusana* *M. Edw.* 346 (425) — *Helicophanta Langi* *Pfeiffer* 174 (271) — *Helix*, (*Fructicola*) *hispida* *L.* 374 (449); *H. lutescens* *Rm.* 168 (266); *H. (Eulota) fruticum* Müll. 174 (270); *H. (Pomatia) pomatia* *L.* 174 (270) — *Heterostegina costata* d'Orb. 342 (422) — *Homo Aurignacensis* *Hauseri* 43; *H. heidelbergensis* 43; *H. primigenius* 43 — *Hyalinia (Polita) glabra* *Stud.* 174, 175 (270, 272); *H. nitens*, *Mich.* 172 (268) — *Hippurites* 209 (296) *Hydrobia (Saccoia) escoffiere* *Tourn.* 161 (259); *H. sp.* 350, 354 (427, 431).
- Icanotia Rothi** n. sp. 609, 610 (658, 659); *I. impar* *Zitt.* 610 (658) — *Iguanodon* 52 — *Inoceramus* 209 (296); *I. aff. neocomiensis* d'Orb. 614 (662); *I. Salomoni* d'Orb. 619 (669) — *Isocardia cor* *L.* 342, 344 (422, 423).
- Lacuna (Epheria) Basterotina** *Bronn.* *Limax* 54, 55 — *Limnocardium Andrussowi* *Lörentz.* 350 (428); *L. sp.* 350 (428); *L. cf. Andrussowi*, *Lör.* 350 (428); *L. Andrussowi* var. *spinosum* *Lörentz.* 350 (428); — *Limnophysa diluviana Andreae* 170, 171, 172, 173 (267, 268, 269); *L. palustris* var. *diluviana, Andreae* 172 (269) — *Lingula Suessi Dreger* 69 (123) — *Lithodomus* sp. 347 (425) — *Lucena oblonga* *Drp.* 171 (267); *L. oblonga agonostoma* *K.* 171 (267, 268); *L. Schuhmacheri Andreae* 171 (267, 268) — *Lythoceras Sacya* *Forb.* sp. 620 (669) — *Lucina (Linga) columbella* *Lamk.* 160, 163, 165 (258, 260, 262); *L. (Loripes) dentata* *Bast.* 160 (258); *L. (Loripes) Dujardini* *Desh.* 160, 163, 315 (258, 260, 396); *L. (Megaxinus) incrassata* *Dubois* 160, 163, 165 (258, 260, 262); *L. (Megaxinus) multilamellata* *Desh.* 160 (258); *L. (Divaricella) ornata* *Agass.* 160, 163 (258, 260).
- Mactra podolica** *Eichw.* 346 (425); *M. cfr. podolica* *Eichw.* 346 (425); *M. triangularis*, *Ren.* 313 (393) — *Marginulina transverse-sulcata* 191 (288) — *Megathyris decollata*, *Chemn.* sp. 342 (422) — *Melanella Holandri* *Fér.* 45, 166 (263) — *Melania stygis* *Brong.* 177 (274) — *Melanopsis (Lyrcæa) cf. carinatissima*, *Sacco.* 346, 352 (425, 429); *M. cf. Fuchsi*, *Brus.* 352 (429); *M. (Lyrcæa) impressa* var. *Bonelli*, *Sism.* 346, 347, 352, 353 (425); *M. (L.) impressa* v. 348, 353 (426, 430, 431); *M. (L.) Martiniana* *Fér.* 352, 355, 356 (429, 432, 433); *M. (Lyrcæa) vindobonensis* 349, 355, 356, 357 (427, 431, 432, 433) — *Miliolida* 181, 182 (278, 279) — *Miliolina apposita* *Frnz.* 159 (256); *M. coneobrina* d'Orb. sp. 158 (256); *M. deçpiens* *Rss.* sp. 158 (256); *M. gibba* d'Orb. sp. 158 (256); *M. insignis* *Brady.* 159 (256); *M. lucida* *Karr.* sp. 159 (256); *M. peregrina* d'Orb. var. *edendula*, *Frnz.* 159 (256); *M. seminulum* *L.* sp. 158 (256); *M. sp.* 159 (256); *M. triangularis* d'Orb. 158 (256) — *Modiola* 348 (426); *M. discors* *L.* 160 (257); *M. volhynica* *Eichw.* 346, 347, (425); *M. marginata* *Eichw.* 350 (428); *M. sp.* 350 (428); *M. volhynica* *Eichw.* 348, 349, 350 (426, 428); *M. marginata* *Eichw.* 349 (427);

- M. sp.* 349 (427) — *Monodonta (colliculus) angulata* Eichw. 161 (258) — *Monophyllites (Mojsvarites)*; cfr. Agenor, Mojs. 176 (273) — *Monopleura imbricata* Math. 611 (659) — *Murex craticulatus* Hörn. 350 (428); *M. (Occenebra) sublavatus* Bast. var. *grundensis*, R. Hörn. et Au. 346 (425) — *Myoconcha lombardica* Hau. 176, 207 (273, 294) — *Myophoricardium lineatum* Wöhrm. 176 (273) — *Mytilus acutangulus* Desh. 177 (274).
- Natica gaultiana*, d'Orb. 614 (663); *N. cfr. gaultiana* d'Orb. 614 (693); *N. Rauliniana* d'Orb. 614 (663); *N. Coquandiana* d'Orb. 615 (663); *N. Gassulæ* Coquand. 615 (664); *N. nodosa* Geinitz 615 (664); *N. Sopotiana* n. sp. 615 (663, 664); *N. (Naticina) helicina* Brocc. 161, 165 (259, 263); *N. (Nevertina) Josephina* Rieso 161 (259); *N. millepunctata* Lam. 161 (259); *N. (Neticina) pulchella* Risso var. *astensis* Sacco, 161 (259); *N. Vulcani*, Brgt. 182 (279) — *Nautilus neocomiensis* d'Orb. 619 (669) — *Nerinea* 209 (296) — *Nerita (Smaragdia) expansa*, Rss. 161 (258); *N. (Puperita) picta* Fér. 161, 163 (258, 260) — *Neritina* cf. *Grateloupiana*, Fér. 346 (425); *N. sp.* 346, 350 (425, 428) — *Neritopsis* 616 (664) — *Neritostoma putris*, L. 171 (267) — *Nodosaria proxima* Silvestri, var. *non costata* 191 (288) — *Nonionina communis* d'Orb. 159 (257); *N. perforata*, d'Orb. 159 (257); *N. sp.* 350 (428) — *Nucula* sp. ind. 610 (659); *N. Jaccardia* Pict. és Camp. 661 (659); *N. Mayeri*, M. Hörn. 165 (263); *N. strigilata* Goldf. 176 (273) — *Nummulites (Hantkenia) complanata* Lam. 49.
- Orbitolina lenticularis* 611, 620 (660, 669) — *Orcula dolium* Drp. 171 (267) — *Ostrea cochlear*, Poli. 165 (262); *O. (Pycnodonta) cochlear* Poli. 343, 344, 349 (423, 427); *O. digitalina* Dub. 160, 165 (257, 262); *O. fimbriata* Grat. 346, 347 (425); *O. sp.* 316 (425).
- Paludina (Cingulina) immutata* Frfld. 161 (259) — *Patella hungarica* nov. sp. 177 (274) — *Patula ruderata* 171 (268) — *Pecten (Flabellipecten) Besseri* Andr. 160 (257); *P. Cottaldinus* d'Orb. 616 (665); *P. cristatus* Bronn. 165 (263); *P. cfr. Deekei*, Par. 176 (273); *P. Hallensis*, Wöhrm. 176 (273); *P. lusitanicus* Sharpe 616 (665); *P. raricostatus* n. sp. 177 (274); *Pecten* sp. 347 (425) — *Pectunculus (Axinæa) pilosus* L. 160, 346 (257, 425); *P. sp. (pilosus?)* Lam. 165 (263) — *Peneroplis planatus* Fichte et Moll sp. 159 (256) — *Pentacrinus tirolensis* Lbe. 176 (273) — *Petasia bidens* 171 (267) — *Pinus Douglasi* 319 (401) — *Phylloceras triassicum* nov. sp. 176 (273) — *Pirostoma pumila* Z. 171 (267) — *Placochelys placodonta* 44 — *Pleurotoma (Drillia) pustulata* Brocc. var. 162 (260) — *Polita pura* Ald. 171 (267) — *Polymorphina costata* Egg. 159 (256); *P. fracta* Born sp. 159 (256); *P. gibba* d'Orb. sp. 159, 163 (256, 260); *P. gibba*, d'Orb. var. *orbicularis*, Karr. 159 (256); *P. gibba* d'Orb. var. *ovoidea*, Egg. 159 (256); *P. gibba* d'Orb. var. *pyrula* Egg. 159, 163 (256, 260); *P. ornata* Karr. 159 (257); *P. sororia*, Rss. 159 (256); *P. striata* Egg. 159 (256); *P. tenera* 159 (256) — *Polystomella crispa* L. sp. 159, 163 (257, 260); *P. flexuosa* d'Orb. 160 (257); *P. Haueri*, d'Orb. 160 (257); *P. macella* Fichtl & Moll. sp. 159, 163 (257, 260); *P. Ungeriana* Rss. 160 (257); *P. subumbilicata* Czjz. var. *centro non depressa* 191 (288) — *Posidonomya* 207 (293, 294) — *Psammobia impar* Zitt. 610 (658) — *Punctum pigmæum* 171 (267) — *Pupa (Orcula) dolium* Brug. 174, 175 (270, 271); *P. dolium*, Brug. 175 (272); *P. (Pupilla) muscorum* L. 374 (449) — *Pyrula (Melongena) Semseyiana* 175 (272); *P. cfr. Lainci* Bast. 175 (272); *P. sp.* 346 (425) — *Ptychites* 207 (293) — *Pupilla muscorum* L. 171 (267).
- Quinqueloculina pauperata* d'Orb. 159 (256); *Qu. prælonga* Egg. 159 (256); *Qu. Rákosiensis* Frnz. 159 (256).
- Radix ovata*, Drp. (var. ?) 171 (267) — *Requienia Lonsdalei* Sow. 620 (669) —

- Retusa truncatula* Burg. 350 (427, 428); *R. truncatula* var. *clavata* 350 (428) — *Rhinoceros* 62 — *Rhynchonella Fuggeri* Bittn. 177 (274) — *Rhizangia brevissima* Desh. 177 (274) — *Ringicula buccinea* Desh. 162 (260) — *Rissoa* (*Alaba*) *costellata* Grat. 161 (259); *R. sp.* 348 (426) — *Rissoina* (*Zebina*) *volaterrana* de Stef. 161 (259) — *Rotalia Beccarii* L. 159, 163 (257, 260) — *Rotalina sp.* 350 (428).
- Sequoia Reichenbachii* (Gein. sp.) Heer 620 (669) — *Serpula quinquesignata v. tubulus*, Rovereto 349 (426); *S. cf. vernicularis*, L. 349 (426); *S. sp.* 349 (426); *S. Eichwaldi* Rovereto 350 (428); *S. cf. scalata* Eichw. 350 (428); *S. antiquata* Sow. 616 (665) — *Solen elegans* Math. 610 (658) — *Spaniodon nitidus* Rss. 160 (257) — *Sphyradium columella* 171 (267, 268) — *Spirorbis heliciformis* Eichw. 350 (428) — *Surirella striatula* E. 375 (450) — *Succinea Schuhmacheri* Andreae 170, 171, 172 (267, 268, 269); *S. oblonga* 172, 376 (269, 451).
- Tapes* (*Calliostotapes*) *vetula* Bronn. 160 (258); *T. gregaria* Partsch. 346, 347, 349, 350, 351; *T. cf. gregaria* Partsch. 346 (425, 426, 428, 429); *T. sp.* 348, 349 (426, 429) — *Tellina sp.* 161 (258) — *Terebra* (*Acus*) *fuscata* Brocc. 162, 163 (260) — *Terebratula cf. ampulla* Br. (= *grandis* Blum) 342, 344 (422, 423) — *Thecospira tenuistriata* Bittn. 176 (273) — *Thracia papyracea* Poll. 161 (258) — *Tmægoceras* 45 — *Tornatina* (*Bulla*) *Lajonkaireana* Bast. 350 (428) — *Toxaster sp.* 619 (669) — *Trachyceras Reitzi* 206 (293); *Tr. austriacum* 206 (293); *T. sp.* 176 (273) — *Trichia hispida* L. 171 (267); *T. terrena* Cless. 171 (267, 268) — *Trigonia Vectiana* Lyc. var. *hungarica* Böckh J. 613 (662); *Tr. Vectiana* Lyc. 613 (662); *Tr. aliformis*, Pict. Renév. 613 (662) — *Trigonifolia aliformis* Tark. 613 (662) — *Triloculina austriaca d'Orb.* 158 (256); *Tr. gibba d'Orb.* 158 (256); *Tr. Gibba d'Orb. sp.* 158 (256); *T. sp.* 350 (428) — *Trochus* cf. *marginatus*, Eichw. 350 (427, 428); *Tr. papilla* Brocc. 350 (427); *Tr. cf. patulus* Brocc. 165, 352 (263, 429); *Tr. sp.* 345 (424); *Tr. podolicus* Dub. 346, 347, 349 (425, 427); *Tr. pictus*, Eichw. 349 (427) cf. 346 (425); *Tr. (Strigosella) strigosa* var. *substrigosa*, Sacc. 346 (425); *Tr. sp.* 346, 347 (425); *Tr. cf. papilla* Eichw. 350 (428); *Tr. pictus* Eichw. 350 (428); *Tr. podolicus* Dub. 350 (428) — *Tropidiscus umbilicatus* Müll. 171 (267) — *Turbonilla costellata* Grat. 161 (259); *T. sp.* 162 (259); *T. (Sulcoturbonilla) turricula*, Eichw. 161 (259) — *Turritella* (*Archimediella*) *Archimedis* Brong. 161, 346 (258, 425); *T. subangulata* Brocc. 165 (263); *T. turris* Bast 165 (263); *T. sp.* 349 (427) — *T. cf. vernicularis*, Brocc. 352 (429).
- Ursus* (aff. *ornatus*) Blainv. 167 (265); *U. spelæus* L. 168 (265).
- Vallonia tenuilabris* A. Braun 171 (267, 268) — *Valvata antiqua* Sow. 169, 170); *V. cristata* Müll. 171 (267) — *Venilicardia Stoliczkai* 617 (666) — *Venus cincta* Gmel. 165 (263); *V. (Amiantis) sp.* 161 (258); *V. (Amiantis) Umbonaria* Lam. 161, 351 (258, 429) — *Vitrea crystallina* Müll. 171 (267) — *Viverra?* sp. 168 (265) — *Voluta* (*Volutilites*) *rarispinga*, Lamk. 162 (259).
- Waldheimia festiva* Bittn. 177 (274).
- Xerophila striata* Müll. 171 (268).
- Zonites verticillus* Fer. 172 (268).

FÖLDTANI KÖZLÖNY

XL KÖTET.

1910. JANUÁRIUS—FEBRUÁRIUS.

1-2. FÜZET.

OLVASÓINKHOZ!

A mikor az 1910. évi februárius hó 10-én tartott közgyűlés bizalmából a Magyarhoni Földtani Társulat vezetését az 1910—1912. évi ciklusra átvesszük, kötelességünknek tartjuk, hogy bár röviden, de mégis megjelöljük azt az utat, amelyen a jövőben haladni óhajtunk.

Ha visszapillantunk a Magyarhoni Földtani Társulat hatvan éves multjára, azt látjuk, hogy társulatunk leghűségesebb támogatói és szövetségesei a bányászok és kohászok, a természettudományokkal foglalkozó tanárok, orvosok és mérnökök, valamint a természetkedvelő birtokosok voltak. Ez a tény feljogosít arra a reménységre, hogy a jövőben is leginkább ezekre a lelkes szövetségeseinkre számítsunk.

Alapszabályaink 2. §-a szerint a Magyarhoni Földtani Társulat tudományos egyesület, amelynek célja a földtannak és rokontudományainak művelése és terjesztése. Hogy ezt a célt minél jobban megközelítsük, s hogy társulatunk fejlődését minél inkább biztosítsuk, elhatároztuk, hogy úgy társulatunk életében, miként a Földtani Közlöny szerkesztésében is — az alapszabályok korlátai között — némi változtatásokat végzünk.

Szaküléseink rendezésében iparkodunk továbbra is a kipróbált utakon haladni, de mégis arra törekszünk, hogy ezekbe az előadásokba is több változatosságot és élénkséget öntsünk. Ezenkívül évenként egyszer vagy kétszer általánosabb érdekű előadásokat is tartunk, amelyeken úgy az elméleti, mint a gyakorlati geológia érdekesebb jelenségeit, napirenden levő kérdéseit — vetített képekkel élénkítve — viszzük a nagyközönség elé.

A geológia terjesztését nagyon elősegítik a kirándulások. Ezért évente 2—3 kisebb kirándulást rendezünk a főváros környékére, felkérve egyes szaktársainkat, hogy a kirándulásokat rendszeresen előkészítsék. Azonkívül évenként egyszer hosszabb kirándulást is tervezünk hazánk valamelyik érdekesebb vidékére, egyrészt az együttes kutatások fejlesztése céljából, másrészt azért, hogy a vidéki szakembereket is szorosabban magunkhoz fűzzük.

A Földtani Közlöny szerkesztésében, a tudományos színvonalat megtartva, arra törekszünk, hogy minden füzetben legalább

is az első cikk olyan legyen, hogy azt minden művelt ember megért-
hesse, hogy abban ne csak az iskolázott geológus gyönyörködjék, hanem
hasznos tanulságot leljen benne a bányász, a gazda, a mérnök, az
orvos, a tanár, az ügyvéd s a tudományt kedvelő tisztviselő egyaránt.

Közlönyünkben a magyar szakirodalmat teljesen ismertetjük, de
a külföldi nagyobb munkák ismertetésétől sem zárkózunk el. Élénk
figyelemmel kísérjük úgy a hazai, mint a külföldi geológiai eseménye-
ket. Tág teret nyitunk a kritikának, nemcsak a földtan, hanem az
ásványtan, ásványkémia, bányageológia, kőzettan, talajismeret és az
öslénytan terén egyaránt.

Közlönyünk idegen nyelvű részében: a Supplementben, nem
szorítkozunk csupán a német nyelvre, hanem ha alkalmas fordításokat
kapunk, úgy leközöljük az értekezést angol, francia vagy olasz nyel-
ven is.

Igen fontos dolognak tartjuk azt is, hogy a Földtani Közlöny
rendesen jelenjék meg, hogy ahhoz tagjaink épűgy hozzászokjanak, mint
akárcsak az újságolvasó a kedvelt hírlapjához. Sajnos anyagi viszo-
nyaink ezidőszerint azt még nem engedik meg, hogy Közlönyünk, ere-
deti rendeltetéséhez képest, minden hónapban megjelenhessék; de addig
is, míg ennyire jutbatunk, oda törekszünk, hogy ezt tagjaink minden
két hónapban pontosan kézhez kaphassák.

Beköszöntönket azzal az óhajtással végezzük, a mivel tulajdonkép
kezdenünk kellett volna: vajha a Föld kincseinek a tudománya s külö-
nösen bérces hazánk földkutatása és rónáink ismerete minél előbb azon
a fokon lenne, a melyet századunk rohanó kulturája méltán meg-
kívánhat!

Budapesten, 1910 március hó 2-án.

IGLÓI SZONTAGH TAMÁS dr.
másodelnök.

SCHAFARZIK FERENC dr.
elnök.

VOGL VIKTOR dr.
másodtitkár.

PAPP KÁROLY dr.
elsőtítkár.

Berkh Linn

NAGYSURI BÖCKH JÁNOS ÉLETE ÉS MUNKÁLKODÁSA.

(1840 okt. 20—1909 május 10.)

A Magyarhoni Földtani Társulat 1910. febr. 10-én tartott közgyűlésén előadta:

IGLÓI SZONTAGH TAMÁS dr. választmányi tag.

(Arcképpel.)

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

A jelent csak egy szempillantás választja el a multtól, az életet csak egy vékonyka mesgye a haláltól. Az élet munkásságának szép és nagy mezejét elhagyni, — elenyészni — közös sorsa minden élőlénynek. Váratlan időben elszakadni mindentől, a mi nekünk e földön kedves: — a hazától, családtól, munkásságunk alkotásaitól — a természeti törvények okvetlen következése. Tudjuk jól, hogy ennek úgy kell lenni és mégis lelkünk egész fájdalmával, nagy bánkódással és megdöbbenéssel gondolunk az elválásra, — az elmulásra. Talán azért van ez így, mert egy teljesen ismeretlen jövővel és erővel állunk szemben; talán azért is, mert sajnáljuk itthagyni mindazt, a mire életünk anyagát és erejét felhasználtuk. Fájdalommal és bánattal tölti el szivünket az elválás különösen akkor, a mikor egy kiváló munkás hazafi, kitűnő családfő és jó ember távozik el körünkből abba az ismeretlen világba. Bánatunkban és csüggedésünkben némileg megnyugtat és vigasztal az, hogy a kiről mostan szeretettel és tisztelettel megemlékezünk, mint hazafi, mint családfő és mint ember hivatásának hiven megfelelt, tisztán futotta végig pályáját és igazán az emberiségnek és hazájának élt.

Az élet célja és az ennek elérésére való törekvő munka az igaz embernél egy és ugyanaz. A küzdelemben csak a munkások változnak. A fáradt pihenni megy és megüresedett helyét új munkás foglalja el. Munkánk nem semmisül meg, hanem visszamarad utódainkra, a kik azt tovább fejlesztik és gyümölcsöztetik — az időben. Minden nyomból, a mely jeles elődeink után marad és az ő útjukat jelöli, a buzdítás, a lelkesítés nemes virága nő; amely sokszorososan hozza meg a magvak magvát, a gyümölcsök gyümölcsét.

Ezzel nagy veszteségünk felett megnyugodva, lássuk BÖCKH JÁNOS példás életét.

BÖCKH JÁNOS Pesten az 1840-ik év október hó 20-án született. Atyja BÖCKH ADALBERT Somorján (r. t. város Pozsonymegyében) városi

orvos volt, később pedig Pozsony sz. k. városában telepedett le. Anyja DEUTSCH VILMA Pesten született. Árva lányka volt. Szülei testvérei egymásután haltak el a pusztító kolerajárványban. A mint hallottam BÖCKH ALBERTNÉ feltűnően melegen érző, okos és vidám kedélyű nő volt. Gyors felfogása, világos észjárása és szilárd jelleme kiválóan képesíté őt gyermekei nevelésére. JÁNOS fia sokban reá hasonlított. Idősebb nővére PAULINA, SZLUBEK GUSZTÁV előkelő és tekintélyes pozsonyi gyároshoz ment férjhez. Öcscse BÉLA igen képzett és keresett orvos volt Pozsonyban. BÖCKH JÁNOS zsenge gyermekkorát anyja gyöngéd és szerető gondozása alatt Somorján töltötte. Itt végezte az elemi iskolát is. Mint igen eleven és szemes fiúcska élte át a magyar szabadságharc lelkesítő napjait is. Sok érdekes kis élmény és megfigyelés maradt meg emlékezetének igazán dús tárházában. Az 1848—1849-iki időből bizalmas körben, gyakran mondott el egy-egy érdekesebb eseményt s azt olyan élénken, elragadó színekkel és hűséggel adta elő, hogy hallgatói figyelmét teljesen lebilincselte. 1850-től 1854-ig a pozsonyi kir. főgimnáziumban tanult, 1854/55-ben egy évre, főképen a rajzolás alaposabb elsajátítása végett ugyanott a főreáliskolába lépett át. Katonai pályára készülvén, az 1855-ik év őszén, atyja a krems-i mérnökhari (genie) iskolába adta. Itt tanult 1858-ig. Tornászás közben azonban lábát törte s meggyógyulván, a katonai pálya folytatása helyett, még 1858 őszén a selmecbányai bányászati és erdészeti akadémiára ment. A selmecbányai akadémiát 1858—1862-ig, mint rendes ösztöndíjas bányászati hallgató látogatta s 1862-ben hagyta el, a szabályszerű oklevelet megkapván. Szorgalmával és tehetségével, valamint egyenes, de tapintatos fellépésével nemcsak tanárai bizalmát és elismerését nyerte meg, hanem hallgató társaiét is. Selmecbányán abban az időben élénk és pezsgő volt az élet. A politika és társadalmi élet egyre jobban mozgó s Pest-ről kiinduló hullámgyűrűjének fodrai különösen ottan emelkedtek ki, a hol főiskolák voltak, a hol már érettebb és férfiasodó ifjúság képezte a hullámok gerincét. Selmecbányának akkor még a német előadási nyelv miatt meglehetősen nemzetközi társadalmi élete és színezete volt. Ez adta meg az ottani akadémiai élet egészen sajátos jellemét. Az általános «Burschenschaft»-on kívül, a melynek az összes akadémikusok tagjai voltak, minden nemzet, még egy külön «Landsmannschaft»-ot is tartott fenn, a melyek ünnepélyes alkalmakkor, mint például karácsonyestén és újévkor egymást meglátogatva nagy felköszöntőkkel szilárdították meg a jóbarátságot, az egykor oly híres bányászati szellemet. A német, olasz és magyar hallgatóság szabad gondolkozásával és irányelveivel az osztrák rendőri intézmény sehogysem tudott megférti és elnéző lenni. Surlódások és kellemetlen természetű összekoccanások igen gyakran ismétlődtek. Ilyenkor BÖCKH JÁNOS, mint a «Magyar tár-

saság• elnöke és vezérő akadémikus, gyakran adta biggadtságának, okosságának tanuságát. Az ifjúsági vívó-egyesületet, mint jó vívó ő vezette. A boldog aranyidő első szakaszának végeztével megkezdődött életének második része: az önnálló munkásság ideje.

Az 1862. év őszén, november hó 18-án már mint bányászgyakor-
nokot 75 kr. napidijjal a cs. kir. vasgyári igazgatóság bányamérnökségé-
nél és bányaművelésénél Stájerországban, Eisenerzben találjuk. Mint
osztöndijast ide rendelték szolgálatra. Az 1863-ik év október elsején az
alsóausztriai Reichenauba helyezték át és pedig a cs. kir. hirschwangi
hengermű főgondnokságához, a hol 1864 őszéig működött. Mint pontos,
szorgalmas és kiválóan képzett fiatal hivatalnok feljebbvalóinak kitün-
tető jóindulatában részesült és ennek révén szabad idejében vadászó
kedvteléseinek is élhetett. A gazdag cs. és kir. vadászterületen nem egy
fajdkakast hozott terítékre. 1864 december 17-én tisztjelölt lett s a cs.
kir. pénzügyminiszterium rendeletére a wieni cs. kir. földtani intézet-
hez (k. k. Geologische Reichsanstalt) hívták be: az ottan életbeléptetett —
és kiváló fiatal bányászok geológiai továbbképzésére szolgáló — elmé-
leti és gyakorlati geológiai tanfolyamra. A következő két évben (1865
és 1866) ebben a tanfolyamban vett részt, de egyszersmind a wieni cs.
kir. tudományegyetemen is hallgatott szakmájába vágó előadásokat.
Wienben, de az egész akkori birodalomban is a k. k. Geologische
Reichsanstalt igazgatója Haidinger Vilmos és mellette legképzettebb
tanítványa Hauer Ferenc lovag, irányították a mindinkább fejlődő és
tért foglaló geológiai tudományt. A cs. kir. tudományegyetemen dr. Suess
Eduárd tanár volt a geológia legmagasabb színvonalán álló, igazi és
hivatott prófétája. Böckh János ezektől a kiváló férfaktól és tudósoktól
nagy lelkesedéssel és szorgalommal tanult és a geológia iránti szere-
tete mindinkább megszilárdult. A többiek között az utolsó években is
gyakran emlékezett vissza dr. Suess egyetemi tanár remek és mesteri
előadásaira. Az 1865. és 1866. év tavaszán társaival együtt Fötterle Ferenc
cs. kir. bányatanácsos és főgeológus vezetése alatt meglátogatta Magyar-
ország, Nyugat-Galicia, Cseh- és Morvaország jelesebb bányatelepeit és
érckohóit. Ugyanezen évek nyarán részt vett a Magyar Birodalom át-
nézetes geológiai felvételeiben is. Az 1865-ik évben a cs. kir. birodalmi
földtani intézet II-ik osztályában, a melynek fővezetője Hauer Ferenc
lovag bányatanácsos s főgeológus volt, dr. Stache Guidó osztálygeoló-
gus közvetlen főnöksége alatt Vác északi környékén tanult bele a
geológiai térképezésbe. Még ugyanebben az idényben önnálló munkára
képesítették. Dr. Stache a törzskari térkép XXXIV. kol. 46. és 47.
szekcióléli lapját adta át Böckh Jánosnak s a Nógrád vármegye terü-
letére eső Szirák, Buják, Ecseg és Herecsény községek környékét veszi
fel. A rövid felvételi jelentés Geologische Verhältnisse der Um-

gebung von Buják, Ecseg und Herecsény címen a »Jahrbuch der k. k. Geologischen Reichsanstalt« 16. kötetében 1866-ban jelent meg s ez volt BÖCKH JÁNOS első önálló értekezése. A következő év nyarán, tehát 1866-ban, dr. STACHE GUIDÓVAL a borsodmegyei Bükk-hegység, valamint a határos előhegység és az Alsó-Sajó és Hernádvölgy átnézetes felvételére érdekesítették, dr. STACHE a jelentés kidolgozását BÖCKH JÁNOSRA bizta, a ki Die geologischen Verhältnisse des Bükk-Gebirges und der angrenzende Vorberge címen a Jahrbuch der k. k. Geologischen Reichsanstalt 1867. 17. köt. 2. füzetében a rábizott feladatnak meg is felelt. Ez volt a második munkája, a melynél dr. STACHE közreműködésével már nehezebb geológiai kérdéseket is megoldott. A Geologische Reichsanstaltbeli tanfolyam végeztével 1866. évi december hó elején a wieni cs. kir. pénzügyminisztérium bányászati osztályába hívták be; de már 1867-ben október hó 24-ikén saját kérelmére, a m. kir. pénzügyminisztériumba helyezték át. Az osztrák cs. kir. pénzügyminisztériumban nem szívesen váltak meg a kiváló fiatal erőtől. Főnökének HINGENAU bárónak azonban minden marasztalása hiábavaló volt. Hazájának alkotmányos élete erősen vonzotta s az újjáalakítás dicső és hatalmas munkájában szerényen bár, de ő is részt óhajtott venni. Az 1867-ik év őszén Budán a m. kir. pénzügyminisztérium elnöki osztályában, GRAENZENSTEIN GUSZTÁV államtitkár-helyettes mellé lett beosztva. Itten HENGEMÜLLER LÁSZLÓ (ma nagykövet az amerikai Egyesült-Államokban) volt a szobatársa. Azonban BÖCKH JÁNOS csak 1868 augusztus elsejéig dolgozott a m. kir. pénzügyminiszteri irodában.

Ekkor már alkotmányos életünk minden irányban kezdett bontakozni. A »védekezzünk« jeligét »virrad, haladjunk« váltotta fel. Az eredmények egymásutánja gyors és messzemenő munkára buzdították hazánk vezérlő férfait. A Wienben székelő k. k. Geologische Reichsanstalt, a Magyar birodalom területén való munkálkodását folytatni óhajtotta s ilyen irányban tett a magyar királyi kormánynak ajánlatot is. Ajánlatának csomópontja az volt, hogy a geológiai átnézetes felvételt a mi költségünkre tovább folytatják és a gyűjtött másodpéldányokat a Pesten felállítandó gyűjteménynek szolgáltatják be. Dr. SZABÓ JÓZSEF egyetemi tanárnak, ZSIGMONDY VILMOS bányamérnöknek és FEST Imre államtitkárnak ezen ajánlat nem tetszett s felvilágosító javaslatukra GOROVE ISTVÁN m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter, a ki különben is nagyműveltségű és tág látókörű férfi volt, készséggel járult ahhoz a tervhez, hogy a Magyar birodalom területét ezentúl magyar geológusok kutassák át és vegyék fel. 1868-ban a minisztérium keretében fel is állították a m. kir. földtani osztályt. ZSIGMONDY VILMOS és maga GOROVE miniszter is dr. SZABÓ JÓZSEFET óhajta

az osztály élére állítani, de ő tanár maradt s ajánlatára PRUDNIKI HANTKEN MIKSA nemzeti múzeumi őr lett az új intézmény vezetője. BÖCKH JÁNOS a m. kir. pénzügyminiszteri iroda hivatalos levegőjében nem valami jól érezte magát. Vágya és hajlama a geológusi pályára csalogatta. Kivágyott a szabad természetbe. A m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter megkeresésére a m. kir. pénzügyminiszter már az 1868-ik év augusztus elején szabadságolta s ideiglenes minőségben a földtani osztályhoz rendelte ki. Így tehát. már az első országos részletes felvételen is résztvehetett. 1869 márczius 21-én LÓNYAY MENYHÉRT m. kir. pénzügyminiszter, tiszteletbeli fogalmazóvá és 1869 december hó 22-én GOROVE ISTVÁN m. kir. miniszter, az időközben szervezett m. kir. földtani intézethez segédgeológussá nevezte ki. Ugyanezen év március hó 15-én a «Siebenbürgische Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt» rendes tagjának választja. A földtani osztály tagjaiból a m. kir. földtani intézethez PRUDNIKI HANTKEN MIKSA igazgató mellé KÖSZEGI WINKLER BENŐ m. kir. bányatisztjelöltet, dr. HOFMANN KÁROLY műegyetemi rendes tanárt és BÖCKH JÁNOS m. kir. tiszteletbeli fogalmazót nevezték ki. Az 1868-ik évben találkozott először HOFMANN ZAKARIÁS előkelő és köztisztelésben álló bányatulajdonos leányával, ANTÓNIAVAL. Két év múlva újra találkoztak s ekkor már a kartársával: dr. HOFMANN KÁROLYVAL való szoros barátság közelebb hozta BÖCKHÖT a HOFMANN családhoz. HOFMANN KÁROLY dr. ANTÓNIAÉNAK testvérbátyja volt. Három évi ismétlődő találkozás után, 1873-ban, augusztus hó 11-ikén Paulison (Arad vármegyében) kötötték meg a mindvégig oly igen boldog házasságot. Az 1874-ik évben született HUGÓ fia, 1876-ban VILMA leánya: férjezett HAGER GUSZTÁVNÉ és 1878-ban BÉLA fia. 1871 november hó 30-án első osztálygeológussá, 1872 november hó 23-án második főgeológussá lépett elő.

A Magyarhoni Földtani Társulat 1872-ben első titkárának, a Magyar Tudományos Akadémia pedig 1876 június hó 8-án levelező tagjává választotta. Székét a III-ik, vagyis matematikai és természettudományi osztályban 1880 április hó 12-én «Adatok a Mecsekhegység és dombvidék jurakorbelti lerakódásainak ismeretéhez» című értekezésével foglalta el. 1876-ban dr. PETERS KÁROLY egykori budapesti, később grazi egyetemi tanár, leveleiben ismételten arra céloz, hogy a grazi és prágai egyetem geológiai és paleontológiai tanszéke rövidesen megüresedik. Igen óhajtaná tudni, hogy a Bakony geológiai ismertetője és a *Brachydiastematherium* leírója, állandóan a magyar földtani intézethez szegődött-e? s hogy miként vélekedik a fentemlített egyetemi tanszékek egyikének elfoglalását illetőleg?! BÖCKH a burkolt alakban való meghívást megköszönte s itthon maradt. A m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter BÖCKH JÁNOST 1882. évi

januárius hó 26-ikán a m. kir. földtani intézet vezetésével megbizta, majd 1882 június hó 22-ikén Ő FELSÉGE osztálytanácsosi címmel és rangban az intézet igazgatójává nevezte ki. A Magyarhoni Földtani Társulatnak 1889. év február hó 13-án alelnöke lett és 1895 február hó 6-tól 1901 február hó 6-ig elnöke volt.

Az 1896-ik évi ezredéves kiállítás idejében az országos előkészítő bizottságának tagja, valamint a VII. I. és 17 agrogeológiai hidrogeológiai és VIII/A geológiai és gyakorlati geológiai alcsoport elnöke és a kiállítás bíráló tagja volt.

Ő cs. és apostoli királyi Felsége 1896. évi október hó 10-ikén Budapesten kelt legfelsőbb elhatározásával Böckhnek az ezredéves országos kiállítás szervezése és rendezése körül szerzett kiváló érdemei méltánylásául a III. osztályu vaskorona rendet adományozta. Az 1897. évben, mint a m. kir. földtani intézeti palota építését vezető bizottság tagja, az arra vonatkozó előmunkálatokat vezeti és ugyanezen év március hó 11-én a Magyar Földrajzi Társulat tiszteleti tagjává választja. Az 1898. év nyarának derekán dr. DARÁNYI IGNÁC m. kir. földművelésügyi miniszter különös kivánságára, a szentpétervári VII. nemzetközi geológiai kongresszuson, mint a Magyar birodalom kiküldöttje szerepel, aminek elismerésül 1899. tavaszán az orosz császár a csillaggal diszitett Szt. SZANISZLÓ rend II. osztályú jelvényét adományozza neki. A Magyarhoni Földtani Társulat 1900-ban tudományos érdemeiért a SZABÓ JÓZSEF-émmel tünteti ki. Ugyanebben az évben mint a kormány kiküldöttje a párisi VIII-ik nemzetközi geológiai kongresszuson szerepel és a párisi nemzetközi vilákiállítást előkészítő országos bizottság tagja, valamint a VII/38. és XI 1 ik alcsoport elnöke volt. 1901-ben a Magyarhoni Földtani Társulat közgyűlése, — miután az elnökséget továbbra nem vállalta — egyhangulag tiszteleti tagnak választotta meg. 1902-ben Ő felsége a király miniszteri tanácsosi címmel tünteti ki. 1904-ben a «Siebenbürgische Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt» levelező tagsággal tiszteli meg. 1907-ben, mint a tudományos kísérleti ügycsoport elnöke, tevékeny részt vett a m. kir. mezőgazdasági muzeum végleges rendezésében és cs. és apostoli kir. Ő felségétől a közszolgálat és mezőgazdaság terén szerzett érdemei elismerésül utódaival együtt a magyar nemességet NAGYSURI előnévvel kapta. 1908. évi július hó 13-ikán állandó nyugalomba lépett és ekkor cs. és ap. királyi Ő felségének legmagasabb elismerésében részesült. Az 1909. év április hó 15-én Budapesten tartott első nemzetközi agrogeológiai konferencia tagjai pedig a m. k. Földtani Intézet egykori nagyérdemű igazgatóját a legszívélyesebben üdvözltek.

Nyugalalmazását nem a pihenésre kérte, hanem azért, hogy minden

más munkától szabadulva egyedül a tudományos buvárkodásnak szentelhesse napjait. Másképen volt azonban ez a sos könyvében megírva. BÖCKH JÁNOS 1909. év tava-zán, egy könnyebb természetű lábsebét gyógykezelve otthon dolgoztatott; május hó 9-én a Balatoni Monografia részére irt utolsó tanulmányának német fordítását javitgatta; 10-ikén reggel azonban csendesen, észrevétlenül szívszélhűdés következtében elhunyt, 69 éves korában. Ezzel röviden végig futottuk BÖCKH JÁNOS nemes és hasznos életének pályáját.

Áttérek mostan munkálkodásának ismertetésére. A Magyarhoni Földtani Társulatnak az 1867-ik évben rendes, az 1871-ik évi április hó 26-ikán választmányi tagja lett. 1872—73-ban, vagyis az 1872. évi március hó 13-ikán tartott közgyűléstől az 1873. évi januárus hó 22-iki közgyűlésig, tehát 10 hónapon át társulatunk első titkára volt, a mely idő alatt a társulat havi folyóiratát a Földtani Közlönyt is szerkesztette; eleintén KOCH ANTAL, utóbb SAJÓHELYI FRIGYES másodtitkárral. Rövid titkársága alatt teljes odaadással foglalkozott társulatunk ügyeivel; hivatalos elfoglaltsága miatt azonban kénytelen volt e tisztségéről csakhamar lemondani. BÖCKH JÁNOS 1886 május hó 12-ikén mint a kiküldött bizottság elnöke, a nemzetközi európai geológiai térkép magyar birodalmi részletét mutatta be társulatunknak. A vezetése alatt készült munkával mindenki meg volt elégedve. Ugyanekkor emelte a társulat, BÖCKH JÁNOS választmányi tag ajánlatára, titkárainak még mostan is elég szerény tiszteletdíját. Az 1887. év december hó 7-ikén BÖCKH JÁNOS tisztelői és barátai a vigadó kistejében, baráti lakomára gyülekeztek. A földtani társulat titkársága rendezte ezt az összejövetelt, a mely az ő és baráti kartársa, GESELL SÁNDOR főbányatanácsos, főbányageologus választmányi tag hivatalnoki szolgálatának 25-ik évfordulóját ünnepelte. Az ünnepeltek tiszteletére és üdvözlésére mintegy 50 budapesti társulati tag és jóbarát jelent meg. Ott találtuk a m. kir. földtani intézet tiszti karán kívül dr. SZABÓ JÓZSEFET, a társulat nagyérdemű elnökét, SEMSEY ANDOR muzeumi tiszteleti főőt, BEDŐ ALBERT miniszteri tanácsos, főerdőmestert, dr. KRENNER JÓZSEF SÁNDOR műegyetemi tanárt és nemzeti muzeumi őrt, dr. TÖRÖK AURÉL egyetemi tanárt, dr. ILOSVAY LAJOS műegyetemi tanárt, WEIN JÁNOST, a fővárosi vízművek igazgatóját, ALMÁSY SÁNDOR m. kir. erdőfőrendezőt, SZATHMÁRY BÉLA m. kir. bányakapitányt és az ünnepeltek sok más tisztelőjét. A szívből jött felköszöntők hosszú sorához számos üdvözlő távirat és levél csatlakozott és a keresetlen vidám hangulat legjobban bizonyította azt, hogy az ünnepeltek iránti igaz tisztelet és szeretet hozta össze a társaságot. Dr. STAUB MÓR akkori társulati főtitkár az ünnepélyről a Földtani Közöny 1887. évi 12-ik füzetében számol be. Ugyanitt közli BÖCKH JÁNOS és GESELL SÁNDOR köszönő levelét is. ZSIGMONDY VILMOS halálával BÖCKH

János 1889. évi február hó 13.-án a Magyarhoni Földtani Társulatnak alelnöke lett. Mint ilyennek a tevékeny dr. Szabó József elnök mellett nem nagy szerep jutott; de amikor szükség volt rá, amikor érdekeinknek szolgálatot tehetett, mindég a legnagyobb készséggel állott a Társulat rendelkezésére. Társulatunk megbízásából elődjéről Zsigmondy Vilmosról az 1890-ik évi közgyűlésen emlékezik meg. A terjedelmes, 123 oldal tartalmazó, megemlékezés már inkább tanulmánynak tekintendő. Böckh János e tanulmányában nemcsak Zsigmondy Vilmos életét és munkásságát ismerteti a legnagyobb részletességgel, de gyakran foglalkozik az akkori eseményekkel és viszonyokkal is. A nagy gondossággal és szeretettel megírt tanulmány igen érdekes és becses része bizonyára az, a mely Zsigmondy Vilmos mély furási munkálatainak és idevonatkozó irodalmi működésének ismertetésével foglalkozik. Munkája hűségesen tükrözi vissza az ő egész egyéniségét. Lekiismeretesen, a legnagyobb pontossággal kezeli a legkisebb részletet is. Fáradhatatlan szorgalommal összegyűjti egy munkában gazdag élet adatainak halmazát, hogy ezt tiszteletének és szeretetének megnyilatkozásaival feldolgozva, méltó és hervadhatatlan koszoruként tegye le a megemlékezés oltárára. A borura derű következik. Társulatunk 1892. évi április hó 6-ikán nagyrabecsült elnökének dr. Szentmiklósi Szabó Józsefnek 70-ik születésnapját ünnepli. Az ünneplés egészen családi jellegű. A Magyar Tudományos Akadémia kistermében tartott ünnepi szakülésen, tagtársaink családjukkal jelennek meg. A fiatalosan mozgó és gondolkodó társulati elnököt tiszteletteljesen és őszinte szeretettel üdvözli mindenki. Böckh János alelnök lendületes és tartalmas beszéddel nyitja meg az ünnepi szakülést. Minden szavában a mesterkedés nélküli közvetlenség melegsége érezhető. Gondolatait nemes érzés vezeti és azokat igazán szónoki formába foglalja.

Az 1895-re tervezett, de csak 1896-ban megnyitott nemzeti évezredes országos kiállítás országos bizottságába az 1892. évi rendkívüli választmányi ülésen társulatunk Böckh János alelnököt választja meg. Böckh János jól ismerte a kiállítások belső reális értékét, tehát azoknak csak ipari és kereskedelmi jelentőséget tulajdonított; máskülönb, különösen tudományos tekintetben nem volt azoknak valami nagy barátja. Tudta azt is, hogy a vezetése alatt álló m. kir. Földtani Intézet kikerülhetetlenül nagyobb szabású részvétele mennyi dolgot fog neki adni. De azért a tisztséget elfogadja és megbízatásának a legnagyobb lelkiismeretességgel felelt meg. 1893-ban Telegdi Roth Lajossal és dr. Schafarzik Ferencsel szövetségbe, kidolgozza s benyújtja társulatunknak a Krassó-Szörényi hegység déli részének elnevezésére és felosztására vonatkozó tervezetet.

Az 1894-ik év április hó 10-én ismét megritkul társulatunk régi

gárdája: SZENTMIKLÓSI SZABÓ JÓZSEFET, a vezért, a nagyérdemű megalapítók egyikét, társulatunk egykori titkárát, alelnökét, legutóbb 11 év óta elnökét veszítjük el. BÖCKH JÁNOS alelnök a május 2-iki szakülésen először is dr. SZABÓ JÓZSEFRŐL emlékezik meg. Különösen kiemeli azt a nagy szolgálatot, a mit az elhunyt elnök a geológiának Magyarországon való fejlesztésével és társulatunkban való diszes és kiváló szereplésével, valamint tanításával, úgy az egyetemes tudománynak, mint hazánknak is tett. Az 1895-ik évi közgyűlésen mutatja be a Magyar Birodalom 1:1000000 mértékű geológiai térképének próbanyomatát. Ez az első ilyen nagyobb térkép, amelyet hazai erők állítottak össze s amelyen a hazai geológusok elérte újabb eredmények is a lehetőség kivannak már tüntetve. Ez a térkép is az ő vezetése alatt és közreműködésével készült el. Közgyűlési elnöki beszédét buzdítólag azzal zárja be, hogy ő működésünkben haladást lát, tehát a netaláni tespedésről s így a visszaesésről szó sem lehet s nincs okunk azon csüggedni, ha tagjaink száma mostanában apadóban is van, mert a mint mondja «a hol a munkában való haladás oly tiszta jeleivel találkozunk, mint társulatunk körében, ott lehet, hogy számban apadunk, de munkaerőben bizonyára nem». Ő tehát a munkásságban látta a társulat jövőjének biztosságát. Ebben is igaza volt! Ezen a közgyűlésen az 1895—1898. időre elnöknek egyhangulag BÖCKH JÁNOST választották meg.

Az 1896. évi közgyűlésünkön PÉCH ANTALRÓL a jeles magyar bányászról és kiváló magyar emberről a «Bányászati és Kohászati Lapok» megalapítójáról, POSEPNY FERENC RÓL a Rézbányai monografia és sok más jeles bányászati tanulmány megírójáról emlékezik meg. Mind a kettőhöz igazi régi barátság fűzte BÖCKH JÁNOST. Az utóbbival együtt végezte a wieni k. k. Geologische Reichsanstalt kiképző évfolyamát. Az egész nemzet ereje és munkássága már néhány év óta az 1896-ik évi országos kiállítás minél impozánsabb megtartására irányult. Mostan már lázas és igazán megfeszített munka és igyekezet veszi igénybe a nagyszámu kiállító és rendező idejét. Hiszen arról van szó, hogy a nyugoti országoknak bemutassuk haladásunkat és képességeinket! BÖCKH JÁNOS az 1896. februárius hó 5-ikén tartott közgyűlésén a következőket mondja:

«Tisztelt Közgyűlés! Alig egy negyed év választ el bennünket azon időponttól, melyben megkezdjük ünnepélyeinket a Magyar Birodalom első 1000 éven át való fennállása alkalmából. Ha így hazánk fennállása kétségkívül ősrégi s mi ennek teljes szívünköl örvendünk, korántsem állíthatjuk ezt, eltekintve budapesti egyetemünktől, tudományos intézeteink és társulatainkról. Aránylag rövid az idő, hogy nemzetünk tudományos institúciói felállításához és modern szellemben való kifejlesztéséhez hozzáfoghatott. A gátló okok mindegyikünk előtt ismereteseek».

Őszinte igaz képet rajzolt e néhány szavával megboldogult elnökünk. Miután az ezredéves ünnepi kiállítás a multa való visszapillantást is felkarolta, alapos tudással ő maga írta meg a Geológia fejlődésének rövid történetét Magyarországon, 1774-től 1896-ig. Ez a tanulmány kivonatosan a Földtani Közlöny 1897-iki évfolyamában meg is jelent. Az ezredéves országos kiállítás vége felé megjelent Magyarország geológiai térképe is. A szeptember hó 25. és 26.-án Budapesten megtartott Ezredéves bányászati kohászati és geológiai kongresszuson résztvevők már megkapták az elég jól sikerült térképet, a mely mint régen várt nagy kelendőségű kiadvány, pár esztendő alatt teljesen el is fogyott. A jól sikerült ezredéves bányászati, kohászati és geológiai kongresszus előkészítésében BÖCKH JÁNOS szintén részt vett és a kongresszuson mint társelnök szerepelt. Az 1898-iki év közgyűlésén, elnöki beszédében ismét a társulat tagjainak folytonos apadásával foglalkozik. A társulat jövőjére gondolva azonban nem csügged, mert megnyugtatja az, hogy a kipróbált régi gárda híven karolja fel minden ügyünket. Ebben a lelkes munkában látja ő a jövőre való főbiztosítékot. Azt mondja, hogy «ez apadásnak okai különben általánosan ismertek, hiszen tudjuk, hogy ezt nem kis mértékben okozzák az évről-évre keletkező újabb társulatok és egyesületek, amelyek így a már is meglevők tagjainak számát, — különösen a mai nehéz életviszonyok közt — némileg módosítják». Nemcsak a közvetlen tapasztalatok és geológiai ismeretek megszerzése és tágitása miatt, hanem azért is, hogy a vidéki netalán érdeklődőkkel közvetlenül érintkezessünk s ezzel a geológia ügyét előbbre vigyük, ugyanezen a közgyűlésen melegen ajánlotta a geológiai kirándulások megújítását. A javaslatot örömmel fogadtuk s lelkesedésünk első tüzeiben, három ízben meg is tartottuk a tanulmányozó kirándulást. De a lelkesedés tüze csakhamar kialudt s a kirándulások elmaradtak.

Említett elnöki beszédjében bővebben foglalkozik a VII. nemzetközi, Szentpétervárott tartott kongresszus üléseivel és kirándulásaival is. Mint a magyar királyi kormány, a Tudományos Akadémia és a Magyarhoni Földtani Társulat kiküldöttje és a kongresszus egyik alelnöke sok tiszteletben részesült. Az 1898. év társulatunk legbelső életében igen válságos volt. Már az 1898. év végén tartott választmányi ülésen merültek fel nézeteltérések a főtitkár és a választmány többsége között. Dr. STAUB MÓR, a kitünő és teljes lelkesedéssel társulatunknak élő első titkár, akit mindnyájan becsültünk és tiszteltünk, kelletlenül érzékenyebben fogja fel e nézeteltéréseket és állásáról lemond. Hasonlóképpen cselekszik BÖCKH JÁNOS is, bár közte és a választmány között nézeteltérés nem merült fel. Az 1899 januárius hó 14-én tartott rendkívüli választmányi ülés egyhangú megállapodása az elnököt maradásra

kéri és ennek tolmácsolására küldöttséget meneszt hozzá. Böckh az elnökséget továbbra is elfogadja, amit a választmány örömmel és megnyugvással vett tudomásul. Ezzel a hullámok elsimulnak.

Az 1898-ik évi közgyűlésen Böckh János elnök beszámol az európai nemzetközi geológiai térkép ügyének állásáról. Örömmel jelenti, hogy immár a D V Japán, igen szép kivitelben a Szentistván korona országai területének még visszamaradt részei megjelentek. A magyar geológusok megnyugvással pillanthatnak erre a munkájukra is vissza. Böckh Jánosnak e térkép megalkotásánál úgy a szellemi, mind anyagi részt illetőleg igen sokat köszönhetünk.

Az 1900. évi közgyűlésen megemlékezik arról, hogy július hó 6-ikán lesz társulatunk megalakulásának 50-ik évfordulója. Röviden visszapillantva azt mondja, hogy hódolatunk és köszönetünk azon férfiak emlékének, akik a nehéz időkön át szorgosan ápolták a közel 50 év előtt ültetett fiatal csemetét, mert csakis nekik köszönhető, hogy a nehéz viszonyok között a hazai talajban gyökeret vert, még pedig úgy, hogy ma mint egészséges, terebélyes fa áll előttünk.

Ezen a közgyűlésen érte Böckh Jánost az a kitüntetés, hogy a társulat választmánya az első dr. Szabó József-emlékérmét egyhangulag neki adományozta. A választmány kiküldte jelölő bizottság jelentése a következőkép szól:¹

«1. Böckh János. Adatok az Izavölgye felső szakasza geológiai viszonyainak ismeretéhez, különös tekintettel az ottani petroleum-tartalmu lerakódásokra (A. m. kir. Földtani Intézet Évkönyve. 1894. X. kötet); valamint ugyancsak 2. Böckh János. «A háromszékmezei Sósmező és környékének geológiai viszonyai, különös tekintettel az ottani petroleum-tartalmu lerakódásokra (ugyanott 1893. X. k.) című két nagy és igen becses műve emelkedik ki. Kimerítő speciális kutatások és tanulmányok eredményei e művek, amelyek megalkotásakor a harminc évet meghaladó geológusi pályafutásán szerzett bőséges tapasztalatok alapján Böckh János az Iza völgyében Szacsalon, Máramaros vármegyében jelölte ki azt a pontot, a melyet megfurásra ajánl. És a megfúrt ponton 1896. évi augusztus havában csakugyan erős sugárban tört ki a petroleum — az első petroleum-sugár, közvetlen erre a célra fúrott artézi kútból Magyarország területén. Az óriási erővel feltóduló petroleum azonban a furó csöveket össze-vissza görbítette el annyira, hogy a képződött torlasz a petroleum kiömlését megakasztotta s a kut eldugult. Ezt az akadályt eltávolítani s vele a bajt orvosolni máig sem sikerült. És ennek ellenére, hogy azóta Böckh János másik pontot is jelölt ki a megfurásra, a munka még most is szünetel. Mindezen sajnós kalamitások azonban mit sem változtatnak azon, hogy Magyarországon az első petroleum-sugár felszökkenése, e régóta

¹ Földtani Közlöny XXX., 1900, Budapest, 63. oldal.

keresett és kincseket érő nyers anyag megtalálása BÖCKH JÁNOS éleslátásának és geológiai tapasztaltságának köszönhető. Ez alkalommal, hogy dr. SCHMIDT SÁNDOR társunknak az ezredéves kiállítás bányászati részét ismertető közleményének szavaival éljek «nemcsak a tudomány egy igazi győzelmével állunk szemben, hanem a mélységnek egy igen fontos kincse is az, melynek ipari és közgazdasági nagy jelentőségét bizonyára nem is szükséges hangsúlyozni!» BÖCKH JÁNOS utmutatása és annak első, bár technikai okok miatt nem egész sikere a legfényesebb és a legrealisabb eredménye a tiszta tudományos kutatásoknak a gyakorlati élet hasznára való alkalmazásában; oly eredmény, a melynél szebbet Magyarországon eddigelé nem ismerünk!»

A jelentés végül kiemeli hogy az öt jutalmazandónak véleményezett dolgozatból – tekintettel arra, hogy ha két vagy több kitüntetésre méltó munka kerülne egymás mellé, ne csupán az évközbeli szellemi termelés vételessék döntőnek, hanem az illető tudósoknak megelőző összes munkálkodása is tekintetbe vételessék, — ezt a feltételt igazságosság és méltányosság okáért okvetlenül szem előtt kell tartani, midőn a magyar geológiai munkálkodás legnagyobb kitüntetéséről van szó. Ezek a szempontok vezérelték a kijelölő bizottságot és a választmányt is, amikor az első 1894—1899. évi időközre szánt SZABÓ JÓZSEF-emlékérmét BÖCKH JÁNOSnak, oly tudósnek ítélte oda, a ki azonkívül, hogy első-sorban kitüntetendő munkáival versenyzett, egyszersmind harminc évet jóval meghaladó geológiai munkálkodásával a Magyar Birodalom geológiai kutatása és megismertetése, valamint e tudománynak felvirágoztatása körül igen nagy érdemeket szerzett és döntő sikereket aratott. A közgyűlésen dr KOCH ANTAL elnök őszinte baráti szívből átérzett szavakkal nyújtja át BÖCKH JÁNOSnak a SZABÓ JÓZSEF tisztelőinek, tanítványainak és barátainak adományából alapított emlékérmét. A kitüntetett elnök az ő természetes szerénységével erre azt elismeri, hogy a jutalmazásra nála vannak érdemesebbek, de meg van arról győződve, hogy senki sem fogadja azt mélyebb tisztelettel, mint ő.

BÖCKH JÁNOS társulatunkat a k. k. Geologische Reichsanstalt fennállításának 50-ik évfordulója alkalmával az 1900 ik évi június hó 9-ikén Wienben tartott ünnepén, valamint Selmechányán, a m. kir. bányászati akadémia új épületének felavató, 1900-ik évi június hó 30-ikán tartott fényes ünnepélyen is képviselte. Mint a m. kir. kormány kiküldöttje, részt vett az ugyanezen évi augusztus hó 16—27-ikén Párisban tartott VIII. nemzetközi geológiai kongresszuson. Mindezekről 1901. évi februárius hó 6-án tartott közgyűlésünkön számol be. Az 1901. évi közgyűlésen bekövetkezvén a társulat tisztujtása, BÖCKH JÁNOS, mint-hogy az elnökséget semmi körülmények között nem hajlandó továbbra elfogadni, meghatott hangon bucsuzik el a társulat tagjaitól, a kik közt az elnöki tisztséget 1895 től 1901. február hó 6-ig, azaz 6 évig viselte.

Kiváló érdemeinek elismerésül a közgyűlés egyhanguan és közakarattal a társulat tiszteleti tagjának választotta meg.

A választmány ajánlata a következő:

BÖCKH JÁNOS miniszteri tanácsos ur nemcsak mint a Földtani Társulatnak volt első titkára, majd alelnöke s legutóbb elnöke tett Társulatunk ügyének számos éven át hasznos és becses szolgálatakat, de mint a m. kir. földtani intézet igazgatója is folyvást legéberebb gondjai közé foglalta a társulat érdekét és soha sem mulasztotta el az alkalmat, hogy — valamikor csak lehetett — gyámolítsa és javát előmozdítsa. BÖCKH JÁNOS továbbá mint szaktudós is oly kiváló érdemeket szerzett a geologia terén, a melyekért egész nagyrabecsült multját és jelenét tekintve, a megelőző közgyűlés neki nyújtotta át a Szabó József-emlékérem legelső koszoruját. Ezen az alapon, társulati alapszabályaink 10. §-a értelmében, a választmány tisztelettel ajánlja a mai közgyűlésnek, hogy ajánlatát határozattá emelni méltóztassék.¹

Elhagyván az elnöki széket, nem vált meg egészen társulatunktól s üléseinkben szorgalmasan és tevékenyen vett részt, egészen az 1907. év őszéig a mikor betegeskedése miatt elmaradt. Nem is láttuk többé sorainkban. Gyászos ravatalánál, Társulatunk nevében dr. KOCH ANTAL elnökünk megható és érdemesítő szavakkal bucsuzott el. Társulatunknak 41 évig volt vezérlő és egyik legmunkásabb tagja. Alkotmányos életünk kezdetétől, a mikor minden téren nehéz és nyomasztó évek mulasztásait igen szerény körülmények között kellett pótolni és fejleszteni, a haza és a tudomány iránti lelkes szeretettel vett részt társulatunk minden munkájában. Társai tisztelettel és szeretettel voltak hozzá és higgadt, okos fellépése mindig a társulat hasznára és dicsőségére szolgált.

Ezzel a mélyen tisztelt Társulat szomorú megbízásának úgy ahogy eleget tettem.

Elmult idők képeit elevenítettem fel a mélyen tisztelt Közgyűlés előtt, a mikor társulatunk történetéből a BÖCKH JÁNOSRA vonatkozókat mondtam el. De az elhunyt törekvéseinek és munkálkodásának eddig csak olyan töredékét mutattam be, a melyet okvetlenül ki kell egészíteni, ha nemes egyéniségét méltóan akarjuk kialakítani.

Mostan már a m. kir. földtani intézet levelesládáját kell felnyitni, hogy hiven, de rövidre foglalva folytassam BÖCKH JÁNOS méltatását. Az 1868. év augusztus hó 1.-én a m. kir. földtani osztályban elfoglalván állását, még ebben a hónapban megkezdte a felvételi munkát. Fóth, Gödöllő, Aszód környékén. Ezzel kezdődik az a lankadatlan kitartó és igazán nagy munka, a melylyel a m. kir. földtani intézetet egyforma lelkesedéssel és büséggel 40 évig szolgálta, vezette s kialakította. Belépésétől kezdve alapos tudása, nagy munkaképessége és erélyes

¹ Földtani Közlöny, XXXI. köt., 65. oldal.

természete folytán, a kis geológus csapat vezetője lett. Éles látású felvevő-térképező geológusnak bizonyult, de nagy szeretettel foglalkozott paleontológiai tanulmányokkal is. Erős, egészséges szervezete és igénytelen természete a legfárasztóab és legnehezebb külső munkára is képessé tette. Hogy a m. kir. földtani intézetnél végzett, úgy mondjam, korszakot alkotó munkásságát lehető rövidre szabva áttekinthessük, legcélszerűbb azt két részre osztani. Az első felkarolja a belépésétől, 1868-tól 1882-ig, azaz az intézeti igazgatóság átvételéig tartó időt. A második 1882-től 1908-ig, azaz a nyugalomba való visszavonulásig fog működésével foglalkozni.

A) Úgy tartom, hogy Böckh János életében az első szakasz volt a külső munkára és tudományos működésére a legvirágzóbb. Férfikora java éveiben családi nagy boldogsága éltető erejének és a nemzeti életben megindult erőteljes, friss, rohamos áramlat befolyása alatt, a mikor egy népnek felszabadult akarata ereje, eluyomott, elburkolt folyását elhagyva, mint a gátját áttörő hegyi patak, hullámozva és gyors futással igyekszik betölteni a már-már száradásnak indult medrét, mondjuk az ujjá alakulás első idejében: ösmerve természetét és jellemét, könnyen megérthető az ő nagy tevékenysége is. Itthon a munkatér olyan új, nagy és szabad volt, hogy a hivatásos geológust a lelkesítő szép feladat egészen magával ragadta. Mindjárt kezdetben nagy időt fordít a geológiai, térképezési munkára és 1869–1872 között Veszprém és Zala vármegyében a Bakonyhegység déli részében, majd Zalaegerszeg Sárvár vidékén: 1873-tól 1876-ig Baranya- és Somogy vármegyében, lent a Dráva folyóig, Bántaszék és Pécs város vidékén, valamint Moson vármegyében a Fertő környékén végzett geológiai részletes térképezési munkákat. 1875-ben az intézeti igazgatóság megbízásából még Pécs város vizellátásának tanulmányozásával is foglalkozik. Ebben az időben jelentek meg jóformán legértékesebb munkái is és pedig a m. kir. Földtani Intézet Évkönyvében. A Bakony déli részének földtani viszonyai című, feltűnő rövid időben (1872–1874.) megírt két részből álló munkájában irodalmi tanúságát adja geológiai nagy tudásának és munkaképességének. Éles szemmel megállapítja a még akkor elég vad és elhagyott Déli-Bakony geológiai felépülését. Különösen ki kell emelni az ottani triász geológiai szintjainak felismerését és osztályozását, a mely annyi idő múlva, — sokkal kedvezőbb körülmények közötti kutatások és vizsgálatok után — mai napig is helyesnek bizonyult. 1876-ban megjelenik Pécs város környékének földtani és vízi viszonyai című, a város vizellátására vonatkozó terjedelmes tanulmánya. Derék és alapos hidrológiai munka, a melynek igazságai Pécs város legújabb vizellátási munkálatainál is bebizonyultak. Pécs város köztörvényhatósága a közönségnek megbízásából forró köszönetet mond Böckh Jánosnak a vizellátás ügyében való felejtethetlen működéséért. A Déli-Bakonyra vonatkozó közleménye tudományos eszmece-
rére is ad alkalmat. HANTZEN MIKSA, az intézeti igazgató egyik akadémiai értekezésében, nem egészen ért egyet Böckh János megfigyeléseivel és meghatározásaival. Erre Böckh «Megjegyzések stb.» címen válaszol és álláspontját

tisztázza, 1877-től 1881-ig a Krassó-Szörényi Középhegységben foglalkozik a földtani részletes felvétellel. A nehezen hozzáférhető, vad vidéken gyakran hónapokon át sátorból végzi munkáját. Küzd a mostoha helyi viszonyokkal és térszíni nehézségekkel. A geológiailag kevéssé ismert vidéken kalapáccsal és terképpel kezében oldja meg a nehéz kérdéseket. Behatóan foglalkozik a kristályos palák osztályozásával s három elég élesen elválasztható csoportot választ ki. Ezzel a nagy területen és nagy tömegben előforduló kőzetek sztratigráfiai elhelyezését is tetemesen megkönnyíti.

A m. kir. földtani intézet lelkes kis munkáscsapatja pedig igen szerény viszonyok közt és a kezdet annyi nagy nehézségeivel szívósan megküzdve, tiszteletre méltón halad előre. Közlemények, térképek sűrűn adnak munkásságukról tanubizonyságot. A gyűjtemény és könyvtár egyre szaporodik.

De azért a belső életben baj van. Az intézeti igazgató és a tagok nem értik meg egymást. Ebből ellentétes nézetek élesednek ki és az állapot már-már tarthatatlanná lesz, a mikor igazán épen a kellő időben HANTREN MIKSA átlép a tudomány egyetemre tanárnak és a m. kir. földtani intézet igazgatója, az egész testület nagy örömeire és megelégedésére BÖCKH JÁNOS főgeológus lesz. 1882 januárius hó 26-ikán veszi át az igatóság annyi nagy és nehéz gondját.

B) Mostan kezdődik BÖCKH JÁNOS működésének második szakasza, a melyben munkásságát jóformán egészen az intézet vezetése foglalja le. Még elő kartársai, barátjai és családja tudják legjobban, hogy minő munkát végzett az első években. Reggeltől késő estig rendezte az intézet ügyeit, de azért 1882—1892 között, tehát még tíz évig, hivatalos elfoglaltsága mellett is, szabad idejében Krassó-Szörény vármegyében felvételeit folytatta és be is végezte. Ez a fárasztó nehéz munka volt az ő pihenése. Az 1885. és 1886. évben a székesfőváros Dunabalszántói végleges vizmú kérdésének megoldása ügyében a várostól É-ra fekvő vidék hidrogeológiai viszonyait tanulmányozta. Szakértői véleményét írásban nyújtotta be s ezért a főváros törvényhatósági bizottságának köszönetében és elismerésében részesült. BÖCKH JÁNOS munkásságának leghűbb krónikája az a 25 igazgatósági jelentés, a melyben 1882-től 1907-ig, tehát 25 éven át az intézet tevékenységéről beszámolt. Ebből látjuk, hogy a nehéz időben a lelkiismeretes vezetés mennyire igénybe veszi. Tudományos munkák helyett, most már sajnos kiállítási, kongresszusi jelentések és megemlékezések kerülnek ki tollából. Csak mintegy ki-ki csillanó fényugárt említem fel, hogy 1888-ban értékes kis közleményében mutatja ki először és biztosan, kövületek alapján Krassó-Szörény vármegyében a triaszt. 1894. és 1895-ben jelenik meg a Máramarosi Izavölgyi és Háromszék megyei Sósmező kőolajelőfordulását igen bőven tárgyaló két nagyobb munkája, a melylyel a hazai kőolajkutatók irodalmát indította meg. 1896-ban a m. kir. pénzügyminiszter megbízására Galicia kőolaj eljövételét tanulmányozza. 1898-ban GESELL SÁNDOR intézeti főbányatanácsos közreműködésével, megszerkeszti a Magyar korona országai nemes fém, érc, vaskő, ásványszén, kősó-előfordulási térképét és a hozzá való magyarozót.

A m. kir. földtani intézet pedig ezalatt rohamosan fejlődik tovább.

A nagyobbodó munkakörrel szaporodnak a tagok is. Gyűjtemény, könyvtár, laboratóriumok az alkalmatlan helyiségben megszorulnak, alig használhatók. Ezzel természetesen bizonyos pangás és elmaradás áll be. BÖCKH JÁNOS jól látja a veszedelmet és tudja annak forrását is. Dr. SZABÓ JÓZSEF és ZSIGMONDY VILMOS elhunytá óta az intézet egyedüli igaz és nemeslelkű barátja dr. SEMSEY ANDOR. BÖCKH fáradhatatlan, önzetlen és komoly munkásságával egészen megnyeri dr. SEMSEY ANDOR barátságát s ezzel ő az intézet jövőjét is biztosítva látja. Mostan a földtani intézet önálló hajlékának felépítésén fáradozik. SZÉCHÉNYI PÁL gróf minisztersége idejében terve nem sikerült. De már 1895-ben FESTETICH ANDOR gróf, földművelésügyi miniszter, dr. SEMSEY ANDORTól elfogadja az intézeti épületre felajánlott 50,000 forintot. Ezzel BÖCKH fáradozása és terve a megvalósuláshoz közeledik. A m. kir. földtani intézet ezen életbevágó kérdését azonban csak DARÁNYI IGNÁC dr. miniszter oldja meg, a ki tág látókörü körütekintésével és az ország tudományos, valamint gyakorlati érdekeit felismerő helyes méltatásával, csakhamar keresztülviszi BÖCKH és SEMSEY tervét. Az intézet DARÁNYI miniszter közreműködésével tágas és világos hajlékot és kellő anyagi támogatást kap. Mostan már szabadon fejlesztheti ágait. Virágozhat és bőven gyümölcsözteszethet is! BÖCKH JÁNOS mindez idő alatt legtöbb, jóformán minden idejét és lankadatlan munkásságát, egészen az intézet életének szenteli. Hat, alkot és gyarapít. A terebélyessé vált fa pedig ezalatt elhullatja egy-két virágát és amikor még tavaszának kezdetén pompázik, elveszíti öreg kertészét is, aki őt csemete korától kezdve annyi igaz és nemes szeretettel ápolta és felnevelte!

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Ez lenne BÖCKH JÁNOS életének és munkásságának rövid ismertetése. Ha gyenge is az a kép, amit róla mostan ecseteltem; egyéniségének három főjellemvonása: a hazaszeretet, a tiszta jellem és a munkásság talán valahogyan mégis kidomborodik abban. Hazaszeretetének tanubizonyossága nemcsak az, hogy minden külföldről ígérkező anyagi és társadalmi előnyt visszautasítva, hűségesen megmaradt a haza szolgálatában, hanem az is, hogy annak szellemi, valamint anyagi fejlesztésében önzetlenül, példásan, teljes akaraterejével és tudásával utolsó szívdobbanásig részt vett. És azt még kiemelem, hogy anyagi elmaradásunk talán nagyobb volt a szelleminél, a minek főoka hazánk politikai, nemzetiségi, valamint ipari és kereskedelmi viszonyainak visszas állapot. BÖCKH JÁNOS jól látta ezt és vezérlő feljebbvalóinak az anyagi előbbrevitel nehéz munkájában is, a lehetőségig a legjobb és legőszintébb tanácscsal segédkezet nyújtott. A nehéz közszolgálatban egyik főtámasza és kalauza szilárd jelleme volt. Ezzel kapcsolódott össze az ő alapos és sokoldalú tudása is. Hiszen a tudás csak akkor lesz bennünk igazán azzá, ha az elménket teljesen áthatja és jellemünkben is megnyilatkozik. Jellemével járt egyenes őszintesége is; azon erő, a mely sok késelem és habozás nélkül, az észszel egyetértésben, kifejezésre jut. A jellem minden életpályán kifejti a maga

sajátságos erejét. Így volt ez nála is. Irányt adott többi társainak s törekvéseinkre buzdítólag, nemesítőleg hatott. Közhasznú és tudományos munkásságát minek is bizonyítgassam. Maradandó alkotásai arról, legfényesebben tanuskodnak! Az ember életét, cselekedeteit, lelki érzéseinek megnyilatkozásaiból ítélhetni csak meg. Mennél több közhasznú munkát végez, mennél többet gondolkodik és érez valaki, — annál többet él.

Böckh János korának kiválóbb egyénei közé tartozott s azért a kitüntetésből és elismerésből is kijutott része. Szerény és visszahuzódó természete azonban sohasem változott meg. Mindig a szív, a kedély és a munka egyszerű embere maradt. Szeretetreméltóságára még mindnyájan jól emlékezünk. Jó és nemesen érző szíve volt s ezzel függött össze néha-néha fellobbanó természete is. Családját végtelenül szerette, de azért okos szigorúsággal vezette gyermekei nevelését. Szerette barátait és kartársait is, akik tisztelettel és ragaszkodással csoportosultak mintegy patriarkájuk köré, de kötelességének pontos és becsületes teljesítését mindenkitől elvárta, megkövetelte. Ebben is mindig ő járt elől, ő adta a példát.

Midőn visszaemlékezünk felejthetetlen elnökünkre, nemcsak kötelességünknek teszünk eleget, hanem arról is tanuskodunk, hogy a Társulat nem felejtí el a neki tett jó szolgálatokat.

Lehet, mélyen tisztelt Közgyűlés, hogy Böckh Jánosról megemlékezve, kissé elfogult is voltam. De ha iránta mindig érzett hálás, igaz szeretetem és tiszteletem egy-egy pillanatra téves ösvényre vezetett volna is, minden szavam csak őszinte véleményemet és meggyőződésemet tolmácsolta; mást pedig nem adhatok, mint a mi a lényegem.

Midőn a mélyen tisztelt Közgyűlés nagybecsü türelmét a legmélyebb hálával köszönöm, azzal a megnyugvással zárom megemlékezésemet, hogy Böckh János e türelmet igazán megérdemelte; mert élete nemes megnyilatkozásokban gazdag, tartalmas és szegény hazánknak hasznos volt!

BÖCKH JÁNOS MUNKÁI.

A következőkben időrendben felsoroljuk mesterünk irodalmi termékeit. És pedig A) először könyvekben közzétett munkáit, B) másodszor a térképezés terén kifejtett munkásságát.

A) IRODALMI MUNKÁI.

1866. Geologische Verhältnisse der Umgebung von Buják, Ecseg und Herensény. Jahrb. der k. k. geologischen Reichsanstalt Wien 16 B. II. Heft.
 1867. Die geologischen Verhältnisse des Bück-Gebirges und der angrenzenden Vorberge. Jahrb. der k. k. geologischen Reichsanstalt Wien 1867. 17. B. 2. Heft.

1871. A Bakony triasz képletének taglalása. Földtani Közlöny I. k. 1871. 29—37. oldal.
1872. Fóth-Gödöllő-Aszód környékének földtani viszonyai. Földtani Közlöny II. k. 6—18. oldal.
- A *Ceratites Balatonicus* egy új lelhelye s ennek szintje a Bakonyban. Földtani Közlöny II. k. XV. sz. 163—167. oldal.
 - Rövid levél, a bakonyi kavics és conglomerát-képlet koráról. Földtani Közlöny II. köt. XVI. sz. 173. oldal.
 - A Bakony déli részének földtani viszonyai. I. rész. V könyomatú táblával. A M. k. Földtani Intézet Évkönyve. II. köt. II. füzet.
1873. Egy új *Cephalopoda*-faj a Bakony *Cer. Reitzi* szintjéből. Földtani Közlöny III. k. III. sz. 61—64. oldal.
- A Déli Bakony Liasz lerakódásainak taglalása. Szakülési jegyzőkönyv. Földtani Közlöny III. k. IV. sz. 78—80. oldal.
 - Die geologischen Verhältnisse des südlichen Teiles des Bakony. I. Teil mit 5 Tafeln. Mitteilungen aus dem Jahrbuche der königl. ungar. Geologischen Anstalt. II. B. II. Heft. (Übersetzung aus dem Ungarischen.)
1874. A Bakony déli részének földtani viszonyai. II. rész. VII könyomatú táblával. A M. k. Földtani Intézet Évkönyve. III. köt. 1. füzet.
- Die geologischen Verhältnisse des südlichen Teiles des Bakony. II. Teil mit 7 Tafeln. Mitteilungen aus dem Jahrbuche der königl. ungar. Geologischen Anstalt III. B. I. Heft. (1874—79.)
1875. Erdély eocen rétegeiben talált új *Pachyderma*-nemről. (*Brachydiastematherium transilvanicum*. Böckh et Maty.) Szakgyűlési jegyzőkönyv. Földtani Közlöny. V. évf. 5. szám 133—134. oldal.
1876. *Brachydiastematherium transilvanicum* Böckh et Maty. egy új *Pachyderma*-nem Erdély eocen rétegeiből. Magyar kir. Földtani Intézet Évkönyve. IV. köt. 2. füzet. 2. tábla.
- *Brachydiastematherium transilvanicum* Böckh et Maty. Ein neues *Pachydermen* Genus aus den eocänen Schichten Siebenbürgens. Mit 2 lith. Tafeln. Mitteilungen aus dem Jahrbuche der kön. ungar. Geol. Anstalt. IV. B. 3. Heft.
 - Pécs városa környékének földtani és vízi viszonyai. Egy színezett földtani térképpel. A Magyar kir. Földtani Intézet Évkönyve. IV. kötet. 4. füzet.
1877. Böckh János beható kritika alá vonja az «Új adatok a déli Bakony föld és őslénytani ismertetéséhez» című munkát, a melynek szerzője Hantken Miksa. Szakülési jegyzőkönyvkivonat. Földtani Közlöny VII. évf. 5. és 6. szám 171. oldal (az első 171; mert tévesen e szám a 7. és 8. számú füzetben ismétlődik).
- Megjegyzések az «Új adatok a déli Bakony föld- és őslénytani ismertetéséhez» című munkához. A M. k. Földtani Intézet Évkönyve VI. köt. 1. füzet.
 - Bemerkung zu der «Neue Daten zur geologischen und palaeontologischen Kenntnis des südlichen Bakony» betitelten Arbeit. Mitteilungen aus dem Jahrbuche der kgl. ungar. Geologischen Anstalt VI. B. 1. Heft. (Übertragung aus dem ungarischen Original.)
1879. Szörénymegye déli részére vonatkozó geologiai egyzetek. Földtani Közlöny IX. köt. 1—2. szám. 1—30. oldal.
- Auf den südlichen Teil des Com. Szörény bezügliche geologische

- Notizen. Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen) IX. Jahrgang. No. 1., 2. Pag. 64—98.
1880. Adatok a Mecsekhegység és dombvidéke jurakorbeli lerakódásainak ismeretéhez. I. Stratigrafiai rész. Székfoglaló értekezés. Budapest, 1880. Értekezések a természettudományok köréből. M. Tud. Akadémia. X. köt. 10. sz. (Nur ungarisch erschienen.)
1881. Az 1881. évben Krassó-Szörénymegyében végzett felvételre vonatkozó geológiai jegyzetek. Havi jelentései alapján közli. Földtani Közlöny XI. évfolyam. 9—12. sz. 233—244. oldal.
- Geologische Notizen von der Aufnahme des Jahres 1881 im Com. Krassó-Szörény. Auf Grund seiner Monatsberichte mitgeteilt. Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen.) XI. Jahrg. No. 9—12. Pag. 303—316.
 - Geologische und Wasser-Verhältnisse der Umgebung der Stadt Fünfkirchen. Mit einer geologischen Karte. Mitteilungen aus dem Jahrbuch der kgl. ung. Geologischen Anstalt. IV. B. 4. Heft. (Das Originale erschien in ungarischer Sprache 1876.)
 - Adatok a Mecsek-hegység és dombvidéke jurakorbeli lerakódásainak ismeretéhez. II. Palæontologiai rész. 10 tábla rajzzal. Magyar Tud. Akadémiai Értekezések a természettudományok köréből. XI. köt. 9. sz. (Nur ungarisch erschienen.)
1883. A Magyar kir. Földtani Intézet évi jelentése 1882-ről. Igazgatósági Jelentés. Földtani Közlöny XIII. köt. 1—3. füzet.
- Jahresbericht der kgl. ung. Geologischen Anstalt für 1882. I. Directionsbericht. XII. B. Heft 1—3.
 - Az 1882. évben Krassó-Szörénymegyében végzett felvételekre vonatkozó geológiai jegyzetek. Földtani Közlöny XIII. köt. 4—6. füzet.
 - Geologische Notizen von der Aufnahme des Jahres 1882 im Komitate Krassó-Szörény. Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen.) XIII. B. 4—6. Heft.
1884. A M. k. Földtani Intézet évi jelentése 1883-ról. I. Igazgatósági Jelentés. Földtani Közlöny XIV. köt. 4—8. füzet.
- Jahresbericht der kgl. ung. Geologischen Anstalt für 1883. I. Direktionsbericht. Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen.) XIV. B. 4—8. Heft.
1885. A M. k. Földtani Intézet évi jelentése 1884-ről. I. Igazgatósági Jelentés. Földtani Közlöny. XV. köt. 6—10. füzet.
1885. Jahresbericht der kgl. ung. Geologischen Anstalt für 1884. Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen.) XV. B. 11—12. Heft.
- A M. k. Földtani Intézet és ennek kiállításai tárgyai. Az 1885. évi budapesti általános kiállítás alkalmából. (A M. k. Földtani Intézet kiadványai.)
1886. Az európai geológiai térkép magyarországi részének elkészítése. Szakülési jegyzőkönyvi kivonat. Földtani Közlöny XVI. köt. 5—6. füzet.
- Das Resultat der Anfertigung des ung. Teiles der geol. Karte von Europa. Fachsitzungsbericht, Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen.) XVI. B. 5—6. Heft.
 - VI. Csoport. Földtan, Bányászat és Kohászat. I. Földtan. Hivatalos jelentés a budapesti 1885-iki országos általános kiállításról. II. kötet, 487—572. old. = 87 lap. Nagy 8°. (Nur ungarisch erschienen.)
 - Az árvamegyei szén. Levél a «Nemzet» szerkesztőjéhez. Melléklet a «Nemzet» 1886. évi 56-ik február 25. számához.
1887. Adatok a Bozovicstól északnyugatra emelkedő hegység geo-

- logiai ismeretéhez. A M. k. Földtani Intézet 1886. évi jelentése. 117—144. oldal.
1887. Daten zur geologischen Kenntnis des nordwestlich von Bozovica sich erhebenden Gebirges. Jahresbericht d. kgl. ungar. Geologischen Anstalt für 1886. Pag. 135—168.
1888. Triaskorbelti lerakodások fellépte Szászkabányán. Földtani Közlöny XVIII. köt. 5—7. füzet. 182—194. oldal.
- Das Auftreten von Trias-Ablagerungen bei Szászkabánya. Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen.) XVIII. B. Pag. 280—294.
1890. ZSIOMONDY VILMOS (1821—1888.). Földtani Közlöny XX. köt. 8—10. füzet. 257—366. oldal.
- WILHELM VON ZSIOMONDY (1821—1888.). Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen.) XX. B. 8—10. Heft. (Pag. 367—380.)
1891. DR. HOFMANN KÁROLY 1839—1891. Különl. a M. k. Földtani Intézet 1890. Évi Jelentéséből.
1892. DR. KARL HOFMANN 1839—1891. Jahresbericht der kgl. ung. Geologischen Anstalt für 1890. (Separatabdruck.)
1894. Adatok az Iza völgye felső szakasza geologiai viszonyainak ismeretéhez, különöste tekintettel az ottani petroleumtartalmú lerakodásokra. Egy geologiai térképpel. A M. k. Földtani Intézet Évkönyve XI. köt. 1. füzetében. (Mint különlenyomat is megjelent 1—79. oldal.
1895. A háromszékmezei Sósmező és környékének geologiai viszonyai, különös tekintettel az ottani petroleumtartalmú lerakodásokra. Egy földtani térképpel. M. k. Földtani Intézet Évkönyve. XII. kötet. 1. füzet. 1—194. oldal. (Mint különlenyomat is megjelent.
1896. A magyar királyi Földtani Intézet és ennek kiállítási tárgyai. Az 1896. évi ezredéves országos kiállítás alkalmából. Magyar királyi Földtani Intézet. Az 1896. évi ezredéves orsz. kiállítás geologiai alcsoportja. (Különlenyomat.) 1—11. oldal.
- A geologiai fejlődésének rövid története Magyarországon 1774-től 1869-ig. Magyar kir. Földtani Intézet. Az 1896. évi ezredéves orsz. kiállítás geologiai alcsoportja. A Magyar királyi Földtani Intézet és ennek kiállítási tárgyai. Az 1896. évi ezredéves országos kiállítás alkalmából. Különlenyomat. 11—23. oldal.
1897. A geologia fejlődésének rövid története Magyarországon 1774—1896-ig. Földtani Közlöny XVII. kötet. 1—4. füzet. 4—15. oldal.
- Kurze Geschichte der Entwicklung der Geologie in Ungarn vom Jahre 1774—1896. Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen.) XXVII. B. 1—4. Heft. 109—122. Seite.
- Daten zur Kenntniss der geologischen Verhältnisse im oberen Abschnitte des Iza-Thales mit besonderes Berücksichtigung der dortigen Petroleum führenden Ablagerungen. Mitteilungen aus dem Jahrbuche der kgl. ungarischen Geologischen Anstalt. XI. B. 1. Heft. Mit Tafel 1.
1898. Jelentés PUSZTA-SZENT-GYÖRGYI ÉS TETÉTLÉNYI DARÁNYI IGNÁC dr. földmívelésügyi m. kir. Miniszter Úr Ó Nagyméltóságához, az 1897. évi augusztus 29-től szeptember 5-ig Szent-Pétervárott megtartott VII-ik nemzetközi geologiai kongresszusról. A hivatalos jegyzőkönyvek, egyéb közlemények és saját jegyzetek szerint egybeállítva. A Magyar kir. Földtani Intézet 1897. Évi Jelentéséből. (Különlenyomat.) 170—196. oldal.

1899. Bericht an Se. Excellenz den Herrn kgl. ung. Ackerbauminister, Dr. IGNAZ DARÁNYI de PUSZTA-SZENT-GYÖRGY und TETÉLEN, über den von 29. August bis 5. September 1897 zu St.-Petersburg abgehaltenen VII. internationalen geologischen Kongress. Nach den offiziellen Protokollen, sonstigen Publikationen und eigenen Notaten zusammengestellt. Aus dem Jahresbericht der kgl. ung. Geolog. Anstalt für 1897. (Auch Separatabdruck.)
1900. Rövid közlemény a baranyamegyei Vasas és Hosszú-Hetény közt fekvő, ROSENFELD BERNÁT bécsi lakos tulajdonát képező liaszbeli kutatási területről. Földtani Közlöny XXX. kötet. 10—12. füzet. 255—261. oldal.
- Kurze Mitteilung über das zwischen Vasas und Hosszú-Hetény, im Komitate Baranya befindliche liassische Schurfterrain des Herrn BERNHARD ROSENFELD in Wien. Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen.) Supplement XXX. B. 10—12. Heft. Pag. 289—295.
 - Vélemény Pécs szab. kir. város és környéke forrásvizei ügyében. Pécs. (Nur ungarisch erschienen.)
 - Die geologischen Verhältnisse von Sósmező und Umgebung im Komitate Háromszék, mit besonderer Berücksichtigung der dortigen Petroleum führenden Ablagerungen. Mit Tafel I. Übertragung aus dem im Jahre 1895 erschienenen ungarischen Original. Mitteilungen aus dem Jahrbuche der kgl. ung. Geologischen Anstalt. XII. B. 1. Heft. Pag. 1—222.
1901. Emlékbeszéd HAUER FERENC külső tag felett. Olvastatott a M. Tud. Akadémia 1901 október 28-án tartott összes ülésén. A Magyar Tudományos Akadémia elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek. Szerkeszti a főtítkár. XI. kötet. 2. szám.
1902. Dr. JULIUS PETHŐ: Verhandlungen der k. k. geolog. Reichsanstalt. Wien, 1902. No. 12.
1908. A petroleumra való kutatások állása a Magyar szent korona országában. (Budapest, 1907 márczius 1.) Magyar kir. Földtani Intézet Évkönyve. XVI. kötet. 6. füzet. 369—479. oldal.
1909. Der Stand der Petroleumschürfungen in den Ländern der ungarischen heiligen Krone. (Budapest, März 1907.) Übertragung des Verfassers aus dem ungarischen Original. Mitteilungen aus dem Jahrbuche der kgl. ungarischen Geologischen Reichsanstalt. XVI. B. 6. Heft. Pag. 409—535.
1893. BÖCKH JÁNOS, T. RÓTH LAJOS és SCHAFARZIK FERENC. Javaslat a Krassó-Szörény megyei hegységek délibb részeinek elnevezése és felosztása tárgyában. Földtani Közlöny XXIII. kötet. 9—10. füzet. 258—261. oldal.
- BÖCKH J., RÓTH L. und SCHAFARZIK F. Vorschlag betreffend die Benennung und Einteilung der südlicheren Teile der Gebirge des Komitates Krassó-Szörény. Földtani Közlöny. (Geologische Mitteilungen.) Supplement. XXIII. B. 9—10. Heft. Pag. 291—293.
1896. A Magyar királyi Földtani Intézet és ennek kiállítási tárgyai. Az 1896. évi ezredéves országos kiállítás alkalmából összeállította: BÖCKH JÁNOS és SZONTAGH TAMÁS. Magyar kir. Földtani Intézet az 1896. évi ezredéves orsz. kiállítás geologiai alcsoportja.
1898. A Magyar korona országai területén mivelésben és feltárófélben levő nemesfém, érc, vaskő, ásványszén, kősó és egyéb értékesíthető ásványok előfordulási helyei. A M. kir. Bánya-

kapitányságtól nyert hivatalos és egyéb adatok nyomán, bányakapitánysági körületek szerint összeállították BÜCKH JÁNOS és GESSELL SÁNDOR. (Egy térképpel.) A Magyar kir. Földtani Intézet kiadványai.

1898. Die in Betrieb stehenden und im Aufschlusse begriffenen Lagerstätten von Edelmetallen, Erzen, Eisensteinen, Mineralkohlen, Steinsalz und anderen nutzbaren Mineralien auf dem Territorium der Länder der ungarischen Krone. Nach den von den kgl. ung. Berghauptmannschaften erhaltenen ämlichen und anderen Daten nach den Berghauptmannschaftlichen Bezirken zusammengestellt von JOHANN BÜCKH und ALEXANDER GESSELL. Mit einer Karte. Publikationen der kgl. ung. Geologischen Anstalt.
1900. A Magyar királyi Földtani Intézet. DARÁNYI IGNÁC, Földművelésügyi M. k. Miniszter megbízásából írták BÜCKH JÁNOS és SZONTAGH TAMÁS.
— Die königlich ungarische Geologische Anstalt. Im Auftrage des kgl. ung. Ackerbauministers IGNAZ von DARÁNYI geschrieben von JOHANN BÜCKH und THOMAS von SZONTAGH.

B) TÉRKÉPEK.

Tudvalevőleg a magyar királyi Földtani Intézet fennállásának első 14 évében a Dunántúlt egészen felvette és térképezte. E nagy munkában BÜCKH JÁNOS az 1868—1876. évek folytán 194 négyszögmérföldnyi terület geológiai fölvételével vett részt. Fölvételeit a következő lapok (mindig az 1 : 144,000 és mértékű speciális lapokat értve) foglalják magukban.

1. Budapest vidéke: a G. 7. jelű osztálylapnak $\frac{1}{3}$ -ed része (a keleti s részben északi szegély) = 15·36 □ mérföld.
 2. Tata és Bicske vidéke: az F. 7. jelű osztálylapnak $\frac{2}{3}$ -ed része (a délnyugati szegély) = 7·68 □ mérföld.
 3. Sárvár-Jánosháza vidéke: a D. 8. jelű osztálylap egészen = 34·56 □ mérföld.
 4. Sümeg-Zalaegerszeg vidéke: D. 9. jelű osztálylap egészen 34·56 □ mérföld.
 5. Nagyvázsony-Tihany vidéke: az E. 9. jelű osztálylap (a délkeleti zeglet kivételével) csaknem egészen = 33·60 □ mérföld.
 6. Pécs és Szekszárd vidéke: az F. 11. jelű osztálylapnak $\frac{5}{6}$ -ed része (a déli és keleti részek) = 19·20 □ mérföld.
 7. Mohács vidéke: az F. 12. jelű osztálylap $\frac{1}{6}$ -ed része (az északnyugati sarok) = 3·84 □ mérföld.
 8. Légrád vidéke: a D. 11. jelű osztálylap $\frac{1}{6}$ -ed része (a délkeleti sarka) 3·84 □ mérföld.
 9. Belovár vidéke: a D. 12. jelű osztálylapnak magyarországi része a Dráva folyóig; a lapnak északkeleti sarka = mintegy 1·56 □ mérföld.
 10. Kaposvár és Bükkösd vidéke: az E. 11. jelű osztálylapnak $\frac{3}{4}$ -ed része (déli harmada) = 10·52 □ mérföld.
 11. Szigetvár vidéke: az E. 12. jelű osztálylapnak magyarországi a Dráva folyóig terjedő része, kereken mintegy 24·96 □ mérföld.
 12. Magyaróvár vidéke: a D. 6. jelű osztálylap északnyugati részén, Nezsider, Parendorf, Bruck és Gátha környékét, kereken 4 □ mérföld.
- Két nyáron résztvett a dunáninnyi részek geológiai felvételében is, a midőn a wieni geológiai intézethez volt beosztva. Ez alkalommal 1865-ben, a

13. Vác vidéke: G. 6. jelű osztálylapon Szirák, Buják, Ecség és Herencsény nógrádvármegyei helységek környékét térképezte.

14. Fülel-Putnok-Pétervásár: a H. 5.

15. Gyöngyös-Kápolna Eger: H. 6.

16. Miskolc-Sziksó-Ónod: I. 6.; vidékét magukba foglaló osztálylapokat 1866-ban STACHE GUIDO geologussal közösen térképezte.

17. Az eddig felsoroltakon és kiadott térképközléseken kívül BÖCKH 1877-től fogva 1890-ig a Krassó-Szörény vármegyei középhegységben, Bozovics, Berszászka-Ogradina, Fehértemplom, Szászkabánya és Ómoldova vidékét magában foglaló négy 1 : 75,000-es osztálylapon mintegy 24□ mérföldet vett föl.

Ezek a felvételek azonban még nem jelentek meg.

BÖCKH JÁNOS tehát Magyarország különböző részén mintegy 230 négyszög-mérföldet vett föl részletesen és térképezett is geologiailag. Irodalmi működésének ezek a geologiai térképezések igen lényeges részét képezik.

BÖCKH JÁNOS TEMETÉSE.

Említettük, hogy NAGYSURI BÖCKH JÁNOS 1909 május hó 10-én reggel 6 órakor váratlanul hunyt el, szerető felesége karjaiban. A Földtani Intézet igazgatóságának és tagjainak óhajára azonban ravatalát a m. kir. Földtani Intézet lépcsőházában állítottuk fel. Temetése 12-én volt, a melyen dr. DARÁNYI IGNÁC akkori m. kir. földművelésügyi miniszter, MEZÖSSY BÉLA államtitkár, valamint a megboldogult számos ismerőse, tisztelője és barátja jelent meg. *A római katolikus egyházi szertartás végeztével* a búcsúztatók sorát a m. kir. Földtani Intézet megbízásából dr. SZONTAGH TAMÁS aligazgató a következő beszéddel nyitotta meg:

Mélyen tisztelt Gyászoló Gyülekezet!

BÖCKH JÁNOS nemesen érző szíve már kihült, a fáradhatatlanul dolgozó agy örökre megpihent. Váratlanul olyan igen hirtelen szakította el tőlünk a halál! Negyven éves kitünő munkálkodása fényes eredményeinek színhelyén válunk el tőle másodsor, mostan már örökre. Mindegyikünk tudja, hogy milyen igaz szeretettel, valódi hivatással művelte választott tudományát; milyen rajongó szeretettel, odaadással kutatta hegyeink, völgyeink és síkságaink rejtelmes és szövevényes történetét. Erdemeit minek is sorolnám fel. Erről a Magyarföld e kincsesháza gyarló szózatomnál jobban, fényesebben tanuskodik. Sok küzdelemmel, de szívós kitartással építette fel 40 év alatt azt, a mit már ma a m. kir. Földtani Intézet munkásságában felmutathat, a mi hajléka is. Mint hazafi, mint családfő, mint tudós, mint hivatalnok, mint barát és mint ember, mindig fényesen megállotta helyét. Családját nagyon szerette, de mindjárt kedvesei mellett állott ez az intézet és állottunk mi is. Mindnyájunknál azonban jobban szerette hazáját, mert nemes életének java részét, egész erejét és tudását, önzetlenül, becsületesen neki szentelte! Elköltözött szeretett Mesterünk szellemel! Nem abban a hideg márványlapban vagy te megörökítve, hanem a te önzetlen nemes munkálkodásodban, a te alkotásaidban és mindnyájunk tisztelő, hálásan szerető szívében. Ime a te alkotásod boltívei alatt búcsúzunk el tőled, távollevő munkatársaink nevében is. Te reád emlékezve fogadalmat teszünk, hogy a te nemes, hazafias munkálkodásod örökét, szerény erőnkhez mérten hűségesen fogjuk őrizni, gondozni és fejleszteni. Nekem mint egyik régi munkatársadnak jutott az a nagyon fájó és nehéz feladat, hogy Tőled e helyen

mindnyájunk nevében búcsút vegyék. Isten veled! Áldás és szeretet kísérje emlékedet!

Majd dr. KOCH ANTAL a Magyarhoni Földtani Társulat elnöke a társulat nevében a következőket mondotta:

Felejtethetlen Tagtársunk! Mint a Magyarhoni Földt. Társulat ezidei elnökének, nekem jutott a szomorú foladat, hogy Hozzád társulatunk nevében a végső búcsúsózt intézzem. Vegyes érzelmekkel idézem vissza emlékezetembe az 1869. évi május havát, a mikor mint a megalapított m. kir. Földtani Intézet első geológusai együtt jártuk be kutatva Vértes erlős magaslatait és megtanultam ismerni szak-tudományunk iránt való nemes lelkesedéset, a földtani kutatásokban való kiváló buzgóságodat és jártasságodat és élveztem először szíves barátságodnak melegítő hatását, a melyek most íme, nagy bánatunkra Veled együtt sírba szállanak. 1872-ben Társulatunk szerény keretében mint titkártársadat ismét közös munkára a társulat ügyeinek vezetésére és a „Földtani Közlöny” II. évfolyamának szerkesztésére hozott bennünket össze a jó sors, hogy azután főképen a m. kir. Földtani Intézetnek szenteljed kiváló munkaerődet és tehetségedet, melyekkel hosszú, becsületes munka árán ez új állami intézetünket fejlődésének mai magas fokára emelned sikerült. E mellett azonban nem szüntél meg szerény társulatunk ügyeit tovább is hathatósan előmozdítani, sok éven át mint buzgó választmányi tagja, azután nagy elnökünk: néhai SZABÓ JÓZSEF tanár mellett mint elnöktárs és 1894-ben bekövetkezett halála után 1901-ig mint elnöke Te voltál társulatunknak egyik vezére és fő-támasza, úgy, hogy visszavonulásod után örök hálára kötelezett társulatunk a SZABÓ JÓZSEF-emlékéremmel és a tiszteleti tagsággal méltán kitüntethetett Tégedet, mert erre valóban rendkívüli érdemeket szereztél volt.

A nagy útra, melyre most indulsz, elkísér társulatunk örök hálája, tagjainak ozstatlan elismerése, őszinte tisztelete és szeretete, amelyekkel áldásos életedben mindnyájan szívből adóztunk Neked. Műlandó tested békén pihenjen az Általad annyira szeretett és tanulmányozott anyaföld ölében; szellemed és emléked közöttünk fog maradni és tovább öröklődni, a meddig a hazai geológiának művelője lesz. Isten Hozzád drága Halott! Legyon áldott emléked!

Végül dr. LÓCZY LAJOS tudományegyetemi ny. r. tanár, a m. kir. Földtani Intézet igazgatója, a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Földrajzi Társulat képviselőtében a következő beszédben búcsúzott el a megboldogulttól:

Megrendülve állok e ravatal előtt, hogy a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Földrajzi Társaság nevében búcsúsózt intézzek BÖCKH JÁNOS kihűlt földi maradványaihoz és elköltözött egyéniségéhez.

Hosszú évek tisztelete és szeretete, ifjúságom kezdetétől fűzött engem hozzá; régtől fogva munkatársa is valék és utóbb hazánk egyik nagy és remek vidékének tanulmányozásában, a Balatonmellék kutatásában legszorosabb követője lettem. Elhunyt szeretett társunk és Széniorunk! Váratlan haláloed megdöbbenéssel sújtott mindnyájunkat, magyar geológusokat; hiszen friss szellemedtől, tiszta ítéletedtől, nagy tudásodtól és erős munkabírásoadtól még annyit vártunk. A Magyar Földrajzi Társaság balatoni monografiájának volt szentelve utolsó napjaid munkássága, ebbe a nagy munkába írt értekezésed befejezése közben hullott ki a toll a kezedből. Hálás érzülettel búcsúzok el tehát a Magyar Földrajzi Társaság nevében is. Akadémianknak harminchárom év óta volt érdemes tagja a math. és természettudományi osztály keretében. Hivatásának nagy feladatai: egy országos tudományos és

gyakorlatilag jelentős intézetnek fejlesztése, otthonának megalapítása töltötték be BÖCKH JÁNOS életének nagy részét. Ezeket a feladatokat fényesen megoldotta. A m. kir. Földtani Intézet palotája, múzeuma, munkaköre elismert kiválóságúvá lett vezetése alatt az egész földkerekségen. Akadémiánk szapora munkásai között nem szerepelhetett, mert hiszen a Földtani Intézet fejlesztése kötötte le minden idegszálát. Ebből a központból azonban a magyar haza összes hegységeit, rónaságait, az általa felismerhető titkait ritka buzgalommal vizsgálta egy hosszú emberöltőn keresztül és klasszikus munkákkal ajándékozta meg nemcsak a magyar tudományos irodalmat, hanem a világirodalmat is. A Bakony déli részének, a Pécsi hegységnek geológiai leírása, a Krassó-Szörény vármegyei hegységek geológiai felvétele, melyet kitűnő munkatársaival nem régen fejezett be, a magyarországi petroleumtelepekről írt tanulmánya mindenkorra maradandó kincsei a magyar tudományos munkának.

Szeretett társunk! Szellemedtől nem búcsúzom el, szeretetüktől, kegyeletüktől környezve közöttünk marad az, hogy a tudományodat művelő utódokat vezesse, irányítsa és buzdítsa. Kedves jó BÖCKH JÁNOS BÁTÁNK! az önzetlenség, a becsületesség mintaképe, a magyar geológusok díszjele! Vidd magaddal utolsó utadra mindnyájunk háláját, köszönetét irántunk mindig tápláit jószágodért, szeretetedért és mindazért, a mit hazánk földjének megismertetésére cselekedtél. Nyugodjál békében, Isten veled, Isten veled!

A gyászoló közönség nagyrésze azután kikísérte BÖCKH JÁNOS koporsóját a székesfővárosi központi temetőbe, a hol a városi tanács felajánlotta díszhelyen borult porhüvelyére az anyaföld sírdombjába.

NAGYSURI BÖCKH JÁNOS elhunytával, a Magyarhoni Földtani Társulat elnökségéhez a következő részvétek érkeztek: Budapesti kir. Magyar Tudományegyetem Tanácsa; Magyar kir. József-műegyetem Tanácsa; Kolozsvári m. kir. Ferenc József Tudományegyetem Tanácsa; Institutul Geologic al Rumaniei Bucuresti; Comité Géologique de Russie St.-Petersbourg Igazgatósága; Geologische Gesellschaft in Wien; K. K. Geographische Gesellschaft in Wien; Deutscher Naturwissenschaftlich-Medizinischer Verein für Böhmen «Lotos», Prag; Die Offiziere und Beamten des k. u. k. Militärgeographischen Institutes in Wien; Il Presidente del Collegio degli Ingegneri ed Architetti di Palermo; Dr. Guido Stache Görz; V. Uhlig Wien; Beocsini cementgyár unió-részvénytársaság; Teschler György Körmöcbánya; Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság forgalmi igazgatósága Budapest; Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság bányai igazgatósága Pécs; Esztergom-Szászvári köszénbánya részvénytársaság Budapest; Felsőmagyarországi Bánya- és Kohóműrészvénytársaság Budapest; Franklin-Társulat Budapest; Magyar kir. állami vasgyárak központi igazgatósága Budapest; Magyar Siemens-Schuckert Művek villamossági részvénytársaság Budapest; Magyar Petroleum-ipar Részvénytársaság Budapest; Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület Budapest; Salgótarjáni kőszénbánya részvénytársulat Budapest.

A napilapokon kívül, bővebben megenlékeztek az elhunytól:

PAPP KÁROLY dr. «A Bánya», II. évf. 20. számában; PÁLFY MÓR dr. a Bányászati és Kohászati Lapok 42. évf. 11. számában; a Jó Szerencsét II. évf. 33. számában; PAPP KÁROLY dr. a Vasárnapi Ujság 56. évf. 23. számában; TELEGDY RÓTH LAJOS a Verhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt 1909. évi 8. számában; a Magyar Vas- és Gép-

ujság XXVII. évf. 14. számában; Dr. G. S. a Természettudományi Közöny 1909. évf. 11. számában; továbbá PAPP KÁROLY dr. a Földtani Közöny XXXIX. kötetének 545—546. oldalain.

Végül ide iktatjuk egy magyar élelap (Borszem Jankó 1909. évi 20. sz.) komoly és hangulatos megemlékezését:

Német névvel, magyar szívvél
Nagy HANTKEN nyomába lépve,
Te a magyar tudománynak
Egy új ágát hoztad létre.

De csak, hogy ime megtértél,
Te is közanyánk ölébe:
Most tudod meg a nagy titkot,
Mit rejt a magyar föld méhe.

EMLEKBESZÉD

GÜLL VILMOS TÁRSULATUNK MÁSODTITKÁRA FELETT.

(1876 1909.)

A Magyarhoni Földtani Társulat 1910. évi február hó 10-iki közgyűlésén tartotta:

TIMKÓ IMRE m. kir. osztálygeológus.

(Arcképpel.)

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Meggyűjtva az emlékezés fátylóját, bepillantást nyertünk az imént Társulatunk egy kiválóan érdemes tiszteleti tagjának, — hosszú időn át elnökének — tevékeny életébe. S ha szomorúsággal emlékeztünk meg elvesztéséről annak, aki a természetnek rendes menete szerint tisztes életkor határáig, szellemi tehetségének teljességét szabadon kifejthette, érvényesíthette; mennyivel szomorúbb s lehangolóbb a kegyeletnek az az adója, a melylyel társulatunk egy fiatal, buzgó tagja emlékének tartozunk, akit a sors kegyetlen szeszélye — mintán a sok küzdelem után végre tehetségének megfelelő munkakörhöz jutott — még sokat ígérő tevékenysége küszöbén körünkől kiragadott. Kegyeletes szívvel idézzük fel emlékét ezen a helyen GÜLL VILMOSNAK, Társulatunk fáradhatatlan másodtitkárának, aki mult évi közgyűlésünk alkalmával itt ült még közöttünk ifjú hévvel s pezsgő munkakedvvel vevén részt a Magyarhoni Földtani Társulat munkás életében. Gondoljunk vissza reá oly szeretettel, amilyennel ő intézni segítette s a milyen buzgalommal törekedett felvirágoztatni kis hatáskörében is Társulatunk ügyeit.

Egy fiatal élet hirtelen kilobbanása mély részvétet vált ki minden érző ember szívében; bánatot, szomorúságot, fájdalmat azokéban, kik az elhunytban fáradhatatlan, önzetlen munkatársat, szerető barátot vesztek. Néhány hónapja, hogy megrendülve állottuk körül ravatalát, elbucsuzva örökre tőle, de az idő korántsem volt elegendő arra, hogy bánatunk megenyhüljön s megnyugvás és megengesztelődés szálljon a szívénkbe a halállal szemben, amely őt oly váratlanul ragadta el tőlünk. Újra meg újra megszólal lelkünkben a kérdés, miért kellett elvesztenünk őt oly korán? Miért kellett eltemetnünk vele annyi reményt, miért nem nyúl-

tak évei addig, míg nehéz küzdelmek árán kivított pályáján munkájának, sikereinek gyümölcsét is élvezhette volna? Ha a tisztas öregek kor határán oltja ki a sors éltünk mécsét, ott a természet rendjén még okunk van megnyugodni, de alig találunk okot a megnyugvásra itt. A kegyetlen sors elleni rezignációnkat, kínzó kétségünket csak az enyhíti némiképp, hogy a mit elköltözött barátunk rövid földi pályája alatt tett, munkált, alkotott, az mind szép, jó, nemes volt s arra való, hogy alakját tiszta fényességben szívünkbe vésvé megőrizzük. Engem tizen-néggy éves ismeretség s ugyanannyi éves barátság kötött GÜLL VILMOS-hoz, aki előzékenységével, becsületes jó szívével rajtam kívül is sok barátot szerzett.

A geológiai kutatás terére 1900-ban lépett, mint 24 éves ifjú. Erős és türelmes akaratát, ítéletének nyugodt biztosságát, elméjének érettségét s egész egyéniségének teljes kiforrottságát — amely rendszeren csak gazdag élettapasztalatoknak köszönhető — megcsodáltuk az ifjában. Hogy és honnan lépett a fiatal kezdő, mint egész ember az életbe, gyermek- és ifjúkorából néhány adattal kívánom megvilágítani.

GÜLL VILMOS 1876. évi október hó 22-én született Pozsonyban. Édesatyját egész kis korában elvesztvén, már úgyszólván gyermekéveiben nehezednek rá az önfentartás gondjai. Német anyanyelve dacára már az elemi iskolában elsajátítja teljesen a magyar nyelvet úgy, hogy mint 13 éves harmadik reáliskolás tanulót őt ajánlják tanárai egy ezredes fiának a magyar nyelvben való oktatására. Mint a pozsonyi főreáliskola tanulója diákeveiben órák adásával tartja fenn magát; még vakációit is üdülés és szórakozás helyett a pozsonyi törvényszék telekkönyvi hivatalában erős munkában tölti, ahol PETÖCZ GÁBOR törvényszéki elnök juttat neki szerény jövedelmet, annak elismerésül, hogy fiát kiváló sikerrel tanította. Elvégezvén Pozsonyban középiskoláit, a pesti tudományegyetemen a bölcsészeti fakultás természetrajz-kémiai szakcsoportjára iratkozik be s az önfentartás nehéz munkája folytatódik itt. Az életküzdelem korán férfissá edzette a gyermeklelket; mert a sors a játszó gyermekorból neki bizony majdnem semmit sem juttatott. A munkában kellett keresni, mint láttuk, fentartóját, örömét, szórakozását. Mily keserű sorsa ez egy gyermek és ifjú léleknek, mikor az élet gondtalan élvezetének öröme helyett a becsületes szegénység jut csak osztályrészüln, mely nem kér, hanem kemény munkával küzdi ki nemcsak mindennapi kenyerét, de tudományát is, amelylyel hazájának óhajt szolgálni. Elvégezvén egyetemi tanulmányait, a budapesti V. ker. főreáliskolában látjuk, mint tanárt működni. Ebben az időben megdőszült, nőül vevén 1899-ben MÁJER REGINA úrhölgyet. A családi tűzhely vonzotta lelkét, hogy abban megpihenjen, kárpótlást leljen gyermek és ifjú évei küzdelmeiért. 1901-ben született TIBOR s 1908-ban VILMA gyermekük.

Az 1900. év október havában DARÁNYI IGNÁC földművelésügyi miniszter a m. kir. Földtani Intézethez geológussá nevezte ki. E minőségében mindjárt kezdetben egy évet töltött a magyaróvári gazdasági akadémián, mint vendéghallgató, hol néhai CSERHÁTY SÁNDOR és dr. KOSSUTÁNY TAMÁS tanárok laboratoriumaiban talajismereti buvárkodást folytatott. Az 1901-ik év nyarán már részt vesz az országos geológiai felvételekben, még pe-

Güll Vilmos
2. sikkár

dig kezdetben dr. PÁLFY MÓR oldala mellett Offenbánya, Muncsel, Lupsó, Mogos vidékén, majd TREITZ PÉTER társaságában Dunavecse környékén. Mint az agrogeológiai osztály tagja ebben az évben már önállóan dolgozott Szalkszentmárton vidékén, melyről szóló munkáját 1902-ben közli «Agrogeológiai jegyzetek Dömsöd és Tass vidékéről s a Csepelsziget déli részéről» címmel a Földtani Intézet 1902-iki Évi Jelentése. Az 1903-ik év nyarán folytatja felvételi munkálatait a Nagy-Magyar-Alföldön. Vizsgálati eredményei «Agrogeológiai jegy-

zetek Kunszentmiklós és Alsódabas vidékéről» címen jelennek meg 1904-ben. Ezt követik 1905-ben «Az Öreg Duna mentéről»; 1906-ban «A Duna jobbpartjáról és Ujhartyán vidékéről»; 1907-ben «Irsa, Czegléd és Örkény közötti területről»; továbbá «Nagykörös, Lajosmizse és Tatárszentgyörgy közötti területről» a Földtani Intézet Évi Jelentéseiben megjelent munkái. Kéziratban maradt az 1908. évi felvételeinek eredményeit összegező «Agrogeológiai jegyzetek Baracspusztá, Ladánybene és Tatárszentgyörgy vidékéről» című munkája, továbbá jegyzetekben hagyta reánk utolsó, 1909. évi országos felvételi munkáját a «Sebes-Körös völgyének talajviszonyairól». Munkái német nyelven is megjelentek a Jahresberichte der kgl. ungar. geologischen Anstalt 1905—1908-iki köteteiben. Ezek mindegyikében értékes geológiai s talajismereti megfigyelési adatok vannak lefektetve. Ezeket az adatokat mindazok, kik Alföldünk fölötté változatos talajviszonyaival, nem egyszerű s meg korántsem teljesen tisztázott geológiájával foglalkoznak, kellő értéke szerint fogják becsülni. 1902-ben LIFFA AURÉL és társaságomban részt vett az Ecsedi láp agrogeológiai felvételében, melyről szóló munka «Az Ecsedi láp agrogeológiai viszonyai» címen 1905-ben a Magyar Királyi Földtani Intézet Évkönyve XIV. kötetében jelent meg, németül pedig «Über die agrogeologischen Verhältnisse des Ecsedi Láp» címen a Mitteilungen aus dem Jahrbuche der kgl. Ung. Geolog. Anstalt XIV. Band. 5. füzetében, 1906-ban.

Fáradtságot nem ismerő buzgó munkatársunk volt ebben a közös vállalkozásunkban is úgy kint a felvételeken, mint bent a laboratóriumi munkánál. Figyelemreméltó cikké jelent meg a Földtani Közlöny XXXV. kötetében 1905-ben A talaj alkotó részeinek csoportosításáról, a melyben Atterberg Albert svéd pedologusnak munkálata nyomán hazai talajaink fizikai elemeit amazével egybevetve csoportosítja. Az 1907-ik év telén rövid idei külföldi tanulmányuton volt, a mikor is Bécs, Prága, Möckern, Halle, Berlin geológiai- és gazdasági muzeumait és talajismereti laboratóriumait tanulmányozta. Nagy örömmel és lelkesedéssel indult utjára, amelyről jelentésében a többek között így emlékezik meg: «Közvetlenül átérzem az ilyen kiküldetés nagy hasznát, mert hisz a közvetlen szemlélés hatása alatt nemcsak a látókör tágul, hanem az ítélő képesség is nagyban fokozódik. Két olyan tényező nyer tehát tápot, amelyek nemcsak a személyre, hanem az intézményre is nagyfontosságúak.»

Munkásságának jelentős részét tette a Földtani Intézet összes kiadványai, továbbá a Földtani Közlöny németnyelvű részének szerkesztése. Fáradhatatlan volt az a buzgalom, amelylyel e reá bízott terhes munkát végezte. Fordításaiban nem a lélek nélküli egyszerű át-

ültetés volt irányelve, hanem igyekezett a legklasszikusabb német nyelven visszaadni a magyar szerzők munkáit. Ez irányban való fáradozását és sikereit a külföldiek számos esetben elismeréssel honorálták. Hazai szerzők geológiai munkáinak buzgó ismertetője volt KEILHACK Zentralblattjában s úgy a magyar, mint a német geológiai munkáknak Közlönyünkben. Társulatunk ügyét úgy titkársága idején, mint azelőtt mindig szíven viselte. Gondosan gyűjtötte a tagokat, lelkesen toborzott liveket társulatunk szellemi s anyagi ereje gyarapítására. Tevékeny részt vett az elmúlt év tavaszán a Budapesten ülésező Első Nemzetközi Agrogeológiai Konferencia előkészítése és rendezésében, a melynek egyszersmind egyik agilis jegyzője volt. Lelkesedéssel nyújtott segédkezet e konferencia munkálatainak szerkesztésére, amely munkálatokban jelent meg utolsó dolgozata, a konferencián tartott előadása: Über die Darstellungsmethoden agrogeologischer Übersichts und Spezialarten címmel.

A sokoldalú fáradhatatlan munkásság közepett pihenőt kis családi fészkeben keresett. Rajongásig szeretett családja körében kárpótlást talált sok nélkülözéssel és küzdelemmel teli gyermek és ifjú éveieért; erőt és kitartást férfikora munkálkodásához. Szerető gonddal tervezgette gyermekeinek nevelését. Jólétet és boldogságot akart biztosítani nekik, hogy ne érezzék soha a sors mostohaságát, az élet keserűségét, amiből neki gyermekeibeiben annyi jutott. A szerető férj, gondos jó apa tervezgetéseit keresztül huzta a kegyetlen végzet.

A mult év november hó 14.-én még örömmel vette körül kised családja, szeretettel becézte kicsi gyermekeit, jókedvvel dolgozott, derült arccal járt közöttünk s másnap november hó 15.-én reggel könnyező szemmel álltunk halottas ágya mellett. Nemesen érző becsületes jó szíve megszűnt dobogni. Mélységes bánattal kísértük sirjába, átérezve veszteségünk nagyságát! Munkás ideális célok felé törekvő fiatal élet lett benne a halál áldozata.

Társulatunk nevében dr. KOCH ANTAL elnökünk bucsuztatta el halottunkat, mint a Magyarhoni Földtani Társulat szorgalmas buzgó és fáradhatatlan másodtitkárát; PAPP KÁROLY dr. osztálygeológus pedig a szeretett kartársnak mondott utolsó istenhozzádot.

Egy szép jövő szállt vele sírba; mert aki önbíralattal, öntudatosan, képességeinek tiszta felismerésében — távol minden nagyzástól — higgadtan és józanul munkálkodott fiatal korában: abban egy szép jövő zálogát birhatjuk. Saját erejét tárgyilagosan meg tudta itélni s szerényen minden önhittség nélkül is hozzá járult ereje és legjobb tudása szerint a hazai geológiai — speciálisabban a talajismereti tudomány színvonalának emeléséhez. Nem kívánczolt előre a nagyok közé soha, az úttörők. útjelzők sorába sem, hanem a másod, harmadsorba vagy még hátrább

csupán, de abban a sorban derekasan megállta helyét. Minden megbízatásában szorgalmas, lelkes, okos tudott lenni. Nem egyes műveivel, mint inkább szereplése egészével szerzett érdemet megemlékezésünkre. A Magyarhoni Földtani Társulat, mint buzgó másodtitkárának megfogja őrizni emlékét épp úgy, mint mindazok, akik őt megismerve szeretni, tisztelni és becsülni tudták. Pályafutása rövid — ifjúsága rögzös, göröngyös út volt, férfikora a családi boldogság rózsás útja, a mely fájdalom korán, nagyon gyorsan megszakadt. Emléke maradjon közöttünk!

*

A Magyarhoni Földtani Társulat az elhunyt emlékének, a jegyzőkönyv tanúsága szerint, a következőképpen adózott:

•Az 1909 december hó 1-én tartott ülésén, dr. KOCH ANTAL egyetemi tanár, társulati elnök megnyitván a szakülést, mély megilletődéssel és őszinte fájdalommal bejelenti azt a nagy veszteséget, mely társulatunkat, tíz éven át volt munkás tagjának és három éven keresztül buzgó másodtitkárának, GÜLL VILMOS m. kir. agrogeológus urnak folyó évi november hó 15-én történt váratlan halálával érte. Mivel az elhunyt kedves barátja és tisztvársa TIMKÓ IMRE tagtársunk méltón meg fog emlékezni az elhunytak élete folyásáról és tudományos működéséről, csak azt kívánom itt még bejelenteni, hogy ezen gyászeset alkalmából társulatunk is sietett az elhunytak szelleme iránti háláját és kegyeletét leróni, a midőn:

1. nagy számmal megjelentek társulatunk tagjai az elhunytak ravatalánál;
2. társulatunk nevében is gyászjelentést adtunk ki;
3. koszorut helyeztünk el az elhunytak ravatalára;
4. elnöki minőségemben a végbucsun néhány szavát intéztem az elhunyt drága tisztvárs szelleméhez és
5. az elhunyt busan visszamaradt családtagjainak mély részvétünket kifejeztük.

Kérem az Elnökségnek emez intézkedéseit szives tudomásul venni. A szakülés az elmondottakat szomorú tudomásul veszi.

A megboldogult özvegyéhez: szül. MAJER REGINÁHOZ a gyászeset alkalmából DARÁNYI IGNÁC m. kir. földművelésügyi miniszter ő excellenciája, társulatunk tiszteletbeli tagja részvétiratot intézett és a temetésen is képviseltette magát. A m. kir. Földtani Intézet stefánia-uti palotáján három napig lengette az őszi szél a gyászlobogót. Temetése 1909 november hó 17-én d. u. 4 órakor volt a rákoskereszturi új temető halottas házából. A végtisztességen megjelentek a m. kir. Földtani Intézet összes tagjai s alkalmazottai IGLÓI SZONTAGH TAMÁS dr. királyi tanácsos aligazgató vezetésével, minthogy LÓCZY LAJOS dr. egyetemi tanár, intézeti igazgató ekkortájt Londonban időzött. Azonkívül ott voltak a Magyarhoni Földtani Társulat elnöksége s választmánya, továbbá a Természettudományi Társulat számos tagja, és az elhunytak igen sok tisztelője. A katolikus egyházi szertartás végeztével dr. KOCH ANTAL társulatunk elnöke a következő szavakkal bucsuztatta el a megboldogultat:

Drága Halott! Szomorú érzelmekkel lépek bus ravatalod elé, hogy a Magyarhoni Földtani Társulat nevében a végbucsu néhány szavát intézzem elköltözött szellemedhez. Áldásdus életedben, mely sajnos oly hamar megszakadt, mint társulatunk tagja és közel három évig volt másodtitkára, oly buzgalommal és

szép sikerrel szolgáltad annak ügyeit, hogy lehetetlen mély hálával meg nem emlékeznünk ezen kiváló működésedről is. Hálás elismerésünket vidd magaddal sírodba; drága emlékedet hiven megfogjuk őrizni Társulatunk kebelében is! Derék volt tisztársunk! Isten veled!

A m. kir. Földtani Intézet nevében dr. PAPP KÁROLY m. kir. osztály-geológus a következőképen bucsuztatta el boldogult kartársunkat:

Gyászoló Gyülekezet! Küzdelem az élet, nyugvás a halál! E koporsó födele küzdelemteljes életet, sok szép reményt és örömet zárt le. Mert aki e koporsóban immáron örök álmát alussza, életében a munkából bőven kivette a részét, hírnévhez is jutott s férfikora hajnalán a boldogságban is volt része. De miként a vándormadarat a zord idő más hazába üzi, úgy üzött Téged is drága Barátom a sors ádáz keze a tulvilági hazába. Nagyon is korán csapott le Rád a zord idő fagyos szele, hisz fészkedet alig hogy felépítetted, kicsinyeidet még szárnyra sem bocsáthattad, s már is eltávoztál közülünk. Pedig mi, bánatos tisztársaid, még sok szép reményt fűztünk munkásságodhoz.

Gyászoló Gyülekezet! Alig kilenc éve, hogy GÜLL VILMOS a m. kir. Földtani Intézet agrogeológiai osztályába belépett, de ez alatt a kilenc év alatt fáradhatatlan munkásságával valamennyiünk tiszteletét és becsülését kivívta. Az országos agrogeológiai felvételekben szorgalommal vett részt s úttörő munkái az Öreg Duna mentéről, a Duna—Tisza közének löszdombjairól és futóhomok buckáiról tisztes nevet biztosítanak neki mindenkoron a magyar geológiai irodalomban. Alig pár hete, hogy a külső munkálatokból, az Aradvidéki síkságról megérkezett s szűkebbkörű kartársaival nagyratörő terveket szőtt a Nagy Magyar-Alföld talajviszonyaink földerítéséről. S ime mind ezt a sok szép tervet megakasztotta most az a rejtélyes mélység, aminek a neve: Halál.

Mindenható Uristen! Aki a tudós lángelméje előtt ép olyan elérhetetlen magasságban vagy, mint a tanulatlan ember értelme fölött, aki életet és halált osztogatsz szegénynek és gazdagnak egyaránt: tekints alá magas trónusodról s adj nyugodalmat e koporsó csendes lakójának, de adj enyhülést és vigasztalást itt maradt övéinek, a gyászba borult özvegynek és a kis árváknak.

Elköltözött Barátom és Tisztársam! Te immár az örökkévalóság hazájában vagy, a hol sem földi küzdelem, sem emberi hiúság, sem öröm, sem fájdalom többé nem háborgatnak; de mi itt maradtak, a kik tovább járjuk az élet útját, szomorúan álljuk körül koporsódat s fájó szívvel bocsátunk utolsó utadra. Szavamat ugyan már nem hallod, de azért mégis bucsuzót mondok Neked a Földtani Intézet összes tagjai és személyzete nevében: Kedves Kartársunk, GÜLL VILMOS, Isten Veled!

ISMERTETÉS.

(1.) *Előadások Erdély morfológiájáról és geológiájáról.* A Magyar Földrajzi Társaságban februárius hó folyamán két érdekes előadást hallottunk, amelyek igen szépen egészítették ki egymást. Az egyik előadást dr. SAWICKI LYUDOMIR lovag tartotta Erdély morfológiájáról, a másikat GAÁL ISTVÁN dr. tanár a Marosvölgy geológiájáról. Ezen előadások lényegét a következőkben foglalhatjuk össze.

I. Dr. SAWICKI LYUDOMIR lengyel tudós, a ki DAVIS MORRIS WILLIAM amerikai geografus egyik legkitünőbb tanítványa, csaknem öt esztendeje kutatja a Kárpátokat. Ez idő alatt beutazta hazánk legtöbb hegységét és CHOLNOKY JENŐ kolozsvári egyetemi tanár társaságában hónapokon át tanulmányozta az Erdélyrészi Medencét és a környező hegységeket. A februárius hó 17-én tartott előadásában morfológiai tanulmányainak eredményeként kimutatja, hogy Erdély öt izben emelkedett s ezeknek az emelkedéseknek nyoma a régi kavicserakodásokban, völgyfenék maradványokban és a lekopott hegységek félsíkságaiban még ma is világosan felismerhető. Az erdélyrészi hegységek oldalain, így az Arad-hegyalja peremén négy terraszt világosan meg lehet különböztetni, az I. 70 m.; a II. 120—135 m., a III. 170 m. és a IV. terrasz 245 méter magasan van az Alföld fölött. Sorra vette az előadó a Maros völgyét, a Bihari, s Gyulai havasokat, az Erdélyrészi halomvidéket, a Hargitát, a Csiki és Gyergyói Medencéket, sok tekintetben új nézőpontokkal világítva meg Kelet-Magyarország földrajzi alakulását.

SAWICKI előadásához CHOLNOKY JENŐ tanár hosszasan szólt, kiemelve, hogy Erdélyre még nagyon sok geomorfológiai kutatás vár. Vázolja a Keleti Kárpátok tektonikai szerkezetét, a 4 északdéli irányu vonulatot s az ezeket keresztező keletnyugoti csapású Fogarasi-havasokat, a melyeken az erozió sajátos komplikációt idézett elő. Majd a Mezőség hidrográfiáját ecseteli, hangsúlyozva, hogy az itt levő tavak mind mesterségesen duzzasztvák föl. CHOLNOKY tanárnak ez a kedvenc témája talán kissé túlzott, mert valószínűnek látszik az, hogy a csekély esésű patakok helyenkint maguktól is elposványosodtak, illetőleg, hogy apró tócsák és pocsoltyák sorozatából is kialakulhatott a mai völgyrendszer. A mezőségi palák természete ugyanis olyan, hogy már eleve is nagyon alkalmas tócsák képződésére. A Mezőségen számos apró tócsa ösmeretes, a melyek csuszamlásos helyeken maguktól képződtek. Az ember tehát csak elősegítette a természet utmutatását akkor, a mikor egyes nagyobb völgyeket elgátolva, vizüket tavakká duzzasztotta.

SAWICKI előadásához azután SCHAFARZIK FERENC dr. társulatunk elnöke is hozzászólt, főkép a kavicsterraszok kérdésében.

Végül Lóczy Lajos dr. a Magyar Földrajzi Társaság elnöke szólalt föl. Igen érdekesnek találja a hallott fejtegetéseket, különösen ő, a ki a szóbanlevő vidékeket már közel negyven esztendeje ismeri, hisz itt van a szűkebb hazája is. Sawicki magyarázatainak nagy részével teljesen egyetért. Nevezetesen mindazt a mit a Hargitáról és a Gyergyói fensikről mondott, egyetemi előadásában már évek óta úgy adja elő, mint azt most hallottuk. Bizonyos, hogy a Hargita, Jáva szigetéhez hasonlóan, a vulkáni kupok egész sorából épült fel s hogy a Keleti Kárpátok folyói valószínűleg felső folyásai voltak azoknak a folyóvizeknek, amelyek már a Hargita nyugati lejtőjén erednek. Az andezit kitörések előtt tehát kelet-nyugati hidrográfiai irányok uralkodtak.

A Marosvölgy terraszait illetőleg Lóczy tanárnak alapos kétségei vannak s valószínű, hogy Sawickinak a Maros völgyéről adott elmés leírása erős megfigyelési hibákból támadt. A miként Cvijic sem nyújtotta hű képét az Al-Duna szorosának, úgy Sawickinak a Maros völgyéről adott leírása sem fogja megállani a helyét. Lóczy elnök már 1876-ban megírta a Marosvölgy Dobra-Paulis között levő szakaszának a morfológiáját. A vita további folyamán azt a kérdés veti föl, vajjon milyen paleogeográfiai s fizikai körülmények között keletkezhettek a hátságok s a rajtuk levő kavicstakarók. Lóczy maga azt hiszi, hogy ezek a széles, kiterjedt kavicsterületek, óriási törmelék-kupok gyanánt csak igen száraz, sivatagi klíma alatt, a hegység peremén keletkezhettek. A pontusi sekély tó eltünése után a fiatalabb pliocénban vagy az ó-pleistocénban Magyarországon és az Erdélyrészi Medencében kontinentális, sivatagi klíma uralkodott s az erdélyrészi területnek nem volt lefolyása.

II. GAÁL ISTVÁN dr. dévai főreáliskolai tanár, ez az élesszemű kutató, a Magyar Földrajzi Társaság f. é. februárius hó 24-iki szakülésén a Marosvölgy geológiájáról tartott igen érdekes előadást.

Bevezetésül megjegyezte, hogy a cím csak annyiban fűdi előadási tartalmát, a mennyiben a Marosvölgynek dévai szakasza a mai Maros geográfiai kialakulásának egyik legfontosabb kulcsa. Tulajdonkép tehát csak a dévai szakaszról szól, amelynek viszonyait hat éven keresztül pontosan megfigyelte. A környék sztratigráfiai viszonyainak tárgyalásánál a karbon (?) fillitet, mint legrégebb képződményt ösmertette legelső sorban, amelyhez azonos koru porfiroidok és mészkövek is számíthatók. Ez a képződmény a Maros mindkét partján kimutatható, míg a karbon legközelebb álló képződmény, a melafir (triasz) csak a Csetrás területen van meg. Épp úgy a tithon szirtes mészkő, valamint a kárpáti homokkő (neokom) is csak a jobb parton nyomozható, ugyancsak a melafir hasadék mentén. A cenoman homokkövek azonban a balpartról — a hol tekintélyes elterjedést mutatnak — átkerjednek a jobb partra is és úgy a térképen is igen jól szemléltethető teszük azt a földszorost, amely a terciér tengereknek, a közép és felső miocén koruaknak, ezen területen gátat szabott Ny-felé. Mert amint tudva van, a harmadkor első felében a Csetrás és Pojana-Ruszka közötti terület száraz volt s csak a k. miocén tenger hatolt egészen az említett gátig; a szarmata brakviz

sem terjedt tovább. A pliocén képződmények teljesen hiányozni látszanak. A pleisztocénből terraszmaradványok, valamint mésztufa lerakódások láthatók, sőt az is elég tekintélyes (7—8 m.) a Maros mai árterén.

A tektonikai viszonyokra térve át, előadó kiemelte az első melafirtörésnek fontosságát, mert ez mintegy előre jelezte a Marosvölgy itteni szakaszának irányát (K-Ny.). Keletkezését úgy hajlandó magyarázni, hogy ez volt a Bihar és Pojána-Ruszka egyensulya megbillenésének első következménye. Ezzel párhuzamos törés az is, amely Vajdahunyad és Gyalár közt nyomozható s a melyen a vasércsek találhatóak. Nem valószínűtlen, hogy ezek egykoru törések s azt mutatják, hogy ez a terület K-Ny irányu árkos vetődésre mutat hajlandóságot. Mert igaz ugyan, hogy a következő, még szintén mezozói törések, melyeken kvarcos porfiritek tódultak föl, az előbbieket derékszög alatt metszik, de a paleogénben ismét határozottan K-Ny-i irányú hasadérendszer mutatható ki. S ez utóbbi törésvonalak határozták meg a miocén tenger partvonalait. Ezekhez a partvonalakhoz alkalmazkodnak a fiatalabb miocén törések, amelyeken a dacit s főkép az amfibolos andezitek föltódultak.

A miocén legvégén, sőt esetleg a pleisztocénben egy újabb árkos vetődés nyitotta csak meg az Erdélyi Medence vizeinek útját az említett paleogén gáton keresztül. Főlemlíti előadó, hogy a Déva vidéki sós vizek, sekély vizi miocén faunák, a miocén üledékek magukban is mind ellene szólnak az eddigi Nopcsa-féle föltevésnek, mely szerint a mai Marosvölgy már a miocénban is tengerszoros volt. Érdekes, hogy a többször említett gát még ma is kitűnik annyiban, hogy a földrengések alkalmával határozottan hullámtörőnek bizonyul. Ezen a gáton át nem nyult át az Erdélyi Medence beltenegere a Magyar Medencébe. Az erdélyi miocén tengeréből tehát csak Déváig terjedt, erre mutat az is, hogy a sótelepülés utolsó nyoma Déva mellett van. Az Erdélyi Medence egész a pliocénig zárt tó volt s a Marosvölgy kialakulása csak a pliocént követő időkben történt.

GAÁL tanárnak felfogására nézve megjegyezhetjük, hogy a dévai gát tényleg valószínűnek látszik, azonban az is bizonyos, hogy a Fehér-Körös mentén Brád és Nagyhalmagy között az erdélyrészi miocén tengeréből kizelkedett a Nagy-Magyar Alföld miocén tengerével.

GAÁL tanár nagyon figyelemreméltó adatokat közölt a riolitok kiterjesztéséről, a melyet a felső oligocénbe helyez, épúgy miként a helyi üledékeket is a felső oligocénbe sorozza. Az előadónak eme megfigyelése azonban nem épen új dolog. Ugyanis dr. PÁLFY MÓR 1906. évi fölvételi jelentésében (111. oldal) a liparit erupcióját már az alsó mediterrán felső részére helyezi. Nagygagy környékén a mediterrán mélyebb rétegében már régebben észleltek trachitos közetzárványokat, amiket összetévesztve a dacitokkal, ezeknek korát jóval idősebbnek gondolták, holott ezek a zárványok liparittól származtak. Dr. PÁLFY kimutatja, hogy a liparit erupciója Nagygagon jóval előbb következett be, mint Tresztya környékén. A helyi üledékekre vonatkozólag 1905. évi jelentésében (65. old.) kifejti, hogy a vörös kavicsos agyag alsó részének vörös tarka kifejlődése annyira emlékeztet a Sárd-borbándi Szigethegységben kimutatott felső oligocén rétegekhez, hogy ezen réteg-

csoport alsó részét talán már oda lehet számítani. Ugyancsak dr. PÁLFY MÓR a Földtani Közlöny 1909 márc.—áprilisi füzetében (188. old.) a dr. SZÁDECZKY GYULA előadása után megindult vitában előadja, hogy a helyi üledék legalsó része esetleg még az oligocénbe tartozik, főtömegét azonban az alsó mediterránba helyezi. A riolitokról (= liparitek) pedig kimutatja, hogy azok az alsó mediterrán felső szakaszában törtek fel, minthogy tufájuk a globigerinás rétegek alatt levő anyagokban található. Úgy a helyi üledékek, valamint a riolit kérdésének eldöntése azonban még igen sok részletes megfigyelést és alapos tanulmányt igényel.

GAÁL tanár előadásához SCHAFARZIK elnökünk szólott hozzá, hangsúlyozva, hogy az előadónak becses tanulmánya számos vonásban összhangzást mutat SAWICKI mult heti előadásával.

Úgy SAWICKI, mint GAÁL tanár tanulságos előadásának a rendezése CHOLNOKY JENŐNEK, a Magyar Földrajzi Társaság főtitkárának az érdeme, aki a fizikai földrajz körében fáradozatlanul buzgólkodik a geológia művelésén és terjesztésén.

P. K.

A magyar geológiai irodalom repertóriuma az 1909. évben.

Repertorium der auf Ungarn bezüglichen geologischen Literatur im Jahre 1909.

Ebben a repertóriumban mindazok a geológiai, palaeontológiai, petrográfiai, geomorfológiai, talajismereti, mineralógiai, ásványkémiai és bányageológiai munkák szerepelnek, a melyek a Magyar Korona országaira vonatkoznak, illetőleg a miket egyrészt magyar szerzők külföldi folyóiratokba, másrészt külföldi szerzők hazai folyóiratokba írtak.

Abzinger, Gy.: *A magyarországi opálbányászat. Jó szerencsét.* III. évf. 10. sz. pag. 183—184; 11. sz. pag. 202—204; 12. sz. pag. 219—220; 13. sz. pag. 243—246. Selmeczbánya 1909.

— *Adatok az opálettermeléshez.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. II. k. pag. 167—68. Budapest 1909.

Adatok a m. kir. kincstári bányászat és azzal rokon ágazatok 1907. évi állapotáról. Közzéteszi a m. kir. pénzügyminiszterium. pag. 1—194. Budapest 1909.

Andreics, J. de Glogon: *A magyar köszénbánya-viszonyok rövid ismertetése.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. I. k. pag. 46—57. Budapest 1909.

— *Kurze Übersicht der Kohlengrubenverhältnisse der Länder der Ungarischen Krone.* Montanistische Rundschau. 1. Jahrg. pag. 212, 248, 307, 333.

Aradi, V.: *Káliso Magyarországon.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. II. k. pag. 159—161. Budapest 1909.

— *A szén és szénvegyületek geológiája.* IV—VI. fejelet. Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. I. k. pag. 597—602. Budapest 1909.

- *Triasz, mint jura.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. I. k. pag. 771—72. Budapest 1909.
- *Bányageológiai tanulmányok az erdélyi érhegységben.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. II. k. pag. 154—157. Budapest 1909.
- *Bosznia bányászata és kohóipara.* Jó szerencsét. II. évf. 28. sz. pag. 455—457. Selmezbánya 1909.
- *Magyar Petroleum.* Jó szerencsét. II. évf. 38. sz. pag. 621—623. Selmezbánya 1909.
- *Zwei neue Kohlenfelder in Ungarn.* Allg. österr. Chemiker- u. Technikerzeitung. Jahrg. 1909. pag. 155. Wien 1909.
- *Das Erdöl in Ungarn.* Allgem. österr. Chemiker- und Technikerzeitung. Jahrg. 1909. pag. 36. Wien 1909.
- Atterberg, A.:** *Die Bestandteile der Mineralböden.* Compt. Rend. de la prem. Conf. intern. agrog. pag. 289. Budapest 1909.
- Bács-Bodrog vármegye természeti viszonyai.* Magyarország. Vármegyei és Városai. Bács-Bodrog vm. I. k. pag. 1—24. Budapest 1909.
- Bather, F. A.:** *Triassic echinoderms of Bukony.* (18 collotype Plaks, 63 fig.) pag. 1—288. Balat. tud. tanulm. eredm. I. 1. paleont. függ. Budapest 1909.
- Bauer Gy.:** *Fehérkőrösvölgyi barnaszén-medence.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. II. k. pag. 1—12. Budapest 1909.
- Berg und Hüttenwesen in Bosnien und der Herzegovina im Jahre 1908.* Österr. Zeitschr. f. Berg- u. Hüttenw. LVII. Jahrg. Nr. 37. pag. 575—78. Wien 1909.
- Bernard, E. dr.:** *A buziási Fe_2O_3 radioaktivitásáról.* Magyar chem. folyóirat. XV. k. 9. füzet. pag. 138.
- Bischitz, B. dr.:** *A bunkói és gyabunárei aranybányák.* A Bánya. II. évf. 51—52. sz. pag. 30—33. Budapest 1909.
- Bjørlykke, K. O.:** *Agrogeologi Beretning fra den 1-ste internationale Agrogeologiske Konferanse i Budapest.* Jordbundsutvalgets smaaskrifter nr. 3. pag. 1—56. Kristiania 1909.
- *Die Bodenverhältnisse in Norwegen.* Compt. Rend. de la prem. conf. inter. agrog. 115. Budapest 1909.
- Bosznia és Herzegovina bányászata és kohászata 1908-ban.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. II. k. pag. 899—902. Budapest 1909.
- Böckh, H. dr.:** *Néhány adat a sziliczei mészplateau geológiájához.* Földt. Int. Évi Jel. 1907. pag. 41. Budapest 1909.
- *Beiträge zur Geologie des Kalkplateaus von Szilicze.* Jahrb. d. kgl. geol. Reichsanst. 1907. pag. 45. Budapest 1909.
- *Geologia.* Tankönyv főiskolai hallgatók számára. II. kötet. Stratigrafia (zoopaleontológiai áttekintéssel) 853 ábrával és 49 táblával. 8° 1—897. 1. Selmezbánya 1909.
- Böckh, J. v.:** *Der Stand der Petroleumschürfungen in den Ländern der Ungarischen heiligen Krone.* Mitteilungen aus dem Jahrbuche der kgl. ungar. Geol. Reichsanstalt. XVI. Band, 6. (Schluß-) Heft, pag. 409—535. Budapest 1909.

- Brandenburg, R.:** *A mesterséges zeolítok alkalmazása a víz tisztításánál.* Vegyészeti Lapok. IV. évf. pag. 186. Budapest 1909.
- Budai Várhegyi Alagút vízmentesítése és gyökeres helyreállítása.** I—III. rajzmelléklettel. Az Alagút vizsgálatára kiküldött bizottság második jelentése. pag. 1—7. Budapest 1909.
- Bugarszky, I. dr. és Horváth, B. dr.:** *A jodidok és a szín-jod mennyiségi meghatározásának új módja.* Math. és természettud. értesítő. XXVII. k. 5. füz. pag. 501. Budapest 1909.
- *Magyar chemiai folyóirat.* XV. évf. 12. füz. 183. l.
- *Magyar chemikusok lapja.* I. évf. 2. sz. 21. l.
- *Eine neue Methode zur quantitativen Bestimmung der Jodide und des freien Jods.* Zeitschr. f. anorg. Chemie. Bd. 63. H. 3. pag. 184. Hamburg und Leipzig 1909.
- Cholnoky, E. v.:** *Über die für die Klimazonen bezeichnenden Bodmartent.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 163. Budapest 1909.
- Comptes Rendus de la première conférence internationale agrogéologique.* (Publié par l'institut géologique du Royaume de Hongrie.) Budapest 1909. 8° pag. 1—332. Avec deux cartes et plusieurs illustrations dans le texte.
- Cornu, F.:** *Nekrolog über Cornu F.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 330. Budapest 1909.
- *Die heutige Verwitterungslehre im Lichte der Colloidchemie.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 123. Budapest 1909.
- Csorbits, L.:** *A horvát szénbányászat.* A Bánya. II. évf. 1. sz. pag. 2—4 ; 3. sz. pag. 5—6 és 6. sz. pag. 3. Budapest 1909.
- Dicenty, D. v.:** *Die Ampelologische Kartierung.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 257. Budapest 1909.
- Dittler, E.:** *Umwandlungspseudomorphose von Dolomit nach Calcit aus Schemnitz, Ungarn.* Centralbl. f. Mineral. Geol. u. Paläontol. Bd. 1909. Nr. 18. pag. 555. Stuttgart 1909.
- Emszt, K.:** *Methoden der chemischen Bodenanalyse.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 219. Budapest 1909.
- Ferentzy, J.:** *A víz keménységi fokának meghatározása.* Vegyészeti Lapok. IV. évf. pag. 371. Budapest 1909.
- Floderer, S.:** *A tőzeg alkalmazása szennyvizek tisztítására.* Vegyészeti Lapok. IV. évf. pag. 155. Budapest 1909.
- *A tőzégfeldolgozó ipar fejlődése és mai állása.* Vegyészeti Lapok. IV. évf. pag. 251. és 266. Budapest 1909.
- Franzenau Á.:** *Adatok Rákospalota (Széchenyi-telep) utalajának ismeretéhez.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 574—75. (Társ. Jegyzkv.) Budapest 1909.
- *Beiträge zur Kenntnis des Untergrundes von Rákospalota.* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 613. (Prot. Ausz.) Budapest 1909.
- *Magyarországi kalcitokról.* (Egy táblával.) Math. és Természettud. Ért. XXVII. k. 3. füz. pag. 241—54. Budapest 1909.
- *Über Calcite aus Ungarn.* Zeitschrift für Krystallogr. Miner. und Pal. XLVI. Bd. 5. H. pag. 454. Leipzig 1909.

- Frech, Prof. Dr. Fr.:** *Die Leitfossilien der Werfener Schichten und Nachträge zur Fauna des Muschelkalkes der Cassianer und Raibler Schichten, sowie des Rhaet und des Dachsteindolomites (Hauptdolomit).* Mit 16 Tafeln und 27 Textfiguren. Resultate der Wissensch. Erforsch. des Balatonsees. I. Bd. 1. Teil. pag. 1—95. Pal. Anhang. Budapest 1909.
- Gaal, I. dr.:** *A marosvölgyi harmadidőszaki sóagygag Déva melletti előfordulásáról.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 319—336. Budapest 1909.
- *Das Vorkommen des tertiären Salztones im Marostal bei Déva.* Suppl. 2. Földt. Közl. XXIX. k. pag. 415—436. Budapest 1909.
- *Körületes középmiocén-rétegek Déván s az egyik andezit-tömzs kitérésének pontos meghatározása.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 576. (Társ. Jegyzkv.) Budapest 1909.
- Mittelmiozäne Schichten bei Déva und die genaue Altersbestimmung der Eruption des einen Andesitstockes.* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 614. (Protok.) Budapest 1909.
- *A Sztrigy völgyének aranytartalmú negyedkori képződményei.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. I. k. pag. 746—756. Budapest 1909.
- *Szarmatakori képződmények Vajda-Hunyad környékén.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. I. k. pag. 465—478. Budapest 1909.
- *Középmiocénkorszakú sótelep foszlányai Hunyadmegyében.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. II. k. pag. 683—690. Budapest 1909.
- *A hegyek képződéséről.* (10 képpel.) Erdély. XVIII. évf. pag. 1. Kolozsvár 1909.
- *Útvázlatok Hunyadmegyéből.* Erdély. XVIII. évf. pag. 25. Kolozsvár 1909.
- *Nagyág.* (8 képpel.) Erdély. XVIII. évf. pag. 34. Kolozsvár 1909.
- Gelléri, S.:** *A trassz keletkezése, előállítása és technikai jelentősége.* Vegyészeti Lapok. IV. évf. pag. 281. Budapest 1909.
- Geologiai szakvélemények és kémiai elemzések szabályzata.* Magy. kir. Földt. Inf. Kiad. II. k. 1. füz. pag. 1—11. Budapest 1909.
- Glinka, K. D.:** *Bodenzonen und Bodentypen des europäischen und asiatischen Russland.* Comptes Rendus de la prem. conf. intern. agrog. pag. 95. Budapest 1909.
- *La première conférence, agrogéologique à Budapest.* La Pédologie. Tom. 11. pag. 125—140. St.-Petersbourg. 1909.
- Gorjanović-Kramberger, Prof. dr.:** *Najstariji fosilni čovjek i njegov odnosaj spram rezentnoga čovjeka i antropoida.* (Der älteste fossile Mensch und seine Beziehung zum rezenten Menschen und den Anthropoiden.) Glasnik hrvatskoga prirodoslovnoga Društva. God. XXI. II. pag. 1. Zagreb 1909.
- *Der vordere Unterkieferabschnitt des altdiluvialen Menschen in seinem genetischen Verhältnis zum Unterkiefer des rezenten Menschen und jenem der Anthropoiden.* Glasnik hrvatsk. prirod. Društva. God. XXI. pag. 29. Zagreb 1909.
- *Der Unterkiefer der Eskimos (Grönländer) als Träger primitiver Merkmale.* Sitzungsber. der kgl. preus. Akademie d. Wissensch. Bd. LII. pag. 1282—1294. Mit 2 Taf. u. 8 Textf. Berlin 1909.

- *Die verwandtschaftlichen Beziehungen zwischen dem Homo heidelbergensis aus Mauer und dem Homo primigenius aus Krapina in Kroatien.* Anatomischer Anzeiger. Bd. XXXV. pag. 359—364. Mit 1 Taf. u. 5 Textf.
- *Über Homo Aurignacensis Hausseri.* Verhandl. der k. k. geol. Reichsanstalt 1909. Nr. 14. pag. 302—303.
- *Pručorjek iz Krapine — Kanibal.* (Der Urmensch von Krapina — ein Kanibale.) Glasn. hrvatsk. prirod. Društva. God. XXI. pag. 62. Zagreb 1909.
- Güll, W.:** *Jelentés az 1907. évi külföldi tanulmányutamról.* Földt. Int. Évi Jel. pag. 293. Budapest 1909.
- *Bericht über meine Studienreise im Jahre 1907.* Jahresb. d. kgl. ungar. geol. Reichsanst. pag. 330. Budapest 1909.
- *Über die Darstellungsmethoden agrogeologischer Übersichts- und Spezialkarten.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 207. Budapest 1909.
- *Agrogeologiai jegyzetek a Nagykörös, Lajosmizse és Tatarszentgyörgy közötti területről.* Földt. Int. Évi Jel. pag. 185. Budapest 1909.
- *Agrogeologische Notizen aus dem Gebiete zwischen Nagykörös, Lajosmizse und Tatarszentgyörgy.* Jahresb. d. kgl. ungar. geol. Reichsanst. pag. 208. Budapest 1909.
- *Nekrológ über W. Güll.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 331. Budapest 1909.
- Haenig, A.:** *Manganerze.* Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch der k. k. montan. Hochschulen zu Leoben und Příbram. LVII. Bd. 2. Heft. pag. 121. (Magyarországról: 139—140. lapon.) Wien 1909.
- Halaváts, Gy:** *Kisenyed-Szelistye-Kereszténysziget környékének földtani alkotása.* Földt. Int. Évi Jel. 1907. pag. 88. Budapest 1909.
- *Der geologische Bau der Umgebung von Kisenyed-Szelistye-Kereszténysziget.* Jahresb. d. kgl. geol. Reichsanst. 1907. pag. 99. Budapest 1909.
- *Az Alföld. Vezető a m. kir. Földt. Int. Múzeum.* pag. 99. Budapest 1909.
- Hauenschield, A.:** *A trassz keletkezése, előállítására és technikai jelentősége.* Vegyészeti Lapok. IV. évf. pag. 263. Budapest 1909.
- Herman, O.:** *A magyarok nagy ősfoglalkozása.* Előtanulmányok. 8° Budapest 1909.
- *Das Paläolithicum des Bükkgebirges in Ungarn.* Mitteilungen der Anthr. Gesellsch. in Wien. XXXVIII. k. Budapest 1909.
- Héves vármegye természeti viszonyai.* Magyarország Vármegyei és Városai. I. k. pag. 1—15. Budapest 1909.
- Hilgard, E. W.:** *The Unification of Methods of Chemical Soil analysis.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 303. Budapest 1909.
- Hoffmann, G.:** *A Székelyföld kincsei.* 1—83. l. (Térképpel.) Barót 1909.
- Holle, A.:** *Einführung und Orometrie des Tatragebirges nebst einem Beitrag zur Wald- und Knichholzgrenze.* (Mit 1 Karte u. 6 Tafeln.) Abhandl. d. k. k. geogr. Gesellsch. in Wien. Bd. VIII. Nr. 2. Wien 1909.
- Horusitzky, H.:** *Újabb adatok a lőszről és a díbuviális funnáról.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 135. Budapest 1909.

- *Neuere Beiträge zur Kenntnis des Lösses und der diluvialen Molluskenfauna.* Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 195. Budapest 1909.
- *A bazini pannonfaunáról.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 576—577. (Társ. Jegyzkv.) Budapest 1909.
- *Über die pannonische Fauna von Bazin.* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 615. (Protok.) Budapest 1909.
- *A szegedi pleistocén-faunáról.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 577. (Társ. Jegyzkv.) Budapest 1909.
- *Die Diluvialfauna von Szeged.* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 616. (Protok.) Budapest 1909.
- *A Kis-Kárpátok déli részének agrogeológiai viszonyai.* Földt. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 123. Budapest 1909.
- *Die agrogeologischen Verhältnisse des südlichen Teiles der Kleinen Karpathen.* Jahresb. d. kgl. geol. Reichsanst. 1907. pag. 141. Budapest 1909.
- *Az agrogeológiai gyűjtemény.* Vezető a m. kir. Földt. Int. Múzeum. pag. 180. Budapest 1909.
- *Über die agrogeologischen Arbeiten im Felde.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 193. Budapest 1909.
- Horváth, B. dr.:** *Vezérfonal a vegytani gyakorlatokhoz.* (Bevezetés a kémiai kísérletezésbe s a kvalitatív és kvantitatív kémiai elemzés elemeibe az ion elmélet alapján) pag. 1—263. (32 rajzzal), 8° (ára 8 K). Bpest 1909.
- Horváth I. Bugarszky.**
- Hotz, W.:** *Die Magnetitlagerstätten von Vasputak im Komitat Hunyad, Ungarn.* (Taf. I, II. und 9 Textfiguren.) Mitteilungen der Geol. Gesellschaft in Wien. II. Bd. 1909. Heft 1. pag. 25.
- Jaekel, O.:** *Placochelys placodonta a Bakony felső triaszkorú rétegeiből.* Balaton tudom. tanulm. eredm. I. köt. 1. rész. Paleontológiai függelék.
- Jickeli, Dr. C. F.:** *Deszendenztheoretische Fragen.* Verhandl. u. Mitteil. d. Siebenb. Ver. f. Naturwiss. LVIII. Bd. pag. 70. Nagyszében 1909.
- Kadić, O.:** *Paleolitos kőszközők a hámorai Szeleta barlangból.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 524—544. Budapest 1909.
- *Paläolithische Steingeräthe aus der Seletahöhle bei Hámor in Ungarn.* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 580—598. Budapest 1909.
- *A Maros balpartján, Radulesd, Bojabirz és Batrina környékén elterülő hegyvidék geológiai viszonyai.* Földt. Int. Évi Jel. 1907. pag. 63. Budapest 1909.
- *Die geologischen Verhältnisse des Berglandes am linken Marosufer in der Umgebung von Radulesd, Bojabirz und Batrina.* Jahresb. d. kgl. geol. Reichsanst. 1907. pag. 71. Budapest 1909.
- *Prachistorikus eszközök.* Vezető a m. kir. Földt. Int. Múzeum. pag. 171. Budapest 1909.
- Kalecsinszky, S. dr.:** *Közlemények a m. kir. földtani intézet kémiai laboratóriumából.* Földt. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 260. Budapest 1909.
- *A hőmérséklet hatása az artézi kutakra.* Természettud. Közl. XLI. évf. pag. 328. Budapest 1909.

- *A hőmérséklet hatása az artézi kutakra.* Magyar Balneologiai Értesítő. II. évf. 67. sz. pag. 8—11. Budapest 1909.
- *Mitteilungen aus dem Laboratorium der kgl. ung. geol. Reichsanstalt.* Jahrb. d. kgl. geol. Reichsanst. pag. 294. Budapest 1909.
- Katzer, Dr. Fr.:** *Über den bosnischen Meerschäum.* Berg- u. Hüttenmännisches Jahrbuch der k. k. Montan. Hochschulen zu Leoben und Pöbram. LVII. Bd. 1. Heft. pag. 65. Wien 1909.
- *Karst und Karsthydrographie.* (Zur Kunde der Balkanhalbinsel, herausg. v. Dr. C. Patsch. 8. Heft.) Sarajevo 1909.
- Kerner, F. v.:** *Bericht über den Abschluß der Aufnahmen des Blattes Sinj-Spalato.* Verhandl. der k. k. geol. Reichsanst. Nr. 11. pag. 235—245. Wien 1909.
- Kincstári bányaművek Bosznia-Herzegovinában.* A bányá. II. évf. 3. sz. pag. 6—7. Budapest 1909.
- Kispatić, M.:** *Über einige Mineralien aus Bosnien.* Tschermak's Mineralog. u. Petrogr. Mitteil. Neue Folge. 28. Bd. III. H. pag. 291. Wien 1909.
- *Mladje eruptiono kamenje u sjeverozapadnom djelu Hrvatske.* (Rad. jugosl. akademije znanst. i umjet. knj. 177, p. 97—154.) Zagreb 1909.
- Koch, A.:** *Az újabb hegyképződési elméletekről.* Természettud. Közl. Pótf. pag. 1. Budapest 1909.
- Koch, F.:** *Tumač geologijske karte Daruvár.* (Erklärung der geolog. Karte von Daruvár.) Glasn. hrvatsk. prirod. Društva. God. XXI. pag. 134. Zagreb 1909.
- Koch, N.:** *A tatai Kálvária-domb földtani viszonyai.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 255—275. Budapest 1909.
- *Die geologischen Verhältnisse des Kalvarienhügels von Tata.* Suppl. 2. Földt. Közl. pag. 285—307. Budapest 1909.
- *Adatok a «Tmaegoceras»-nem ismeretéhez.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 275—280. Budapest 1909.
- *Beiträge zur Kenntnis der Gattung «Tmaegoceras».* Suppl. 2. Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 308—314. Budapest 1909.
- Kopecky, J.:** *Die agronomischen Kartierungsarbeiten in Böhmen.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 213. Budapest 1909.
- Kormos, T. dr.:** *Magyarországi új pleisztocén csigák.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 4. Budapest 1909.
- *Zwei neue Gastropoden aus dem Ungarischen Pleistozän.* Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 95. Budapest 1909.
- *Campylaea banatica (Partsch.) Rm. és Melanella Holandri Fér. a Magyar Birodalom pleisztocén faunájában.* Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 144. Budapest 1909.
- *Campylaea banatica (Partsch.) Rm. und Melanella Holandri Fér. in Pleistozän Ungarns.* Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 204. Budapest 1909.
- *A pleisztocén ősember nyomai Tatán.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 149. Budapest 1909.

- *Die Spuren des pleistozänen Urmenschen in Tata.* (Vorläufiger Bericht.) Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 210. Budapest 1909.
- *A balatonvidéki vasut földtani szelvénye.* Jegyzök. Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 191. Budapest 1909.
- *Geologisches Profil der Balatonsee-Eisenbahn.* Protok. Suppl. 2. Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 252. Budapest 1909.
- *Megjegyzések dr. Gaál István úrnak «A marosvölgyi harmadidőszaki sóaggyag előfordulásáról» című cikkére.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 544—545. Budapest 1909.
- *Bemerkungen auf den Artikel des Herrn Dr. Stephan Gaál «Das Vorkommen des tertiären Salztones im Marostal bei Déva».* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 598—599. Budapest 1909.
- *Újabb adatok az ó-buda—ujlaki (kiscelli) felsik pleisztocén faunájának ismeretéhez.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 545—546. Budapest 1909.
- *Neuere Beiträge zur Kenntnis der pleistozänen Fauna des Plateaus von Ó-Buda—Ujlak (Kiscell).* Földt. Közl. Bd. XXXIX. p. 599—601. Bpest 1909.
- *A fejérmegyei Sárrét geológiai múltja és jelene.* Két táblával és 34 szövegközi ábrával. 1—66. l. Balaton tudom. tanulm. eredményei. I. k. 1. rész, paleont. függelék. Budapest 1909.
- *Die geologische Vergangenheit und Gegenwart des Sárrétbeckens im Komitat Fejér.* Resultate d. wissensch. Erforsch. d. Balatonsees. I. Bd. 1. Teil. Paläontolog. Anhang. Budapest 1909.
- Kossmat, F.:** *Der küstenländische Hochkarst und seine tektonische Stellung.* Verhandl. d. k. k. geol. Reichsanst. Nr. 4 u. 5, pag. 85—124. Wien 1909.
- Kövesligethy, R.:** *Földrengés és bányászerecséltenség.* A Bánya. II. évf. 5. sz. pag. 2—3. Budapest 1909.
- Krizsó, J.:** *Kristálytani tanulmányok.* Földt. Közl. XXXIX. k. p. 388—394. Budapest 1909.
- *Kryсталlographische Studien.* Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 497—503. Budapest 1909.
- Lachmann, R.:** *Die systematische Bedeutung eines neuen Vulkantyps (Hemidiabrema) aus dem Részgebirge.* Mit 1 Textfigur. Monatsber. d. deutsch. Geol. Gesellsch. Nr. 7. 1909. pag. 326—331.
- Laczkó, D.:** *Veszprém városának és tágabb környékének geológiai leírása.* Egy szelvénytáblával, két geol. térképpel és tizenegy szövegközi ábrával. Balat. tudom. tanulm. eredm. I. k. pag. 1—189. Budapest 1909.
- *Veszprém városának és tágabb környékének geológiai leírása.* (Két geológiai térképpel és egy táblával.) Math. és természettud. értesítő. XXVII. köt. 5. füz. 554. l. Budapest 1909.
- László, G.:** *Tőzegtelepek keletkezéséről.* Jegyzök. Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 189. Budapest 1909.
- *Über die Entstehung der Torflager.* Protok. Suppl. 2. Földt. Közl. XXXIX. Bd. pag. 249. Budapest 1909.
- *Kövesedett növények gyűjteménye.* Vezető a m. kir. Földt. Int. Múzeum. pag. 138. Budapest 1909.

- László, G. és Emszt K.:** *Jelentés az 1907. év folyamán eszközölt tőzgy- és lápkutatásról.* Földt. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 220. Budapest 1909.
- *Bericht über geologische Torf- und Moorforschungen im Jahre 1907.* Jahrb. d. kgl. ung. geol. Reichsanst. 1907. pag. 249. Budapest 1909.
- Lengyel, B.:** *Ásványvizsek és iszapok radioaktivitásáról.* Magyar Balneológiai Értesítő. II. évf. 5. sz. pag. 1—8. Budapest 1909.
- Lenkey, V.:** *A Balatonvidék éghajlati viszonyai s a Balaton vizének, iszapjának fizikai és kémiai tulajdonságai.* Magyar Balneológiai Értesítő. II. évf. 5. sz. pag. 8—10. és 6. sz. 5—9. Budapest 1909.
- Lepiae, E.:** *Les érigences spécials de l'agriculture intensive en matière d'analyses des terres.* Compt. Rend. de la prem. conf. intern. agrog. pag. 177. Budapest 1909.
- Liffa, A. dr.:** *Aragonit Kőrlátról.* Jegyzők. Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 412. Budapest 1909.
- *Aragonit aus dem Basaltbruche von Kőrlát.* Protok. Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 520. Budapest 1909.
- *Geológiai jegyzetek Nyergesujfalu és Neszmély környékéről.* Földt. Int. Évi Jelen. 1907. pag. 148. Budapest 1909.
- *Geologische Notizen aus der Umgebung von Nyergesujfalu und Neszmély.* Jahrb. d. kgl. ung. geol. Reichsanst. 1907. pag. 168. Budapest 1909.
- *A bányageológiai gyűjtemény.* Vezető a m. kir. Földt. Int. Múzeum. pag. 230. Budapest 1909.
- Lóczka, J.:** *Földünk szilárd kérgének átlagos összetétele.* Pótf. Természettud. Közl. XLI. k. pag. 104. Budapest 1909.
- Lóczy, L.:** *A Magyar Birodalom hegységének, dombvidékeinek és síkságainak csoportosítása.* Vezető a m. kir. Földt. Int. Múzeum. pag. 56. Budapest 1909.
- Lőrenthey, I. dr.:** *Adatok a magyarországi pannóniai képződmények sztrati-grafiájához. Válaszként Vítális István dr. ír cikkére.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 358—373. Budapest 1909.
- *Beiträge zur Stratigraphie der pannonischen Bildungen Ungarns. (Als Erwiderung auf den Artikel des Herrn Dr. St. Vítális.)* Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 470—479. Budapest 1909.
- *Újabb adatok a Székelyföld geológiájához.* Math. és Természettud. Értesítő. XXVII. k. 3. füz. pag. 273—288. Budapest 1909.
- *Megjegyzések Magyarország ó-harmadkori foraminifera-faunájához. (Egy táblával.)* Math. és Természettud. Ért. XXVII. k. p. 584. Budapest 1909.
- *Zur Richtigstellung der in dem Artikel V. Aradi's, betitelt «Der Jura des Ofner Gebirges und allgemeine Betrachtung über die tektonischen Verhältnisse desselben» enthaltenen literarischen Mystifikation. (Mit 2 Textfiguren.)* Centralblatt für Mineral. Geol. u. Paläontol. Bd. 1909. Nr. 6. pag. 182. Stuttgart.
- *A triász mint jura.* A Bánya. II. évf. 20. sz. pag. 3—4. Budapest 1909.
- Magyarországi szenek regyelemzési adatai.* A Bánya. II. évf. 8. sz. pag. 2—3. Budapest 1909.

- Mauritz B.:** *Pyrit Facebajáról.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 394--396. Budapest 1909.
- *Pyrit von Facebaja.* Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 503—505. Budapest 1909.
- *A mesterséges wollastonitról.* Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 396--398. Budapest 1909.
- *Über den künstlich dargestellten Wollastonit.* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 505—508. Budapest 1909.
- *A ditrói syenit-massivumról.* Jegyzők. Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 414. Budapest 1909.
- *Das Syenitmassiv von Ditró.* Protok. Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 522. Budapest 1909.
- *A Mátrahegység eruptív kőzetei.* Math. és Természettud. Közl. XXX. k. 4. sz. Budapest 1909.
- Méhely, L.:** *A földi kutyák fajai származás és rendszertani tekintetben.* (A M. Tud. Akad. Kiad.) Budapest 1909.
- Moesz, G.:** *Az Alföld szikesei és az ausztráliai salt-bush.* (3 képpel) Természettud. Közl. XLI. évf. pag. 811. Budapest 1909.
- Murgoci, G. M.:** *Die Bodenzonen Rumäniens.* Compt. Rend. de la prem. conf. agrog. pag. 313. Budapest 1909.
- Nemzetközi földtani kongresszus.* A Bánya. II. évf. 16. sz. pag. 2. Budapest 1909.
- Neubauer, F.:** *A földkéreg ásványkincsei és azok értéke.* Jó szerencsét. III. évf. 1. sz. pag. 1—3; 2. sz. pag. 21—23; 3. sz. pag. 41—42; 4. sz. pag. 61—63; 5. sz. pag. 84—85; 6. sz. pag. 102—104; 7. sz. pag. 121—123; 8. sz. pag. 141—143; 9. sz. p. 161—163; 10. sz. pag. 181—182; 11. sz. pag. 201—202; 12. sz. pag. 217—219. Selmeczbánya 1909.
- Nopcsa, F. br.:** *Danien a Marostól északra.* Jegyzők. Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 57. Budapest 1909.
- *Danien nördlich vom Marosflusse.* Protok. Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 129. Budapest 1909.
- Noth, J.:** *Zu dem Artikel: Petroleum und Kalisalzbohrungen in Ungarn.* Organ des «Verein der Bohrtechniker». XVI. Jahrg. Nr. 23. pag. 263. Wien 1909.
- Pálfy, M. dr.:** *A thermális vizek fölszínre emelkedéséről.* Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 16. Budapest 1909.
- *Über das Aufsteigen der Thermalwasser an die Oberfläche.* Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 108. Budapest 1909.
- *A Székelyföldi szénképződmény.* Jegyzők. Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 189. Budapest 1909.
- *Die Steinkohlenbildung des Széklerlandes.* Suppl. 2. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 250. Budapest 1909.
- *A Maros völgyének jobboldala Algyógy környékén.* Földt. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 81. Budapest 1909.
- *Das rechte Ufer des Marostales in der Umgebung von Algyógy.* Jahresh. d. kgl. ung. geol. Reichsanst. 1907. pag. 91. Budapest 1909.

- *Jelentés külföldi tanulmányutamról.* Földt. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 288. Budapest 1909.
- *Bericht über meine ausländische Studienreise.* Jahresb. d. kgl. ung. geol. Reichsanst. pag. 326. Budapest 1909.
- *A Biharhegység és nyulványai.* Vezető a Földt. Int. Múz. pag. 114.
- Papp, K.:** *A geológia halottai 1909-ben.* Földt. Közl. XXXIX. k. p. 547—563.
- *A Kaukázus körületei.* Vezető a m. kir. Földt. Int. Múzeumában, pag. 272—286.
- *A COQUAND-féle őslénytani gyűjtemény.* Vezető a m. kir. Földt. Int. Múzeumában, pag. 286—307.
- *A kálisó és kőszén állami kutatása.* Földt. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 303.
- *Über die staatliche Schürfung auf Kalisalz und Steinkohle.* Jahresb. d. kgl. ung. geol. Reichsanst. 1907. pag. 257. Budapest 1909.
- *A Biharhegység délnyugati lejtőjének érctermő helyei.* B. és Koh. L. XLII. II. k., pag. 612—625. Budapest 1909.
- **NAGYSURI BÖCKH JÁNOS.** *A Bánya.* II. évf. 20. sz. pag. 1—3. Budapest 1909.
- *A negyvenéves Földtani Intézet.* A Bánya. II. évf. 30. sz. pag. 1—2
- *A magyar birodalom vasérckészlete.* A Bánya, II. évf. 51—52. sz. pag. 14—16. Budapest 1909.
- Pazár István:** *A természetes ásványos vizekről.* (7 képpel.) Természettud. Közl. XLI. pag. 497. Budapest 1909.
- Pécsi Albert dr.** *A Föld felületének alakulásáról.* 3 rajzzal. Természettud. Közl. XLI. pag. 243. Budapest 1909.
- *A kaliforniai földrengés okozta tulajeltolódások.* Természettud. Közl. XLI. pag. 289. Budapest 1909.
- *A sarkvidékekről.* (16 képpel és térképpel.) Természettud. Közl. XLI. pag. 689. Budapest 1909.
- Phleps, Ottó:** *Beitrag zur Geologie der Zibinsebene bei Hermannstadt.* (Mit einer Kartenbeilage.) Verhandl. u. Mitteil. der Siebenbürg., Ver. f. Naturwiss. LVIII. Bd. Pag. 42. Nagyszeben 1909.
- Platz Bonifác:** *Az őseMBER kritikai méltatása.* Érték. a társad. tudom. köréből. (Kiadja a M. Tud. Akad.) XIV. köt. 2. sz. Budapest 1909.
- Popescu-Voitesti, J.** *A Nummulites (Hantkenia) complanata, LAM. rendellenes fejlődésének érdekes esetéről.* Földt. Közl. XXXIX. köt. p. 1. Bpest 1909.
- *Über einen interessanten Fall Abnormaler Entwicklung von Nummulites (Hantkenia) complanata Lam. Suppl. z. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 95. Budapest 1909.*
- Posewitz Tivadar:** *Dolhu és vidéke Máramarosmegyében.* Földt. Int. évi jelent. 1907-ről, pag. 30. Budapest 1909.
- *Bericht über die geologische Detailaufnahme im Jahre 1907.* Jahresbericht der kgl. ung. geolog. Reichsanstalt. 1907. pag. 36. Budapest 1909.
- *A Szepesség.* Utazási kézikönyv. I. A Magas Tátra 1—208 l. (Több tervrajzzal és számos látóképpel. (Ára 5 korona.) II. A Szepesi Középhegység. 1—176 l. Több tervrajzzal és számos térképpel. (Ára 3 korona.) III. Javított kiadás. Budapest 1909.

- Prinz, Gy.:** *A kublzai Nan-Shan morfológiájáról.* Math. és Természettud. Ért. XXVII. k. 3. füz. pag. 289 - 298. Budapest 1909.
- *Die Vergleichenng de nördlichen Teiles des zentralen Tien-Schan Gebirges.* (Mit 42 Abb. u. 1 Karte). Mitteil. d. k. k. Geogr. Ges. in Wien. Bd. 52. pag. 10—75. Wien 1909.
- Radványi Antal:** *A görögnyi havasokról.* Föld. Közl. XXXVII. köt. pag. 201—219. Budapest 1909.
- Rác K.:** *Krassó-Szörény vármegye ásványgazdagsága.* A Bánya. II. évf. pag. 5—6. Budapest 1909.
- Réthly Antal:** *A kettősmezői rétegszusamlas és rogyás.* Földr. Közl. XXVII. k. pag. 273—75. Budapest 1909.
- *Az 1900., 1901. és 1902. évi magyarországi földrengések.* A m. kir. orsz. Meteor és Földm. Int. kiad. 1—91. I—XI. 1. Budapest 1909.
- Róna Zs. dr.:** *Éghajlat. II. rész. Magyarország éghajlata.* Budapest. 8° 1909.
- Roth Károly, Telegdi:** *A Rekettyefalva (Hunyadmegye) melletti felső-mediterrán korszaki rétegek.* Földtani Közlöny XXXIX. köt. pag. 158. Budapest 1909.
- *Die Obermediterranen Ablagerungen bei Rekettyefalva im Komitat Hunyad.* Suppl. z. Föld. Közl. Bd. XXXIX. pag. 220. Budapest 1909.
- *Kőhalom környékének geológiai viszonyai.* Pag. 1—21. 8° Budapest 1909.
- Roth Lajos, Telegdi:** *Az erdélyrészi medence geológiai alkotása Zsidve, Felső-Bajom és Asszonyfalva környékén.* Földt. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 93. Budapest 1909.
- *Geologischer Bau des Siebenbürgischen Beckens zu der Umgebung von Zsidve, Felsőbajom und Asszonyfalva.* J. kgl. g. R. 1907. pag. 105. Budapest 1909.
- *Jelentés a Bukarestben tartott III. nemzetközi petroleum-kongresszusról.* Földt. Int. Évi jelent. pag. 279. Budapest 1909.
- *Bericht über den in Bucuresti abgehaltenen III. internationalen Petroleumkongress.* Jahrb. d. kgl. ung. geolog. Reichsanst. pag. 315. Budapest 1909.
- *A Lajta-hegység és környéke.* Vezető a m. kir. Föld. Int. Múz. pag. 69. Budapest 1909.
- JOHANN BÖCKH DE NAGYSÜR: Verhandl. d. k. k. geol. R. Anst. No 8. pag. 179—181. Wien 1909.
- Rozlozsnik Pál:** *Az óradnai bányarület geológiai viszonyai.* Föld. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 100. Budapest 1909.
- *Die geologischen Verhältnisse der Umgebung des Bergwerkes Óradna.* Jahresh. d. kgl. Geol. Reichsanst. 1907. pag. 113. Budapest 1909.
- Sawicki, Dr. L. R. v.** *Der Nordappennin und die Westkarpathen, eine morphologische Parallele.* Mitteil. d. k. k. Geograph. Gesellsch. in Wien. Bd 52. pag. 136. (Mit 2 Textfiguren). Wien 1909.
- *Die jüngeren Kruskubewegungen in den Karpathen.* Mitteil. d. Geolog. Gesellsch. Wien. II. Bd. 1909. Heft 1. pag. 81.
- *Z fizyografii Zachodnich Karpat. (Physiographie der Westkarpathen).* Wissensch. Archiv. Publik. d. Ver. z. Förderung polnischer Wissensch.

- Abt. II. Bd. 1. H. 5. pag. 1—108. 27. Textfig. und 2 Taf. (3 Kr.) Lemberg 1909.
- *A Biharhegység eljegesedésének kérdéséhez.* Földt. Közl. XXXVII. k. X. füz. pag. 446. 6 ábrával. Budapest 1909.
- Schafarzik F. dr. Az 1908. évi messinai földrengésről.** Jegyzök. Föld. Közl. XXXIX. k. pag. 56. Budapest 1909.
- *Das Erdbeben von Messina im Jahre 1908.* Protok. Suppl. z. Földt. Közl. XXXIX. pag. 128. Budapest 1909.
- *Zemplémmegyei rézércvekről.* Jegyzök. Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 412. Budapest 1909.
- *Über Kupfererze aus dem Zempléner Komitat.* Protok. Suppl. z. Földt. Közl. XXXIX. pag. 520. Budapest 1909.
- *Nyíresfalva és Vaspatuk környékének geológiai viszonyai Hungaró megyében.* Földt. Int. Év. Jelent. 1907. 69. l.
- *Über die geologischen Verhältnisse der Umgebung von Nyíresfalva und Vaspatuk im Komitat Hungaró.* Jahresb. der kgl. d. Geol. Reichsanst. 1907. pag. 77. Budapest 1909.
- Schelle R.:** *Tiszta tellurak előállításá.* Jószerencsét. II. évf. 37. sz. pag. 607—608. Selmecbánya 1909.
- Schlenker Iván:** *Der Gold- und Silberbergbau in Telkibánya.* Montanzeitung. XVI. Jahrg. No 1. pag. 2. Graz 1909.
- Schollmayer-Lichtenberg, E. H.** *Wasserversorgung im Karstgebiete.* Mitteil. des Musealvereins für Krain. 20. Jahrg. pag. 117.
- Schróter Zoltán:** *A pilisborosjenői mélyfúrás geológiai eredményei.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 8. Budapest 1909.
- *Die Geologischen Ergebnisse der Tiefbohrung in Pilisborosjenő.* Suppl. z. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 99. Budapest 1909.
- *Barton emeletbeli nummuliteses mészkő a Gellérthegyen.* Földt. Közlöny. XXXIX. k. pag. 400—401. Budapest 1909.
- Vorkommen v. bartonischem Nummulitenkalk am Gellérthegy.* Suppl. z. Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 509—510. Budapest 1909.
- *A budai hegyek legrégebb képződménye.* Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 401—402. Budapest 1909.
- *Die älteste Formation des Budaer Gebirges.* Suppl. z. Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 510—511. Budapest 1909.
- *A Poporo Polje.* (Térképpel.) Pótfüz. Természettud. Közl. XLI. k. pag. 144. Budapest 1909.
- *A mehadia-karánsebesi neogén öböl déli részének geológiai viszonyai.* 1—30. 1 8² Budapest 1909.
- Schubert R. J.:** *Das Trias- und Juragebiet im Nordwesten von Krain* (Dalmatien). Verhandlung d. k. k. geologische R. Anst. No 3. pag. 67—79. Wien 1909.
- Schucht, F.:** *Die Methoden der Bodenanalysen an der kön. preuss. geolog. Landesanstalt.* Compt. Rend. de la prem. Conf. intern. agrog. pag. 189. Budapest 1909.

- *Die Verhandlungen der ersten internationalen agrogologischen Konferenz in Budapest.* Journal für Landwirtschaft, pag. 171. Berlin 1909.
- Sigmond, A. v.** *Über die Bedeutung der chemischen Bodenanalyse im Gebiete der agrogologischen Forschungen und der Bodenkartierung.* Compt. Rend. de la prem. Conf. intern. agrog. pag. 225. Budapest 1909.
- *Methoden der Untersuchung sodahaltiger Böden im Felde.* Comt. Rend. de la prem. Conf. intern. agrog. pag. 247. Budapest 1909.
- *A mezőgazdasági chemia mai jelentősége és jövője.* Természettud. Közl. XLI. pag. 529. Budapest 1909.
- Somogyi G.**: *Az állami szénbányászatról.* A Bánya, II. évf. 51—52. sz. pag. 34. Budapest 1909.
- Staff J. dr.**: *A jura-ammonitesek szifoniális részaránytalansága.* Föld. Közl. XXXIX. k. pag. 381—388. Budapest 1909.
- *Zur Siphonalasymmetrie der Jurammoniten.* Suppl. z. Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 489—497. Budapest 1907.
- Strómpl G.**: *A zempléni megyei szírthegység morfológiája.* Földr. Közl. XXXVII. köt. pag. 241—272. Budapest 1909.
- Szádeczky Gy.**: *Verespaták kőzeteiről.* Föld. Közl. XXXIX. k. pag. 336—363. Budapest 1909.
- *Über die Gesteine von Verespaták.* Suppl. z. Földt. Közl. XXXIX. pag. 436—464. Budapest 1909.
- *A délszlavországi földrengésről és a földrengés lehetőségéről minálunk.* Hat szövegközti képpel és egy térképpel. Múzeumi Füzetek. Kiadja az Erdélyi Múzeum Egyesület. IV. köt. 1. füz. pag. 8—18. Kolozsvár 1909.
- Sz. Szathmáry L.**: *A Wollastonit és mesterséges előállítás.* Földt. Közl. XXXIX. k. 5. füz. pag. 280—283. Budapest 1909.
- *Der Wollastonit und seine künstliche Darstellung.* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 314—317. Budapest 1909.
- Megjegyzés dr. MAURITZ BÉLA «A mesterséges Wollastonitról» c. észrevételére.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 399. Budapest 1909.
- *Entgegnung auf die Bemerkung dr. BÉLA MAURITZ «Über den künstlichen Wollastonit.»* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 508—509. Budapest 1909.
- Székány B.**: *A jégkorszak. (A jégkorszakról általában, különös tekintettel Magyarország területén kimutatott jégkorszaki jelenségekre.)* Bpest 1909.
- Szerényi N.**: *Az Erdélyi Medence csapadékvizszojgái.* A budapesti kir. m. tud. egyetemi Természettudományi Szövetség Évkönyve. V. évf. pag. 13. Budapest, 1903.
- Szilády Z.**: *Hogyan mozgott az Iguanodon?* Természettud. Közl. XLI. pag. 753. Budapest 1909.
- Szilárd B.**: *A rádium ércéről.* Természettud. Közl. XLI. pag. 449. Budapest 1909.
- Szontagh T.**: *Borgóbeszterce község kolibicai részének és Marosborgó-község közvetlen környékének geológiájához.* Földt. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 59. Budapest 1909.
- *Zur Geologie der Kolibica genannten Teiles der Gemarkung von Borgó-*

- beszterce und der unmittelbaren Umgebung von Marosbörzö im Komitat Beszterce-Naszód.* Jahresb. d. kgl. Geol. Reichsanst. 1907. pag. 67. Budapest 1909.
- *A szingyelipöci ásványvízi Salvátor forrás-csoport hydrogeologiai viszonyai.* Magyar Balneologiai Értesítő. II. évf. 5. szám, pag. 2—4. Budapest 1909.
- *Termális forrásaink tanulmányozása.* A magyar szent korona országai balneologiai egyesületének 1909. Évkönyve. Pag. 212. és Magy. Balneol. Értesítő, II. évf. 6. sz. pag. 1—5. Budapest 1909.
- *Hydrologiai megfigyelések.* Budapest 1909.
- *Hydrologische Beobachtungen.* Budapest 1909.
- *Dinamogeologiai gyűjtemény.* Vezető a m. kir. Föld. Int. Múzeum. pag. 171. Budapest 1909.
- *A Magyar Birodalom sztratigrafiai és petrografiai gyűjteménye.* Vezető a m. kir. Földt. Int. Múzeum. pag. 151. Budapest 1909.
- Taegeer H. dr.:** *Megjegyzések* VADÁSZ M. E.: «TAEGER H. A. Vérteshegység földtani viszonyai» című ismertetéséhez. Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 373—379. Budapest 1909.
- *Bemerkungen zu dem Referat von E. M. VADÁSZ über:* «H. TAEGER: Die Geologischen Verhältnisse des Vértesgebirgs». Suppl. z. Földt. Közl. pag. 479—487. Budapest 1909.
- *A Vérteshegység földtani viszonyai.* 1—11. táblával és 47 ábrával a szöveg között. M. kir. Föld. Intézet Évkönyve, XVII. köt. 1. füz. pag. 1—256. Budapest 1909.
- Till A.:** *Neues Material zur Ammonitenfauna des Kellouay von Villány.* (Ungarn.) Verhandl. d. k. k. geol. R. Anst. No 8. pag. 191—195. Wien 1909.
- Timkó I.:** *Budapest dunajobbparti környékének, továbbá Gödöllő-Isaszeg vidékének agrogeologiai viszonyai.* Föld. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 172. Budapest 1909.
- *Die agrogeologischen Verhältnisse der am rechten Ufer der Donau gelegenen Umgebung von Budapest, ferner der Umgebung von Gödöllő und Isaszeg.* Jahresb. d. kgl. geol. Reichsanst. 1907. pag. 193. Budapest 1909.
- *Tsernozjom-, rendzina- és podzolos talajtipusok előfordulása Budapest környékén.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 547. Budapest 1909.
- *Tschernoziom-, rendzina- und podsolartige Bodentypen in der Umgebung von Budapest.* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 601. Budapest 1909.
- *Was ist auf den agrogeologischen Übersichts- und Spezialkarten darzustellen?* Compt. Rend. de la prem. Conf. intern. agrog. pag. 203. Budapest 1909.
- Toborffy Z.:** *A mesterséges drágakövekről.* Egy rajzzal. Természettud. Közl. XLI. pag. 84. Budapest 1909.
- Tóth Zs.:** *A diluviális ösemberről.* Természettud. Közl. Három rajzzal. XLI. köt. pag. 40. Budapest 1909.
- *A heidelbergi ösemberről.* Négy rajzzal. Természettud. Közl. XLI. pag. 218. Budapest 1909.

- Treitz P.:** *Jelentés második oroszországi tanulmányutamról.* Jegyzők. Föld. Közl. XXXIX. pag. 413. Budapest 1909.
- *Über meine zweite Studienreise in Russland.* Protok. Suppl. z. Földtani Közl. XXXIX. pag. 521. Budapest 1909.
- *Jelentés az 1907. évi nagyalföldi fejtétről.* Föld. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 192. Budapest 1907.
- *Bericht über meine agrogeologische Aufnahme am grossen ungarischen Alföld im Jahre 1907 (Mit Tafeln.)* Jahresh. kgl. geolog. Reichsanst. 1907. pag. 217. Budapest 1909.
- *Was ist Verwitterung?* Compt. Rend. de la prem. Conf. intern. agrog. pag. 131. Budapest 1909.
- *Der physiologische Kalkgehalt der Böden.* Compt. Rend. de la prem. Conf. intern. agrog. pag. 273. Budapest 1909.
- *A termőtulaj kiutakulása.* Vezető a m. kir. Földt. Int. Múzeum. pag. 194. Budapest 1909.
- Trenkó Gy.:** *A Bodroghöz vízrajzához.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 295—317. Budapest 1909.
- Tuzson J.:** *Adalékok Magyarország fossilis flórájához.* Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 575. (Társ. Jegyzők.) Budapest 1909.
- *Beiträge zur fossilen Flora Ungarns.* Földtani Közl. Bd. XXXIX. pag. 613—614. (Protok.) Budapest 1909.
- *A növényország phyletikai és palacontologiai fejlődéstörténetének alapvonásai.* Akad. Ért. 1909. pag. 121. Budapest 1909.
- *Monographie der fossilen Pflanzenreste der Balatonseegegend.* Result. d. wiss. Erforsch. d. Balatonsees. I. 1. Pal. Anh. pag. 1—64. Mit 39 Textfig. und. Taf. I—II. Budapest 1909.
- Pax F.:** *Grundzüge der Pflanzenverbreitung in den Karpathen.* II. Band című munka kritikai méltatása. Botanikai Közlemények. VIII. k. 1. füz. pag. 41. Budapest 1909.
- *Vorschläge zur Regelung der paläobotanischen Nomenklatur.* Zur Beratung auf dem Brüsseler Kongress 1910. vorgeschlagen. 6 pp. Budapest 1909.
- Vadász M. E.:** *Néhány rendellenes Ammonitesről.* Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 154. Budapest 1909.
- *Über anormale Ammoniten.* Suppl. z. Földt. Közl. Bd. XXXIX. p. 215. Budapest 1909.
- *Geologiai jegyzetek a borsodi Bükk-hegységből.* Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 164. Budapest 1909.
- *Geologischen Notize aus dem Bükk-Gebirge im Komitat Borsod.* Suppl. z. Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 227. Budapest 1909.
- *Válasz TAEGER dr. ír megjegyzésére.* Földt. Közl. XXXIX. k. p. 380—1. Budapest 1909.
- *Entgegnung auf die Bemerkungen des Herrn Dr. TAEGER.* Suppl. z. Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 487—89. Budapest 1909.
- *Über fossile, den Gattungen Limax und Amalia zugehörige Nacktschnecken aus Ungarn.* Földt. Közl. (Prot. Ausz.) Budapest 1909.

- *A limax és amalia nemekbe tartozó magyarországi fossilis házatlan csigákról.* Földtani Közlöny XXXIX. kötet p. 575. (Társulati Jegyzők.) Budapest 1909.
- *Die unterliassische Fauna von Alsórákos im Komitat Nagyküküllő.* Mitteil. aus dem Jahrb. d. kgl. ung. geol. Reichsanst. XVI. Bd. 5. Heft. Mit Tafel 6—11 und 35 Textfiguren. Budapest 1909.
- *A déli Bakony juravétegei.* Két táblával és harmincnégy szövegközötti ábrával. Balat. tud. tanulm. eredm. I. 1. Paleont. függel. Budapest 1909.
- Vetters, Dr. H.:** *Beiträge zur Geologie des Zjurgebirges und des angrenzenden Teiles der Mala Magura in Oberungarn.* Denkschriften der Math. Naturwiss. Klasse der kaiserl. Akad. der Wissenschaften. Bd. LXXXV. pag. 1—60. Mit 2 Karten, 6 Tafeln und 4 Textfiguren. Wien 1909.
- Vezető a m. kir. Földtani Intézet múzeumában.** A m. kir. Földt. Int. népszerű kiadványai. I. köt. pag. 1—316. 8° Budapest 1909.
- Vitális I.:** *Észrevételek LÖRENTHEY IMRE dr. úrnak «A tihanyi Fehérpart pannoni rétegeiről» írt cikkére.* Földtani Közl. XXXIX. köt. pag. 363—368. Budapest 1909.
- *Bemerkungen zur Mitteilung des Herrn Dr. I. LÖRENTHEY: «Über die pannonischen Bildungen des Fehérpart bei Tihany.»* Suppl. z. Földt. Közl. XXXIX. pag. 464—470. Budapest 1909.
- *A Bodva-Tornaköz környékének földtani viszonyai.* Föld. Int. Évi Jelent. 1907. pag. 45. Budapest 1909.
- *Die geologischen Verhältnisse der Umgebung des Bodva- und Tornabaches.* Jahresb. d. kgl. geol. Reichsanst. 1907. pag. 50. Budapest 1909.
- *A balatonvidéki bazaltok.* Két táblával, egy térképpel és 67 szövegközötti ábrával. Balaton tudom. tanulm. eredményei, I. köt. I. rész. Ásvány- és közettani függelék. pag. 1—169. Budapest 1909.
- Vogl V.:** *Uj felső eocén lelet helyről.* Földtani Közl. XXXIX. köt. pag. 152. Budapest 1909.
- *Über einen neuen obereozänen Fundort.* Suppl. z. F. Közl. Bd. XXXIX. pag. 213. Budapest 1909.
- *A fejérmegyei Szárhegy és Somlyó; továbbá az urhúdi magaslat sztrati-grafiai és tektonikai viszonyai.* Földt. Közl. XXXIX. k. pag. 575—576. (Társ. Jegyzők.) Budapest 1909.
- *Stratigraphische und tektonische Verhältnisse der Berge Szárhegy und Somlyó.* Földt. Közl. Bd. XXXIX. pag. 614. (Protok.) Budapest 1909.
- Vnutszó, F.:** *Magyarország sóbányászatának statisztikája az 1908. évről.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. II. k. pag. 897—898. Budapest 1909.
- Vuksan, St.:** *Fenomenalni oblici Krusa u Hrvatskom Primorju.* Sa 26 slika u tekstu. (Die phenomenalen Formen des Karstes in kroatischem Küstenlande. Mit 26 Abb. im Texte.) Glasnik Hrvatskoga Pirodoslovnoga Društva. God. XXI. p. 1. Zagreb 1909.
- Wahlner A.:** *Magyarország bányá- és kohóipara az 1908. évben.* Bány. és Koh. Lapok. XLII. évf. II. k. pag. 719—897. Budapest 1909.
- Weyberg, Z.:** *Störw kilka o skalenách tatranských. (Éinige Bemerkungen*

über Orthoklase aus der Tatra.) Sitzungsber. d. Warschauer Wissensch. Vereins. Bd. II. H. 5. p. 194. Warschau 1909.

Ujj J.: *Die Bodenbeschaffenheit des Köröser Inundationsgebietes.* Compt. Rend. de la prem. Conf. intern. agrog. pag. 245. Budapest 1909.

Zimányi K.: *Baryt orientált torábnövésessel Sajóházáról.* (I. tábla.) Földt. Közl. XXXIX. köt. pag. 12. Budapest 1909.

— *Baryt mit orientierter Fortwachsung von Sajóháza.* Suppl. z. F. Közl. Bd. XXXIX. pag. 104. Budapest 1909.

— *Vashegyit, egy új bázisos alumíniumhydrophosphát Gömör vármegyéből.* Math. és Természettudományi Ért. XXVII. köt. 1. füz. pag. 64—67. Budapest 1909.

— *Vashegyit, ein neues basisches Aluminiumphosphat vom Komitat Gömör.* Zeitschr. für Krystallogr. und Mineral. (Groth.) 47. Bd. 1. H. pag. 53. Leipzig 1909.

— *Über den Phenakit aus Brasilien.* (Mit Tafel VI.) Zeitschr. f. Krystallogr. u. Mineral. (Groth.) 47. Bd. 2. H. pag. 97—103. Leipzig 1909.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Tisztújító közgyűlés.

A Magyarhoni Földtani Társulat 1910 februárius hó 10-én délután 5 órától 9 óráig tartotta közgyűlését a Magyar Tudományos Akadémia heti üléstermében a következő tárgysorozattal: 1. elnöki megnyitó; 2. emlékbeszéd Böckh János felett, tartja dr. Szontagh Tamás; 3. emlékbeszéd Güll Vilmos felett, tartja Timkó Imre; 4. titkári jelentés; 5. a pénztárvizsgálóbizottság jelentése; 6. a tisztikar választása; 7. választmányi tagok választása; 8. egyéb indítványok.

Az elnöki asztal körül ülnek: dr. Koch Antal elnök, dr. Schafarzik Ferenc másodelnök, dr. Lörenthey Imre elsőtitkár, dr. Vogl Viktor másodtitkárhelyettes és Ascher Antal pénztárnok.

Jelen vannak: Böckh Béla, Böckh Béláné, Böckh Hugóné, özvegy Güll Vilmosné, Horváth Emilné, Mayer Károly, Mayer Pál, Molnár Gyula, özvegy Pármiczky Edéné, Szontagh Tamásné, Veres Olga, Winkler Aranka és Winkler János vendégek.

Továbbá: Andreics János, Babes Kornél, Ballenegger Róbert, Balló Rezső, Bauer Gyula, Berényi Sándor, Bojár Sándor, Böckh Hugó, Bruck Albert, Bruck József, Déchy Mór, Dicienty Dezső, Erdős Zsigmond, Erős Lajos, Feldpacher Antal, Fillingner Károly, Fischer Samu, Franzénau Ágoston, Frohner Román, Gaoyi Jenő, Gagy Sándor, Gáspár János, Grosz Lajos, báró Györffy Árpád, Horusitzky Henrik, Horváth Béla, Hunek Emil, Ilosvay Lajos,

ILLÉS VILMOS, INKEY BÉLA, KADIĆ OTTORÁR, KALMÁR JÁNOS, KISS JÓZSEF, KOCH NÁNDOR, KORMOS TIVADAR, K. KOVÁCS PÁL, KRENNER JÓZSEF SÁNDOR, LASZ SAMU, LÁSZLÓ GÁBOR, LÁZÁR VAZUL, LEIDENFROST GYULA, LENDL ADOLF, LENGYEL BÉLA, LOBMAYER JÁNOS FERENC, LOCZKA JÓZSEF, LÓCZI LÓCZY LAJOS, LÖBLOWITZ ZSIGMOND, LÓW MÁRTON, MACHAN OTTÓ, MAROS IMRE, MARZSÓ LAJOS, MAURITZ BÉLA, MÁGOCSY-DIEZT SÁNDOR, MÉHEZ GYULA, MOESZ GUSZTÁV, MURAKÓZY KÁROLY, NAGY LÁSZLÓ, NEUBAUER KONSTANTIN, NOSEDA TIVADAR (Kilián Frigyes utóda), PANTÓ DEZSŐ, PAPP KÁROLY, PÁLFY MÓR, PÁVAY-VAJNA FERENC, PÉCSI ALBERT, PINKERT EDE, PITTER TIVADAR, POSEWITZ TIVADAR, PRINZ GYULA, RÉTHLY ANTAL, ROMBAUER EMIL, TELEGDI ROTH KÁROLY, TELEGDI ROTH LAJCS, ROZLOZSNIK PÁL, SCHRÉTER ZOLTÁN, SCHULLER ALAJOS, SIEGMETH KÁROLY, 'SIGMOND ELEK, STRÓMPL GÁBOR, SZÉKÁNY BÉLA, SZONTAGH TAMÁS, TAKÁCS BÁLINT, TENK SÁNDOR, TIMKÓ IMRE, TOBORFFY ZOLTÁN, TREITZ PÉTER, TÚZSON JÁNOS, VADÁSZ M. ELEMÉR, VARGHA GYÖRGY, ZIMÁNYI KÁROLY, ZSIGMONDY ÁRPÁD tagok ; összesen 108-an.

1. Elnök a közgyűlést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri MACHAN OTTÓ székesfővárosi mérnök és ROMBAUER EMIL áll. középiskolai főigazgató, rendes tagokat.

Dr. KOCH ANTAL elnöki megnyitója a következőképen hangzik :

„Tisztelt Közgyűlés! Van szerencsém Társulatunk mult évi történetére visszapillantást vetve, az ezt közelebb érintő főbb eseményekről röviden megemlékezni. Megelégedéssel konstatalhatom, hogy Társulatunk szellemi munkálkodása évről-évre növekedik, a mit a kipróbált régi munkatársak lelkesítő példájára föllépő ifjú munkaerők buzgó és még sokat ígérő közreműködésének köszönhetünk. Társulatunk Közlönye ennek következtében évről-évre bővebb és változatosabb tartalommal jelenik meg és elérte már a 45 ívnyi terjedelmet is. Ezzel karöltve a tagoknak száma is örvedtesen gyarapodik és ma már megkezelíti a 400-at, szemben a fennállása ötvenedik évében már 322-re lecsappant számával. Társulatunk jövedelmei is, a jóval megnövekedett kiadásoknak megfelelően emelkedtek, szám szerint az 1900. évi 8512 K-val szemben már 12,479.12 K-ra. Társulatunk vagyona azonban 1900 óta kb. 3000 K-val gyarapodott csak, a mi nagyon kívánatosná tenné, hogy minél több újabb pártoló és örökítő tagot igyekezzünk megnyerni.

Hálásan ki kell emelnem, hogy magas pártfogónk, HERCEG ESTERHÁZY MIKLÓS dr. Ő Főméltósága a mult évben is kegyes volt Társulatunk céljait a szokott bőkezűséggel előmozdítani.

A mult évnek Társulatunkat is közelről érintő legkimagaslóbb eseménye volt a m. kir. Földtani Intézetnek 40 éves főnnállása alkalmából április hó 14-én az Akadémia kistermében tartott ünnepélyes ülése, melyen Társulatunk nevében őszinte örömmel üdvözöltem az ifjabb, de hatalmassá fejlődött állami testvérintézetet, amelynek védőszárnyai alatt Társulatunk is új erőre kapott és szebb fejlődésnek indult. Az ez alkalomra az egész világból összesereglett agrogeologusok itt tartották első internacionális konferenciájukat és elhatározták, hogy a folyó évben Stockholmban tartandó nemzetközi geologiai kongresszuson tovább folytatják megkezdett tanácskozásait. Társulatunk munkakörének kitégálásáról is jelentést tehetek. Dr. Lóczy LAJOS igazgató úr. választ-

mányi tagunk indítványára Társulatunk elhatározta kebelén belül egy barlangkutató bizottságnak a föllállítását, melynek föladata hazánk számos barlangjának rendszeres és alapos átkutatása lesz. A bizottság megalakult, **SZEGMETH KÁROLY** és **dr. JORDÁN KÁROLY** tagtársainkat választva elnökeinek, **dr. KADIÓ OTTOKÁR** tagtársunkat pedig előadónak és kidolgozta a programot is, mely szerint a bizottság munkálkodását a folyó évben megkezdeni és a jövőben folytatni fogja. Remélhető, hogy ez a bizottság is, mint annak idejében a földrengési bizottság, szép sikerrel fog munkálkodni a kitűzött cél érdekében.

De sajnos, Társulatunkat a múlt évben nemcsak ilyen fölemelő események, de lesújtó veszteségek is érintették nagyon közelről. Múlt évi május hó 17-én a halál kiragadta körünkől **NAGYSÚRI BÖCKH JÁNOST**, a m. kir. Földt. Intézet nyug. igazgatóját, társulatunknak egykori nagyérdemű elnökét, majd tiszteleti tagját; november 15-én pedig **GÜLL VILMOS** m. kir. agrogeológust, társulatunknak buzgó másodtitkárát veszítettük el. A Róluk való, érdemeikhez méltó megemlékezések fogják képezni közgyűlésünk következő tárgyait. Társulatunk többi veszteségeiről szokás szerint az elsőtítikár fog megemlékezni.

Tisztelt közgyűlés! Rövid jelentésemnek a végére jutottam. A mai napon ismét letelt három év, melyek tartamára engemet, tiszttársaimat és a választmányt Társulatunk szellemi és anyagi ügyeinek vezetésével megbízni kegyesek voltak. Új tisztikart és választmányt kell ma választanunk.

Hogy a megbízással járt föladatoknak mennyire feleltünk meg, annak elbírálása a tisztelt közgyűlésnek a joga; de mi azzal a hittel vonulunk vissza, hogy részünkről a legjobb akarattal és tudásunkkal igyekeztünk megfelelni annak a nagyrabecsült bizalomnak, amelylyel három év előtt megtiszteltek bennünket és a melyért az egész visszalépő tisztikar és választmány nevében még egyszer hálás köszönetet mondok.

Azzal a hő kívánsággal fejezem be megnyitómát és egyúttal búcsúszómat is, hogy a ma megválasztandó új vezetők alatt, mindnyájunk buzgó közreműködésével a legszebb egyetértésével tovább viruljon és fejlődjék a Magyarhoni Földtani Társulat!

Fölkérem most **IGLÓI dr. SZONTAGH TAMÁS** urat, a m. kir. Földt. Intézet aligazgatóját, **NAGYSÚRI BÖCKH JÁNOS** feletti emlékezésédének fölolvasására •

2. **IGLÓI SZONTAGH TAMÁS** dr. választmányi tag **NAGYSÚRI BÖCKH JÁNOS**ról, társulatunk egykori elnökéről és tiszteletbeli tagjáról; míg

3. **TIMKÓ IMRE** rendes tag **GÜLL VILMOS**ról, társulatunk korán elhunyt másodtitkáráról tart emlékezésédet.

Ennek a két emlékezésédnek a szövegét jelen füzetünk elején közöljük.

4. Elnök megköszöni a két elhunytól való méltó megemlékezést. Majd bejelenti, hogy az alapszabályok szerint a tisztikar megbízatása lejárt, s így a tisztikar lemond és a választmány visszalép. Ezen bejelentés után elrendeli az új választást s a szavazatszedő bizottság elnökéül **SZEGMETH KÁROLY** rendes tagot, míg a szavazatszedő bizottság tagjaiul **KADIÓ OTTOKÁR** és **VADÁSZ MÓR ELEMÉR** rendes tagokat kéri föl.

A szavazás megkezdése előtt **LÖRENTHEY IMRE** elsőtítikár kijelenti, hogy az alapszabályok értelmében csak a jelenlevő tagok szavazhatnak, a társulatok

s intézetek képviselői azonban megbízó-levéllel sem jogosultak a szavazásra; nem szavazhat továbbá a multkori választmányi ülésen megválasztott 16 tag sem, minthogy neveik a szakülésen még nincsenek kihirdetve.

Az elsőtitkárnak eme kijelentésére élénk tiltakozás hangzik föl a teremben s az ellenkező véleményen levő tagok nevében szót kér Lóczy Lóczy LAJOS választmányi tag. Lóczy szerint mindazok a tagok, a kiket a választmányi ülés rendes tagoknak elismert, jogosultak a szavazásra. Alapszabályaink ugyanis azt mondják, hogy a társulat tagjait a választmány választja, s ezt a titkár a legközelebbi szakülésen bejelenti. Hogy a mult választmányi ülés óta szakülés nem volt, arról a megválasztott tagok' igazán nem tehetnek s így jogtalanság volna őket a szavazásból kizárni. Igen örvend azon, hogy a mai közgyűlésen ilyen szép számmal jelentek meg a tagok; ebben egy szebb jövő hajnalát látja. A mi a rendes tagok jogaival bíró társulatokat és intézeteket illeti, Lóczy LAJOS véleménye szerint ezek is jogosultak a szavazásra, ha képviselőjükkel valakit megbíznak.

Ezzel az érveléssel szemben LOSVAY LAJOS választmányi tag arra hivatkozik, hogy tudomása szerint arra még nem volt eset a Magyarhoni Földtani Társulatban, hogy megbízó levéllel szavaztak volna. A közgyűlésen egyébként sok olyan tagot lát, a kik évek hosszú során át vajmi keveset érdeklődtek a társulat ügyei iránt, s csak most vonultak fel a szavazásra. LOSVAY LAJOS semmiképen sem helyesli azt, hogy pártoskodás céljából a társulatnak esetleg olyanok adjanak döntő súlyt, a kiket irányadóknak szakdolgozokban el nem ismerhet. Felszólalását azzal végzi, hogy legyen igazság, ha mindjárt elvész is miatta a világ: fiat justitia, pereat mundus

LOSVAY LAJOS választmányi tag beszédének elhangzása után erős vitakozás indul meg, pro és contra többféle vélemény hangzik el a teremben.

Majd szót kér GLOGONI ANDREICS JÁNOS rendes tag és kifejti, hogy a szóbanforgó esetben semmiféle egyéni véleménynek helye nincs, mert itt az alapszabályok beszélnek. A míg ezeket belügyminiszteri engedéllyel meg nem változtatják, addig a most érvényes alapszabályok szerint kell a választást megejteni. Minthogy az alapszabályok 17. §-a szerint a közgyűlésen szavazati joga van a tiszteleti, pártoló, örökítő és rendes tagoknak, azért az ezen tagok jogaival bíró intézmények is gyakorolhatják szavazati jogukat, ha hiteles irattal igazolják a képviselőletet.

Erre KRENNER JÓZSEF SÁNDOR választmányi tag megjegyzi, hogy a megbízó leveleket ő el nem fogadja egyrészt azért, mert ezek hitelességét ellenőrizni nem tudja, másrészt, mert ezek az intézetek és társulatok nem tudhatták előre azt, hogy kikre kell szavazni. KRENNER JÓZSEF SÁNDORNak erre a megjegyzésére KORMOS TIVADAR rendes tag azt válaszolja, hogy a szavazás titkos levén, nem is szabad azt senkinek sem tudni, hogy kire adja az illető megbízott a szavazatát; a megbízó levelek hitelességét pedig a választás elnöke van hivatva elbírálni.

A tagok kívánságára LÖRENTHEY IMRE elsőtitkár felolvassa az alapszabályok idevágó rendelkezéseit, azonban ezek felolvasása után még szenvedélyesebbé válik a vitakozás.

Az általános vitában ROMBAUER EMIL rendes tag közvetítő indítványt terjeszt a közgyűlés elé, nevezetesen azt, hogy szavazzon minden itt levő tag, tehát azok is, a kiket a legutóbbi választmányi ülés megválasztott, azonban megbízó levéllel senki se szavazhasson.

Erre felszólal dr. SCHAFARZIK FERENC másodelnök és ajánlja, hogy kölcsönösen engedve, a közvetítő indítványt fogadják el. Dr. SCHAFARZIK másodelnök felszólalása után a közgyűlés általános helyesléssel hozzájárul a közvetítő indítványhoz. Erre az elnök határozatkép kimondja, hogy szavazásra jogosult minden itt levő tiszteleti, pártoló, örökítő és rendes tag, azonban megbízó levéllel szavazati jogát senki sem gyakorolhatja.

Elnök a szavazás megkezdésére felhívja SIEGMETH KÁROLYT, a szavazatszedő bizottság elnökét, s a szavazás tartamára az ülést felfüggeszti.

A szavazatok leadása után Elnök az ülést újból megnyitja, s felkéri az elsőtítkárt titkári jelentésének beterjesztésére.

Erre dr. LÖRENTHEY IMRE elsőtítkár a következő jelentést terjeszti elő:

„Tisztelt Közgyűlés! Három évvel ezelőtt ültetett a Közgyűlés megtisztelő bizalma e helyre, amelyről most harmadszor és utoljára számolok be. Társulatunk múlt évi életéről is azt mondhatom, a mit az előző évek titkári jelentéseiben is joggal mondhattam volna, hogy bár társulatunk szellemi életében nem volt valami nagy változatosság, de azért a társulat tagjainak ügybuzgalma az elmúlt évet is az eredményes, sőt mondhatom, a legeredményesebbek egyikévé avatta. A szokásos 7 szakülés helyett az idén 9-et tartottunk, melyen 20 előadó szerepelt 30 előadással. Ugymint:

Dr. FRANZENAU ÁGOSTON (1); dr. GAÁL ISTYÁN (1); dr. HORUSITZKY HENRIK (3); dr. KALECSINSZKY SÁNDOR (1); dr. KOCH NÁNDOR (2); dr. KORMOS TIVADAR (3); dr. LÁSZLÓ GÁBOR (1); dr. LIFFA AURÉL (1); dr. MAURITZ BÉLA (2); dr. báró NOPCSA FERENC (1); dr. PÁLFY MÓR (1); dr. TELEGDÍ RÓTH KÁROLY (2); dr. TUZSON JÁNOS (1); dr. SCHAFARZIK FERENC (2); dr. SCHRETER ZOLTÁN (1); dr. SZÁDECZKY GYULA (1); TREITZ PÉTER (1); dr. VADÁSZ MÓR ELEMÉR (3); dr. ZIMÁNY KÁROLY (1), összesen tehát 30 előadás. Ezekhez járul dr. KOCH ANTAL közgyűlési előadása.

Ezekben a tisztelt tagtársak a geologia és rokon tudományainak körébe vágó, többnyire önálló kutatásokon alapuló előadásokat élvezhettek. Így általános geológiai volt 9; sztratigrafiai geológiai 4; talajtani 1; zoopalaeontológiai 3; fitopalaeontológiai 1; faunisztikai 4; palaeoanthropológiai 1; petrografiai 3; geofizikai 1; ásványtani 1 és kristálytani 2.

Közlönyünk változatos és gazdag tartalommal jelent meg 42 ív terjedelemben 2 táblával. Sőt ha az anyagiak engedik, munkatársaink dicséretreméltó szorgalmából, még jóval gazdagabb s terjedelmesebb kötetet is nyújthattunk volna.

A Közlönyön kívül díjtalanul kapták még tagjaink a m. kir. Földtani Intézet Évkönyvéből: a XVII. kötet 1. füzetét: TAEGER HENRIK: „A Vértes-hegység földtani viszonya.” (16 ív, 11 táblával és térképpel); és a m. kir. Földtani Intézet Évi Jelentését 1907-ről (19 ív, 1. térképpel).

E szerint összesen 77 ív munkát juttatunk tagjainknak 14 tábla melléklettel, tehát többet, mint bármely más szaktársulat.

Hogy társulatunk szellemi életéről, különösen a szaküléseken lüktető élénk tudományos életéről a külföldet is tájékoztassuk, «Mitteilungen aus den Fachsitzungen der Ungar. Geologischen Gesellschaft» címen új rovatot nyitottunk. A Közlönyünkben megjelent vitatkozó cikkek ugyancsak társulatunk tudományos életének az eddigieknél élénkebb lüktetéséről tanuskodnak. Tagjainknak óhajtottunk azzal is szolgálni, hogy külön rovatot nyitottunk az évenként elhalt szaktudósok rövid nekrológusai számára, sőt az irodalmi ismertetésekre is nagyobb gondot fordítottunk, mint eddig történt. «Budapest geológiája» címen ugyancsak állandó rovatot nyitottunk, hogy fő- és székvárosunk területéről és vidékéről lépten-nyomon előkerülő új leletek, vagy apróbb megfigyelések, melyek eddig elkallódtak, feledésbe mentek, vagy észlelőikkel sirba szálltak: meglegyenek őrizve az utókor számára s ilyen módon Budapest beépített területének és környékének szövevényes, még jórészt ismeretlen geológiai fölépítése tisztázódjék.

Társulatunk tagjaira térve át, örömmel jelenthetem, hogy dr. SZONTAGH TAMÁS v. tag úr indítványára megindított taggyűjtési akciót elég szép siker koronázta, a mennyiben 1909-ben tagjaink sorába iktattunk 2 pártoló, 5 örökítő és 52 rendes tagot; ezzel szemben meghalt 9, kilépett 3 és töröltetett 6, úgy hogy így a tagok száma 41-el gyarapodott. Így társulatunknak 1909 év végén 1 pártfogója, 7 tiszteleti, 9 levelező-tagja, 13 pártoló-, 30 örökítő-, 325 rendes tagja és 4 levelezője, tehát összesen 393 tagja volt.

A halál az idén mindössze 9 tagtársunkat ragadta el, de közöttük olyanokat, akik társulatunk életében jelentős szerepet játszottak s így elvesztésük reánk nézve pótolhatatlan.

Legsúlyosabb veszteség GÜLL VILMOS titkár társamnak elvesztése, kit a közgyűlés bizalma három évvel ezelőtt velem egyidejűleg emelt a titkári székbe s ma csak én vehetek e helyről búcsút, míg ő — a jóval fiatalabb, munkabíróbb — már november 15-én örökre elbúcsúzott tőlünk Nemeslelkű, fáradhatatlan munkájú, s mindenkiiben első találkozásra rokonéризést ébresztő férfiú volt ő, a kedves barát, kit munkás életének zenitjén orvul lepett meg a halál s fájdalom nélkül ölte meg szívét, a mint ezt az ő nemesen dobogó szive megérdemelte. Az ő pedánságig pontos, rendes és gyors munkája, az a baráti áldozatkészség, melylyel ő a társulat tagjait összetartani iparkodott, az a lelkesedés, melylyel mindent fölkarolt, a miből a társulatra nézve hasznot várt, teszi azt az úrt nehezen betölthetővé, melyet társulatunkban maga után hagyott, mert legföljebb talán olyat, de nálánál különben nem találni. Baráti szeretetünk kíséri őt halóporában s frissen hantolt sírjára könnyelabadt szemmel tesszük az elismerés, szeretet és tisztelet virágát. Elvesztettük egyik büszkeségünket, Nagysúri Böckh János ny. miniszteri tanácsost, ki társulatunknak 1868 óta tagja, éveken át elnöke s utóbb tiszteleti tagja s Szabó-érmünknek tulajdonosa volt. Kiről e közgyűlésen méltóbb helyről elhangzott, nagy szeretettel írott nekrológust hallottunk.

Meghaltak még: BACZONI ALBERT, áll. főreálisk. tanár Kussán. Társula-

tunknak 1874 óta tagja. Dr. CORNU FÉLIX leobeni bány. akad. m. tanár, szep-
tember 23-án. Társulatunknak ez évben lett tagja. GOTHARD JENŐ csillagász.
Megg halt Herényben május 30-án. Társulatunknak 1880 óta tagja. HÜTL JÓ-
ZSEF. ny. min. tanácsos, Társulatunknak 1878 óta tagja. Dr. SCHENK ISTVÁN,
ny. bány. akad. tanár. Megh. július 20-án. Társulatunknak 1871 óta tagja.
Dr. SZTERÉNYI HUGÓ, főgimn. tanár. Megh. márc. 19-én. Társulatunknak 1883
óta tagja. Dr. ZLATARSKY GYÖRGY, szófiai egyet. tanár. Megh. aug. 22-én. Tár-
sulatunknak 1891 óta tagja. Nyugodjanak békében!

Társulatunk igazgató testületének, a választmánynak működéséről
beszámolandó, jelenthetem, hogy 9 ülésben intézte a társulat ügyeit. Továbbá
a társulat szűkös anyagi viszonyain segítődjé újbjól küldöttségileg és kérvé-
nyileg fordult dr. DARÁNYI IGNÁC földmívelési miniszter úrhoz, megújítva, ama
már 1908-ban hozzá intézett kérelme, miszerint társulatunkat állandó évi
segélyben részesíteni sziveskedjék. Ebbeli kérelmünket eddig siker koronázta,
a mennyiben DARÁNYI IGNÁC ökegyelmessége 4000 koronát volt szives e célra
tárcájának költségvetésébe állítani. Bárcsak ne fosztanánek meg bennünket a
mai zavaros politikai viszonyok eme régi vágyunk teljesülésétől. Dr. Lóczy Lóczy
Lajos v. tag úr ajánlatára, a választmány a régi földrengési bizottság min-
tájára megalkotta a barlangkutató bizottságot, amely elnökévé dr. JORDÁN KÁROLY
és SIEGMETH KÁROLY tag urakat s előadójává dr. KADIĆ OTTOKÁR urat választ-
totta meg. Továbbá a választmány dr. iglói SZONTAGH TAMÁS választmányi és
dr. LIFFA AURÉL r. tag urak ajánlatára SOMOGYI ALADÁR újlóti néptanítót egy-
hangúlag a Társulat levelezőjévé választotta. SOMOGYI ALADÁR, a ki később a
rendes tagok sorába lépett, Újlót barsvármegyei község földtani viszonyainak
tanulmányozásával és egy rhinoceros csontváz fölfedezése és kiásása körül
szerzett érdemeket e kitüntetésre.

A Szabó- emlékalapítvány ügyrendjének 10 §. 9) pontja értelmében a
választmány nevében jelenthetem, hogy 1909 február 17-én a választmányi
ülés elhatározta, miszerint a Szabó- emlékalap kamataiból 600 koronát fog
nyílt pályázatra és 200-at megbízásra fordítani. A megbízásra nem érkezett
pályázat, a 600 koronás nyílt pályázatra pedig NEUBAUER CONSTANTIN és FROHNER
ROMÁN tagtársak pályáztak, Röntgen-vizsgálataik folytatására 300 koronát kérve.
A választmány a pályázók tervezetét elfogadta s őket vizsgálataik befejezésé-
vel megbízta.

A külföldi társulatokkal összefűző szellemi kapcsolatok újabb csereviszo-
nyokkal erősbültek. Így csereviszonyba léptünk a következőkkel: «Geolo-
gische Gesellschaft» Wien, «Montanistische Rundschau» Wien,
«Geological Survey Office» Perth (Western Australia). A csereviszonyt
fölbontotta «University of Illinois» Urbana.

Így társulatunk összesen 92 társulattal és folyóirattal van csereviszony-
ban. A m. kir. Földtani Intézet révén pedig még 100 bel- és külföldi társu-
lat kapja közlönyünket, melyct most már 650 példány helyett 700-ban kell
nyomatnunk.

Mielőtt titkári jelentéscmet befejezném, kedves kötelességet teljesíték
azzal, hogy hálás köszönetet mondok pártfogónknak, herceg ESTERHÁZY MIKLÓS

úr főméltóságának, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr ökegyelmességének az államsegélyért, a Földművelésügyi Miniszter Úr ökegyelmességének a m. kir. Földtani Intézet kiadványaiért, dr. KRENNER I. SÁNDOR egyetemi tanár, udvari tanácsos, választmányi tag úrnak, kedves házigazdánknak, ki üléseink céljaira a helyiséget ismert előzékenységevel engedi át. Köszönettel tartozom dr. VOEL VIKTOR geológus úrnak, tisztelt barátomnak azért, hogy GÜLL VILMOS titkártársamnak halála után a másodtitkári teendőket ideiglenesen szíves volt ellátni. Kedves kötelességet teljesítetek akkor, mikor dr. LÓCZI LÓCZY LAJOS egyetemi tanár úrnak, a m. kir. Földtani Intézet igazgatójának, választmányi tagunknak köszönetet mondok azért a szivességért, hogy titkári hivatalunknak és raktárunknak állandó s üléseinknek is gyakrabban helyiséget adni szíves. Tavalyi jelentésemben ama óhajomat fejeztem ki, hogy vajha az eddigieknél szorosabb szellemi kapcsolatok fűznék Társulatunkat a m. kir. Földtani Intézethez, hogy így Társulatunk az Intézet mellett, de nem attól függő helyzetben, válltelve működjek közre a magyar geológiai tudomány fejlesztésében. Eme együttműködést igazolta Társulatunk az idei első nemzetközi agrogeológiai konferencia alkalmával, amidőn székesfővárosunktól a konferencián való közreműködésre kapott 500 koronát — a miért e helyen is köszönetet mondok — a kongresszus intézőségének rendelkezésére bocsájtotta.

Tisztelt Közgyűlés! Megbízatásom lejárt, a mandátumot visszaadom a tisztelt közgyűlés kezébe, melyből három évvel ezelőtt kaptam. Azzal a szomorú tudattal teszem ezt, hogy a három év előtt előlegezett megtisztelő bizalomnak nem tudtam úgy megfelelni, mint a hogy szerettem volna. Bár teljes odaadással, legjobb igyekezettel, munkakedvvel és szorgalommal igyekeztem a társulat ügyeit szolgálni; mindamellett magam érzem a legjobban, hogy nem szolgálhattam a társulat ügyeit olyan odaadással, mint a minővel szerettem volna és a hogy a társulat ügyei megérdemelték. A társulat ügyei fiatalabb, mozgékonyabb, kevésbé lekötött, szabadabb embert igényelnek a titkári székbe; a ki a megkezdett taggyűjtési akciót, a szakszótár nagy ügyét, a népszerű előadások tartását, kirándulások rendezését s a minden oldalról főlzaporodó és sok időt igénylő dolgot jobban le tudja bonyolítani, mint én tehettem.

Végül midőn köszönetet mondok, úgy a Tisztelt Közgyűlésnek, mint a választmánynak s a Közlöny munkatársainak ama támogatásért, melyben engem három év alatt részesíteni szívesek voltak; egyúttal kérem, hogy megtisztelő bizalmukkal s szíves közreműködésökkel legyenek szívesek ma megválasztandó utódomat is támogatni.

*

A közgyűlés az elsőtitkár jelentését tudomásul veszi. Az elsőtitkár azután felolvassa a múlt évben kiküldött pénztárvizsgáló bizottság jelentését, a mit a közgyűlés tudomásul vesz, s a pénztárosnak a felmentést megadja. Pénztáros előterjeszti a pénztári jelentést és az 1910. évi költségvetést.

PÉNZTÁRI JELENTÉS

a Magyarhoni Földtani Társulat 1909. évi pénztári forgalmáról és
vagyonának állásáról az 1909. év december hó 31.-én.

I. Forgó tőke.

a) Bevétel:

	Előirányzat 1909-re		Tényleges bevétel 1909-ben	
1. Pénztári áthozatal 1908-ról	1059	K 75 f	1059	K 75 f
2. Országos segély 1908-ra	3000	• — •	3000	• — •
3. Hg. ESTENHÁZY MIKLÓS pártfogó díja 1908-ra és 1909-re	1680	• — •	1680	• — •
4. Alaptőke kamatja	1298	• — •	1349	• 58 •
5. Forgó tőke kamatja	50	• — •	33	• 06 •
6. Hátralékos tagdíjak	50	• — •	163	• 45 •
7. Tagdíjak 1909-re	2450	• — •	2737	• 53 •
8. Előfizetők 1909-re	550	• — •	582	• 40 •
9. Eladott kiadványok	50	• — •	29	• 60 •
10. Alaptőke utáni kamat a törzsvagyon kiegészítésére	—	• — •	12	• 56 •
11. Pártoló és örökítő tagsági díjak	—	• — •	1600	• — •
12. Dr. SZABÓ-emlékalap kamataiból megbízásra	—	• — •	200	• — •
13. Vegyesek	20	• — •	26	• 19 •
Összesen	10207	K 75 f	12479	K 12 f

b) Kiadás:

	Előirányzat 1909-re		Tényleges kiadás 1909-ben	
1. Földtani Közlöny	6500	K — f	6911	K 63 f
2. M. kir. Földtani Intézet évi jelentésének különlenyomata	750	• — •	376	• 13 •
3. Tisztviselők tiszteletdíja	1400	• — •	1400	• — •
4. Irodák jutalomdíja	50	• — •	50	• — •
5. Szolgák jutalomdíja	400	• — •	400	• — •
6. Postaköltség	600	• — •	638	• 63 •
7. Irodai és vegyes kiadások	400	• — •	519	• 77 •
8. Alaptőke kamatai a törzsvagyon kiegészítésére	—	• — •	12	• 56 •
9. Pártoló és örökítő tagsági díjak a törzsvagyonhoz	—	• — •	1600	• — •
10. Előre nem látott kiadások	107	• 75 •	127	• 17 •
11. Dr. SZABÓ emlékalap kamataiból megbízásra	—	• — •	200	• — •
12. Forgó tőke maradványa mint egyenleg	—	• — •	243	• 23 •
Összesen	10207	K 75 f	12479	K 12 f

II. A társulat vagyona 1909 végén:

1. Alaptőke	34869	K	78	f
2. Dr. SZABÓ-emlékalap	8400	•	—	•
3. Dr. SZABÓ-emlékalap kamatja	1356	•	46	•
4. Forgó tőke maradványa	243	•	23	•
Összesen	44869	K	47	f

Budapesten, 1909. december hó 31.-én.

ASCHER ANTAL s. k., pénztáros.

Dr. ILOSVAY LAJOS s. k., PETRIK LAJOS s. k. és dr. SZONTAGH TAMÁS s. k., mint
a közgyűlés részéről kiküldött pénztárvizsgáló-bizottság tagjai.

Költségvetés 1910-re.

a) *Bevétel:*

1. Pénztári áthozatal 1909-ről	243	K	23	f
2. Országos segély 1910-re	3000	•	—	•
3. Herceg ESTERHÁZY MIKLÓS pártfogó díja 1910-re	840	•	—	•
4. Alaptőke kamatja	1362	•	—	•
5. Forgó tőke kamatja	50	•	—	•
6. Hátralékos tagdíjak	350	•	—	•
7. Tagdíjak 1910-re	3000	•	—	•
8. Előfizetők 1910-re	550	•	—	•
9. Eladott kiadványok	450	•	—	•
10. Vegyesek	20	•	—	•
Összesen	9865	K	23	f

b) *Kiadás.*

1. Földtani Közlöny	6500	K	—	f
2. M. kir. Földtani Intézet évi jelentésének különle- nyomata	380	•	—	•
3. Tisztviselők tiszteletdíja	1400	•	—	•
4. Szolgák jutalomdíja	300	•	—	•
5. Postaköltség	670	•	—	•
6. Irodai és vegyes kiadások	550	•	—	•
7. Előre nem látott kiadások	65	•	23	•
Összesen	9865	K	23	f

A közgyűlés a pénztári jelentést tudomásul veszi s az elő-
terjesztett költségvetést változatlanul elfogadja. Elnök a pénztár-
vizsgáló bizottságnak köszönetet mondván, a jövő évi pénztárvizsgálatra újból
felkéri dr. ILOSVAY LAJOS, PETRIK LAJOS és dr. SZONTAGH TAMÁS urakat.

Elsőtítkárr ezután előterjeszti a Szabó-emlékalap ügyrendjének azt
a változtatását, a melyet a folyó hó 3-án tartott választmányi ülés ajánlott.
Hosszas vita indul meg erről a kérdésről is, s végül a közgyűlés úgy határoz,
hogy az Ügyrend 4. pontja akkép módosítandó, hogy az ne a kitüntetendő

szerzőről vagy szerzőkről, hanem a kitüntetendő munkáról vagy munkákról szóljon.

Elnök erre átadja az elnöklést dr. SCHAFARZIK FERENC másodelnöknek maga pedig eltávozik a teremből.

Elnöklő másodelnök felszólítja az elsőtítkárt, hogy a választmányak a tiszteleti tagságra vonatkozó határozatát terjeszse a közgyűlés elé. Dr. LÖRENTHEY IMRE elsőtítkár a választmány megbízásából kiemeli az imént távozott elnök érdemeit. Dr. KOCH ANTAL lelépett elnökünk nemcsak a Földtani Társulat körül szerzett hervadhatatlan érdemeket, mint a Társulat történetének az írója, hanem általában hazánk geológiai megismertetésében és művelésében is az elsők között áll. Mindenképen rászolgált tehát arra, hogy Társulatunk őt tiszteleti tagjává válaszsza. A közgyűlés ezt az indítványt általános helyesléssel fogadja. Elnöklő alelnök felkéri Lóczi Lóczy LAJOS és TELEGGY RÓTH LAJOS választmányi tagokat, hogy a kitüntetettet értesítsék a közgyűlés határozatáról és hívják meg őt ünnepélyesen a közgyűlés előtt való megjelenésre. Kevés vártatra csakugyan visszatérnek a küldöttek a közgyűlés termébe, élükön dr. KOCH ANTAL lelépett elnökkel. Szünni nem akaró tapsvihar fogadja a belépő tiszteleti tagot. Az általános lelkesedés tolmácsolásaként elnöklő dr. SCHAFARZIK FERENC a következő hangulatos beszéddel üdvözlí az ősz férfit:

Mélyen tisztelt Nagyságos Uram!

Midőn a Földtani Társulat mai közgyűlésén Téged egyhangúlag tiszteleti tagjává megválasztott és Részedre ezen díszes oklevél kiadását elrendelte, — egyik legszebb jogát gyakorolta. A tiszteleti tagság ugyanis egyike azon legmagasabb kitüntetéseknek, a melyek fölött a Földtani Társulat érdemes szakférfiakkal szemben rendelkezik.

A mikor a Földtani Társulat e kitüntetés adományozását elhatározza, nem vezeteti magát a kitüntetendőnek netalán csak egyetlen egy munkája meteorszerű ragyogása által, hanem súlyt vet az illetőnek egész munkásságára és csak akkor szavazza meg a kitüntetést, ha az ajánlottnak életműködését valóban 24 karátos szinaranynek találta. És ha a most élő geologus nemzedék sorain végig tekintünk, akkor csakugyan Te vagy az, mélyen tisztelt Nagyságos uram, a ki Társulatunk eme legnagyobb kitüntetésére becsülettel rászolgáltál és ezért kérek: fogadd kegyesen a mai közgyűlésnek imént elhangzott határozatát. A Magyarhoni Földtani Társulat eme ténykedésével azonban egy bizonyos önző célt is követ, a mennyiben osztatlan elismerése és tisztelete mellett Téged még a szeretet láncáival is magához fűzni akar. És ezért szívem mélyéből óhajtóm én magam is: legyen e díszoklevél jelképe eme kapocsnak! és adja a Mindenható, hogy mint a Magyarhoni Földtani Társulat büszkesége még igen-igen sokáig a miénk lehess!

Erre az üdvözlésre dr. KOCH ANTAL hálás köszönetét fejezi ki a kitüntetésért. Kijelenti, hogy a meddig ereje engedi, s a meddig a kalapácsot kézben tudja tartani, minden erejét továbbra is a geológiának fogja szentelni. Lelkes éljenzés s általános tetszésnyilvánítás hangzik föl dr. KOCH ANTAL tiszteleti tagnak erre a szavaira.

Elnöklő másodelnök felhívja a szavazatszedő bizottság elnökét, hogy

a tisztikarra megejtett szavazás eredményét hirdesse ki, a szavazatszedő bizottság elnöke jelenti, hogy leszavazott 87 tag, ebből érvénytelen 1. A 86 szavazat a következőkép oszlott meg:

Elnök: dr. SCHAFARZIK FERENC 80, dr. KRENNER I. SÁNDOR 6, T. RÓTH LAJOS 0.; *másodelnök*: dr. SZONTAGH TAMÁS 72, dr. LŐRENTHEY IMRE 12, dr. ZIMÁNYI KÁROLY 2; *elsőtítkár*: dr. PAPP KÁROLY 53, dr. MAURITZ BÉLA 32, dr. TOBORFFY ZOLTÁN 1; *másodtítkár*: dr. VOGL VIKTOR 73, dr. SCHRÉTER ZOLTÁN 7, MAROS IMRE 6 szavazattal.

A közgyűlés tehát megválasztotta elnöknek: dr. SCHAFARZIK FERENCET, másodelnöknek: dr. SZONTAGH TAMÁST, elsőtítkárnak: dr. PAPP KÁROLYT, másodtítkárnak: VOGL VIKTOR dr.-t.

A választmányi tagságra leszavazott 65 tag, valamennyi érvényes szavazattal.

Választmányi tagok lettek: dr. ILOSVAY LAJOS 59, dr. LÓCZY LAJOS 57, dr. PÁLFY MÓR 57, TREITZ TÉTER 53, TELEGDJ RÓTH LAJOS 52, dr. FRANZENAU ÁGOSTON 49, dr. KRENNER I. SÁNDOR 49, dr. ZIMÁNYI KÁROLY 49, HORUSITZKY HENRIK 48, dr. LŐRENTHEY IMRE 47, dr. KALECSINSZKY SÁNDOR 34, dr. MAURITZ BÉLA 28 szavazattal.

Szavazatot kaptak még: TIMKÓ IMRE 21, dr. DÉCHY MÓR 17, ILLÉS VILMOS 15, dr. KOBOS TIVADAR 15, dr. LÁSZLÓ GÁBOR 15, dr. EMSZT KÁLMÁN 14, SIEGMETH KÁROLY 14, dr. TOBORFFY ZOLTÁN 12, STEINHAUSZ GYULA 9, PETRIK LAJOS 8, dr. BALLÓ REZSÓ 1, INKEY BÉLA 1, dr. LENGYEL BÉLA 1, dr. LÖW MÁRTON 1, dr. SCHRÉTER ZOLTÁN 1, dr. VADÁSZ M. ELEMÉR 1 szavazatot.

Elnök elfoglalja székét s a választmány és tisztikar nevében köszönetet mond a közgyűlésnek a megválasztásért.

Másodelnök a maga nevében is megköszöni a beléje helyezett bizalmat s bejelenti, hogy a pénztárvizsgálói tisztjéről — másodelnöknek megválasztatván — lemond.

A közgyűlés ezt tudomásul veszi s elnök pénztárvizsgálónak dr. LŐRENTHEY IMRE választmányi tagot kéri föl, a ki ezt el is fogadja.

8. Elnök előterjeszti a Barlangkutató Bizottság megalakulását.

Az 1910 februárius hó 3-án tartott választmányi ülés elhatározta a Barlangkutató Bizottság megalakítását, a következő tisztikarral. Elnök: SIEGMETH KÁROLY lovag, nyug. máv. igazgatóhelyettes; társelnök: dr. JORDÁN KÁROLY, a földrengési számoló intézet igazgatója; előadó: dr. KADIĆ OTTORKÁR állami geologus. Ugyanez a választmányi ülés egyúttal elhatározta, hogy a közgyűlésnek javasolja, hogy a Barlangkutató Bizottságot 400 korona segélylyel támogassa. A Barlangkutató Bizottság minden tekintetben a választmány hatásköre alá tartozik. Ezt az előterjesztést a közgyűlés egyhangúlag elfogadja.

Több tárgy nem lévén, az elnök a közgyűlést berekeszti.

Választmányi ülések.

1910 januárius 5-én. — Elnök: dr. KOCH ANTAL.

Az ülés rendes tagoknak megválasztotta a következőket: dr. JORDÁN KÁROLY a magy. földreng. számoló int. igazg. Budapesten, (aj. LÓCZY LAJOS v. tag). NAGY IMRE, urad. intéző Tömörd puszta (aj. LIFFA AURÉL r. t.). Kilépett 4 tag.

Első titkár jelenti, hogy a szakglosszárium ügyében kiküldendő bizottságba a K. M. Természett. Társulat GORKA SÁNDOR titkárt és TUZSON JÁNOS vál. tagot, a M. Földr. Társaság CHOLNOKY JENŐ főtitkárt és KÖVESLIGETHY RADÓ lev. tagot küldte ki. A választmány elhatározza, hogy a természeti tárgyak megvédése ügyében csatlakozik a m. kir. Földtani Intézet felterjesztéséhez.

A választmány elhatározza továbbá, hogy a JORDÁN KÁROLY, SIEGMETH KÁROLY, KADIC OTTOKÁR, SZILÁDY ZOLTÁN, MYSKOVCSKY EMIL, HILLEBRAND JENŐ és BUDINSZKY KÁROLY urakat a barlangkutató bizottság alakuló gyűlésére összehívja.

1910 februárius 3-án. — Elnök: dr. SCHAFARZIK FERENC alelnök.

Az ülésen rendes tagoknak megválasztották a következőket: R. kath. főgimnázium, Székelyudvarhely; ref. gimnázium, Gyöngyös, (aj. a titkárság). BALLENEGGER RÓBERT, m. kir. geologus Budapest, (aj. MAROS IMRE r. tag). BRUCK JÓZSEF m. kir. hivataltiszt Budapest, (aj. PAPP KÁROLY vál. tag). FELDPACHER ANTAL, fotochemigrafus Budapest (aj. PITTEK TIVADAR r. tag). GAGYI JENŐ, kpisk. tanár Budapest, GAGYI SÁNDOR, tanárjelölt Budapest, HANGOS GÉZA, papirkereskedő Budapest, HEUFFEL SÁNDOR, mérnök Budapest, (aj. PITTEK TIVADAR r. tag). KERÉNYI HUGÓ, kpisk. tanár Budapest, (aj. VOGL VIKTOR r. tag). KISS JÓZSEF, bányamérnök-xállalkozó Budapest, (aj. PAPP KÁROLY r. tag). KLÖSZ PÁL, térk. műint. tulajdonos Budapest, (aj. PITTEK TIVADAR r. t.). K. KOVÁCS PÁL, kispasztikus, Budapest. Dr. LÓCZY LAJOSNÉ, Budapest. MARZSÓ LAJOS, könyvtáros Budapest, (aj. KALMÁR JÁNOS r. t.). PANTÓ DEZSŐ, m. kir. bányaségédmérnök Budapest, (aj. LÁZÁR VAZUL r. t.). Dr. SCHWALM AMADÉ, egyet. tanársegéd Budapest, (aj. MAURITZ BÉLA r. tag). TENK SÁNDOR, dobozgyáros Budapest, (aj. KORMOS TIVADAR r. tag). TÉGLÁS GÁBOR ny. főreálisk. igazg. Budapest, (aj. SCHAFARZIK FERENC másodelnök).

A választmány elhatározza a Szabó-emlékalap ügyrendje 4. pontjának oly értelemben való módosítását, hogy ez a pont a többivel egybehangzólag kitüntetendő «munkáról» s ne természetvizsgálóról szóljon. Elhatározza továbbá a Lóczy-féle, annak idején (1897. közgyűlés) elfogadott pótló passzus felvételét.

A Szabó-emlékalapból 400 K-ás nyílt pályázatot s 200 K-át megbízásra tűz ki.

A Barlangkutató Bizottság jelentését némi változással tudomásul veszi s a 400 K-ás segélyt megadja.

Végül megejti a tisztikarra és a választmányi tagokra a jelölést.

Szakülések.

1910 januárius 5-én. — Elnök: dr. KOCH ANTAL.

Előadások:

1. NOSZKY JENŐ a nógrádmegyei Karancs és környékének (salgótarjáni szenterület egy része) sztratigrafiai és tektonikai viszonyait ismertette, kiemelve a faciesbeli különbségeket. A vidék legrégebb képződésénye a sokáig karbonkorúnak vett agyagpala a Karancs talaján; ez sokkal

fiatalabb képződmény, a melyet helyenkint az andezit áttörések metamorfizáltak; de sem településüket tekintve, sem a belőle kikerült kövületek alapján nem lehet elválasztani a fölibe települő rétegektől, a melyek a. medit. korúak. Ezek közül az első csoport terrigen homokkövekből áll, a melyre ismét tengeri eredeti jól jellegzett a. medit. faunát tartalmazó rétegek települnek; a melynek egyik faciesét a *Lingula Suessi* DRÖGER gazdagsága jellemzi. Majd ismét térszínváltozás következik be s az így kialakult szárazföldön keletkeznek a széntelepek, a melyek különbözősége ismét az életviszonyok változatosságára utal.

A széntelepeket még a mediterrán jellegű, tengeri eredetű rétegek fedik, de ez a tenger csakhamar kezd visszavonulni s lépésről-lépésre hátrál a f. mediterrántól kezdve, ellentétben a wieni medencével. A Karancs kitörése a vázolt első szárazföldi korba esik, de a kitörések javarésze a felszín alatt maradt lakkolitok alakjában. A főtörések kora a f. mediterrán kezdetére esik, de későbbi korú töréseket is észlelni a f. mediterránkorú képződményeken. Sőt a bazalt feltörési vonalok alapján fiatalabb törések is következtethetők. Ezek a törések apróbb darabokra szaggatták a széntelepeket s részint vetődési árkokba süllyesztették, részint a horsztokra emelték. Az utóbbiak javarészt eltávolította az erózió, hacsak a rátelepült bazalttakarók meg nem védték.

2. VADÁSZ M. ELEMÉR a «Középhegység dunáninnyi szigetrögeinek geológiája» címen szolt. Ennek az előadásnak bő kivonata a Földtani Közlöny egyik legközelebbi számában fog megjelenni.

1910 januarius 12-én. — Elnök: dr. KOCH ANTAL.

Előadások:

1. RÉTHLY ANTAL az 1810 januarius 14-i móri földrengésről szolt. Előadása teljes szövegében a Földtani Közlöny legközelebbi számában fog megjelenni.

LÓCZY LAJOS örömet fejezte ki a hallott előadáson, s felhívja a figyelmet arra, vajjon az alföldi, nevezetesen a kecskeméti földrengések nincsenek-e szintén ilyen tektonikai vonalokhoz kapcsolva.

2. A szakülés második pontja a Társulathoz beérkezett, Magyarország posztglaciális klimaváltozásairól tárgyaló fejtegetések bemutatása. A stockholmi XI. nemzetközi geológiai kongresszus előkészítő bizottsága ugyanis felszólítást küldött a Mh. Földtani Társulathoz, hogy gyűjtson adatokat Magyarország posztglaciális klimaváltozásainak bizonyítására. A Társulat titkársága ennek értelmében körlevelet bocsátott ki, a melyre HORUSITZKY HENRIK, KOCH ANTAL, KORMOS T., LÓCZY LAJOS, PÁVAY-VAJNA FERENC, POSEWITZ T., SCHAFARZIK FERENC, TREITZ PÉTER küldtek be rövidebb-hosszabb elaborátumokat. Többen a felsoroltak közül — KOCH ANTAL, PÁVAY-VAJNA FERENC, POSEWITZ TIVADAR, SCHAFARZIK FERENC glaciális nyomokról adnak számot. A szorosabban a tárgyra vonatkozó jelentéseket az előadó: KORMOS TIVADAR bemutatja a szakülésnek.

HORUSITZKY HENRIK egyszerű kortáblázatot adott be, melyben a pleisztocén a fauna alapján felosztja szakaszokra s ezeket egyenkint megint több alszakaszra.

LÓCZY LAJOS szerint azok a bizonyítékok, melyeket eddig a lerakodások idejének száraz vagy nedves volta mellett felhoztak, kétséges értékűeknek bizonyultak. A klimaváltozások megállapításánál az emlísmaradványokra, molluszkumokra s a tőzegtelepek növényeire kell különös figyelemmel lennünk. A klimaváltozások főokául, legalább is a glaciális és interglaciális időben ujabban nem a csapadék, hanem a hőmérséklet ingadozását tekintik. A közvetlen ok azonban mégis csak a nedvesség ingadozása. A glaciális jelenségek tanulmányozása Lóczy szerint igen

közömbös a pleisztocén klímaingadozások nyomozására. Ezeknek tanulmányozásánál sokkal inkább a Kelet Európában szerzett tapasztalatokra kell támaszkodnunk mint a nyugateurópai, alpesi viszonyokra, mert utóbbi régiók bizonyára kevesebb befolyással voltak Magyarország területére, mint a sivatagok és füves puszták.

TRRITZ PÉTER a talajvizsgálat eredményeiből von le következtetéseket a klímára. Ma az agrogeologia már annyira haladt, hogy bizonyos talajnemről meg tudja mondani, hogy milyen növényzet tenyésztett az illető talajon, s a növényzet ismeretével viszont ismerjük az akkor uralkodott klímát. TRRITZ a pleisztocént négy egymással váltakozó szárazabb s nedvesebb szakaszra osztja.

KORMOS TIVADAR szerint Magyarország pleisztocén klímaváltozásainak megállapításánál első sorban a puhatestű faunára kell támaszkodnunk. Magyarország belsejéből ezek úgy a hogy ismeretesek, de határozott glaciális üledékek hiányában glaciális és interglaciális korszakokat biztosan megállapítani nem lehet. KORMOS a pleisztocént egyelőre alsó és felső szakaszra osztja. A sztratigrafiai viszonyokból megállapítható, hogy a pleisztocén kezdetén nálunk bő vízfolyások voltak. E kornak üledékeire homokos lösz következik (a németországi «Sandlöss» faunájával), mely azonban KORMOS szerint inkább porral vegyes kissé homokos ártéri iszap, mint lösz. Erre igazi eolikus lösz következik, melegt, szárazságot kedvelő fajok maradványaival. Szerző szerint azonban az igazi lösz lerakódása idején sem volt nálunk füves pusztá, hanem fel kell tennünk, hogy ebben az időben a maiaktól már alig eltérő klimatikus és növénybiológiai viszonyok uralkodtak. A löszképződés megszűnésének vagy legalább is csökkenésének oka a kultúra terjedésében rejlik.

3. CHOLNOKY JENŐ — miután a kongresszus előkészítő bizottsága hozzá külön felszólítást intézett — külön jelentést terjeszt be. Szerinte a posztglaciális klímaváltozások kezdetét geológiai s agrogeológiai kutatásokkal nem lehet megoldani. A legtöbb adatot szolgáltatja még a jól ismert Balaton tó, melynek régi turzásai hajdani magasabb vízállásokra utalnak, míg a tófenébe ágyazott tőzegtelepek alacsony vízállásokra engednek következtetni. Mindezek az adatok azonban semmiféle útbaigazítást sem adnak a klímaingadozások számára és korára nézve. Többet mond ebben a tekintetben a Duna—Tisza közének hármas buckazónája. A legtöbb homokot oly folyókból fujja ki a szél, amelyek száraz klímájú vidékeken folynak, amelyeknél alacsony vízállás és áradás sűrűn váltakozik. A hármas buckazóna ilyen képen három száraz időszakra utal.

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT

tisztviselői

az 1910- 1912. évi időközben.

FUNKTIONÄRE DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT

Elnök (Präsident): SCHAFARZIK FERENC dr. m. kir. bányatanácsos, a kir. József-műegyetemen az ásvány-földtan ny. r. tanára, a Magy. Tud. Akadémia lev. tagja.

Másodelnök (Vizepräsident): IGLÓI SZONTAGH TAMÁS dr., királyi tanácsos és m. kir. bányatanácsos, a m. kir. Földtani Intézet aligazgatója.

Első titkár (I. Sekretär): PAPP KÁROLY dr. m. kir. osztálygeológus.

Másodtitkár (II. Sekretär): VOGL VIKTOR dr. m. kir. II. oszt. geológus

Pénztáros (Kassier): ASCHER ANTAL műegyetemi questor.

A választmány tagjai (Ausschußmitglieder):

I. A Budapesten lakó tiszteletbeli tagok:

(In Budapest wohnhafte Ehrenmitglieder.)

1. SEMSEI SEMSEY ANDOR dr. főrendiházi tag, nagybirtokos, a m. kir. Földtani Intézet tb. igazgatója.
2. PUSZTASZENTGYÖRGYI és TETÉTLÉNI DARÁNYI IGNÁC dr. v. b. t. t. nyug. m. kir. földmívelésügyi miniszter és orsz. képviselő.
3. SÁRVÁRI és FELSŐVIDÉKI gróf SZÉCHENYI BÉLA, v. b. t. t., főrendiházi tag, m. kir. koronaőr.
4. KOCH ANTAL dr., a tudomány-egyetemen a geopaleontológia ny. r. tanára, a M. T. Akadémia rendes tagja, a Geological Society of London kültagja.

II. Választott tagok.

(Gewählte Mitglieder.)

1. FRANZENAU ÁGOSTON dr., nemzeti múzeumi igazgatóőr, a M. T. Akadémia lev. tagja.
2. HORUSITZKY HENRIK, m. kir. osztálygeológus.
3. IROSVAY LAJOS dr., m. kir. udv. tanácsos, műegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia r. tagja, a kir. Természettudományi Társulat főtítkára.
4. KALECSINSZKY SÁNDOR dr., m. kir. fővegység, a M. T. Akadémia lev. tagja.
5. KRENNER J. SÁNDOR dr., m. kir. udvari tanácsos, tud. egyetemi ny. r. tanár és nemzeti múzeumi osztályigazgató, a M. T. Akadémia r. tagja.

6. LÓCZI LÓCZY LAJOS dr., tud. egyetemi ny. r. tanár s a magy. kir. Földtani Intézet igazgatója, a M. T. Akadémia r. tagja.
 7. LÖRENTHEY IMRE dr., egyetemi ny. rk. tanár, a M. T. Akad. lev. tagja.
 8. MAURITZ BÉLA dr., tud.-egyetemi magántanár.
 9. PÁLFY MÓR dr., m. kir. főgeológus.
 10. Telegdi ROTH LAJOS, m. k. főbányatanácsos-főgeológus, a III. oszt. Vas-koronarend lovagja.
 11. TREITZ PÉTER m. kir. főgeológus.
 12. ZIMÁNYI KÁROLY dr., nemzeti múzeumi őr, a M. Tud. Akadémia lev. tagja.
-

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT TAGJAINAK NÉVSORA

az 1909. év végén.

VERZEICHNIS DER MITGLIEDER DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT *mit Ende 1909.*

Jegyzet. A lakóhely után következő szám a tag megválasztásának évét jelenti. A hol két szám fordul elő, ott az első (zárójel közötti) jelenti a rendes taggá választás évét, a második pedig a tiszteleti, pártoló, örökítő vagy levelező taggá választás idejét.

Pártfogó. (Protektor.)

GALANTHAI HERCEG ESTERHÁZY MIKLÓS, Fraknó örökös ura, Edelstetten fejedelmi grófja, Sopron vármegye örökös főispánja, cs. és kir. kamarás, az aranygyapjas rend lovagja, v. b. t. t., államtudományi doktor, cs. és kir. 11. hu-zárezredbeli tartalékos hadnagy.

Tiszteleti tagok. (Ehrenmitglieder.)

- Blanford W. T., a londoni Royal Society tagja s a londoni geológiai társulat titkára, London. 1886.
- Capellini Giovanni, senatore del regno, a bolognai egyetemen a geologia tanára, és a R. Comitato geologico elnöke, Bologna. 1886.
- Darányi Ignác dr. (pusztaszentgyörgyi és tetétleni), v. b. t. t., m. kir. földművelésügyi miniszter stb. Budapest. 1904.
- Koch Antal dr. tudomány-egyetemi ny. r. tanár, a Magyar Tudományos Akadémia r. tagja. Budapest, (1866) 1909.
- Semsey Andor dr. (semsei), főrendiházi tag, nagybirtokos, a Szt. István-rend középkeresztese, a budapesti és kolozsvári tud. egyetemek tiszt. doktora, a M. Tud. Akadémia tiszt. és igazg. tagja, a kir. m. Természettud. Társulat

- tiszt. tagja, a m. kir. Földtani Intézet tiszt. igazgatója, a M. Nemz. Múzeum ásványtári osztályának tiszt. osztályigazgatója, Budapest. (1876).
- Stache Guido, cs. és kir. udv. tanácsos és a cs. k. geológiai intézet ny. igazgatója, Wien. 1872.
- Suess Ede, a wieni tudomány-egyetem nyugalmazott tanára, a wieni cs. tud. akadémiának elnöke stb. Wien. 1886.
- Széchenyi Béla gróf, v. b. t. t., főrendiházi tag, koronaőr, Budapest. 1904.

Levelező tagok. (Korrespondierende Mitglieder.)

- 10 Beszédes Kálmán, Konstantinápoly. 1874.
Buda Ádám, földbirtokos, Rea. (1886) 1885.
Conwentz Hugó, prof. dr., nyugatporosz múzeumi igazgató, Danzig. 1892.
Felix János dr., a paleontologia tanára, Leipzig. 1888.
Fraas Eberhardt dr., természetrajzi múzeumi konzervátor, Stuttgart. 1895.
- 15 Korniss Emil gróf, Budapest. 1880.
Müller Károly, Villány. 1875.
Roccatagliata Péter dr., Napoli. 1885.
Stevenson John, a newyorki egyetemen a geológia tanára, New-York. 1892

Pártoló tagok. (Unterstützende Mitglieder.)

- Andrássy Dénes gróf, bányabirtokos, Dernő. 1885.
- 20 Budapest székesfőváros 1881.
Első cs. és kir. szab. dunagőzhajózási társulat, Budapest és Pécs. 1873.
Északmagyarországi Egy. Kőszénbánya és Iparvállalat R. T. Budapest. 1885.
Frank és Guttmann, építési vállalkozó cég, Újvidék. 1902.
Kőszénbánya és téglagyár részv.-társulat, Budapest. 1872.
- 25 M. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága, Budapest, 1909.
Nagyági m. kir. és magántársulati aranybányamű-vállalat, Nagyg. 1883.
Osztrák-magyar államvasutttársaság, Wien. 1885.
Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület, Budapest. 1883.
Rimamurány-Salgótarjáni vasmű-részvénytársaság, Salgótarján. 1885.
- 30 Rudai tizenkét-aposztol-bányatársulat, Brád. 1902.
Szab. Osztrák-magyar Államvasut-társaság igazgatósága, Budapest. 1909

Öröktő tagok. (Gründende Mitglieder.)

- Besztercebánya szab. kir. város tanácsa, Besztercebánya. 1885.
Bethlen főiskola, Nagyenyed. 1902.
Bezerédy Pál, földbirtokos, Hidja. 1884.
- 25 Debreczen sz. kir. város törvényhatósága, 1909.
Déchy Mór, birtokos, Budapest. (1875) 1897.
Esztergomi főkáptalan, Esztergom. 1886.
Fischer Samu dr., gyógyszer-tulajdonos, Verőce. (1877) 1888.
Ilosvay Lajos dr., m. kir. udvari tanácsos, Budapest. (1883) 1885.
- 10 Inkey Béla (palini), földbirtokos, a M. Tud. Ak. I. tagja, Tarótháza. (1875) 1886.
Kalecsinszky Sándor dr., m. kir. fővegyész, Budapest. (1882) 1902.
Kauffmann Kamilló, ny. m. kir. bányakapitány, Budapest. (1866) 1890.
Koch Antal dr., egyetemi ny. r. tanár, Budapest. (1866) 1884.

- Korláti bazaltbánya részv.-társaság, Budapest. 1901.
- 45 Leféber Ágoston, mélyfúrásai vállalat, Budapest. 1909.
Lőrenthey Imro dr., egyet. ny. rk. tanár, Budapest. (1885) 1893.
M. kir. kath. főgimnázium (Balla Pál alapítványa), Ujvidék. 1883.
Mattyasovszky Jakab (mátyásfalvi), ny. m. kir. osztálygeologus (Zsolnay Vilmos nevére tett alapítvány), Pécs. (1872) 1900.
Magyar kir. tengerészeti hatóság, Fiume. 1876.
- 60 Mágócsy-Dietz Sándor dr., egyet. ny. r. tanár, a Budapest. (1877) 1885.
Mednyánszky Dénes báró, Wien. (1851) 1905.
Myskowszky Emil, bányamérnök, bányafelügyelő, Mecsekszabolcs. (1903) 1904.
Papp Károly dr., m. kir. osztálygeologus, Budapest (1897) 1907.
Pethő Emil, földbirtokos. 1909.
- 65 Rapoport Arnót (porodai) dr., bányabirtokos, Wien. 1891.
Salgótarjáni kőszénbánya részv.-társaság, Budapest. 1872.
Schafarzky Ferenc dr., műegyet. ny. r. tanár, Budapest. (1875) 1884.
Szádeczky Gyula dr., egyet. ny. r. tanár, Kolozsvár. (1883) 1904.
Szeged sz. kir. város tanácsa. 1909.
- 60 Fülöp, Szász-Coburg-Gothai herceg vasgyárai, Pohorella. 1885.
Szontagh Tamás dr., kir. tanácsos, Budapest. (1879) 1887.
Urikány-Zsilvölgyi magy. kőszénbánya részvénytársaság, Budapest. 1895.
Városhy Gyula, kalocsai érsek, v. b. t. t., Kalocsa. 1909.
Zimányi Károly dr., m. nemzeti múzeumi őr, Budapest. (1885) 1893.
- 65 Zselénszky Róbert gróf, v. b. t. t., nagybirtokos, főrendiházi tag. 1906.
Zsigmondy Béla, mérnök, a Ferenc József-rend lovagja, Budapest. (1871) 1875.

Rendes tagok. (Ordentliche Mitglieder.)

a) Budapesti rendes tagok.

- Andreics János, min. tanácsos, központi igazgató. 1890.
Apsay V. János, a «Bányászati és Kohászati Évkönyv» szerkesztője. 1908.
Ascher Antal, műegyetemi quæstor. 1907.
- 70 Babes Kornél, bányavállalkozó. 1907.
Balkay Béla, ügyvéd. 1905.
Balló Rezső dr., tanár. 1908.
Bauer Gyula, bányamérnök. 1902.
Bauer Mór dr., ügyvéd. 1903.
- 75 Bedő Albert (kálnoki), nyug. m. kir. államtitkár, a M. Tud. Akad. lev. tagja. 1888
Berényi Sándor dr., ügyvéd. 1907.
Bojár Sándor, lapszerkesztő. 1905.
Braun Gyula dr., igazgató. 1885.
Brössler J., mérnök-vegyész. 1904.
- 80 Bruck Albert, bányabirtokos. 1909.
Budinszky Károly, fővárosi tanító. 1907.
Burchard-Bélaváry Konrád, főkonzul, a főrendiház tagja. 1885.
Dérer Mihály, m. kir. főbányatanácsos. 1874.
Dicenty Dezső, szől. és bor. felügyelő. 1902.
- 85 Emszt Kálmán dr., m. kir. geologus-vegyész. 1899.
Eötvös Loránd báró, dr., v. b. t. t., nyug. m. kir. miniszter. 1867.
Erdős Lajos, tanár. 1900.

- Erdős Zsigmond dr., ügyvéd. 1907.
 Erőss Lajos dr., székesfőv. polgári iskolai tanár. 1885.
 90 Fillinger Károly, székesfőv. keresk. iskolai igazgató. 1871.
 Finger Béla, tanárjelölt. 1908.
 Franzenau Ágoston dr., a M. Tud. Akad. lev. tagja, nemz. múzeumi igazgatóór. 1877.
 Frohner Román, egyet. hallgató. 1909.
 Gáspár János dr., kir. fővegyész. 1901.
 Görög Gábor, a Nyugat Magy. Kőszénbánya r. t. igazgatója. 1909.
 95 Grenzenstein Béla, v. b. t. t., ny. m. k. államtitkár. 1872.
 Grósz Lajos, székesfőv. polg. leányiskolai tanár. 1903.
 Hillebrand Jenő dr., tanárjelölt. 1909.
 Hoitsy Pál dr., földbirtokos. 1885.
 Horusitzky Henrik, m. kir. osztálygeologus. 1897.
 100 Horváth Béla dr., m. kir. segédvegyész. 1909.
 Hunek Emil, egy. tanársegéd. 1909.
 Hüttl Ernő, magánzó. 1890.
 Illés Vilmos, bányafőmérnök. 1901.
 Kadóc Ottokár dr., m. kir. geologus. 1901.
 Kahn Gusztáv, a Mattoni cég budapesti képviselője. 1903.
 105 Kalmár János, ifj., festőművész. 1909.
 Kilián Frigyes utóda, m. kir. egyetemi könyvtáros. 1880.
 Kogutowicz Károly dr. 1909.
 Klein Gyula dr., műegyetemi ny. r. tanár, a M. Tud. Akad. rendes tagja. 1873.
 Koch Nándor dr., műgyet. tanársegéd. 1909.
 110 Konkoly-Thege Miklós dr., m. kir. min. tanácsos, az Országos Meteorologiai
 Intézet igazgatója, a M. Tud. Akad. tiszt. tagja. 1902.
 Kormos Tivadar dr., m. kir. geologus. 1903.
 Kossuch János, üveg- és fayence-gyáros. 1880.
 Kosutány Tamás dr., az orsz. kém. int. és vegykis. állomás igazgatója, 1905.
 Kövesligethy Radó, egyet. tanár, a M. Tud. Akad. lev. tagja. 1899.
 115 Krenner József Sándor dr., m. kir. udvari tanácsos. 1864.
 Krizsó Jolán dr., bölcsészettanhallgató, Budapest. 1909.
 Kuncz Péter, ny. miniszt. oszt. tanácsos. 1868.
 Láng Mihály dr., miniszteri titkár. 1909.
 Lasz Samu dr., tanár. 1908.
 120 László Gábor dr., m. k. geologus. 1899.
 Lázár Vazul, m. kir. bányamérnök. 1908.
 Leféber Lajos, cégvezető. 1909.
 Legeza Viktor, székesfőv. felsőbb leányiskolai tanár. 1874.
 Leidenfrost Gyula, tanárjelölt. 1908.
 125 Lendl Adolf dr., műegyetemi magántanár. 1887.
 Lengyel Béla dr., miniszteri tanácsos, tud.-egyetemi ny. r. tanár, 1892.
 Leopold Andor, oklev. vegyész-mérnök, törvényszéki hites vegyész. 1907.
 Liffa Aurél dr., m. kir. osztálygeologus. 1898.
 Lobmayer János Ferenc, magánzó. 1907.
 130 Loczka József, nemzeti múzeumi igazgatóór. 1883.
 Lóczy Lajos (lóczi) dr., tud. egyetemi ny. r. tanár, a m. kir. Földtani Intézet
 igazgatója, a M. Tud. Akadémia rendes tagja. 1874.
 Löblovitz Zsigmond, könyvkereskedő, Budapest. 1909.
 Löw Márton dr., egyetemi tanársegéd. 1907.

- Lukács László dr., v. b. t. t., m. kir. pénzügyi miniszter. 1882.
- 125 Machan Ottó, székesfővárosi mérnök. 1898.
Maros Imre, m. kir. geológus. 1906.
Mauritz Béla dr., egyet. m. tanár. 1903.
Méhes Gyula dr., tanár. 1906.
Moesz Gusztáv dr., tanár. 1897.
- 120 Muraközy Károly dr., m. kir. kultur-vegyész és műegyetemi magántanár. 1886.
Nagy Dezső, udvari tanácsos, műegyetemi ny. r. tanár. 1884.
Nagy Dezső (gyimesi), magán-geológus. 1900.
Nagy László, állami tanítónő-képezdei c. igazgató, tanár. 1880.
Natanson Thadée, az Erdélyi bánya részv. társ. főigazgatója. 1904.
- 125 Neubauer Konstantin, műegyetemi tanársegéd. 1909.
Pálffy Mór dr., m. kir. főgeológus. 1895.
Paszlavszky József, m. k. főreálisk. c. igazg., tanár, a M. Tud. Akad. I. tagja. 1873.
Pávay-Vajna Ferenc, tanárjelölt. 1909.
Pécsi Albert, tud.-egyet. földr. int. földrendési asszisztense. 1907.
- 120 Petrik Lajos, m. kir. állami felső ipariskolai igazgató. 1887.
Petrovics András, a MÁV. főfelügyelő. 1884.
Pinkert Ede dr., főgimn. tanár. 1906.
Pitter Tivadar, m. kir. térképész. 1905.
Pollák Lipót, gyáros. 1905.
- 125 Posewitz Tivadar dr., m. kir. főgeológus. 1877.
Prinz Gyula dr., egyet. magántanár. 1902.
Réthly Antal, a m. kir. Orsz. Meteorológiai Intézet asszisztense. 1909.
Rombauer Emil, kir. főigazgató. 1886.
Roth Károly (telegdi) dr., m. kir. geológus. 1909.
- 120 Roth Lajos (telegdi), m. kir. főbányatanácsos és főgeológus. 1870.
Rozlozsnik Pál, m. kir. geologus. 1903.
Saxlehner Kálmán, magánzó. 1891.
Schréter Zoltán dr., m. kir. geologus. 1906.
Schuller Alajos dr., műegyetemi ny. r. tanár, a M. Tud. Akad. r. tagja. 1874.
- 125 Schultes Emil, a szinyelipóci Salvator forrás-vállalat tulajdonosa. 1909.
Schwarz Ignác, bányavállalkozó. 1904.
Siegmeth Károly, ny. MÁV. igazgatóhelyettes. 1879.
Siehmon Adolf, mérnök. 1874.
'Sigmond Elek, műegyetemi tanár. 1902.
- 120 Steinhauz Gyula, ny. m. kir. főbányatanácsos. 1871.
Strömpl Gábor dr., tanárjelölt. 1907.
Sz. Szathmáry László dr., műegyet. tanársegéd. 1907.
Székány Béla dr., tanár. 1909.
Szöcs Andor, szől. és bor. felügyelő. 1902.
- 125 Takács Bálint, bányavállalkozó. 1904.
Téry Ödön dr., min. osztálytanácsos, m. kir. közegészségügyi főügyelő. 1878.
Thirring Gusztáv dr., a székesfőváros statisztikai hiv. igazgatója, 1883.
Tiles János, a Magy. ált. Kőszénb. r. t. főmérnöke. 1908.
Timkó Imre, m. kir. osztálygeologus. 1899.
- 120 Toborffy Zoltán dr., egyet. tanársegéd. 1903.
Treitz Péter, m. kir. főgeológus. 1891.
Tuzson János dr., mű- és tud.-egyetemi m. tanár. 1900.
Vadász M. Elemér dr., egyetemi tanársegéd. 1905.

- Válya Miklós, székesfőv. polgári iskolai igazgató. 1876.
 185 Vargha György, tanár. 1900.
 Wagner Jenő (zólyomi) dr., kir. tanácsos, vegyészeti gyártulajdonos. 1885.
 Wartha Vincze dr., miniszteri tanácsos és műegyetemi ny. r. tanár. 1861.
 Winkler Lajos dr., egyet. rk. tanár, a M. Tud. Akad. lev. tagja. 1892.
 Zichy Tivadar gróf (zichi és vásonkeői), valóságos belső titkos tanácsos. 1907.
 190 Zsigmondy Árpád, bányamérnök, főfelügyelő. 1883.
 Zsivny Viktor, műegyet. tanársegéd. 1907.

b) Vidéki rendes tagok.

- Acker Viktor, m. kir. bányamérnök, Gyalár. 1904.
 Ádámosi Ferenc, m. kir. bányamérnök, Désakna. 1903.
 Antal Miklós, gazdatiszt, Czelná. 1900.
 185 Balás Jenő, bányamérnök, vasúti-üzemvezető, Menyháza. 1909.
 Baumerth Károly, bányatanácsos, főfelügyelő, Felsőbánya. 1887.
 Bene Géza, üzemvezető főbányamérnök, Vaskő. 1885.
 Beutl Engelbert, nagyolvasztó és öntődevezető, Nadrág. 1893.
 Bibel János, kir. tanácsos, műépítész, Oravica. 1886.
 200 Bothár Samu dr., városi orvos, Besztercebánya. 1885.
 Böckh Hugó dr. (nagysúri), kir. bányatan., bány. főisk. tanár, Selmecebánya. 1895.
 Böhm Ferenc, m. kir. bányamérnök, Nagysármás. 1906.
 Bradofka Frigyes, m. kir. bányatan., bányahiv. főnök, Felsőbánya. 1890.
 Budai Ernő, okl. fémkohómérnök, Körmöcbánya, 1907.
 205 Cholnoky Jenő dr., egyet. ny. r. tanár, Kolozsvár. 1899.
 Csató János, kir. tanácsos, Alsó-Fehérm. ny. alispánja, Nagyenyed. 1867.
 Czirbusz Géza dr., főgimn. tanár, Nagybecskerek. 1898.
 Dornay Béla, kegyesr. tanár, Rózsashegy. 1908.
 Dósa Gergely, nyug. körjegyző, Temesd. 1907.
 110 Endrey Elemér, kalkulator, Ógyalla. 1901.
 Erdős Lipót, bányamérnök, Plavisevica. 1883.
 Eszterházy Gyula gróf, cs. és kir. kamarás, Pozsony. 1909.
 Farbaky István, m. kir. főbányatan., ny. bányászakad. igazgató, Selmecebánya. 1871.
 Forster Elek, földbirtokos, Gyulakeszi. 1899.
 115 Fuchs Ármin, téglagyáros, Neszmély. 1907.
 Gaál István dr., főreálisk. tanár, Déva. 1904.
 Gerő Nándor, bányai igazgató, Salgótarján. 1883.
 Gesell Sándor (terebesfejrpataki), ny. m. kir. bányafőgeologus, főbányatanácsos,
 az osztr. cs. vaskorona rend III. o. l. Besztercebánya. 1871.
 Glos Arthur, fűrdőigazgató, Csiz. 1890.
 220 Györfly Árpád báró, földbirtokos és aranybánya-tulajdonos, Brád. 1907.
 György Albert, az osztr. magy. áll. vasúttárs. főmérnöke. 1898.
 Gyurkovich József, urad. jószágigazgató, Nádasdladány. 1909.
 Gyürky Gyula (gyürki), bányai igazgató, Ózd. 1885.
 Halmai József, főgimnáziumi tanár, Nagybánya. 1876.
 125 Henrich Viktor, bányamérnök, Petrozsény. 1896.
 Herrmann A. Árpád, bányafőmérnök, Anina. 1902.
 Hoffmann Géza, bányai igazgató, Kőpec. 1909.
 Hollaki Imre, birtokos, Acsuca. 1907.
 Huber Imre, piarista tanár, Kolozsvár. 1901.

- 220 Hulyák Valér, tanár, Eperjes. 1909.
 Hunyadi István, m. kir. vegyész, Mezőhegyes. 1901.
 Inkey Imre báró, cs. és kir. követségi titkár, Rasinja, Horvátország. 1905.
 Illyés Tibor, fürdőtulajdonos, Szovátafürdő. 1909.
 Jahn Vilmos, vasgyárigazgató, Nadrág. 1893.
- 225 Jánk Sándor, bányamérnök, Rudabánya. 1908.
 Jex Simon, bányaignazgató, Tatabánya. 1905.
 Joós István, m. kir. üzemfelügyelő, Diósgyőr. 1881.
 Joós Lajos, m. kir. főmérnök, bány. és kohóhiv. főnök, Oláhláposbánya. 1883.
 Junker Ágoston, ev. gymnasiumi tanár, Besztercebánya. 1887.
- 230 Kachelmann Farkas, m. kir. bányatanácsos, Selmezbánya. 1885.
 Karczag István, bérlő, Keszthely. 1902.
 Kazay Endre, gyógyszerész, Nagyszalatna. 1907.
 Klekner László, bányagondnok, Vashegy. 1893.
 Kralovánszky Imre, okl. bányamérnök, Nemtibánya. 1906.
- 235 Krausz Nándor, bányagondnok, Rozsnyó. 1902.
 Lackner Antal, bányafőmérnök, Óradna. 1904.
 Lenk Jenő, tanárjelölt, Sopron. 1909.
 Laczkó Dezső, kegyesrendi főgimn. tanár, Veszprém. 1897.
 Litschauer Lajos, kir. főmérnök, Selmezbánya. 1886.
- 240 Maderspach Livius, m. kir. bányatanácsos, Zólyom. 1893.
 Maléter László dr., ügyvéd, Pécs. 1906.
 Mamusich Bódog dr., ügyvéd, Szabadka. 1907.
 Mándi György, bányamérnök, Felsőszászberek. 1. 07.
 Martiny István, m. kir. bányatanácsos, bányügyi előadó, Nagybánya. 1883.
- 245 Mayer Márton, tanár, Szeged. 1907.
 Mossóczy Sándor, m. kir. bányamérnök, Marosujvár. 1902.
 Muntyán Izidor, m. kir. bányabiztos, Besztercebánya. 1909.
 Müller Sándor, bányafőmérnök, Ózd. 1907.
 Niágul Miklós, bányatulajdonos, Temesszlatina. 1909.
- 250 Nopcsa Ferenc báró, dr., Újarad. 1899.
 Noszky Jenő, lyceumi tanár, Késmárk. 1906.
 Obicsán Lázár, földbirtokos, Karácsonyiliget. 1909.
 Oelberg Gusztáv lovag, m. kir. bányakapitány, Zalatna. 1867.
 Pantocsek József dr., orsz. kórházi ig., a közegészségügyi tan. tagja, Pozsony. 1885.
- 255 Pauer Viktor (kapolnai), m. k. bányamérnök, Nagybánya. 1902.
 Pelachy Ferenc, kir. főbányamérnök, Abrudbánya. 1887.
 Pettenkoffer Sándor, m. kir. szől. és bor. főügyelő, Budafok. 1901.
 Podék Ferenc, hivatalnok, Brassó. 1908.
 Profanter János dr., kir. bányamű- orvos, Aknasugatag. 1885.
- 270 Reitzner Miksa, m. kir. bányatanácsos, Körmöcbánya. 1874.
 Réz Géza, m. k. bányász. és erd. főisk. tanár, Selmezbánya. 1888.
 Richter Aladár dr., egyet. tanár, Kolozsvár. 1909.
 Riegel Vilmos, bányafőügyelő. 1890.
 Roth Flóris, bányaignazgató, Petrozsény. 1904.
- 275 Ruffny Jenő, bányatanácsos, Dobsina. 1872.
 Ruzitska Béla, tud. egyet. rk.-tanár, Kolozsvár. 1888.
 Schaffer Antal, m. kir. műszaki tanácsos, Visegrád. 1901.
 Schmidt Lajos, kir. bányafőmérnök, Verdnik. 1909.
 Schreiner János, káptalani jószágfelügyelő, Veszprém. 1898.

- 220 Schuster Henrik dr., orvos, Arad. 1907.
 Schwarz Adolf, bányavállalkozó, Esztergom. 1908.
 Sikora Gyula, bányamérnök, Pécs. 1902.
 Singer Bálint, bányafőmérnök, Nagymányok. 1891.
 Somogyi Aladár, r. k. tanító, Ujlót. 1909.
- 225 Starna Sándor, m. kir. mérnök, Alsóhárom. 1885.
 Steiger Zsigmond, bányafőmérnök, főbányahiv. főnökségéd, Aknaszlatfina. 1904.
 Szellemy László, m. kir. bányafőmérnök, Felsőbánya. 1889.
 Szentpétery Zsigmond dr., egyet. tanársegéd, Kolozsvár. 1906.
 Szilády Zoltán dr., egyet. magántanár, ev. ref. főgimn. tanár, Nagyenyed. 1899.
- 230 Teschler György, állami főreálisk. tanár, Körmöcbánya. 1875.
 Themák Ede, kir. reálisk. tanár, Temesvár. 1869.
 Tirscher József, m. kir. bányatanácsos, Szélakna. 1876.
 Tóth Imre dr. (vértesi), kerületi főorvos, Selmecbánya. 1900.
 Tweraser Károly, bányatulajdonos, Karánsebes. 1909.
- 235 Ujj János, a Fehérkörös ármentesítő társulat igazgató-főmérnöke, Kisjenő, 1909.
 Ulicsny Károly, m. kir. szől.-bor. felügyelő, Csáktornya. 1902.
 Várnai Ernő, tanár, Baja. 1909.
 Vaszary Gyula, uradalmi intéző, Pusztamarót. 1907.
 Vaszary Mihály, uradalmi igazgató, Esztergom. 1907.
- 240 Veress József, m. kir. főmérnök, zúzóműfőfelügyelő, Szélakna. 1895.
 Villani Frigyes báró, dr., min. fogalmazó, Fiume. 1909.
 Vitális István dr., lyceumi tanár, Selmecbánya. 1902.
 Vogl Viktor dr., m. k. geológus, Rákospalota. 1907.
 Wattenwyl Lipót báró, földbirtokos, Bori (Nyitra vm.). 1909.
- 245 Wick Gyula, bányamérnök, Szomolnokhuta. 1905.
 Wolafka Antal, jószágigazgató, Debrecen. 1899.
 Wollman Kázmér, földbirtokos, Mezőlaborc. 1901.
 Zsilinszky Endre dr., földbirtokos, Békéscsaba. 1895.

c) Rendes tagok jogaival bíró intézetek és egyesületek:

- Állami polgári fiúiskola, Abrudbánya. 1909.
- 250 M. kir. állami főreáliskola, Arad. 1880.
 Drenkovai kőszénbányaművek igazgatósága, Berzászka. 1885.
 Tud.-egyetem földtani és őslénytani intézete, Budapest. 1899.
 Tud.-egyetemi Természettudományi Szövetség, Budapest. 1907.
 M. kir. József műegyetem ásv.-földtani intézete, Budapest. 1906.
- 255 M. kir. országos meteorológiai és földmágnességi intézet, Budapest. 1902.
 M. kir. állami főgimnázium, Budapest, III. ker. 1906.
 M. kir. állami főgimnázium, Budapest, VI. ker. 1904.
 M. kir. állami főgimnázium, Budapest, X. ker. tisztviselőtelep. 1908.
 Egyes tanítórendi főgimnázium, Budapest, 1905.
- 260 M. kir. állami főreáliskola, Budapest. VI. ker. 1897.
 Magyar Általános Kőszénbánya részv. társ., Budapest. 1905.
 Beocsini cementgyári unió r. t., Budapest. 1909.
 Egercsehi kőszénbánya r. t., Budapest. 1909.
 Esztergom-Szászvári kőszénbánya r. t., Budapest. 1909.
- 265 Felsőmagyarországi bánya és kohómű részv. társ., Budapest. 1905.
 Kaláni bánya és kohó részvénytársaság központi igazgatósága, Budapest. 1884.

- Salgótarjáni köszénbányánya r. t., Budapest. 1909.
 Magyar Földrajzi Intézet r. t., Budapest. 1909.
 Magyar petroleumipar r. t., Budapest. 1909.
- 330 M. kir. áll. főgimnázium, Dés. 1909.
 M. kir. állami főreáliskola, Debrecen. 1909.
 Esztergom város tanácsa. 1873.
 Pannonhalmi főmonostori könyvtár, Gyórszentmárton. 1891.
 Nagygyimnázium könyvtára, Gyulafehérvár. 1881.
- 335 Felsőmagyarországi Rákóczi-Múzeum. Kassa. 1909.
 M. kir. állami főreáliskola, Kassa. 1890.
 Reform. főiskola, Kecskemét. 1873.
 Ag. ev. lyceum, Késmárk. 1906.
 Ferenc József tud.-egyetem földrajzi intézete, Kolozsvár. 1905.
- 340 Ferenc József tud.-egyetem ásv.-földtani intézete, Kolozsvár. 1906.
 M. kir. gazdasági akadémia talajismereti tanszéke, Magyaróvár. 1904.
 Ev. ref. kollegium, Marosvásárhely. 1903.
 M. kir. állami felső kereskedelmi iskola, Miskolc. 1907.
 M. kir. állami polgári iskola, Miskolc. 1883.
- 345 Reform. főgimnázium, Miskolc. 1880.
 Északmagyarországi egyesített köszénbánya- és iparvállalat Mizserfa. 1909.
 Vasipar-társulat igazgatósága, Nadrág. 1882.
 Nagykovács r. t. v. 1909.
 Községi iskolai könyvtár, Nagyvárad. 1893.
- 350 Ag. h. ev. főgimnázium, Nyíregyháza. 1905.
 M. kir. Konkoly-alapítványú astrofizikai obszervatorium, Ógyalla. 1902.
 M. kir. országos meteorológiai és földmágnességi obszervatorium, Ógyalla. 1902.
 All. tanítónőképző-intézet, Pozsony. 1909.
 Protestáns főgimnázium természettudományi muzeuma, Rimaszombat. 1905.
- 355 Orsz. magyar bány. és koh. egyesület salgótarjáni osztálya, Salgótarján. 1905
 M. kir. bányászati és erdészeti főiskola, Selmechánya. 1903.
 Ag. hitv. ev. lyceum, Selmechánya. 1899.
 Selmechánya város tanácsa. 1875.
 M. kir. állami főreáliskola, Sopron. 1902.
- 360 Szabadka szab. kir. város. 1909.
 Kuún reform. kollegium, Szászváros. 1875.
 M. kir. áll. főgimnázium, Szegzárd. 1909.
 M. kir. áll. főreáliskola, Székelyudvarhely. 1908.
 Szováta gyógyfürdő igazgatósága, Szovátafürdő. 1909.
- 365 Csiktusnádi gyógyfürdő birtokosainak szövetkezete Tusnádfürdő. 1909.
 M. kir. agyagipari szakiskola, Ungvár. 1898.
 Róm. kath. főgimnázium, Veszprém. 1899.
 Veszprémmegyei Múzeum, Veszprém. 1908.
 Veszprémmegyei gazdasági egyesület, Veszprém. 1909.
- 370 Geologisches Institut d. k. k. Universitát, Wien. 1905.
 Geo-paleontol. Nemzeti Múzeum, Zagreb. 1896.
 M. kir. állami főgimnázium, Zombor. 1885.

d) Magyarországon kívül lakó tagok.

- 375 Botez Gh., geologus, Bucureşti. 1908.
 Chesnais A. dr., vegyész, geologus, bányatanácsos, Paris. 1909.
 Fuchs Tivadar, cs. udvari tanácsos, termr. udvari múzeum nyugalm. igazgató,
 Wien. 1879.
 Görgey Rudolf, egyetemi hallgató, Wien. 1908.
 Hamberger József, bányafőfelügyelő, Teplitz-Schönau. 1901.
 387 Hörnes Rudolf dr., egyetemi tanár, Graz. 1884.
 Katzer Friedrich dr., boszniai-hercegov. geologus, Sarajevo. 1899.
 Mrazec L., egyet. tanár Bucuresţi. 1897.
 Noth Gyula, bányaigazgató, Barwinek (Galicia). 1885.
 Ősi János Jenő, a Mexican & General Syndicate Ltd. igazgatója, Apartado. 1900.
 385 Seligmann Gusztáv, kereskedelmi tanácsos, Coblenz. 1893.
 Staff János dr., egyet. magántanár, Berlin. 1904.
 Tager Henrik dr., tanárjelölt. Wien. 1904.
 Uhlig Viktor dr., egyetemi tanár, Wien. 1891.
 Zujovic J. M., főiskolai tanár, Belgrad. 1886.

e) Levelezők. (Korrespondenten.)

- 380 Adam Arnold, r. k. tanító, Úrkút. 1908.
 Kovách Károly, polgármester, Zalaegerszeg. 1888.
 Lunáček József, néptanító, Felsőesztergály. 1888.
 Stark Zsigmond, gyárvezető, Úrkút. 1908.

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT RÉSZÉRE TETT ALAPÍTVÁNYOK

1909. évi december 31-én.

FUNDATIONEN ZU GUNSTEN DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT

am 31. Dezember 1909.

1850. (†)	Gróf Andrassy György	— — — — —	készpénzben	210	kor.
1851. (†)	Báró Podmaniczky János	— — — — —	"	210	"
1856. (†)	Báró Sina Simon	— — — — —	"	1050	"
1858. (†)	Ittebei Kis Miklós	— — — — —	"	210	"
1860. (†)	Prudniki Hantken Miksa, Budapest	— — — — —	"	210	"
1864. (†)	Dr. Schwarz Gyula, Budapest	— — — — —	"	300	"
1867. (†)	Drasche Henrik lovag Bécsben	— — — — —	"	200	"
1872.	Pesti kőszénbánya- és téglagyártársulat	— — — — —	"	600	"
—	Salgótarjáni kőszénbányatársulat	— — — — —	"	200	"

1873. Az első cs. és kir. szab. Dunagőzhajózási Társulat, Budapest és Pécs — — — — —	készpénzben	400 kor.
— (+) Kállay Benjamin, Bécsben — — — — —	•	200 •
1876. (+) Rónay Jácint, Pozsonyban — — — — —	•	200 •
— M. kir. tengerészeti hatóság, Fiumében — — — — —	•	200 •
1877. (+) Gróf Erdődi Sándor — — — — —	•	200 •
1879. Gróf Karácaonyi Guidó Rudolf-alapítványából —	•	200 •
1881. Budapest székes főváros — — — — —	•	400 •
1883. (+) Okányi Szilárd József, Budapesten — — — — —	•	400 •
— és 1885. A pesti hazai első Takarékpénztár-Egyesület	•	400 •
— A nagyiági m. kir. és magántársulati aranybányamű vállalat — — — — —	•	400 •
— Balla Pál, Ujvidéken — — — — —	•	200 •
— Balla Pál alapítványa az újvidéki m. kir. főgymn. névére — — — — —	•	200 •
1884. Bezerédy Pál, Budapesten — — — — —	•	200 •
— (+) Modrovits Gergely — — — — —	•	200 •
— (+) Zsigmondy Vilmos, Budapesten — — — — —	•	400 •
— Dr. Koch Antal, Budapesten — — — — —	állampapirban	200 •
— (+) Dr. Roth Samu, Lőcsén — — — — —	•	200 •
— Dr. Schafarzik Ferenc, Budapesten — — — — —	•	200 •
— (+) Dr. Szabó József, Budapesten — — — — —	•	400 •
1884. Dr. Ilosvay Lajos, Budapest — — — — —	•	200 •
1885. Zsigmondy Béla, Budapesten — — — — —	•	200 •
— (+) David Vilmos, Budapesten — — — — —	•	200 •
— (+) Gróf Andrassy Manó, Budapesten — — — — —	•	400 •
— (+) Husz Samu, Budapesten — — — — —	•	200 •
— (+) Felső-Szopori Tóth Ágoston, Grácban — — — — —	•	200 •
— (+) Klein Lipót, Budapesten — — — — —	készpénzben	200 •
— Gróf Andrassy Dénes, Dornon — — — — —	•	400 •
1885. Északmagyarországi egyesített kőszénbánya és ipar- vállalat részvénytársulat, Budapesten — — — — —	•	400 •
— Rimamurány-Salgótarjáni vasmű részvénytársaság, Salgótarjában — — — — —	•	400 •
— Fülöp, szász-coburg-góthai herceg ő fensége vas- gyára Pohorellán — — — — —	•	200 •
— Besztercebánya sz. kir. város — — — — —	•	200 •
— (+) Gróf Csáky László, Budapesten — — — — —	•	400 •
— Osztrák-magyar szabadalmazott Államvasút-Társaság, Budapest és Wien — — — — —	•	400 •
— Dr. Mágócsy-Dietz Sándor, Budapesten — — — — —	•	200 •
— (+) Dr. Pethő Gyula, Budapesten — — — — —	állampapirban	200 •
— (+) Kempelen Imre, Mohán — — — — —	készpénzben	400 •
1886. Dr. Kuncz Adolf, prépost, Csorna — — — — —	•	200 •
— (+) Dr. Herich Károly, Budapesten — — — — —	•	200 •
— Esztergomi főképtalan — — — — —	•	200 •
— P. Inkey Béla, Budapesten — — — — —	•	200 •
1887. (+) Dr. Staub Móricz, Budapesten — — — — —	•	200 •
— Dr. Szontagh Tamás, Budapesten — — — — —	•	200 •
1888. Dr. Fischer Samu, Budapesten... — — — — —	•	230 •

1890. Kauffmann Kamilló, Budapest	— — — — —	kézpénzben	200 kor.
1891. Porodai dr. Rapoport Arnót, Bécsben	— — — — —	•	200 •
1892. Özv. dr. Hofmann Károlyné bold. férje dr. Hofmann Károly emlékére	— — — — —	•	200 •
1893. Dr. Lörenthey Imre, Budapest	— — — — —	•	200 •
1893. Dr. Zimányi Károly, Budapest	— — — — —	•	200 •
1895. Urikány-Zsilvölgyi Magyar köszénbánya Részvénytársaság Budapest	— — — — —	•	200 •
1896. (+) Királdi Herz Zsigmond, Budapest	— — — — —	•	200 •
1897. Déchy Mór, Budapest	— — — — —	•	200 •
1900. Mattyasovszky Jakab (mátyásfalvi) Pécselt Zsolnay Vilmos nevére	— — — — —	•	200 •
1901. Korláti bazaltbánya részvénytársaság Budapest	— — — — —	•	200 •
1902. Bethlen főiskola Nagyenyed	— — — — —	•	200 •
— (+) Adda Kálmán nevére Adda Viktor dr.	— — — — —	•	200 •
— Guttman és Frank építési vállalkozó cég Újvidéken	— — — — —	•	400 •
— Rudai tizenkét apostol bányatársulat Brádon	— — — — —	•	400 •
— Kalecsinszky Sándor, Budapest	— — — — —	•	200 •
1904. Szádeczky Gyula dr., Kolozsvár	— — — — —	•	200 •
— Schafarzik Ferencz dr., Budapest 1884-ben tett alaptványához még	— — — — —	•	100 •
— Myskowszky Emil, Mecsekszabolcs	— — — — —	•	200 •
1905. Gróf Széchenyi Béla, Budapest	— — — — —	•	1000 •
— Báró Mednyánszky Dénes, Wien	— — — — —	•	220 •
— Koch Antal dr., Budapest 1884-ben tett alaptványához	— — — — —	•	100 •
1906. Gróf Zselénszky Róbert, Budapest	— — — — —	•	200 •
1907. Papp Károly dr., m. kir. geologus, Budapest	— — — — —	•	200 •
1908. Szádeczky Gyula dr., Kolozsvár, 1904-ben tett alaptványához	— — — — —	•	70 •
1909. Pethő Emil, földbirtokos, Sármellék	— — — — —	•	200 •
— Leféber Ágoston kút-, vízműépítési- és mélyfúrási vállalat, Budapest	— — — — —	•	200 •
— Magy. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága, Budapest	— — — — —	•	400 •
— Szabadalmazott osztrák-magyar államvasút-társaság magyar bányái, hutái és uradalmainak igazgatósága, Budapest	— — — — —	•	400 •
— Városy Gyula, Kalocsa	— — — — —	•	200 •
— Szeged sz. kir. város	— — — — —	•	200 •
— Debrecen sz. kir. város	— — — — —	•	200 •

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT BARLANGKUTATÓ BIZOTTSÁGÁNAK MEGALAKULÁSA.

Társulatunk 1910 február hó 10-én tartott közgyűlése elhatározta a társulat kebelén belül a Barlangkutató Bizottság megalakítását. A közgyűlés ezen határozatát az elnökség a következő átiratban tudatta **SIREMETH KÁROLY** lovaggal, mint a Bizottság megválasztott elnökével:

15—1910. Magyarhoni Földtani Társulat. Budapest, 1910 február 18. Nagyságos **SIREMETH KÁROLY** lovag, nyug. máv. igazgatóhelyettes Úrnak, mint a Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Bizottsága Elnökének. Budapest. Van szerencsénk Nagyságodat értesíteni, hogy a Magyarhoni Földtani Társulat 1910 febr. hó 3-án tartott választmányi ülése a Barlangkutató Bizottságnak 1910 január hó 28-án kelt jegyzőkönyvében foglalt jelentését tudomásul vette, s a Bizottság tisztikarának megalakulását helybenhagyta. E szerint a Barlangkutató Bizottság tisztikara a következő: elnök: **SIREMETH KÁROLY** lovag, nyug. Máv. Igazgatóhelyettes; társelnök: **dr. JORDÁN KÁROLY**, a földrengési számoló intézet igazgatója; előadó: **dr. KADIÓ OTTOKÁ**, állami geologus. Ugyanez a választmányi ülés egyúttal elhatározta, hogy a Magyarhoni Földtani Társulat közgyűlésének javasolja, hogy a Társulat a Barlangkutató Bizottság részére az 1910. évre 400 korona, azaz négyszáz korona segélyt utaljon ki. A Bizottság úgy a végzendő, mint a végzett munkálatokról a Társulat Választmányának köteles beszámolni, s általában a Bizottság minden tekintetben a Választmány hatásköre alá tartozik. A Választmány ezen határozatát az 1910 február hó 10-én tartott közgyűlés egyhangúlag tudomásul véve, a közgyűlés elnöke a Barlangkutató Bizottságot megalakultnak jelentette ki. A midőn ezekről Nagyságodat értesíteni szerencsénk van, felkérjük, hogy a közgyűlés határozatát a Barlangkutató Bizottság tisztikarával és tagjaival közölni méltóztassék.

A Bizottság működéséhez sok sikert és szerencsét kívánva, vagyunk kiváló tisztelettel: **dr. SCHAFARZIK FERENC**, a Magyarhoni Földtani Társulat elnöke. **Dr. PAPP KÁROLY**, a Magyarhoni Földtani Társulat elsőtitkára.

Jegyzőkönyv a Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Bizottságának 1910 januárius hó 28-án tartott megalakuló értekezletéről. A Magyarhoni Földtani Társulatnak f. é. januárius hó 5-én tartott választmányi ülésen **dr. LÓCZY LAJOS** választmányi tag azt az indítványt tette, hogy a Társulat mindazon tagjai, a kik a barlangok iránt különösen érdeklődnek, a Társulat kebelében bizottsággá tömörüljenek, dolgozzanak ki egy munkatervet és egyesült erővel lássanak hozzá a hazai barlangok szakszerű kutatásához. A tek. Választmány ezt az indítványt elfogadva, kiküldte alelnökét, **dr. SCHAFARZIK FERENC** urat és **dr. LÖRENTHEY IMRE I.** titkár urat, hogy magukat az érdekeltekkel összeköttetésbe helyezték és lehetőleg szerint a Bizottság megalakulását elősegítsék.

Meghívás ment: BUDINSZKY KÁROLY, dr. HILLEBRAND JENŐ, HORUSITZKY HENRIK, dr. JORDÁN KÁROLY, dr. KADIĆ OTTOKÁR, MYSKOVSZKY EMIL, PÁVAY V. FERENC, SIEGMETH KÁROLY, dr. STRÖMPL GÁBOR és dr. SZILÁDY ZOLTÁN uraknak. Nevezettek dr. HILLEBRAND JENŐ, MYSKOVSZKY EMIL és dr. SZILÁDY ZOLTÁN urak kivételével, kik azonban levélben jelentették hozzájárulásukat, dr. SCHAFARZIK FERENC alelnök elnökleivel két ízben tanácskoztak, mialatt a dolgok alapos megbeszélése közben kitűnt, hogy a «Barlangkutató Bizottság» megalakításához a kellő lelkesedés és ambíció megvan, mire jelenlevőknek a tényleges megalakulást ajánlotta, egyben proponálván SIEGMETH KÁROLY lovag, nyug. máv. igazgatóhelyettes urat elnöknek, dr. JORDÁN KÁROLY urat, a földrendési számoló intézet igazgatóját alelnöknek és dr. KADIĆ OTTOKÁR állami geológus urat előadónak, a mit a jelen voltak helyeslőleg és egyhangulag elfogadtak. Ezen választás megejtése után dr. SCHAFARZIK FERENC alelnök, a ki az ügyet ezen időpontig vezette, felszólította az új elnökséget, hogy a vezetést átvegye. SIEGMETH KÁROLY tiszti társaival elfoglalva elnöki székét, mindenekelőtt köszönetet mondott dr. SCHAFARZIK FERENC társulati alelnöknek az eddig kifejtett és eredménytől kísért fáradozásáért. Miután az új elnök most a maga részéről is ráutalt a «Barlangkutató Bizottság» kreálásának rendkívüli fontosságára, felkéri egyben dr. KADIĆ OTTOKÁR előadót, hogy a bizottság által kifejtendő tevékenységét ismertetné és hogy az első teendőkre vonatkozólag konkrét javaslatot tenne, a mely felhívásnak előadó következőkben felelt meg:

A Magyarhoni Földtani Társulat «Barlangkutató Bizottsága» tevékenységének körülszabása és költségvetésének tervezete 1910-re. I. A Bizottság legsürgősebb teendői: 1. Bibliografiai barlangkatalógus és térkép összeállítás és kiadása. 2. Tájékoztató előadások tartása és ismertető cikkek közrebocsajtása. 3. Valamelyik kisebb budavidéki barlangnak mintaszerű átkutatása. 4. Az Aggteleki barlang rendszeres kutatásának megkezdése

II. A teendőkhez szükséges költségek: 1. A barlang-katalogus és térkép kiadása, mely mint melléklet a Földtani Közönyhöz jelenne meg, 400 kor. 2. Az ismertető cikkeknek különlenyomatai a nagyközönség érdeklődésének felébresztésére és diaposzitivumok készítése 300 kor. 3. Mintaásatás valamelyik kisebb budavidéki barlangban 1000 kor. 4. Rendszeres ásatás az Aggteleki barlangban, és pedig: a) Felügyelet és utbaigazítás 150 kor. b) Az ásatással megbízott kutató költségei 30 munkanapra 400 kor. c) Munkások 30 munkanapra 1000 kor. d) Világítás, robbantás, levelezés és egyéb kiadások 350 kor. 5. Évi jelentés publikálása, mely mint a Földtani Közöny pótfüzete jelenne meg, 400 kor. Ezek szerint 4000 korona költséggel megindíthatónak véljük a hazai tudományos barlangkutatót. Pénzsegély iránt a Magyarhoni Földtani Társulat egyes intézeteknél, társulatoknál és hatóságoknál lépéseket fog tenni.

III. Általános határozatok. 1. A Bizottság tudományos eredményeit első sorban a Magyarhoni Földtani Társulat szaküléssein mutatja be, összes tevékenységéről pedig az év végén egy külön évi jelentésben a Magyarhoni Földtani Társulat Választmányának számol be. 2. A Bizottság pénzét az anyaegyesület pénztárosa őrzi és kezeli. A kiutalványozás a Bizottság elnö-

kének rendeletére történik, aki ezért viszont a választmánynak felelős.
3. A munkatervezet minden évre előre mutatandó be a Magyarhoni Földtani Társulat Választmányának, annnyival is inkább, mivel a pénzszerzés közvetítését a Magyarhoni Földtani Társulat vállalja magára.

Dr. SCHAFARZIK FERENC alelnök, dr. LÖRENTHEY IMRE I. titkár, BUDINSZKY KÁROLY és dr. STRÓMPL GÁBOR helyeslő és a tárgyat még közelebbről megvilágító felszólalásai után a Barlangkutató Bizottság elhatározta, hogy e jelen jegyzőkönyvet és a benne foglalt rövid munkatervezetet a Magyarhoni Földtani Társulat Választmányához fölterjeszti, kérve, hogy az igen tisztelt Társulat mint anyaegyesület a Barlangkutató Bizottság megalakulását szives tudomásul venni és a közgyűlésen szentesíteni kegyeskedjék. SIEGMETH KÁROLY elnök, dr. KADIÓ OTTOKÁR előadó. Hitelesítik: dr. SCHAFARZIK FERENC, a földtani társulat alelnöke és HORUSITZKY HENRIK m. kir. osztálygeológus.

SUPPLEMENT
ZUM
FÖLDTANI KÖZLÖNY

XL. BAND.

JANUAR—FEBRUAR 1910.

1—2. HEFT.

AN UNSERE LESER.

Indem wir im Sinne des Beschlusses der Generalversammlung vom 10. Feber 1910 die Leitung der Ungarischen Geologischen Gesellschaft für das nächste Triennium übernehmen, erachten wir es für unsere Pflicht, wenn auch in Kürze jenen Weg zu bezeichnen, auf welchem wir künftig schreiten wollen.

Ein Rückblick auf die Vergangenheit der Gesellschaft zeigt, daß die getreuesten Anhänger derselben stets die Berg- und Hüttenleute, die sich mit Naturwissenschaften befassenden Professoren, Ärzte, Ingenieurs, sowie Naturfreunde aus dem Kreise der Grundbesitzer waren. Diese Tatsache berechtigt zu der Hoffnung, daß uns diese begeisterten Verbündeten auch in Zukunft unterstützen werden.

Nach § 2 unserer Statuten ist die Ungarische Geologische Gesellschaft eine wissenschaftliche Vereinigung, deren Ziel die Pflege der Geologie und der verwandten Wissenszweige ist. Um dieses Ziel nach Möglichkeit zu erreichen, und die Entwicklung der Gesellschaft zu sichern, haben wir entschlossen, sowohl im Leben der Gesellschaft, als auch bei der Redaktion des Földtani Közlöny innerhalb der Schranken der Statuten — einige Änderungen zu treffen.

Betreffs der Fachsitzungen wollen wir die erprobten Pfade nicht verlassen, doch werden wir trachten mehr Mannigfaltigkeit in das Programm derselben zu bringen. Ein bis zweimal jährlich sollen außerdem Vorträge von allgemeinerem Interesse gehalten werden, welche am Tapet befindliche, interessantere Fragen der theoretischen sowohl als auch der praktischen Geologie dem Publikum — allenfalls mit projektieren Bildern veranschaulicht — vorführen sollen.

Für die Verbreitung der Geologie sind Exkursionen von großen Nutzen. Deshalb sollen jährlich zwei-drei kleinere Ausflüge in die Umgebung von Budapest arrangiert werden, wobei wir als Leiter einzelne Fachgenossen erbeten werden. Außerdem ist jährlich ein größerer Aus-

flug in irgend eine interessante Gegend Ungarns vorgesehen, einerseits um auch gemeinsamen Forschungen Vorschub zu leisten, andererseits um die Fachleute in der Provinz inniger an uns zu knüpfen.

Bei der Redaktion des Földtani Közlöny wollen wir unter Beibehaltung des wissenschaftlichen Niveaus danach trachten, daß in jedem Hefte zumindest der erste Artikel gemeinverständlich sei.

Die ungarische Fachliteratur soll im Földtani Közlöny durchwegs besprochen werden, doch wollen wir uns auch vor einer Besprechung bedeutenderer ausländischer Werke nicht verschließen. Mit reger Aufmerksamkeit werden wir sowohl die ungarischen, als auch die ausländischen Ereignisse auf dem Gebiete der Geologie verfolgen. Der Kritik wird ein weites Feld gewährt, u. z. gleichmäßig in allen Wissenszweigen aus der Verwandtschaft der Geologie.

Im Supplement wollen wir uns nicht ausschließlich auf die deutsche Sprache beschränken, sondern einzelne Artikel, falls sich Gelegenheit bietet in englischer, französischer oder italienischer Sprache publizieren.

Sehr wichtig erscheint uns das pünktliche Erscheinen unserer Zeitschrift. Unsere Geldmittel lassen ein monatliches Erscheinen des Földtani Közlöny leider nicht zu, doch wollen wir trachten bis zu der Zeit wo dies allenfalls möglich sein wird, je zweimonatlich ein Heft erscheinen zu lassen.

Wir wollen unsere Zeilen mit dem Wunsche schließen mit dem wir dieselben eigentlich einleiten sollten: unsere Wissenschaft, vor allem die Kenntnis der Berge und Fluren Ungarns solle je früher jene Stufe erreichen, welche der vorstürmenden Kultur unseres Jahrhunderts entspräche.

Budapest den 2. März 1910.

Dr. THOMAS SZONTAGH v. IGLÓ
zweiter Präsident.

Dr. FRANZ SCHAFARZIK
Präsident.

Dr. VIKTOR VOGL
zweiter Sekretär.

Dr. KARL v. PAPP
erster Sekretär.

JOHANN BÖCKH v. NAGYSUR. SEIN LEBEN UND WIRKEN.

(20. Oktober 1840 — 10. Mai 1909.)

In der am 10. Februar 1910 abgehaltenen Generalversammlung der ungarischen geologischen Gesellschaft vorgetragen von:

Dr. THOMAS SZONTAGH v. IGLÓ Ausschlußmitglied d. Gesellsch.

(Mit dem Bildnis des Verbliebenen.)

Hochgeehrte Generalversammlung!

Nur ein Moment trennt die Gegenwart von der Vergangenheit, das Leben ein nur recht schmaler Pfad vom Tode. Das schöne und weite Feld der Lebenstätigkeit verlassen, vergehen zu müssen, ist das gemeinsame Schicksal aller Lebewesen. In unvermuteter Zeit losgerissen zu werden von allem, was uns auf dieser Erde lieb war: von der Heimat, der Familie, von dem, was wir mit unserer Arbeitstätigkeit geschaffen — ist die unfehlbare Folge der Naturgesetze. Wohl wissen wir, daß dem so sein muß, und dennoch — mit vollem Schmerz unserer Seele, mit großem Weh und tief betroffen denken wir an das Scheiden, an das Vergehen! Vielleicht ist dies darum so, weil wir eine völlig unbekannte Zukunft und Kraft vor uns haben, vielleicht auch darum, weil wir bedauern all das hier zu lassen, wofür wir Stoff und Kraft unseres Lebens verwendeten. Mit Schmerz und Harm erfüllt unser Herz das Scheiden insonderheit dann, wenn ein hervorragend tätiger Patriot, das vorzügliche Familienhaupt und der gute Mensch aus unserem Kreise in jene unbekannte Welt entschwindet. In unserer Trauer und unserem Kleinmut beruhigt und tröstet uns einigermaßen, daß der, dessen wir jetzt mit Achtung und in Liebe gedenken, seinem Berufe als Sohn der Heimat, als Familienhaupt und als Mensch treu gerecht wurde, seine Laufbahn rein zurücklegte und wahrhaftig der Menschheit und damit auch seinem Vaterlande lebte.

Ziel des Lebens und die zur Erreichung desselben angewendete vorwärtstrebende Arbeit ist beim richtigen Menschen ein und dieselbe. Im Wettkampfe ändern sich nur die Arbeiter. Der ermattete zieht sich zur Ruhe zurück und seinen leergelassenen Platz füllt ein neuer Arbeiter aus. Unsere Arbeit geht nicht zu Grunde, sie vererbt sich auf unsere

Nachkommen, die dieselbe weiter entwickeln und fruchtbar machen — mit der Zeit. Jeder Spur, die unsere hervorragenden Altvorderen hinterlassen und die die Wege derselben markiert, entwächst die edle Blume der Aneiferung, der Begeisterung, und diese reift dann vielfach den Kern, die wahre Frucht.

Wenn wir hiemit einigermaßen Beruhigung gefunden haben über den großen Verlust, der uns ereilte, so gehen wir nun zur Besprechung des Lebens JOHANN BÖCKH'S über, eines Lebens, das in jeder Beziehung als Muster dienen kann.

JOHANN BÖCKH wurde am 20. Oktober 1840 geboren. Sein Vater, ADALBERT BÖCKH, war in Somorja (Stadt mit geordnetem Magistrat im Kom. Pozsony) städtischer Arzt, später ließ er sich in der königl. Freistadt Pozsony nieder. Seine Mutter, WILHELMINE DEUTSCH, war in Pest geboren. Sie war ein Waisenmädchen. Die Geschwister seiner Eltern starben nach einander während der verheerenden Cholera-Epidemie. Wie ich hörte, war Frau Adalbert Böckh eine auffallend warm fühlende und kluge Dame von gutem Humor. Eine rasche Auffassung, klare Denkungweise und fester Charakter befähigten sie ganz besonders zur Erziehung ihrer Kinder. Ihr Sohn JOHANN glich ihr in vielem. JOHANN'S ältere Schwester PAULINE war die Gattin des angesehenen Fabrikanten GUSTAV SZLUBEK in Pozsony. Sein jüngerer Bruder BÉLA war ein sehr geschickter und gesuchter Arzt in Pozsony. JOHANN BÖCKH verbrachte seine ersten Kinderjahre unter der zärtlichen und liebevollen Pflege seiner Mutter in Somorja. Hier vollendete er auch die Normalschule. Als sehr aufgeweckter und gut beobachtender kleiner Knabe verlebte er auch die erhebenden Tage des ungarischen Freiheitskampfes. Viele interessante kleine Erlebnisse und Beobachtungen bewahrte er in dem fürwahr reichen Schatze seiner Erinnerungen. Aus der Zeit der Jahre 1848 und 1849 erzählte er in vertraulichem Kreise oft die eine oder andere interessantere Begebenheit und das brachte er so lebhaft, in so hinreißender Form und Treue vor, daß er die Aufmerksamkeit seiner Zuhörer vollständig fesselte. Von 1850 bis 1854 studierte er am kgl. Obergymnasium in Pozsony, 1854/55 trat er ebendasselbst, hauptsächlich um sich im Zeichenunterricht besser zu vervollkommen, für ein Jahr an die Oberrealschule über. Da er sich für die militärische Laufbahn vorbereiten wollte, gab ihn sein Vater im Herbst des Jahres 1855 in die Genieschule zu Krems. Hier lernte er bis 1858. Da er aber beim Turnunterrichte den Fuß brach, setzte er nach seiner Heilung die militärische Laufbahn nicht fort, sondern begab sich noch im Herbst d. J. 1858 an die Montan- und Forst-Akademie zu Selmeczbánya. An der Akademie in Selmeczbánya studierte er als ordentlicher stipendierter Hörer der montanistischen Wissenschaften 1858 bis 1862 und verließ die Akademie i. J. 1862, nachdem er das

normale Diplom erhalten hatte. Mit Fleiß und Talent, sowie mit seinem offenen, aber taktvollen Auftreten gewann er nicht nur das Vertrauen und der Anerkennung seiner Professoren, sondern auch jenes und jene seiner Kollegen. Zu jener Zeit herrschte in Selmeczbánya ein lebhaft wallendes Leben. Die von Pest ausgehenden und immer höher gehenden Wogen des politischen und gesellschaftlichen Lebens erhoben namentlich dort ihr Haupt, wo Hochschulen waren und wo die schon gereifere und männlichere Jugend für diese Wogen am empfänglichsten war. Selmeczbánya hatte damals noch, da die Vortragsprache an der Akademie die deutsche war, abweichend von den übrigen Hochschulen, ein ziemlich internationales gesellschaftliches Leben und Gepräge. Das verlieh dem dortigen akademischen Leben einen ganz eigentümlichen Charakter. Außer der allgemeinen Burschenschaft («Schacht»), deren Mitglieder sämtliche Akademiker waren, hielt jede Nation noch eine besondere «Landsmannschaft» aufrecht, die bei feierlichen Gelegenheiten, wie beispielsweise am Weihnachtsabend und zu Neujahr einander besuchend, mit großen Trinksprüchen die gute Freundschaft, den einst so berühmten bergmännischen Corpsgeist verfestigten. Das österreichische Polizeisystem konnte sich mit der freien Denkungsart und den Grundsätzen der deutschen, italienischen, polnischen und ungarischen Hörerschaft durchaus nicht befreunden und wollte keine Nachsicht üben. Reibungen und Zusammenstöße unangenehmer Natur wiederholten sich sehr häufig. Bei solchen Gelegenheiten bewies JOHANN BÖCKH, als Präses der «Ungarischen Gesellschaft» und als leitender Akademiker oft seine Ruhe und kluge Besonnenheit. Den Fechtverein der Jugend leitete, als guter Fechter, er. Mit Ende des ersten Abschnittes der glücklichen und fürwahr goldenen Zeit begann der zweite Teil seines Lebens, die Zeit der selbständigen Wirksamkeit.

Im Herbste d. J. 1862, am 18. November, finden wir ihn bereits als Bergpraktikanten mit 75 kr. Taggeld bei der Markscheiderei und dem Grubenbetrieb der k. k. Eisenwerks-Direktion zu Eisenerz in Steiermark. Als Stipendist wurde er zur Dienstleistung hierher beordert. Am 1. Oktober 1863 wurde er nach Reichenau in Niederösterreich u. zw. zur k. k. Walzwerks-Oberverwaltung in Hirschwang übersetzt, wo er bis zum Herbste d. J. 1864 tätig war. Als pünktlicher, eifriger und vorzüglich befähigter junger Beamter wurde ihm das auszeichnende Wohlwollen seiner Vorgesetzten zuteil und auf Grund dessen konnte er in seiner freien Zeit auch seiner Jagdliebhabe fröhnen. Auf dem reichen k. u. k. Jagdgebiet erlegte er so manchen Auerhahn. Am 17. Dezember 1864 wurde er zum Bergexpectanten ernannt und mit Verordnung des k. k. Finanzministeriums an die k. k. geologische Reichsanstalt in Wien einberufen an den dort ins Leben getretenen und zur

geologischen Weiterausbildung vorzüglicher junger Montanisten dienenden theoretischen und praktischen geologischen Kurs. In den beiden folgenden Jahren (1865 und 1866) nahm er an diesem Kurs teil, gleichzeitig aber hörte er auch an der Universität in Wien in sein Fach schlagende Vorlesungen. In Wien, aber auch im ganzen damaligen Reiche, gaben der Direktor der k. k. geologischen Reichsanstalt WILHELM HÄNDLER und nebst ihm sein berufenster Schüler FRANZ RITTER VON HAUER, der immer mehr sich entwickelnden und Raum gewinnenden geologischen Wissenschaft die Richtung. An der Universität war Professor EDUARD SUSS der auf dem höchsten Niveau stehende wahre und berufene Profet der Geologie. JOHANN BÖCKH lernte bei diesen hervorragenden Männern und Gelehrten mit großer Begeisterung und mit Fleiß und seine Vorliebe für die geologische Wissenschaft verfestigte sich immer mehr. Unter anderen erinnerte er sich auch in den letzten Jahren oft zurück an die glänzenden und meisterhaften Vorträge Professor EDUARD SUSS'. Im Frühjahr der Jahre 1865 und 1866 besuchte er mit seinen Kollegen zusammen, unter der Führung des Bergrates und Chefgeologen FRANZ FÖTTERLE, zahlreiche hervorragendere Gruben und Schmelzhütten in Ungarn, dem westlichen Galizien, Böhmen und Mähren. Im Sommer derselben Jahre nahm er auch an den geologischen Übersichtsaufnahmen in Ungarn teil. Im Jahre 1865 wurde er in der II. Section der k. k. geologischen Reichsanstalt, deren Hauptleiter Berg-rat und Chefgeologe FRANZ RITTER v. HAUER war, unter der unmittelbaren Leitung des Sectionsgeologen Dr. GUIDO STACHE in der nördlichen Umgebung von Vác in die geologische Kartierung eingeführt. Noch in derselben Campagne wurde er zu selbständiger Arbeit befähigt befunden. Dr. STACHE übergab JOHANN BÖCKH die Blätter der Generalstabkarte Kol. XXXIV. Section 46 und 47 zur Bearbeitung, welche Blätter die Umgebungen der Gemeinden Szirák, Buják, Ecseg und Herencsény des Komitates Nógrád umfaßen. Der kurze Aufnahmebericht erschien unter dem Titel «Geologische Verhältnisse der Umgebung von Buják, Ecseg und Herencsény» im 16. Bande (1866) des Jahrbuches der k. k. geologischen Reichsanstalt und dies war die erste selbstständige Mitteilung JOHANN BÖCKH's. Im Sommer des folgenden Jahres, also 1866, nahm er mit Dr. GUIDO STACHE an der Übersichtsaufnahme des Borsoder Bükkgebirges, der benachbarten Vorberge und des unteren Sajó- und Hernádtales teil. Dr. STACHE betraute mit der Abfassung des Berichtes JOHANN BÖCKH, welcher Bericht unter dem Titel «Die geologischen Verhältnisse des Bükk-Gebirges und der angrenzenden Vorberge» im Jahrbuch der k. k. geologischen Reichsanstalt 1867. 17. Band in Heft 2 erschien. Es war dies Johann Böckh's zweite Arbeit, in der er mit Beihilfe Dr. STACHE's auch schon schwierigere

geologische Fragen löste. Nach Beendigung des Kurses an der geologischen Reichsanstalt wurde er Anfang Dezember 1866 der Montansektion im k. k. Finanzministerium in Wien zugeteilt, am 24. Oktober 1867 aber, auf seine eigene Bitte, in das kgl. ungar. Finanzministerium übersetzt. Im österreichischen k. k. Finanzministerium sah man das Scheiden dieser tüchtigen jungen Kraft nicht gerne. Aber alles Zureden seines Chefs, Baron HINGENAU, war vergebens. Das Verfaßungsleben seines Vaterlandes zog ihn mächtig an und an der ruhmvollen und mächtigen Arbeit der Neugestaltung wünschte er, wenn auch bescheiden, teilzunehmen. Im Herbst des Jahres 1867 wurde er in der Präsidialabteilung des kgl. ung. Finanzministeriums in Ofen, dem Staatssekretär-Stellvertreter GUSTAV V. GRÄNZENSTEIN zugeteilt. Hier war LADISLAUS V. HENGELMÜLLER (heute Botschafter in den vereinigten Staaten Nordamerikas) sein Zimmergenosse. JOHANN BÖCKH arbeitete nur bis 1. August 1868 im kgl. ung. Finanzministerium. Zu dieser Zeit begann sich unser verfassungsmäßiges Leben schon nach jeder Richtung hin zu entfalten. Die Devise «wehren wir uns» löste jene «der Tag bricht an, streben wir vorwärts» ab. Die Aufeinanderfolge der Ergebnisse regte die leitenden Männer unseres Vaterlandes zu rascher und weitgehender Tat an. Die k. k. geologische Reichsanstalt in Wien wünschte ihre Aufnahmstätigkeit auf dem Gebiete des ungarischen Reiches fortzusetzen und stellte in dieser Richtung der königlich ungarischen Regierung auch einen Antrag. Der Kern dieses Antrages war, daß die Anstalt die geologischen Übersichtsaufnahmen auf unsere Kosten weiter fortsetzt und die Duplikate der gesammelten Exemplare der in Pest aufzustellenden Sammlung überläßt. Dem Universitätsprofessor Dr. JOSEF SZABÓ, dem Montaningenieur WILHELM ZSIGMONDY und dem Staatssekretär EMERICH FEST gefiel dieser Antrag nicht und auf ihren aufklärenden Vorschlag hin stimmte STEFAN GOROVE, kgl. ung. Minister für Agrikultur, Industrie und Handel, der auch sonst ein Mann von großer Bildung und weitem Gesichtskreis war, bereitwillig jenem Plane bei, wonach das Gebiet des ungarischen Reiches in Zukunft von ungarischen Geologen durchforstet und aufgenommen werde. Demnach wurde im Jahre 1868 zuerst im Rahmen des Ministeriums die kgl. ung. geologische Sektion errichtet. WILHELM ZSIGMONDY und auch Minister GOROVE selbst wünschte Dr. JOSEF SZABÓ an die Spitze der Sektion zu stellen, da aber Szabó bei der Professur verblieb, so wurde auf seine Empfehlung hin der Kustos am National-Museum, MAX HANTKEN V. PRUDNIK mit der Leitung der neuen Institution betraut. JOHANN BÖCKH sagte die Amtskanzleiluft des Finanzministeriums nicht eben zu. Wunsch und Neigung lockte ihn auf die Laufbahn des Geologen. Er sehnte sich in die freie Natur hinaus. Auf Ersuchen des kgl. Ackerbau-, Industrie- und Handels-

Ministers wurde BÖCKH vom kgl. Finanzminister schon Anfangs August 1868 beurlaubt und in provisorischer Eigenschaft bei der geologischen Sektion verwendet. So konnte er denn schon an der ersten Landes-Detailaufnahme teilnehmen. Am 21. März 1869 ernannte ihn der kgl. ung. Finanzminister MELCHIOR V. LÓNYAY zum Honorär-Konzipisten, am 22. Dezember 1869 aber wurde er von Minister STEFAN GOROVE an die mittlerweile organisierte kgl. ung. geologische Anstalt zum Hilfsgeologen ernannt. Am 15. März desselben Jahres wählte ihn der «Siebenbürgische Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt» zum ordentlichen Mitglied. Von den Mitgliedern der geologischen Sektion wurden zur kgl. ung. geologischen Anstalt neben den Direktor MAX HANTKEN V. PRUDNIK, der ordentliche Professor am Polytechnikum, Dr. KARL HOFMANN, Honorär-Konzipist JOHANN BÖCKH und Bergexpektant BENJAMIN WINKLER V. KÖSZEG ernannt. Im Jahre 1868 kam BÖCKH zum erstenmale mit der Tochter ANTONIE des angesehenen und allgemeiner Achtung sich erfreuenden Bergbaubesitzers ZACHARIAS HOFMANN zusammen. Nach zwei Jahren trafen sie sich wieder und nun brachte die enge Freundschaft mit dem Kollegen Dr. KARL HOFFMANN BÖCKH der Familie HOFMANN schon näher. Dr. KARL HOFMANN war der ältere Bruder Antonie's. Nach drei Jahre hindurch sich wiederholenden Zusammentreffen wurde am 11. August 1873 in Paulis (Kom. Arad) jene bis zu Ende so sehr glückliche Ehe geschlossen. Im Jahre 1874 wurde sein Sohn HUGO, 1876 seine Tochter WILHELMINE, verhehelichte GUSTAV HAOER und 1878 sein Sohn BÉLA geboren. Am 30. November 1871 wurde BÖCKH zum ersten Sektionsgeologen, am 23. November 1872 zum zweiten Chefgeologen ernannt.

Die ungarische geologische Gesellschaft wählte ihn 1872 zum ersten Sekräter, die ungarische Akademie der Wissenschaften aber am 8. Juni 1876 zu ihrem korrespondierenden Mitglied. Seinen Sitz als Mitglied der III. oder mathematisch-naturwissenschaftlichen Sektion der Akademie nahm er mit seiner am 12. April 1880 vorgelegten Abhandlung «Daten zur Kenntnis der Juraablagerungen des Mecsekgebirges und seiner Hügelgegend» ein.

Im Jahre 1876 spielt Dr. KARL PETERS, der einstige Budapester, später Grazer Universitätsprofessor, in seinen Briefen wiederholt darauf an, daß in kurzer Zeit der geologische und paläontologische Lehrstuhl an der Grazer und Prager Universität in Erledigung gelangt. Er wünschte sehr zu wissen, ob der geologische Publizist des Bakony und Beschreiber des Brachydiastematherium ständig bei der ungarischen geologischen Anstalt zu bleiben gedenkt und welcher Meinung er betreffs Übernahme eines der erwähnten Lehrstühle sei?! . . . BÖCKH dankte für die Berufung in verhüllter Form und blieb im Lande.

Am 26. Januar 1882 wurde er mit der Leitung der kgl. ung. geologischen Anstalt betraut, am 22. Juni 1882 aber wurde er von Sr. Majestät mit Titel und Rang eines Sektionrates zum Direktor der Anstalt ernannt.

Am 13. Februar 1889 wurde er zum Vizepräsidenten der ungarischen geologischen Gesellschaft gewählt, vom 6. Februar 1895 bis 6. Februar 1901 aber war er Präsident der Gesellschaft.

Zur Zeit der Milleniums-Ausstellung i. J. 1896 war er Mitglied der vorbereitenden Landeskommission, sowie Präses der Untergruppen VII, I und 17 (Agrogeologie und Hydrogeologie) und VIII/A (Geologie und praktische Geologie), zugleich auch Jurymitglied der Ausstellung.

Mit allerhöchster EntschlieÙung Sr. kais. und apostolisch-königlichen Majestät ddo. Budapest 10. Oktober 1896 wurde in Würdigung der hervorragenden Verdienste um die Organisation und Anordnung der Landes-Milleniums-Ausstellung BÖCKH der Orden der eisernen Krone III. Klasse verliehen. Im Jahre 1897 leitete er als Mitglied der den Bau des Palais der kgl. ung. geologischen Anstalt leitenden Kommission die hierauf bezüglichen Vorarbeiten, am 11. März desselben Jahres wurde er von der ungarischen geographischen Gesellschaft zum Ehrenmitglied erwählt. Im Sommer d. J. 1898 fungiert er auf besonderen Wunsch des kgl. ung. Ackerbauministers Dr. IGNAZ V. DARÁNYI bei dem VII. internationalen Geologenkongreß in St. Petersburg als Entsendeter des ungarischen Reiches, wofür ihm als Anerkennung im Frühjahr 1899 vom Zar der St. Stanislaus-Orden II. Klasse mit dem Stern verliehen wird.

Im Jahre 1900 zeichnet ihn die ungarische geologische Gesellschaft für seine wissenschaftlichen Verdienste mit der Josef Szabó-Medaille aus. Im selben Jahre fungiert er als Entsendeter der Regierung auf dem VIII. internationalen Geologenkongreß in Paris. Er war Mitglied der vorbereitenden Landeskommission für die Pariser internationale Weltausstellung und Präses der Untergruppen VII/38 und XI 1. Im Jahre 1901 wählte ihn die Generalversammlung der ungarischen geologischen Gesellschaft, da er das Präsidium nicht mehr übernahm, einstimmig zu ihrem Ehrenmitglied.

Im Jahre 1902 zeichnete ihn Se. Majestät mit dem Titel eines kgl. Ministerialrates aus. Im Jahre 1904 beehrt ihn der «Siebenbürgische Verein für Naturwissenschaften zu Hermannstadt» mit der Erwählung zum korrespondierenden Mitglied. 1907 nahm er, als Präses der Fachgruppe für wissenschaftliche Versuche, tätigen Anteil an der definitiven Anordnung des kgl. ung. landwirtschaftlichen Museums und erhielt von Sr. kais. und apostolisch-königlichen Majestät für seine im öffentlichen Dienst und auf dem Gebiete der Landwirtschaft erworbenen

Verdienste als Anerkennung mit seinen Nachkommen zusammen den ungarischen Adel mit dem Prädikate «von Nagysur». Am 13. Juli 1908 wurde er auf sein eigenes Ansuchen in den bleibenden Ruhestand versetzt, bei welcher Gelegenheit ihm auch die allerhöchste Anerkennung Sr. Majestät zuteil wurde.

Seine Pensionierung erbat er nicht, um zu ruhen, sondern darum, damit er, von allen anderen Agenden befreit, seine Tage ausschließlich wissenschaftlichen Forschungen weihen könne. Anders aber war es vom Schicksal bestimmt! — JOHANN BÖCKH arbeitete im Frühling d. J. 1909, eine Fußwunde leichter Natur behandelnd, zu Hause. Am 9. Mai befaßte er sich noch mit der Korrektur der deutschen Übersetzung einer letzten für die Balaton-Monographie geschriebenen kurzen Studie. Am 10. Mai frühmorgens entschlummerte er still, unbemerkt in Folge eines Herzschlages im 69. Jahre seines Lebens auf ewig. Hiemit haben wir in Kürze die Laufbahn des edlen und nutzbringenden Lebens JOHANN BÖCKH's bis ans Ende verfolgt.

Ich gehe nun über auf die Würdigung seiner Tätigkeit. Im Jahre 1867 wurde er ordentliches, am 26. April 1871 Ausschuß-Mitglied der ungarischen geologischen Gesellschaft. 1872 und 1873, d. i. von der am 13. März 1872 abgehaltenen Generalversammlung der Gesellschaft an bis zur Generalversammlung vom 22. Januar 1873, also 10 Monate hindurch, war er erster Sekretär unserer Gesellschaft. Während dieser Zeit redigierte er, anfangs mit ANTON KOCH, dann mit FRIEDRICH SAJÓHELYI als zweiten Sekretären, die Monatszeitschrift der Gesellschaft «Földtani Közlöny». Während der kurzen Zeit seines Sekretariates befaßte er sich mit voller Hingebung mit den Angelegenheiten der Gesellschaft, seiner ämtlichen Inanspruchnahme wegen war er aber genötigt von diesem Amte alsbald abzudanken.

Am 12. Mai 1886 wies er, als Präses der entsendeten Kommission, den auf das ungarische Reich entfallenden Teil der internationalen europäischen geologischen Karte in unserer Gesellschaft vor. Mit der unter seiner Leitung angefertigten Arbeit war jedermann zufriedengestellt. Zur selben Zeit erhöhte die Gesellschaft, auf Antrag des Ausschußmitgliedes JOHANN BÖCKH, das auch gegenwärtig noch recht bescheidene Honorar der Sekretäre. Am 7. Dezember 1887 fanden sich die Verehrer u. Freunde JOHANN BÖCKH's im kleinen Saale der Redoute zu einem freundschaftlichen Festmahle zusammen. Das Sekretariat der geologischen Gesellschaft veranstaltete diese Zusammenkunft, welche den Zweck hatte seine und seines Freundes und Kollegen, Oberbergrates und Ausschußmitgliedes ALEXANDER GESELL 25-jährige Amtsdienstzeit zu feiern. Zu Ehren und zur Begrüßung der Gefeierten fanden sich ungefähr 50 Budapester Gesellschaftsmitglieder und gute Freunde ein. Außer dem Beamten-corps

der kgl. ung. geologischen Anstalt sahen wir dort Dr. JOSEF SZABÓ, den verdienstvollen Präsidenten der Gesellschaft, ANDOR VON SEMSEY, den Honorär-Oberkustos des National-Museums, ALBERT V. BEDÓ, Ministerialrat, Landes-Oberforstmeister, Dr. JOSEF AL. KRENNER, Professor am Polytechnikum und Kustos am National-Museum, Dr. AUREL V. TÖRÖK, Universitätsprofessor, Dr. LUDWIG V. ILOSVAY, Professor am Polytechnikum, JOHANN WEIN, hauptstädtischen Wasserwerksdirektor, ALEXANDER ALMÁSY, kgl. ung. Oberforst-Taxator, BÉLA SZATHMÁRY, kgl. ung. Berghauptmann und noch viele andere Verehrer der Gefeierten. Der langen Reihe der von Herzen kommenden Trinksprüche schloßen sich zahlreiche Begrüßungs-Telegramme und Briefe an und die ungesucht frohe Stimmung bewies am besten, daß wahre Achtung und Liebe für die Gefeierten die Gesellschaft zusammenbrachte. Dr. MORIZ STAUB, der damalige erste Sekretär der Gesellschaft, referiert im 12. Hefte des «Földtani Közlöny» v. J. 1887 über die Festlichkeit. In demselben Hefte teilt er auch das Dankschreiben JOHANN BÖCKH's und ALEXANDER GESELL's mit.

Nach dem Tode WILHELM ZSIGMONDY's wurde am 13. Februar 1889 JOHANN BÖCKH zum Vizepräsidenten der ungarischen geologischen Gesellschaft gewählt. In dieser Eigenschaft wurde ihm neben dem tätigen Präsidenten Dr. JOSEF SZABÓ keine große Rolle zuteil, so oft aber in Vertretung des Präsidenten im Dienste unserer Interessen wirken konnte, stand er immer mit der größten Bereitwilligkeit der Gesellschaft zur Verfügung. Über Betrauung unserer Gesellschaft gedenkt er in der Generalversammlung v. J. 1890 seines Vorgängers WILHELM ZSIGMONDY. Der umfangreiche Nachruf ist schon mehr als Studie zu betrachten. JOHANN BÖCKH würdigt in dieser Studie mit der größten Detaillierung nicht nur das Leben und die Tätigkeit WILHELM ZSIGMONDY's, sondern befaßt sich oft auch mit den Begebenheiten und Verhältnissen jener Zeit. Ein sehr interessanter und wertvoller Teil der mit großer Sorgfalt und Liebe verfaßten Studie ist jedenfalls jener, der sich mit der Bekanntmachung der Tiefbohrarbeiten und der einschlägigen literarischen Tätigkeit WILHELM ZSIGMONDY's befaßt. Diese Arbeit ist ein getreuer Spiegel der ganzen Individualität JOHANN BÖCKH's. Gewissenhaft und mit der größten Genauigkeit behandelt er auch das kleinste Detail.

Mit unermüdlichem Fleiß sammelt er den Wust von Daten eines tatenreichen Lebens, um dieselben achtungs- und liebevoll gruppierend, als würdigen und unvergänglichen Kranz auf dem Altare der Pietät niederzulegen.

Die Trauer löst Freude ab. Am 6. April 1892 feiert unsere Gesellschaft den 70-ten Geburtstag ihres hochverdienten Präsidenten Dr. JOSEF SZABÓ V. SZENTMIKLÓS. Die Feier ist von ganz familiärem Charakter. In der im kleinen Saale der ungarischen Akademie der

Wissenschaften abgehaltenen festlichen Fachsitzung erscheinen unsere Mitglieder mit ihren Familien. Den jugendlich beweglichen und denkenden Präsidenten begrüßt jedermann achtungsvoll und in aufrichtiger Liebe. Der Vizepräsident JOHANN BÖCKH eröffnet die feierliche Fachsitzung mit einer schwunghaften und gehaltvollen Rede. Aus jedem seiner Worte geht die Wärme der ungekünstelten Unmittelbarkeit hervor. Seine Gedanken werden von edlem Gefühl diktiert und er faßt sie in wahre Rednerform.

In die Landeskommission der für 1895 geplanten, aber erst i. J. 1896 eröffneten nationalen Landes-Millenniumsausstellung wählte unsere Gesellschaft in der außerordentlichen Ausschußsitzung i. J. 1892 den Vizepräsidenten JOHANN BÖCKH. BÖCKH kannte sehr wohl den inneren realen Wert der Ausstellungen, schrieb ihnen also nur von industriellem und merkantilem Standpunkte Bedeutung zu, im übrigen war er, namentlich in wissenschaftlicher Hinsicht, kein besonderer Freund derselben. Er wußte auch, daß die unausweichliche Teilnahme in größerem Stil der unter seiner Leitung stehenden kgl. ung. geologischen Reichsanstalt ihm sehr viele Arbeit verursachen werde. Darum aber nahm er das Mandat doch an und entsprach demselben mit der größten Gewissenhaftigkeit.

Im Jahre 1893 arbeitet er im Verein mit L. ROTH v. TELEGD und Dr. FR. SCHAFARZIK einen auf die Benennung und Einteilung des südlichen Teiles des Krassó-Szörényer Gebirges bezüglichen Entwurf aus und überreicht denselben unserer Gesellschaft. Am 10. April 1894 verringert sich abermals die alte Garde unserer Gesellschaft, wir verlieren Dr. JOSEF v. SZABÓ, den Führer, einen der verdienstvollen Begründer, einstigen Sekretär, Vizepräsidenten und schließlich seit 11 Jahren Präsidenten der Gesellschaft. In der Fachsitzung v. 2. Mai gedenkt an erster Stelle Vizepräsident JOH. BÖCKH Dr. JOSEF v. SZABÓs. Insonderheit hebt er die großen Dienste hervor, die der verblichene Präsident mit Entwicklung der Geologie in Ungarn, mit der ruhmvollen und hervorragenden Rolle, die er in unserer Gesellschaft spielte, sowie mit seiner Lehre, sowohl der Wissenschaft im allgemeinen, sowie speziell auch unserem Vaterlande leistete. In der Generalversammlung d. J. 1895 weist er den Probedruck der geologischen Karte des ungarischen Reiches im Maßstabe von 1 : 1.000,000 vor. Es ist dies die erste derartige größere Karte, die von einheimischen Kräften zusammengestellt wurde und auf der auch die von den einheimischen Geologen erreichten neueren Resultate der Detailaufnahmen, bei dem kleinen Maßstabe nach Möglichkeit, bereits zur Darstellung gebracht sind. Auch diese Karte kam unter seiner Leitung und werktätigen Teilnahme zustande. Seine Präsidentenrede in der Generalversammlung schließt er aneifernd damit, daß er in unserer

Tätigkeit einen Fortschritt sieht, daß also von einer allenfallsigen Stagnation, also von einem Rückfall keine Rede sein könne und wir keinen Grund haben kleinmütig zu werden, wenn auch die Zahl unserer Mitglieder momentan im Abnehmen sei, denn — sagt er — «wo wir so sichere Zeichen des Fortschrittes in der Arbeit sehen, wie im Kreise unserer Gesellschaft. dort kann es geschehen, daß wir der Zahl nach abnehmen, an Arbeitskraft aber sicherlich nicht».

Er sah also in der Tätigkeit die Sicherung der Zukunft der Gesellschaft, und auch hierin hatte er Recht.

In der Generalversammlung wird für die Dauer dreier Jahre (1895—1898) JOHANN BÖCKH einstimmig zum Präsidenten gewählt. In der Generalversammlung v. J. 1896 widmet er ANTON PÉCH, dem hervorragenden ungarischen Bergmann und exquisiten Patrioten, dem Begründer der «Bányászati és Kohászati Lapok» (Berg- und hüttenmännische Blätter) und FRANZ POSEPNY, dem Verfasser der Monografie von Rézbánya und vieler anderer vorzüglicher montanistischer Studien, einen warmen Nachruf. Wahre alte Freundschaft kettete JOHANN BÖCKH an beide. Mit dem Letzteren verbrachte er zusammen den Ausbildungskurs an der k. k. geologischen Reichsanstalt in Wien. Die Kraft und Tätigkeit der ganzen Nation war schon seit einigen Jahren auf die je imposantere Gestaltung der Landesausstellung v. J. 1896 gerichtet. Nun war die Zeit der in großer Zahl teilnehmenden Aussteller und Ordner durch eine schon fieberhafte und fürwahr angespannte Arbeit und Tätigkeit in Anspruch genommen. War doch davon die Rede, den Westländern unseren Fortschritt und unsere Fähigkeiten vor Augen zu führen! JOHANN BÖCKH sagt in der Generalversammlung v. 5. Februar 1896 das folgende: «Geehrte Generalversammlung! Kaum ein viertel Jahr trennt uns von jenem Zeitpunkte, in welchem wir aus Anlaß des ersten tausendjährigen Bestandes des ungarischen Reiches unsere Festlichkeiten beginnen. Wenn also unser Vaterland ohne Zweifel seit sehr langer Zeit besteht, worüber wir uns von vollem Herzen freuen, können wir das, von der Budapester Universität abgesehen, von unseren übrigen wissenschaftlichen Instituten und Gesellschaften durchaus nicht sagen. Verhältnismäßig kurz ist die Zeit, daß unsere Nation die Aufstellung ihrer wissenschaftlichen Institutionen und die Ausbildung derselben in modernem Geist in Angriff nehmen konnte. Die hindernde Ursachen sind uns Allen bekannt.»

Mit diesen wenigen Worten gab unser verewigter Präsident das richtige, wahre Bild. Da die festliche Millenniumsausstellung auch den Rückblick auf die Vergangenheit ins Programm aufgenommen hatte, schrieb er selbst mit gründlichem Wissen die «Kurze Geschichte der Entwicklung der Geologie in Ungarn von 1774 bis 1896». Diese Studie erschien auszugsweise auch im Jahrgang 1897 des Földtani

Közlöny. Gegen Ende der Landes-Millenniumsausstellung erschien endlich auch die «Geologische Karte Ungarns». Die Teilnehmer an dem am 25. und 26. September in Budapest abgehaltenen «Berg-, hüttenmännischen und geologischen Millenniums-Kongreß» erhielten bereits die gut genug gelungene Karte, die als lang erwartet und sehr begehrte Edition in einigen Jahren auch ganz vergriffen war. An der Vorbereitung des gut gelungenen Kongresses nahm JOH. BÖCKH ebenfalls teil und fungierte am Kongresse als Mitvorsitzender. In der Generalversammlung d. J. 1898 befaßt er sich in seiner Präsidentenrede neuerdings mit der fortwährenden Abnahme der Mitglieder der Gesellschaft. Betreffs der Zukunft der Gesellschaft wird er aber darum nicht kleinmütig, denn es beruhigt ihn, daß die erprobte alte Garde alle Angelegenheiten getreulich versieht. In dieser hingebenden Arbeit sieht er hauptsächlich die Sicherung der Zukunft. Er sagt: «Die Ursachen dieser Abnahme sind ja übrigens allgemein bekannt, denn wir wissen ja, daß diese Abnahme zu nicht geringem Teil von den Jahr für Jahr entstehenden neueren Gesellschaften und Vereinen verursacht wird, welche die Mitgliederzahl der schon bestehenden, namentlich bei den heutigen schwierigen Lebensverhältnissen, einigermaßen modifizieren.» Nicht nur, um die direkten Erfahrungen und geologischen Kenntnisse zu erweitern, sondern auch, um mit den im Lande für Geologie sich Interessierenden in unmittelbare Berührung zu treten und hiermit die Interessen der Geologie zu fördern, empfahl er in derselben Generalversammlung warm die Erneuerung der geologischen Studienausflüge. Der Vorschlag wurde mit Freude angenommen und in dem ersten Aufwallen der Begeisterung hielten wir auch zu dreimalen die Studienausflüge ab. Das Feuer der Begeisterung verlosch aber alsbald und die Ausflüge unterblieben.

In dieser seiner Präsidentenrede befaßt er sich auch ausführlicher mit den Sitzungen und Exkursionen des in St.-Petersburg abgehaltenen VII. internationalen Geologenkongresses. Als Entsendeter der königlich ungarischen Regierung und Vertreter der Akademie der Wissenschaften und der ungarischen geologischen Gesellschaft einerseits, als einer der Vizepräsidenten des Kongresses andererseits wurden ihm viele Ehren zuteil.

Das Jahr 1898 war für das internste Leben unserer Gesellschaft ein sehr bedenkliches. Schon in den Ende 1898 abgehaltenen Ausschusssitzungen ergaben sich Meinungsunterschiede zwischen dem ersten Sekretär und der Mehrheit des Ausschusses.

Dr. MORIZ STAUB, der vorzügliche und mit voller Hingabe unserer Gesellschaft sich widmende erste Sekretär, den wir allesamt schätzten und achteten, faßte diese Meinungsverschiedenheiten empfindlicher als nötig auf und trat von seiner Stelle zurück. Dasselbe tat auch JOHANN

BöCKH, obwohl zwischen ihm und dem Ausschuß keine Meinungsverschiedenheit obwaltete. Der einstimmige Beschluß der außerordentlichen Ausschußsitzung i. J. 1899 (Januar) bittet den Präsidenten in seiner Würde zu verbleiben und sendet zur Verdolmetschung dieses Beschlusses eine Deputation zu ihm. BöCKH nimmt hierauf die Präsidentschaft auch für weiteres an, was der Ausschuß mit Freude und Beruhigung zur Kenntnis nimmt. Hierauf beschwichtigen sich die aufgeregten Wellen.

In der Generalversammlung d. J. 1899 referiert Präsident JOH. BÖCKH über den Stand der Angelegenheit der internationalen europäischen geologischen Karte. Mit Freude berichtet er, daß nun auf dem Blatte DV. in sehr schöner Ausführung auch die noch zurückgebliebenen Teile des Gebietes der Länder der ungarischen Krone erschienen sind. Die ungarischen Geologen können mit Beruhigung auch auf diese ihre Arbeit zurückblicken. Bei der Herstellung dieser Karte verdanken wir JOH. BÖCKH sowohl in intellektueller, wie in materieller Hinsicht sehr viel.

In der Generalversammlung d. J. 1900 erinnert er daran, daß am 6. Juli 50 Jahre seit Gründung der Gesellschaft verstrichen sind. Einen kurzen Rückblick auf die Vergangenheit werfend hebt er hervor, daß «unsere Huldigung und unser Dank den Manen jener Männer gebührt, die in schwierigen Zeiten das vor 50 Jahren gepflanzte junge Reis sorglich hüteten und pflegten, denn nur ihnen ist es zu verdanken, daß dasselbe unter schweren Verhältnissen im vaterländischen Boden Wurzel faßen konnte so, daß es heute als gesunder, beschattender Baum erscheint».

In dieser Generalversammlung wurde JOH. BÖCKH die Auszeichnung zuteil, daß über einstimmiges Urteil des Ausschusses der Gesellschaft die erste Dr. Josef Szabó-Erinnerungsmedaille ihm verliehen wurde. Der Bericht des vom Ausschuß entsendeten Kandidations-Komités hebt seine folgenden beiden größeren und sehr wertvollen Arbeiten hervor: ¹

1. JOHANN BÖCKH: Daten zur Kenntnis der geologischen Verhältnisse des oberen Abschnittes des Izatales, mit besonderer Berücksichtigung der dortigen Petroleum führenden Ablagerungen. (Mitteil. a. d. Jahrb. d. kgl. ung. geol. Reichsanst. 1894. X. Band) und

2. JOH. BÖCKH: Die geologischen Verhältnisse von Sósmezö und Umgebung im Komitate Háromszék, mit besonderer Rücksicht auf die dortigen Petroleum führenden Ablagerungen. (Mitt. a. d. Jahrb. d. kgl. ung. geol. Reichsanst. 1893. X. Bd.)

Der Bericht über diese Arbeiten besagt: «Es sind das die Resultate erschöpfender spezieller Forschungen und Studien. Auf Grund der reichlichen Erfahrungen, die er auf seiner mehr als 30-jährigen Geologen-Laufbahn erwarb, bestimmte JOHANN BÖCKH nach durchgeführtem Lokalstudium bei Szacsá

¹ Földtani Közlöny 1900, Bd. XXX, Pag. 63.

im Izatale (Kom. Mármaros) jenen Punkt, den er zur Bohrung empfahl. Und aus der Bohrung an dem fixierten Punkte brach im August d. J. 1896 tatsächlich in kräftigem Strahle das Petroleum hervor — der erste Petroleumstrahl auf dem Gebiete Ungarns aus dem direkt zu diesem Zwecke abgebohrten artesischen Brunnen. Das mit gewaltiger Kraft heraufdrängende Petroleum und die damit aufsteigenden Gase aber preßten die Bohrröhren ganz zusammen sozwar, daß das Hindernis, das sich gebildet hatte, den Ausfluß des Petroleums verhinderte und das Bohrloch sich verstopfte. Dieses Hindernis zu entfernen und damit abzuhelpen gelang bis heute nicht. Und trotzdem seither JOHANN BÖCKH einen zweiten Punkt zur Bohrung bezeichnete, feiert die Arbeit auch gegenwärtig. All diese bedauernden Kalamitäten ändern aber nichts an dem, daß das Heraufspringen des ersten Petroleumstrahles in Ungarn, das Auffinden des längst gesuchten, kostbaren Rohmaterials dem scharfen Blick und der geologischen Erfahrung JOHANN BÖCKHS zu verdanken ist. Bei dieser Gelegenheit zitiere ich die Worte unseres verewigten Fachgenossen Dr. ALEX. SCHMIDT, die er in seiner Mitteilung über den montanistischen Teil der Millenniumsausstellung gebrauchte: «Wir haben hier nicht nur einen wahren Sieg der Wissenschaft vor uns, sondern auch ein sehr wichtiger Schatz der Tiefe ist es, dessen industrielle und nationalökonomische große Bedeutung besonders zu betonen sicherlich nicht notwendig ist!»

Der Fingerzeig JOHANN BÖCKHS und dessen erster, obwohl aus technischen Ursachen nicht vollständiger Erfolg ist das glänzendste und realste Resultat der rein wissenschaftlichen Forschungen in Anwendung für den Nutzen des praktischen Lebens, ein Resultat, wie wir ein schöneres in Ungarn bisher nicht kennen.»

Der obige Bericht hebt schließlich hervor, daß fünf zur Auszeichnung empfohlene Arbeiten vorliegen, mit Rücksicht darauf aber, daß wenn von zwei oder mehreren der Auszeichnung werten Arbeiten die Rede sei, nicht nur jene geistige Produkte als entscheidend betrachtet werden mögen, die in dem betreffenden Jahreszyklus erschienen, sondern daß auch die gesamte vorhergegangene Tätigkeit der betreffenden Gelehrten in Betracht gezogen werde. Diese Bedingung ist nach Recht und Billigkeit unbedingt vor Augen zu halten, wenn die größte Auszeichnung der ungarischen geologischen Wirksamkeit zur Sprache kommt.

Diese Gesichtspunkte leiteten die kandidierende Kommission und auch den Ausschuß, als diese beiden Körperschaften die für den Abschnitt der Jahre 1894—1899 zu verleihen bestimmte Josef Szabó-Gedenkmedaille JOHANN BÖCKH, also einem Gelehrten zusprach, der abgesehen davon, daß er mit seinen in erster Linie auszeichnenden Arbeiten konkurrierte, mit seiner viel mehr als 30-jährigen geologischen Tätigkeit um die geologische Erforschung des ungarischen Reiches, der Publikation dieser Ergebnisse, sowie um das Aufblühen dieser Wissenschaft überhaupt sich sehr große Verdienste erwarb und entscheidende Erfolge

erzielte. In der Generalversammlung überreicht Dr. ANTON KOCH mit aus aufrichtig freundschaftlichem Herzen kommenden Worten die aus Beiträgen der Verehrer, Schüler und Freunde Josef Szabós gestiftete Gedenkmedaille JOHANN BÖCKH. Der ausgezeichnete Präsident erkennt hierauf mit der ihm angeborenen Bescheidenheit an, daß es für diese Auszeichnung würdigere gibt als er es ist, doch ist er davon überzeugt, daß sie niemand mit größerer Wertschätzung übernimmt, als er. Unsere Gesellschaft vertrat er bei der in Wien am 9. Juni 1900 gelegentlich des 50-jährigen Bestandes der k. k. geologischen Reichsanstalt abgehaltenen Festlichkeit, ebenso in Selmechánya bei dem am 30. Juni 1900 arrangierten glänzenden Feste der Einweihung des neuen Gebäudes der kgl. ungar. Bergakademie. Als Entsendeter der kgl. ung. Regierung nahm er im selben Jahre an dem vom 16—27. August in Paris abgehaltenen VIII. internationalen Geologenkongreß teil. Über all dieses referiert er in der Generalversammlung am 6. Februar 1901. In dieser Generalversammlung war die Neuwahl der Funktionäre auf der Tagesordnung. JOHANN BÖCKH, der die Würde des Präsidenten unter keinen Umständen mehr annehmen wollte, verabschiedet sich in ergreifenden Worten von den Mitgliedern der Gesellschaft. Das Ehrenamt des Präsidenten hatte er von 1895 bis 6. Februar 1901, also durch sechs Jahre bekleidet. In Anerkennung seiner besonderen Verdienste wählte ihn die Generalversammlung einstimmig und mit Akklamation zum Ehrenmitglied der Gesellschaft.

Der Vorschlag des Ausschusses lautete wie folgt:

Herr Ministerialrat JOHANN BÖCKH leistete den Angelegenheiten unserer Gesellschaft nicht nur als gewesener erster Sekretär, dann Vizepräsident und schließlich als Präsident durch viele Jahre hindurch nützliche und wertvolle Dienste, sondern auch als Direktor der kgl. ung. geologischen Reichsanstalt ließ er den Interessen dieser Gesellschaft unausgesetzt seine lebhafteste Fürsorge angedeihen und ließ nie eine Gelegenheit vorübergehen, wo er — wenn es nur irgend möglich war — diese Interessen fördern konnte. JOHANN BÖCKH erwarb sich weiters auch als Fachgelehrter so hervorragende Verdienste auf dem Gebiete der Geologie, für welche ihm, seine ganze hochgeschätzte Vergangenheit und Gegenwart in Betracht gezogen, die vorhergegangene Generalversammlung den ersten Kranz der Josef Szabó-Gedenkmedaille überreichte. Auf Grund dieses empfiehlt, im Sinne des § 10 der Statuten, der Ausschluß der heutigen Generalversammlung achtungsvoll, daß letztere den Vorschlag des Ausschusses zum Beschluß erheben möge.¹

Nach Verlassen des Präsidentensitzes nahm JOH. BÖCKH an unseren Sitzungen fleißig und tätig teil bis zum Herbste d. J. 1907, wo er seiner

¹ Földtani Közlöny 1901. Bd. XXXI, Seite 65.

Kränklichkeit halber ausblieb. Wir sahen ihn auch nicht mehr in unseren Reihen. An seiner Bahre nahm im Namen der Gesellschaft unser Präsident Dr. ANTON KOCH in ergreifenden und seine Verdienste würdigenden Worten von ihm Abschied. JOH. BÖCKH war 41 Jahre hindurch ein führendes und eines der arbeitsamsten Mitglieder unserer Gesellschaft. Vom Beginne unseres konstitutionellen Lebens an, als man die Versäumnisse der auf jedem Gebiete schwierigen und drückenden Jahre unter sehr bescheidenen Verhältnissen nachholen und weiter entwickeln mußte, nahm er mit beseelter Liebe für das Vaterland und die Wissenschaft an sämtlichen Arbeiten unserer Gesellschaft teil. Seine Kollegen waren von Achtung und Liebe für ihn erfüllt und sein abgeklärtes, überlegtes Auftreten diente der Gesellschaft stets zum Nutzen und zur Ehre.

Hiermit habe ich der traurigen Aufgabe, die mir die hochgeehrte Gesellschaft stellte, nach bestem Können entsprochen.

Bilder aus vergangenen Zeiten habe ich der hochgeehrten Generalversammlung vorgeführt, indem ich aus der Geschichte unserer Gesellschaft das aufzählte, was sich auf JOHANN BÖCKH bezieht. Ich gab aber bis jetzt nur ein Bruchstück der Bestrebungen und der Tätigkeit des Verewigten, das unbedingt zu ergänzen ist, wenn wir uns seine edle Individualität würdig, ihrem Wesen entsprechend, ausgestalten wollen.

Ich muß also nun die Dokumente der kgl. ung. geologischen Anstalt hervornehmen, um die Würdigung JOHANN BÖCKHS getreulich, wenn auch kurz gefaßt, fortsetzen zu können. Am 1. August 1868 trat er in seine Stellung bei der kgl. ung. geologischen Sektion ein und begann noch in dieser Übergangszeit die Aufnahmsarbeiten in der Umgebung von Föth, Gödöllö und Aszód. Hiermit beginnt jene unermüdet ausdauernde und fürwahr große Arbeit, mit der er 40 Jahre hindurch mit gleichmäßiger Hingebung den Interessen der kgl. ung. geologischen Anstalt getreulich diente, die Anstalt leitete und ausgestaltete. Vom Zeitpunkt seines Eintrittes an die Anstalt an wurde er seiner gründlichen Kenntnisse, der großen Arbeitskraft und seiner energischen Natur zufolge, der Leiter des kleinen Geologenkorps. Er bewährte sich als aufnehmender-kartierender Geologe von scharfem Blick, befaßte sich aber auch mit großer Vorliebe mit paläontologischen Studien. Sein kräftiger, gesunder Organismus und seine anspruchslose Natur befähigten ihn auch zu der ermüdendsten und schwersten Arbeit im Felde. Um die sozusagen Epoche machende Tätigkeit, die er bei der kgl. ung. geologischen Anstalt entfaltete, in möglichster Kürze überblicken zu können, erweist es sich am zweckmäßigsten, diese Tätigkeit in zwei Abteilungen zu bringen.

Die erste umfaßt die Zeit von seinem Eintritte i. J. 1868 bis zum Jahre 1882, d. i. bis zur Übernahme des Direktorates der Anstalt. Die

zweite Abteilung ist die Zeit von 1882 bis 1908, wird sich also mit seiner Tätigkeit bis zum Zurückziehen in den Ruhestand befassen.

A) Ich halte dafür, daß im Leben JOHANN BÖCKHS der erste Abschnitt für die Arbeit im Felde und seine wissenschaftliche Wirksamkeit der blühendste war. In der Vollkraft seines Mannesalters, unter dem Einfluß der belebenden Kraft eines großen Familienglückes und der im nationalen Leben eingetretenen kraftvollen, frischen, rückhaltslosen Strömung, wo die entfesselte Tatkraft eines Volkes, den unterdrückten, verdeckten Lauf verlassend, wie der seinen Damm durchbrechende Gebirgsbach, wallend und in raschem Laufe sein schon sehr der Austrocknung entgegengegangenes Bett wieder auszufüllen sich bestrebt, also in der ersten Zeit der Neugestaltung der Dinge ist, wenn wir die Natur und den Charakter JOH. BÖCKHS können, auch seine große Tätigkeit leicht verständlich. Er fand hier zuhause ein so neues, großes und freies Arbeitsfeld vor, daß den berufsmäßigen Geologen die erhebende schöne Aufgabe ganz mit sich fortriß. Gleich im Anfange weiht er eine längere Zeit den geologischen Kartierungsarbeiten und führte von 1869—1872 in den Komitaten Veszprém und Zala im südlichen Teile des Bakony-Gebirges, dann in der Umgebung von Zalaegerszeg und Sárvár, von 1873 bis 1876 in den Komitaten Baranya und Somogy bis zum Draußfluß, in der Umgebung von Bättaszék und der Stadt Pécs, sowie im Komitate Moson in der Gegend des Fertótó (Neusiedler Sees) die geologischen Detail-Kartierungsarbeiten durch. Im Jahre 1875 befaßt er sich über Betrauung der Direktion noch speziell mit dem Studium der Wasserversorgung für die Stadt Pécs.

In dieser Zeit erschienen auch seine wohl wertvollsten Arbeiten im Jahrbuch der kgl. ung. geologischen Anstalt. In seiner in auffallend kurzer Zeit (1872—1874) geschriebenen, aus zwei Teilen bestehenden Arbeit «Die geologischen Verhältnisse des südlichen Teiles des Bakony» gab er literarische Zeugenschaft seines großen geologischen Wissens und seiner Arbeitsfähigkeit. Mit scharfem Blick setzte er den geologischen Aufbau des damals noch weniger zugänglichen südlichen Bakony fest. Besonders hervorzuheben ist die Erkennung und Gliederung der geologischen Horizonte der dortigen Trias, welche Gliederung nach so langer Zeit — nach unter viel günstigeren Verhältnissen durchgeführten Forschungen und Untersuchungen — auch bis heutigen Tags sich als richtig erwies.

Im Jahre 1876 erscheint unter dem Titel «Die geologischen und Wasser- verhältnisse der Umgebung Pécs (Fünfkirchen) die umfangreiche Studie, die sich auf die Wasserversorgung der Stadt bezieht. Es ist dies eine tüchtige und gründliche hydrogeologische Arbeit, deren Wahrheiten sich auch bei den neuesten Wasserversorgungs-Arbeiten der Stadt Pécs bewährten. Das Munizipium der Stadt sagt über Betrauung der Kommunität JOHANN BÖCKH den wärmsten Dank für seine grundlegende Wirksamkeit in Angelegenheit der Wasserversorgung. Seine Arbeit über den südlichen Bakony gibt auch Veranlassung zu einem wissenschaftlichen Austausch der Ansichten. MAX V. HANTKEN, der Direktor der Anstalt, stimmt in einer seiner akademischen Mitteilungen mit den Beobachtungen und Bestimmungen JOHANN BÖCKHS nicht ganz überein.

Hierauf antwortet Böckh unter dem Titel «Bemerkungen etc.» und rechtfertigt seinen Standpunkt. Von 1877–1881 befaßt er sich mit der geologischen Detailaufnahme im Krassó-Szörényer Gebirge. In der schwer zugänglichen, wilden Gegend führt er, oft Monate hindurch im Zelte kampierend, seine Arbeit durch. Er hat mit ungünstigen lokalen Verhältnissen und Terrainschwierigkeiten zu kämpfen. In der geologisch wenig bekannten Gegend löst er, mit Karte und Hammer in der Hand, die schwierigen Fragen. Eingehend befaßt er sich mit der Gliederung der kristallinen Schiefer und scheidet drei scharf genug zu unterscheidende Gruppen aus. Hiermit erleichtert er auch beträchtlich die stratigraphische Anordnung und Einreihung der auf großem Gebiete und in großen Massen auftretenden Gesteine. Die beseelte kleine Arbeitergruppe der kgl. ung. geologischen Anstalt aber schreitet unter sehr bescheidenen Verhältnissen und bei so vielen großen Anfangsschwierigkeiten mit zäher Ausdauer kämpfend, rüstig und anerkennenswert vorwärts. Mitteilungen und Karten legen nacheinander Zeugnis von ihrer Arbeitsamkeit ab. Sammlungen und Bibliothek nehmen fortwährend zu.

Im inneren Leben aber zeigt sich eine Mißlichkeit. Der Direktor und die Mitglieder der Anstalt verstehen sich nicht. Hieraus spitzen sich entgegengesetzte Ansichten zu und die Zustände werden beinahe unhaltbar, bis eben im rechten Zeitpunkte MAX V. HANTKEN zum Universitätsprofessor ernannt wird und Direktor der kgl. ung. geologischen Anstalt, zur großen Freude und Befriedigung der ganzen Korporation, Chefgeologe JOHANN BÖCKH wird. Am 26. Januar 1882 übernimmt er (J. Böckh) die so vielfältigen und schweren Sorgen der Direktion.

B) Und nun beginnt die zweite Periode seiner Wirksamkeit bei der geologischen Anstalt, in der Böckhs Arbeitsamkeit fast ganz von der Leitung der Anstalt in Anspruch genommen wird. Seine noch lebenden Kollegen, Freunde und seine Familie wissen es am besten, welche Sisyphus-Arbeit er in den ersten Jahren leistete. Von der Frühe bis spät am Abend ordnete er die Angelegenheiten der Anstalt, nebstbei aber setzte er von 1882 bis 1892, also noch zehn Jahre hindurch, auch bei seiner ämtlichen Inanspruchnahme, seine Aufnahmen im Krassó-Szörényer Gebirge fort und vollendete sie auch. Diese anstrengende, schwierige Arbeit war seine Ruhe. In den Jahren 1885 und 1886 studierte er in Angelegenheit der Lösung der Frage des definitiven Wasserwerkes der Haupt- und Residenzstadt Budapest am linken Donauufer die hydrogeologischen Verhältnisse der Gegend nördlich der Hauptstadt. Sein Fachgutachten überreichte er schriftlich, wofür ihm von der Kommission des Munizipiums der Hauptstadt Dank und Anerkennung zuteil wurde. Die getreueste Chronik der Arbeitsleistung JOHANN BÖCKHS liefert uns jener 25-ste Direktionsbericht, in welchem er über die Tätigkeit der Anstalt von 1882 bis 1907, also über 25 Jahre, referirt. Aus diesem Bericht ersehen wir, in welchem Maaße ihn in dieser schwierigen Zeit die gewissenhafte Leitung in Anspruch nahm.

Statt wissenschaftlicher Arbeiten entstammen seiner Feder jetzt leider nur Ausstellungs-, Kongressberichte und Gedenkreden. Nur wie hie und da

hervorbrechende Lichtstrahlen erwähne ich, daß er 1888 in einer wertvollen kleinen Mitteilung zuerst und auf Grund von Petrefakten sicher, die Trias im Krassó-Szörényer Gebirge nachweist. 1894 und 1895 erscheinen seine beiden, das Steinölvorkommen im Izatale des Komitates Mármaros und jenes bei Sósmező im Komitate Háromszék sehr ausführlich behandelnden größeren Arbeiten, mit denen er die Literatur der heimischen Petroleumschürfungen begann. Im Jahre 1896 studiert er über Betrauung des kgl. ung. Finanzministers das Auftreten des Erdöls in Galizien. Im Jahre 1898 fertigt er, unter Mitwirkung des Anstaltsmitgliedes Oberbergrates ALEXANDER GESELL die Karte des Vorkommens der Edelmetalle, Erze, Eisensteine, Mineralkohlen und des Steinsalzes in den Ländern der ungarischen Krone an mit dem dazugehörigen erläuternden Text. Die königl. ungar. geologische Anstalt aber entwickelt sich unterdessen in rascher Progression weiter. Mit dem sich erweiternden Arbeitskreis nimmt auch die Anzahl der Mitglieder zu. Sammlungen, Bibliothek, die Laboratorien sind in ungeeigneter Lokalität zusammengedrängt und kaum zu benützen. Hiermit tritt naturgemäß eine gewisse Stagnation ein. JOHANN BÖCKH sieht sehr wohl die Gefahr und weiß auch deren Quelle.

Seit dem Tode Dr. JOSEF SZABÓS und WILHELM ZSIGMONDYS ist Dr. ANDOR v. SEMSEY der einzige wahre und großherzige Freund der Anstalt. BÖCKHS rastlose, uneigennützig und ernste Arbeitstätigkeit gewinnt ihm ganz die Freundschaft Dr. A. v. SEMSEYS und mit dieser sieht er auch die Zukunft der Anstalt gesichert.

Nun bemüht er sich um das Zustandekommen eines eigenen Heimes für die geologische Anstalt. Unter Minister Graf PAUL SZÉCHÉNYI gelang ihm die Durchführung seines Planes nicht. Doch schon i. J. 1895 akzeptiert Ackerbauminister Graf ANDOR FESTETICH die von Dr. ANDOR v. SEMSEY für Herstellung eines Gebäudes für die Anstalt zur Verfügung gestellte Summe von 50.000 Gulden. Hiermit gehen die Pläne und Bemühungen BÖCKHS ihrer Verwirklichung entgegen.

Diese in das Leben der kgl. ung. geologischen Anstalt einschneidende Frage wird aber erst von Minister Dr. IGNAZ v. DARÁNYI gelöst. Mit der Umsicht von weitem Gesichtskreis und in richtiger Würdigung der wissenschaftlichen und praktischen Interessen des Landes führt er alsbald BÖCKHS und SEMSEYS Plan durch. Die Anstalt erhält unter tatkräftiger Beihilfe des Ministers DARÁNYI ein geräumiges und helles Heim und die notwendige materielle Unterstützung.

Nun kann sie ihre einzelnen Zweige frei zur Entwicklung bringen. Sie kann aufblühen und auch reichlich fruchtbringend sich gestalten! JOHANN BÖCKH weilt während dieser ganzen Zeit die meiste, ja seine ganze Zeit und unermüdete Tätigkeit ganz dem Leben der Anstalt. Er wirkt, schafft und bereichert. Während dessen aber beginnen einzelne Blüten des ansehnlich herangediehenen Baumes abzufallen und während er noch im ersten Frühlingkleide prangt, verliert er seinen alten Gärtner, der ihn von der Zeit des ersten zarten Reises her mit so viel wahrer und edler Liebe pflegte und aufzog.

Hochgeehrte Generalversammlung! Hiermit hätte ich in Kürze eine Charakteristik des Lebens und der Tätigkeit JOHANN BÖCKH gegeben. Wenn das Bild, das ich hier mit einigen Strichen gab, auch unvollständig ist, so prägen sich darin doch drei Hauptcharakterzüge seiner Individualität: die Vaterlandsliebe, der reine Charakter und die Arbeitsamkeit vielleicht irgendwie aus.

Seine Vaterlandsliebe bewies er nicht nur damit, daß er jeden vom Ausland her angebotenen materiellen und gesellschaftlichen Vorteil zurückweisend, treu im Dienste seines Vaterlandes verblieb, sondern auch damit, daß er an der Entwicklung des geistigen und materiellen Lebens des Vaterlandes uneigennützig, musterhaft, mit voller Willenskraft und all' seinem Können bis zum letzten Schlage seines edlen Herzens teilnahm. Und hier hebe ich noch hervor, daß unser materielles Zurückgebliebensein vielleicht noch größer war als das geistige. Die Hauptursache dieser traurigen Erscheinung aber war der mißfällige Zustand unserer politischen, nationalen, industriellen und Handelsverhältnisse. JOHANN BÖCKH sah dies wohl und stand auch bei der schwierigen Arbeit des materiellen Vorwärtsstrebens seinen leitenden Oberbehörden mit dem besten und aufrichtigsten Rate nach Möglichkeit bei. In dem schwierigen öffentlichen Dienste war seine Hauptstütze und sein Leiter sein fester Charakter. Mit diesem verband sich auch sein gründliches und vielseitiges Wissen. Das Wissen wird ja in uns nur dann wirklich zu dem, was es ist, wenn es unseren Geist ganz durchdringt und auch im Charakter sich kundgibt. Ein Begleiter seines Charakters war auch seine gerade Aufrichtigkeit, jene Kraft, die ohne viel Zögern, mit dem Verstande im Einverständnis, zum Ausdruck gelangt. Der Charakter entwickelt auf jeder Lebensbahn seine eigentümliche Stärke. So war das auch bei ihm. Er gab seinen Kollegen Richtung und wirkte auf ihre Bestrebungen aneifernd, veredelnd ein. Was soll ich seine gemeinnützige und wissenschaftliche Tätigkeit weiter erörtern? Seine bleibenden Gestaltungen beweisen ja dieselbe am glänzendsten. Leben und Taten eines Menschen lassen sich nur aus den Offenbarungen der Gefühle seiner Seele beurteilen. Je mehr gemeinnützliche Arbeit er verrichtet, umso mehr denkt er und fühlt er, umso mehr lebt er. J. BÖCKH gehörte zu den hervorragenderen Individualitäten seiner Zeit und darum wurde ihm auch Auszeichnung und Anerkennung in gebührendem Maße zuteil. Seine bescheidene und zurückgezogene Natur änderte sich aber nie. Immer blieb er der einfache Mann des Herzens, des Gemütes und der Arbeit. Seine Liebenswürdigkeit haben wir Alle noch lebhaft im Gedächtnis. Er hätte ein gutes und edel fühlendes Herz und hiermit war auch seine bisweilen etwas aufbrausende Natur im Zusammenhang. An seiner Familie hing er mit unsäglichlicher Liebe, leitete aber darum die Erziehung seiner

Kinder doch mit wohlüberlegter Strenge. Er liebte auch seine Freunde und Fachgenossen, die sich wie um einen Patriarchen mit Achtung und Anhänglichkeit um ihn scharten, genaue und ehrliche Erfüllung der Pflichten erwartete und forderte er aber von jedem Einzelnen. Auch hierin ging er immer voraus, er gab das Beispiel.

Indem wir uns an unseren unvergeßlichen Präsidenten zurück-erinnern, entsprechen wir nicht nur unserer Pflicht, sondern legen auch davon Zeugenschaft ab, daß die Gesellschaft die ihr geleisteten guten Dienste nicht vergißt.

Es mag sein, hochgeehrte Gesellschaft, daß ich, JOHANN BÖCKHS gedenkend, vielleicht auch etwas voreingenommen war. Wenn mich aber die dankerfüllte, wahre Liebe und Achtung, die ich für ihn stets fühlte, für einen Moment vielleicht auch auf einen irrtümlichen Pfad geleitet haben sollte, hat jedes meiner Worte nur meine aufrichtige Meinung und Überzeugung verdolmetscht, anderes aber kann ich nicht geben, als was mein Wesen ist.

Indem ich der hochgeehrten Gesellschaft für die auf die Probe gestellte geschätzte Geduld meinen wärmsten Dank ausspreche, schließe ich meine Gedenkrede mit der Beruhigung, daß JOHANN BÖCKH diese Geduld wahrlich verdiente, denn sein Leben war reich und gehaltvoll an edlen Manifestirungen und für unser armes Vaterland nützlich!

DIE WERKE JOHANN BÖCKHS.

Im folgenden will ich die literarische Betätigung unseres Meisters in chronologischer Folge aufzählen, u. zw.:

1. Seine in Buchform erschienenen Werke, 2. seine Arbeiten auf dem Gebiete der Kartierung.

(Vergl. den ungarischen Text S. 19—25).

DAS BEGRÄBNIS JOHANN BÖCKH'S.

Die Aufbahrung JOHANN BÖCKH's v. NAGYSUR fand in der Vorhalle der königl. ungar. Geologischen Reichsanstalt statt. Bei der Trauer-Zeremonie waren der damalige kgl. ung. Ackerbauminister Dr. IGNAZ v. DARÁNYI, Staatssekretär BÉLA v. MEZÖSSY, sowie zahlreiche Bekannte, Freunde und Verehrer des Verblichenen anwesend.

Die Reihe der Trauerreden eröffnete über Betrauung der kgl. ung. geologischen Reichsanstalt Vizedirektor Dr. THOMAS v. SZONTAGH mit folgenden Abschiedsworten:

Hochgeehrte Trauerversammlung!

JOHANN BÖCKH's edel fühlendes Herz ist nun erkaltet, das unermüdet arbeitende Hirn ruht nun für ewig. Unerwartet, so überaus jäh entriß ihn uns der Tod.

Am Schauplatz der glänzenden Resultate seiner vierzigjährigen hervorragenden Wirksamkeit verabschieden wir uns von ihm zum zweitenmale — nun für immer. Wir Alle wissen, mit welch' wahrhafter Liebe, mit wie echtem Berufe er seiner Wissenschaft lebte, mit welch' begeisterter Hingebung er die rätselhafte und verwickelte Geschichte unserer Berge, Täler und Flachländer erforschte. Warum sollte ich seine Verdienste aufzählen? Diese werden durch das, was er auf seinem Heimatsboden geschaffen, besser und glänzender bewiesen, als das meine unzulängliche Rede vermöchte. Mit vielen Kämpfen und Anstrengungen, aber mit zäher Ausdauer baute er in 40 Jahren auf, was die kgl. ung. Geologische Reichsanstalt heute mit ihrer Tätigkeit aufzuweisen vermag und was auch ihr Heim ist. Als Patriot, Familienhaupt, Gelehrter, als Beamter, Freund und Mensch, stets bewährte er sich voll und ganz. Seine Familie liebte er sehr, aber gleich nach seinen Lieben stand diese Anstalt und standen auch wir seinem Herzen nahe. Noch mehr aber, als uns Alle, liebte er sein Vaterland, denn den Hauptteil seines edlen Lebens, seine ganze Kraft und sein Wissen weihte er uneigennützig, ehrlich dem Vaterlande! Der Geist, die Seele unseres geliebten Meisters ist entflohen!

Nicht in jener kalten Marmorplatte bist du verewigt, sondern in deiner uneigennütigen, edlen Wirksamkeit, in dem, was du geschaffen und in dem dir Achtung zollenden und dankbar liebenden Herzen unser Aller. Siehe, in der Bogenhalle des Gebäudes, das du geschaffen, nehmen wir Abschied von dir, auch im Namen der fernweilenden Arbeitsgenossen. Im Deingedenken geloben wir, daß wir das Erbe deiner edlen, patriotischen Tätigkeit, unseren bescheidenen Kräften entsprechend, getreu bewahren, pflegen und fortentwickeln werden. Mir, als einem deiner alten Arbeitsgenossen, wurde die so schmerzliche und schwere Aufgabe zuteil, von dir an diesem Orte in unser Aller Namen Abschied zu nehmen. Gott mit dir! Segen und Liebe geleite dein Andenken!

Dr. ANTON KOCH, Präsident der ungarischen geologischen Gesellschaft, sprach im Namen der Gesellschaft folgendes:

Unvergeßlicher Genosse! Als derzeitigem Präses der Ungarischen Geologischen Gesellschaft wurde mir die traurige Aufgabe zuteil, im Namen unserer Gesellschaft das letzte Abschiedswort an Dich zu richten. Mit vermischten Gefühlen rufe ich den Monat Mai d. J. 1869 in meine Erinnerung zurück, als wir als erste Geologen der gegründeten kgl. ung. Geologischen Anstalt die bewaldeten Höhen des Vértesgebirges forschend zusammen begingen und ich deine edle Begeisterung für unsere Fachwissenschaft kennen lernte, deinen hervorragenden Eifer und deine Erfahrungheit bei den geologischen Untersuchungen erkannte und den erwärmenden Einfluß deiner herzlichen Freundschaft zuerst genoß und welche schönen, hervorragenden Eigenschaften zu unserem großen Leide nun mit Dir zusammen ins Grab sinken. Im bescheidenen Rahmen unserer Gesellschaft brachte uns i. J. 1872 als Sekretärsgenossen zur Leitung der Gesellschaftsangelegenheiten und der Redigierung des 2-ten Jahrganges des „Földtani Közlöny“ ein günstiges Geschick wieder zu gemeinsamer Arbeit zusammen, damit du dann deine bewährte Arbeitskraft und dein Talent hauptsächlich der kgl. ung. Geologischen Anstalt widmest und in lauger, ehrlicher Arbeit diese Staatsanstalt auf den heutigen hohen Grad der Entwicklung bringest. Hierbei aber hörtest du nicht auf die Angelegenheiten unserer bescheidenen Gesellschaft auch fernerhin tatkräftig zu fördern. — Lange Jahre hindurch als eifriges Ausschußmitglied, sodann neben unserem berühmten Präsidenten, weil Prof. JOSEF SZABÓ als Mitpräsident und nach dem Tode SZABÓ's i. J. 1894 als Präsident der Gesellschaft bis 1901 warst Du ein Führer und die Hauptstütze unserer Gesellschaft so, daß nach deinem Zurücktreten dir zu ewigem

Dank verpflichtete Gesellschaft gebührend mit der Josef Szabó-Gedenkmedaille und der Erwählung zum Ehrenmitglied Dich auszeichnen konnte, da du hiezu färvahr außergewöhnliche Verdienste erworben hattest. Auf dem großen geheimnisvollen Wege, den Du nun betrittst, geleitet Dich der immerwährende Dank unserer Gesellschaft, die ungeteilte Anerkennung, aufrichtige Achtung und Liebe ihrer Mitglieder, welche Gefühle wir Alle in deinem segensreichen Leben Dir outgegenbrachten. Dein dem Vergehen anheimgegebenen Körper ruhe in Frieden im Schoße der von Dir so sehr geliebten und zum Studium gemachten Mutter-Erde; dein Geist und dein Andenken wird unter uns verbleiben und sich weiter vererben, solange die vaterländische Geologie kultiviert werden wird. Gott mit Dir, teurer Toter! Gesegnet sei dein Andenken!

Schließlich nahm in Vertretung der ungarischen Akademie der Wissenschaften und der ungarischen Geographischen Gesellschaft Dr. LUDWIG v. LÖCZY, öff. ord. Universitätsprofessor und Direktor der königl. ung. Geologischen Reichsanstalt, in der folgenden Rede Abschied vom Verschiedenen:

Erschüttert stehe ich vor dieser Bahne, um im Namen der ung. Akademie der Wissenschaften und der ung. Geographischen Gesellschaft an die erkaltete sterbliche Hülle und die entflozene Individualität JOHANN BÖCKH's mein Abschiedswort zu richten. Die Achtung und Liebe langer Jahre, von Beginn meiner Jugend an, kettete mich an ihn; von langer Zeit her war ich auch sein Arbeitsgenosse und zuletzt wurde ich im Studium einer großen und klassischen Gegend unseres Vaterlandes, in der Erforschung der Balatongegend sein engster und strengster Nachfolger. Verblichener geliebter Genosse und Senior! Dein unerwarteter Tod traf uns, ungarische Geologen, niederschmetternd, erwarteten wir doch noch so vieles von deinem frischen Geiste, deinem reinen Urteil, deinem großen Wissen und deiner kräftigen Arbeitsleistung! Die Tätigkeit deiner letzten Tage war der Balaton-Monographie der ungarischen Geographischen Gesellschaft gewidmet, bei Beendigung der Publikation, die Du für diese große Arbeit geschrieben, entfiel deiner Hand die Feder. Mit dankbaren Gefühlen verabschiedete ich mich also auch im Namen der ungarischen Geographischen Gesellschaft. Seit 33 Jahren war der Verblichene im Rahmen der mathematisch-naturwissenschaftlichen Sektion verdientes Mitglied unserer Akademie.

Die großen Aufgaben seines Berufes: die Entwicklung und Fortbildung einer sowohl wissenschaftlich, wie praktisch bedeutungsvollen Anstalt des Landes, die Begründung des Heimes dieser Anstalt füllten einen großen Teil des Lebens JOHANN BÖCKH's aus. Diese Aufgaben löste er glänzend. Das Palais, Museum und der Arbeitskreis der kgl. ung. Geologischen Reichsanstalt wurden unter seiner Leitung auf dem ganzen Erdenrund anerkannt hervorragend.

Mit Arbeiten konnte er in unserer Akademie nicht häufig erscheinen, da doch die Entwicklung der Geologischen Anstalt alle Fasern seiner Tätigkeit in Anspruch nahm. Von diesem Zentrum aus aber untersuchte er ein Lebensalter hindurch mit seltener Sorgfalt die sämtlichen Gebirge, Flachländer und erkennbaren Geheimnisse des Untergrundes unserer Heimat und beschenkte mit klassischen Werken nicht nur die ungarische wissenschaftliche Literatur, sondern auch die Weltliteratur.

Die geologische Beschreibung des südlichen Teiles des Bakony, des Pécsér (Fünfkirchner) Gebirges, die geologische Aufnahme des Krassó-Szörényer Gebirges, die er mit seinen vorzüglichen Mitarbeitern noch nicht lange beendete, die Studie, die er über die ungarischen Petroleumlagerstätten schrieb — bilden immerwährende Schätze der ungarischen wissenschaftlichen Arbeit.

Geliebter Genosse! Von deinem Geist verabschiede ich mich nicht, von unserer Liebe, unserer Pietät umgeben bleibt der unter uns, damit er die deine Wissenschaft kultivierenden Nachkommen leite, ihnen Richtung gebe und sie aneifere. Lieber, guter Bruder JOHANN BÖCKH! Du Musterbild der Uneigennützigkeit, der Ehrlichkeit, Zierde der ungarischen Geologen! Nimm auf deinen letzten Weg mit dir unser Aller aufrichtig warmen Dank für die Güte und Liebe, die Du für uns stets hegtest und für all' das, was Du für Erkenntnis des Bodens unseres Vaterlandes vollbrachtest. Ruhe in Frieden, Gott mit Dir!

Hierauf geleitete der größte Teil der Trauerversammlung JOHANN BÖCKH's Sarg in den Zentralfriedhof der Hauptstadt, wo an dem vom hauptstädtischen Magistrat verliehenen Ehrenplatze der Grabhügel der Mutter-Erde die vergängliche Hülle des Verbliebenen überwölbte.

Aus Anlaß des Hinscheidens JOHANN BÖCKH's von Nagysur gelangten von folgenden Korporationen Beileidsschreiben an das Präsidium der ungarischen Geologischen Gesellschaft:

Senat der kgl. ung. Universität zu Budapest, Senat der Budapester kgl. ung. Josefs-polytechnischen Hochschule, Senat der kgl. ung. Franz Josefs-Universität zu Kolozsvár, Direktion des Institutul Geologic al Rumaniei in Bukureşti, Direktion des Comité Géologique de Russie in St. Petersburg, Geologische Gesellschaft in Wien, K. K. Geographische Gesellschaft in Wien, Deutscher naturwissenschaftlich-medizinischer Verein für Böhmen «Lotos» in Prag, Die Offiziere und Beamten des k. u. k. Militär-geographischen Institutes in Wien, Il Presidente del Collegio degli Ingegneri ed Architetti di Palermo, Dr. GUIDO STACHE Görz, Professor V. UHLIG Wien, Zementfabrik «Unio» Akt.-Gesellsch. in Beocsin, GEORG TESCHLER in Körmöczbánya, Verkehrsdirektion d. ersten k. k. priv. Donau-Dampfschiffahrts-Gesellschaft in Budapest, Bergdirektion der ersten k. k. priv. Donau-Dampfschiffahrts-Gesellschaft in Pécs. Esztergom-Szászvärer Kohlenbergbau-Akt.-Gesellsch. in Budapest, Oberungarische Bergbau- und Hüttenwerks-Akt.-Gesellsch. in Budapest, Franklin-Gesellschaft in Budapest, Zentral-Direktion der königl. ung. Staats-Eisenwerke in Budapest, Elektrizitäts-Aktien-Gesellschaft der ungarischen Siemens-Schuckert-Werke in Budapest, Ungarische Petroleum-Industrie-Akt.-Gesellsch. in Budapest, Pester erster vaterländischer Sparkassa-Verein in Budapest, Salgótarjánér Kohlenbergbau-Akt.-Gesellsch. in Budapest.

Abgesehen von den Tagesblättern, widmeten dem Verstorbenen längere Nachrufe:

Das Fachblatt «Bánya» (Grube) in der 20-ten Nummer des Jahrg. II, «Bányászati és Kohászati Lapok» (Berg- und Hüttenmänn. Blätter) in Nummer 11 des Jahrg. 42, «Jó szerencsét» (Glück auf) in Nummer 33 des Jahrg. II, «Vasárnapi Ujság» (Sonntagszeitung) in Nummer 23 des Jahrg. 56, Verhandlungen der k. k. Geologischen Reichsanstalt in Wien, in Nummer 8 des Jahrg. 1909, «Magyar Vas- és Gépujság» (Ungar. Eisen- u. Maschinenzeitung) in Nummer 14 des Jahrg. XXVII, «Természettudományi Közlöny» (Naturwissenschaftliche Mitteilungen) in Nummer 11 des Jahrg. 1909 usw.

Schließlich teilen wir hier noch in freier Übersetzung die ersten und

stimmungsvollen beiden Strophen mit, die ein ungarisches Witzblatt (Borszem Jankó) in Nummer 20 des Jahrg. 1909 dem Verewigten als Nachruf widmete:

Mit deutschem Namen, Ungarherzen
In Hantkens Stapfen tretend
Schufst Du, — ungarisches Wissen
Mit neuem Zweig belebend.

Doch nun auch Du zurückgekehrt
In der gemeinsamen Mutter Schoß:
Nun erfährst Du das große Geheimnis,
Das Heimatserde im Innern verschloß.

GEDENKREDE

ÜBER WILHELM GÜLL DEN II. SEKRETÄR DER GESELLSCHAFT.

(1876—1909)

In der Generalversammlung der Ungarischen Geologischen Gesellschaft
am 10. Feber 1910 gehalten

von kgl. ungar. Sektionsgeologen EMERICH TIMKÓ.

(Mit dem Bildnis des Verblichenen.)

Sehr geehrte Generalversammlung! Bei der Fackel der Erinnerung haben wir soeben hineingeblickt in das tätige Leben eines verdienstvollen Ehrenmitgliedes und durch lange Zeit Präsidenten unserer Gesellschaft. Und wenn uns schon der Gedanke an jenen, der doch nach natürlichem Gange der Natur ein ehrwürdiges Alter erreicht hat, und seine geistigen Fähigkeiten vollauf entfalten konnte, mit Trauer erfüllt, um wie viel drückender, schmerzlicher muß uns die Erinnerung an ein junges, eifriges Mitglied unserer Gesellschaft sein, an den Gefährten, der durch die grausamen Launen des Schicksals an der Schwelle einer vielversprechenden Tätigkeit aus unserem Kreise gerissen wurde, nachdem er endlich nach langem Kampfe in einen Wirkungskreis gelangt ist, der seinen Fähigkeiten entsprach. Wir wollen an dieser Stelle mit Pietät WILHELM GÜLLS, des unermüdelichen zweiten Sekretärs der Gesellschaft gedenken, der vor einem Jahre noch hier weilte und mit jugendlichem Eifer und froher Arbeitslust an dem Leben der Gesellschaft teilnahm. Wir wollen uns seiner mit einer Liebe erinnern, die jener würdig ist, mit welcher er in seinem bescheidenen Wirkungskreise trachtete den Interessen der Gesellschaft zu dienen.

Das plötzliche Erlöschen eines jungen Lebens ruft im Herzen eines jeden gefühlvollen Menschen tiefes Mitleid wach; Trauer, Schmerz aber bei jenen, die im Verstorbenen einen unermüdlichen, selbstlosen Mitarbeiter, einen liebenden Freund verloren. Es sind bereits Monate verflossen seit der Stunde, als wir seine Bahre umstanden, als wir von ihm auf ewig Abschied nahmen, doch reichte diese Zeit nicht hin, um unseren Schmerz zu lindern, um Ruhe und Versöhnung mit dem Tode zu bringen, der ihn uns so unerwartet entriß. Es drängt sich uns stetig die Frage auf, warum mußten wir ihn so früh verlieren? Warum mußten wir mit ihm so viele Hoffnungen begraben, warum konnte er die Zeit nicht erreichen, wo ihm auf seiner durch harte Kämpfe erreichten Laufbahn auch Früchte seiner Tätigkeit zugefallen wären? Wenn das Leben an der Grenze eines ehrwürdigen Alters erlöscht, so bleibt uns noch immer die Beruhigung, daß dies der natürliche Lauf der Dinge ist, hier jedoch ist ein Trost fast unmöglich. Nur das Bewußtsein lindert die peinvollen Zweifel, den Groll gegen das grausame Schicksal einigermaßen, daß alldas was unser dahingegangener Freund während seines kurzen Lebenslaufes schaffte, schön, gut, edel war und er unseres unvergänglichen Angejenskens würdig ist. Mich verband mit WILHELM GÜLL eine Bekanntschaft von vierzehn Jahren und eine ebenso lange Freundschaft. Seine Zuvorkommenheit, sein wackeres, gutes Herz erwarb ihm außer mir noch zahlreiche Freunde.

Er betrat den Boden der geologischen Forschungen im Jahre 1900, als ein Jüngling von 24 Jahren. Wir bewunderten den starken, geduligen Willen, die ruhige Sicherheit des Urteils, die völlige Gesetztheit der Individualität — welche gewöhnlich erst reichen Lebenserfahrungen zu verdanken ist — schon im Jüngling. Wie und woher betrat der junge Anfänger schon als ganzer Mann das Leben, diese Frage läßt sich durch einige Angaben aus seiner Kinder- und Jugendzeit beantworten.

WILHELM GÜLL wurde am 22. Oktober 1876 in Pozsony geboren. Nachdem er seine Eltern schon als ganz kleines Kind verloren hatte, wurde er sozusagen schon in seinen Kinderjahren durch die schweren Sorgen des Daseins bedrückt. Trotz seiner deutschen Muttersprache eignet er sich bereits in der Volksschule die ungarische Sprache völlig an, so daß er als 13-jähriger Realschüler als Lehrer der ungarischen Sprache einem Obersten für dessen Sohn anempfohlen wird. Als Schüler der Oberrealschule in Pozsony unterhält es sich in seinen Studentenjahren mit Stundengeben; auch seine Ferien werden statt Erholung mit schwerer Arbeit im Grundbuchamte in Pozsony verbracht, wohin er durch Gerichtshofpräsidenten G. PERÖCZ, dessen Sohn er mit vorzüglichem Erfolge unterrichtete, gelangt. Nach Absolvierung der Mittelschulen in

Pozsony, läßt er sich an die philosophische Fakultät der Universität Budapest einschreiben, wo er Naturgeschichte und Chemie studiert; hier setzen sich die schweren Kämpfe ums Dasein fort. Durch den Lebenskampf reifte die Kinderseele alsbald zum Manne; von den Spielen der Kinderjahre wurde ihm fast gar nichts zuteil. Er mußte in der Arbeit seinen Unterhalt, seine Freude, seine Zerstreuung suchen. Welch bitter-

Güllvillany
W. Güll

res Los einer Kinder- und Jünglingsseele, der statt dem sorgenlosen Genuß des Lebens eine ehrliche Armut zuteil wird, die zu stolz ist zu bitten, die sich vielmehr durch harte Arbeit nicht nur ihr tägliches Brot, sondern auch ihr Wissen erringt, mit dem sie dem Vaterlande zu dienen gedenkt. Nach Beendigung seiner Studien sehen wir ihn als Lehrer am Gymnasium Budapest V. Bez. Zu dieser Zeit heiratete er. Der Familienherd zog ihn an, er suchte hier Ruhe, Entschädigung für die Kämpfe seiner Kinder- und Jugendzeit. Im Oktober 1900 wurde er

zum Geologen an der kgl. ungar. geologischen Reichsanstalt ernannt. In dieser Eigenschaft verbrachte er gleich im Anfang ein Jahr an der Landwirtschaftlichen Akademie in Magyaróvár, wo er in den Laboratorien weil. Professor A. v. CSERHÁTI und Professor Dr. TH. v. KOSUTÁNYI agronomische Studien betrieb. Im Sommer 1901 nimmt er bereits an den agrogeologischen Landesaufnahmen teil, und zwar anfangs neben Dr. M. v. PÁLFI in der Gegend von Offenbánya, Muncsel, Lupsa, Mogos, dann in der Gesellschaft von P. TREITZ in der Umgebung von Dunavecse. Als Mitglied der agrogeologischen Sektion arbeitete er im selben Jahre in der Umgebung von Szalkszentmárton auch selbständig und berichtete über diese Aufnahme im Jahresbericht der königlich ungarischen geologischen Reichsanstalt von 1902 unter dem Titel: «Agrogeologische Notizen aus der Gegend von Dömsöd, Tass und dem südlichen Abschnitte der Insel Csepel». Im Sommer 1903 setzt er seine Aufnahmsarbeiten im großen ungarischen Alföld fort. Die Ergebnisse erschienen 1904 unter dem Titel: «Agrogeologische Notizen aus der Gegend von Kunszentmiklós und Alsódabas. Hierauf folgen in den Jahresberichten der kgl. ungar. geologischen Reichsanstalt 1905: Agrogeologische Notizen aus dem Gebiete längs der großen Donau, 1906: Agrogeologische Notizen vom rechten Ufer der Donau und aus der Gegend von Ujhartyán, 1907: Agrogeologische Notizen aus dem Gebiete zwischen Irsa, Cegléd und Örkény, ferner Agrogeologische Notizen aus dem Gebiete zwischen Nagykörös, Lajosmizse und Tatárszentgyörgy. Als Manuskript ist der Bericht über seine Aufnahmen im Sommer 1908 unter dem Titel «Agrogeologische Notizen aus der Gegend von Baracspusztá, Ladánybene und Tatárszentgyörgy», ferner in Notizen unter dem Titel «Die Bodenverhältnisse des Sebesköröstales», der Bericht über seine agrogeologische Landesaufnahmen im Sommer 1909 zurückgeblieben. Seine Arbeiten sind sowohl in ungarischer als auch in deutscher Sprache erschienen. In jedem dieser Berichte sind wertvolle geologische und bodenkundliche Beobachtungen niedergelegt. Diese Daten werden von allen jenen, die sich mit den — nicht einfachen und noch lange nicht klargelegten — Bodenverhältnissen und der Geologie des Alföld befassen, nach Gebühr eingeschätzt werden. 1902 nahm er mit A. LIFFA und mir an der agrogeologischen Aufnahme des Moores Ecsedi láp teil. Der Bericht über diese Arbeit erschien ebenfalls ungarisch und deutsch. In letzterer Sprache unter dem Titel «Über die agrogeologischen Verhältnisse des Ecsedi láp» in den Mitteilungen aus dem Jahrbuche der kgl. ungar. geolog. Anstalt Bd. XIV, Heft 5, 1906. Er erwies sich auch in diesem gemeinsamen Unternehmen sowohl im Felde als auch im Laboratorium als unermüdlicher Mitarbeiter. Ein beachtenswerter Artikel erschien von ihm 1905 im XXXV. Bande des Földtani Közlöny

«Über die Gruppierung der Bodenbestandteile». In demselben werden die physikalischen Elemente der ungarischen Bodenarten auf Grund der Arbeiten des schwedischen Pedologen A. ATTERBERG gruppiert.

Im Winter 1907 begab er sich auf eine kurze Studienreise, die ihn in die geologischen und landwirtschaftlichen Museen von Wien, Prag, Möckern, Halle, Berlin führte. Er rüstete sich mit großer Freude und Begeisterung zu dieser Reise; er äußert sich in seinem Berichte folgendermaßen «ich fühle mich seither vom Nutzen derartiger Entsendungen durchdrungen, bei welchen unter den unmittelbar gewonnenen Eindrücken und Beobachtungen nicht nur der Gesichtskreis erweitert, sondern auch die Urteilskraft geschärft wird — zwei Faktoren, die nicht nur für die Person, sondern auch für die Institution von ganz hervorragender Wichtigkeit sind.

Ein großer Teil seiner Tätigkeit bestand in der Redaktion der deutschen Publikationen der Geologischen Reichsanstalt sowie des deutschen Teiles des Földtani Közlöny. Der Eifer, mit dem er dieser mühevollen Arbeit oblag, war geradezu unermüdlich. In seinen Übersetzungen strebte er die Arbeiten der ungarischen Autoren im klassischsten Deutsch wiederzugeben. Seine diesbezüglichen Bestrebungen und Erfolge wurden im Auslande mehrfach anerkannt. Er war auch eifriger Referent von ungarischen Arbeiten in KEILHACKS Zentralblatt und von ungarischen sowohl als auch von ausländischen Arbeiten in unserem Közlöny. Das Wohl unserer Gesellschaft lag ihm sowohl während der Zeit als er Sekretär war als auch schon früher am Herzen. Er warb eifrig Mitglieder, Anhänger der Sache, um die Gesellschaft materiell und moralisch zu heben. Im Frühjahr des verflossenen Jahres nahm er eifrig teil an der Vorbereitung und Organisierung der in Budapest getagten I. internationalen agrogeologischen Konferenz, deren Schriftführer er zugleich war. Er war mit Begeisterung bei der Redaktion der Arbeiten dieser Konferenz behilflich, in welchen Arbeiten auch seine letzte Arbeit, sein auf der Konferenz gehaltener Vortrag: «Über die Darstellungsmethoden agrogeologischer Übersichts- und Spezialkarten» erschien.

Inmitten der vielseitigen anstrengenden Tätigkeit suchte er Rast im Kreise seiner kleinen Familie. Hier im Kreise seiner Lieben fand er Entschädigung für seine an Mühe und Entbohrungen reichen Kinder-, Jünglingsjahre, Kraft und Ausdauer für die Arbeiten seiner Mannesjahre. Mit liebender Sorgfalt überwachte er die Erziehung seiner Kinder. Er wollte ihnen Wohlsein und Glück sichern damit sie nie das Ungemach, die Bitterkeit des Schicksals verspüren, wovon ihm so viel zuteil wurde. Das grausame Schicksal vereitelte alle Pläne des liebenden Gatten, der fürsorglichen Vaters. Heute noch wurde er freudigst von seiner kleinen Familie umgeben, mit Liebe verzärtelte er seine Kinder,

mit Lust arbeitete er und den nächsten Morgen umstanden wir mit Tränen in den Augen sein Sterbebett. Sein edel fühlendes, wackeres Herz hat aufgehört zu schlagen. Mit tiefer Trauer, in Erkenntnis unseres Verlustes geleiteten wir ihn zu Grabe. Es fiel in ihm eine nach arbeitsamen, idealen Zielen strebende junge Seele dem Tode zum Opfer.

Im Namen der Gesellschaft verabschiedete sich von ihm, als dem fleißigen, eifrigen zweiten Sekretär der Ungarischen Geologischen Gesellschaft unser Präsident; Dr. K. v. PAPP aber rief ihm im Namen der Kollegen ein letztes Lebewohl zu.

Eine schöne Zukunft ging mit ihm zu Grabe, denn wer in seiner Jugend mit Selbstkritik, Selbstgefühl und klarer Erkenntnis seiner Fähigkeiten, fern von jeder Überhebung arbeitete, der läßt eine schöne Zukunft erhoffen. Er schätzte seine eigene Kraft stets unbefangen ein und trug bescheiden nach Möglichkeit zur Hebung der ungarischen Geologie, speziell der Bodenkunde bei. Er drängte sich niemals vorwärts unter die Großen, die Bahnbrecher, sondern stellte sich in die zweite, ja vielleicht dritte Reihe, doch hielt er hier wacker stand. Alle seine Aufträge erledigte er fleißig, mit Eifer und klug. Er verdient unser Angedenken nicht so sehr durch einzelne Werke, sondern vielmehr durch sein ganzes Wirken. Die Ungarische Geologische Gesellschaft wird ihn als ihren eifrigen zweiten Sekretär in Angedenken erhalten ebenso wie alle jenen, die ihn kannten, verehrten, schätzten.

Seine Laufbahn war kurz, seine Jugend ein mühseliger, dornenvoller Pfad, sein Mannesalter eine Zeit des rosigen Glückes, welches leider ein allzufrühes Ende nahm.

Sein Angedenken bleibe uns bewahrt!

*

Die Ungarische Geologische Gesellschaft ehrte sein Andenken nach Zeugenschaft des Protokolls folgendermaßen:

•Ausschußsitzung am 1. Dezember 1909. Präsident Prof. Dr. A. KOCH eröffnet die Sitzung und gedenkt tief erschüttert und mit aufrichtigem Schmerze jenes Verlustes, welcher die Gesellschaft durch das am 15. November unerwartet eingetroffene Hinscheiden WILHELM GÜLLS betraf. Der Dahingegangene war durch zehn Jahre hindurch tätiges Mitglied, während der letzten drei Jahre aber eifriger zweiter Sekretär der Gesellschaft. Da der Lebenslauf und die wissenschaftlichen Erfolge des Verstorbenen durch seinen Freund und Amtsgenossen E. TIMKÓ eine würdige Besprechung erfahren wird, soll diesmal nur vermeldet werden, daß sich auch die Gesellschaft beeilte ihrer Dankbarkeit und Pietät dem Geiste des Dahingeschiedenen gegenüber Ausdruck zu verleihen, indem sie 1. reich vertreten an der Bahre erschien, 2. auch ihrerseits eine Traueranzeige herausgab, 3. einen Kranz auf die Bahre niederlegte, 4. der Präsident beim Leichenbegängnis einige Abschiedsworte an den Geist des Dahingeschiedenen richtete und 5. den Familienmitgliedern ihr Beileid ausdrückte.

Vorsitzender ersucht diese getroffenen Anstalten zur Kenntnis zu nehmen. Die Ausschußsitzung nimmt die Unterbreitungen mit Trauer zur Kenntnis.

Se. Exzellenz, Ackerbauminister I. v. DARÁNYI, Ehrenmitglied unserer Gesellschaft richtete anlässlich des Todesfalles an die Witwe, geb. REGINA MAJER ein Beileidsschreiben, und ließ sich auch beim Leichenbegängnis vertreten. Auf der Front des Reichsanstaltspalais auf der Stefánia-út wehte drei Tage hindurch die Trauerfahne. Das Leichenbegängnis fand am 17. November 1909 um 4 Uhr nachmittags von der Leichenkammer des neuen Friedhofes nächst Rákoskeresztur aus statt. Es erschienen dabei die Mitglieder und Angestellten der kgl. ungar. Geologischen Reichsanstalt unter der Führung der Vizedirektors, kgl. Rats Dr. Th. SZONTAGH v. IGLÓ, da der Direktor Prof. Dr. L. v. LÓCZY zu dieser Zeit gerade in London weilte. [Außerdem erschien das Präsidium, der Ausschuß der Ungar. Geol. Gesellschaft, zahlreiche Mitglieder der kgl. ungar. Naturwissenschaftlichen Gesellschaft und viel Verehrer des Verstorbenen. Nach der kirchlichen Einsegnung richtete Prof. Dr. A. KOCH, Präsident der Gesellschaft folgende Worte an den Dahingeshiedenen.

•Teurerer Todter! Mit traurigen Gefühlen trete ich an Deine Bahre um von Dir im Namen der Ungarischen Geologischen Gesellschaft Abschied zu nehmen. In Deinem segensreichen Leben als Mitglied und durch drei Jahre zweiter Sekretär der Gesellschaft pflegtest Du so eifrig und mit so viel Erfolgen das Interesse derselben, daß es unmöglich ist, nicht mit tiefer Dankbarkeit auch dieser Deiner Tätigkeit zu gedenken. Nimm unsere dankbare Anerkennung mit in Dein Grab; wir werden Dein Angedenken auch in der Gesellschaft treu bewahren. Wackerer Genosse, Gott mit Dir!•

Im Namen der kgl. ung. geologischen Reichsanstalt hielt Sektionsgeolog Dr. K. v. PAPP am Grabe folgende Rede:

Verehrte Trauernde! Das Leben ist ein Kampf, der Tod die Ruhe. Dieser Sarg schließt eines kämpfereiches Leben, schöne Hoffnungen und Freuden ab. Der hier im Sarge nunmehr seinen ewigen Schlaf begonnen hat, nahm im Leben wacker an der Arbeit teil, er erwarb sich einen Namen, und errang sich am Beginn seines Mannesalters auch das Glück. Wie die harte Witterung den Wandervogel in eine fremde Heimat vertreibt, so wurdest auch Du, teurerer Freund durch die böse Hand des Schicksals in das Jenseits versetzt. Gar zu bald hat Dich die frostige Hand des Todes ergriffen, hast Du doch kaum erst Dein Heim errichtet, sind doch Deine Kleinen noch gar nicht flügge geworden, und schon mußtest Du sie verlassen! Wie viel schöne Hoffnungen haben wir noch an Deine Tätigkeit geknüpft!

Trauernde Versammlung! Es ist kaum neun Jahre her, daß WILHELM GÜLL in die agrogeologische Sektion der kgl. ungarischen Geologischen Reichsanstalt eintrat, doch erwarb er sich während dieser neun Jahre unser aller Wertschätzung und Hochachtung. An den Aufnahmen des Reiches nahm er mit Fleiß teil, und sichern ihm seine Arbeiten über das Gebiet längs der großen Donau über die Lößhügel und Flugsanddünen einen guten Namen in der ungarischen geologischen Literatur. Es ist kaum einige Wochen her, seit er von der auswärtigen Arbeit aus der Umgebung von Arad heimkehrte und schmiedete er mit seinen Kollegen im engeren Sinne hochstrebende Pläne über die Erforschung der Bodenverhältnisse des

Großen Ungarischen Alföld. Und siehe, all diese schönen Pläne wurden jetzt durch die unergründliche Tiefe, den Tod, vereitelt.

Allmächtiger Gott! Der Du vor dem Genie des Gelehrten ebenso unerreichbar groß bist wie vor dem Geiste des ungeschulten Menschen, der Du Tod und Leben verteilst unter Reiche sowohl als auch Arme, blicke herab von Deinem hohen Throne und schenke dem stillen Bewohner dieses Sarges Ruhe, schenke den zurückgebliebenen Seinen, der gebeugten Witwe und den kleinen Waisen Trost und Beruhigung.

Mein Freund und Kollege! Du weilst nunmehr im Lande der Ewigkeit, wo es weder irdische Kämpfe, noch menschliche Eitelkeit, weder Freude noch Schmerz gibt; wir Zurückgebliebenen jedoch, die wir weiter auf den Pfaden des Lebens wandeln, wir umstehen Deinen Sarg und lassen Dich schmerzlich Deinen letzten Weg antreten. Du hörst zwar meine Worte nicht mehr, ich rufe Dir aber dennoch einen letzten Gruß im Namen der Mitglieder und Angestellten der kgl. ungar. geologischen Reichsanstalt zu: Lieber Kollege, WILHELM GÜLL, Gott mit Dir!

REFERATE.

- (1.) *Vorträge über die Morphologie und Geologie von Siebenbürgen.* In der Ungarischen Geographischen Gesellschaft wurden im Feber d. J. zwei sehr interessante und einander ergänzende Vorträge gehalten. Zuerst sprach Dr. LJUDOMIR RITTER v. SAVICKI über die Morphologie Siebenbürgens, dann Dr. ST. v. GÄZL über die Geologie des Marostales. Beide Vorträge können im folgenden zusammengefaßt werden.

1. Der polnische Forscher Dr. L. v. SAVICKI, einer der vorzüglichsten Schüler des amerikanischen Geographen W. D. MORRIS studiert bereits seit nahezu fünf Jahren die Karpathen. Während dieser Zeit bereiste er die meisten Gebirge Ungarns und untersuchte in Gesellschaft Prof. Dr. E. v. CHOLNOKY's in Kolozsvár Monate hindurch das Siebenbürgische Becken und dessen Randgebirge. Als Resultat seiner morphologischen Studien stellt er fest, daß Siebenbürgen fünfmal Erhebungen erlitten hat, deren Spuren an alten Schotterablagerungen, Talsohlenresten und an den Terrassen der abgetragenen Gebirge auch heute noch klar zu erkennen sind. Am Rande der Siebenbürgischen Gebirge sind mit Leichtigkeit vier Terrassen zu unterscheiden, die I. derselben liegt 70 m, die II. 120—135 m, die III. 170 m, die IV. 245 m hoch über dem Alföld. Vortragender behandelt der Reihe nach das Marostal, das Biharer und Gyulaer Hochgebirge, das Siebenbürgische Hügelland, das Hargita-Gebirge, die Becken von Csik und Gyergyó und beleuchtet dabei die geographische Ausbildung Ostungarns von neuen Gesichtspunkten.

Im Anschluß an diesen Vortrag sprach Prof. Dr. E. v. CHOLNOKY. Er hebt hervor, daß in Siebenbürgen noch sehr viel geomorphologische Studien

nötig sind. Dann skizziert er den tektonischen Aufbau der Ostkarpathen, die vier N S-lichen Gebirgszüge, und das dieselben kreuzende Fogaraser Hochgebirge, an denen die Erosion eigenartige Komplikationen hervorbrachte. Nach einer kurzen Besprechung der hydrographischen Verhältnisse des Mezöség hebt Vortragender hervor, daß sämtliche hier befindlichen Seen künstlich gestaut wurden. Dieses Lieblingsthema v. Cholnokys dürfte wohl etwas übertrieben sein, denn die Bäche mit schwachem Gefälle sind stellenweise wahrscheinlich auch von selbst versumpft, d. h. das heutige Talsystem konnte sich allenfalls auch aus einer Reihe von Pfützen und Lachen ausbilden.

Die Schiefer des Mezöség sind schon von Natur aus zur Bildung von Lachen sehr geeignet. Es sind in diesem Gebiete zahlreiche kleine Teiche bekannt, die nach Erdbeben von selbst entstanden. Der Mensch folgte also nur den Fingerzeig der Natur wenn er das Wasser durch Talsperren zu Teichen anschwellte.

An den Vortrag knüpfte auch der Präsident unserer Gesellschaft Dr. Fr. Schafarzik einige — besonders die Frage der Schotterterrassen betreffende — Bemerkungen. Präsident L. v. Lóczy begrüßt mit Dank Herrn v. Savický am Ende seines Vortrages und bezeichnet die gehörten Erörterungen über die Morphologie der Siebenbürger Beckens als überaus anregende Schilderungen. Er selbst kennt nun bereits seit nahezu 40 Jahren jene Gegend, von welcher soeben die Rede war, es ist ja seine engere Heimat daselbst. Mit einer grossen Anzahl der Erklärungen des Vortragenden, womit er die morphologischen Erscheinungen illustrierte, stimmt L. ganz überein. Namentlich was über die Hargita und die Gyergyóer Hochebene gesagt wurde, ist von ihm jahrelang in seinem Universitätskollegien genau in der Weise gelesen worden, wie wir soeben in so klarer Darstellung gehört haben. Gewiss ist die Hargita aus einer Reihe von Vulkankegeln, der Insel Java ähnlich aufgebaut und die Ostkarpathischen Flüsse flossen wahrscheinlich als die Oberläufe der Flüsse, welche jetzt im Becken am Westabhang der Hargita ihren Ursprung haben. Bezüglich der alten Terrassen des Marostales hat Lóczy wohl begründete Zweifel und betrachtet die sehr sinnreiche Beschreibung v. Savickýs über das Marostal als auf starken Beobachtungsirrtümern fussend. Ebenso, wie Prof. Cvijic, über die Untere Donauenge nach L. kein wahres Bild gab, wird sich auch Savickýs Marostalbild als unhaltbar erweisen. Lóczy glaubt, die ältere Literatur hat seine übrigens sehr schönen Schilderungen schon anticipando widerlegt. Im Jahre 1876 schrieb Lóczy über die Morphologie der Marostales zu Dobra und Paulis.

In der Fortführung der Diskussion warf L. die Frage auf unter welchen paleogeographischen physikalischen Verhältnissen man sich die Erstehung der Rumpfflächen und der Schotterdecken darüber allgemein vorstellt? Er selbst meint, dass diese breiten und weiten Schotterfelder als riesenhafte Schuttkegel sich nur in einem sehr trockenen wüstenhaften Klima am Rande der Gebirge bilden können.

Auch glaubt er, dass im jüngeren Pliozän oder im Alt-Pleistozän in

Ungarn und in Siebenbürgen ein wüstenartiges Klima herrschte und Siebenbürgen abflusslos war.

2. Dr. ST. v. GAÁL, Professor an der Oberrealschule in Déva, ein scharfsichtiger Beobachter hielt einen interessanten Vortrag über die Geologie des Marostales. Vorerst skizzierte er den geologischen Aufbau der Umgebung von Déva und Nagyág, und beschrieb das Zutagetreten des Phyllits und der Melaphyrtuffe. Er betont daß die Jurakalke nur längs der Metaphyrtuffe auftreten, weshalb dieselben als Korallenriffe zu deuten sind. Dann bespricht er die unterkretazischen Karpathensandsteine und die Cenomanschichten.

Das Kreidesediment fungierte im Marostale als Damm, welcher von dem Binnenmeere des Siebenbürgischen Beckens nicht überschritten werden konnte. Der siebenbürgische miozäne Meerbusen reichte solcherart nur bis Déva, was durch den Umstand erwiesen erscheint, daß sich die letzten Spuren der Salzablagerung bei Déva fanden. Das Siebenbürgische Becken war bis ins Pliozän hinein ein abgeschlossener See und das Marostal bildete sich erst in postpliozänen Zeiten.

Diesbezüglich ist zu bemerken, daß die Existenz des Dammes bei Déva tatsächlich wahrscheinlich ist, doch ist andererseits auch als bestimmt anzunehmen daß der siebenbürgische miozäne Meerbusen längs des Fehér-Körösflusses mit dem ungarischen Miozänmeere in Verbindung stand.

Dr. ST. v. GAÁL legte sehr beachtenswerte Daten über das Alter des Rhyolitausbruches vor, welches nach ihm oberoligozän ist, wie auch die Lokalsedimente in das obere Oligozän gestellt werden. Diese Beobachtung ist jedoch nicht ganz neu. Bereits Dr. M. v. PÁLFY stellt in seinem Aufnahmeberichte aus dem Jahre 1906 (S. 128) die Eruption des Liparits in den oberen Teil des unteren Mediterrans. In der Umgebung von Nagyág wurden in den tieferen Schichten des Mediterrans schon früher Einschüße von Trachytgesteinen beobachtet, welche mit Dazitzen verwechselt und demzufolge für bedeutend älter gehalten wurden. Diese Einschüße stammen jedoch von Liparit her. Dr. M. v. PÁLFY wies nach, daß die Lipariteruption bei Nagyág bedeutend früher erfolgte als in der Umgebung von Tresztya. Betreffs der Lokalsedimente besagt er in seinem Aufnahmeberichte von 1905 (S. 77), daß die rot-bunte Ausbildung der unteren Partie des roten, schotterigen Tones den im Inselgebirge von Sárd-Porbánd nachgewiesenen oberoligozänen Schichten dermaßen nahestehe, daß der untere Teil dieser Schichtenfolge vielleicht schon hierherzurechnen ist. In der Diskussion welche auf einen Vortrag Dr. Gy. v. SZÁDECZKYS (vergl. Földt. Közlöny, Bd. XXXIX, S. 249) folgte bemerkt ebenfalls Dr. M. v. PÁLFY, daß der unterste Teil der Lokalsedimente allenfalls noch oberoligozän sei, die Hauptmasse jedoch zum gehöre unteren Mediterran. Betreffs der Rhyolite (= Liparite) erbringt jedoch Dr. M. v. PÁLFY den Beweis daß ihre Eruption in den oberen Teil des unteren Mediterrans entfällt, da sich ihre Tuffe in den Globigerinenschichten unterlagernden Tonen finden. Die Entscheidung sowohl der Frage der Lokalsedimente, als auch der Rhyoliteruption, erfordert jedoch noch zahlreiche eingehende Beobachtungen und ein genaues Studium.

Im Anschluß an den Vortrag St. v. GAÁLS betonte unser Präsident FR. SCHAFARZIK, daß die wertvolle Studie des Vortragenden vielfach mit dem in voriger Woche abgehaltenen Vortrage v. SAVICKIS harmoniert.

Die Arrangierung beider Vorträge ist ein Verdienst E. v. CHOLNOKYS des tätigen I. Sekretärs der Ungarischen Geographischen Gesellschaft, der im Rahmen der physikalischen Geographie unermüdlich auch die Kultivierung und Verbreitung der Geologie anstrebt.

K. v. P.

MITTEILUNGEN AUS DEN FACHSITZUNGEN DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT.

5. Jänner 1910.

1. E. NOSZKY besprach die stratigraphischen und tektonischen Verhältnisse des Berges Karancs und dessen Umgebung im Komitate Nógrád, und hob dabei vornehmlich die fazialen Unterschiede hervor. Die älteste Bildung des Gebietes ist der lange Zeit hindurch für karbonisch gehaltene Tonschiefer am Fuße des Karancs; es ist dies eine viel jüngere Bildung welche stellenweise vom Andesit metamorphisiert wurde. Dieser Tonschiefer kann weder auf Grund der Lagerungsverhältnisse, noch betreffs seiner Fauna von den darüber folgenden Schichten abgetrennt werden, welche untermediterran sind. Die erste Gruppe dieser besteht aus terrigenen Sandsteinen, auf welche neuerdings marine, eine charakteristische untermediterrane Fauna führende Schichten folgen; die eine Fazies erscheint durch *Lingula Suessi* DREG. charakterisiert. Hierauf folgt wieder eine Regression und auf dem derart entstandenen Festlande bilden sich nun die Kohlenflöze, deren Mannigfaltigkeit auf die Verschiedenheit der Lebensbedingungen hinweist.

Die Kohlenflöze erscheinen von untermediterranen, marinen Schichten bedeckt, doch beginnt sich dieses Meer — im Gegensatze zum Wiener Becken — vom oberen Mediterran an Schritt für Schritt zurückzuziehen. Die Eruption des Karancs entfällt in die skizzierte erste Festlandsperiode, doch verblieben die Ausbrüche in der Form von Lackolithen größtenteils unter der Oberfläche. Die Hauptbrüche erfolgten am Anfang des oberen Mediterrans, doch sind an den oberen Mediterranbildungen auch spätere Brüche zu beobachten. Ja, die Basaltausbrüche lassen auch noch jüngere Brüche vermuten. Diese Brüche zerrissen die Kohlenflöze in kleinere Partien, welche teilweise in Verwerfungsgräben abgesunken sind, teilweise aber auf die Horste emporgehoben wurden. Die letzteren wurden durch die Erosion größtenteils abgetragen und blieben nur erhalten, wo sie durch Basaldecken geschützt waren.

2. E. M. VADÁSZ sprach über die Geologie der cisdanubischen Schollen des Mittelgebirges. Ein erschöpfender Auszug dieses Vortrages wird im Földtani Köz-löny nächstens erscheinen.

12. Jänner 1910.

1. A. RÉTHLY sprach über das Erdbeben von Mór am 14. Jänner 1810. Sein Vortrag wird nächstens im Földtani Köz-löny erscheinen.

L. v. Lóczy drückte seine Freude über das Gehörte aus, und warf die Frage auf, ob die Erdbeben im Großen Ungarischen Becken, namentlich jene von Kecskemét nicht auch mit tektonischen Linien in Zusammenhang gebracht werden können.

2. Es folgte nun die Vorlage der der Gesellschaft zugekommenen Ausführungen über die postglazialen Klimaschwankungen in Ungarn. Das Vorbereitungskomitee des XI. internationalen Geologenkongresses in Stockholm richtete nämlich an die Ungarische Geologische Gesellschaft die Aufforderung Daten zur Kenntnis der postglazialen Klimaveränderungen beizuschaffen. Im Sinne dieser Aufforderung ging ein Rundschreiben an zahlreiche Mitglieder der Gesellschaft ab, auf welches H. HORUSITZKY, A. KOCH, TH. KORMOS, L. v. LÓCZY, FR. v. PÁVAY-VAJNA, TH. POSEWITZ, FR. SCHAFARZIK Elaborate einsendeten. Mehrere der angeführten, namentlich A. KOCH, FR. v. PÁVAY-VAJNA, TH. POSEWITZ, FR. SCHAFARZIK berichten über Glazialspuren. Die sich näher an die Sache haltenden Berichte wurden vom Vortragenden, TH. KORMOS vorgelegt.

H. HORUSITZKY reichte eine Alterstabelle ein, in welcher das Pleistozän in sechs Abschnitte und diese wieder in mehrere Unterabschnitte eingeteilt werden.

L. v. Lóczy betont in seinem Elaborat, daß die Beweise, welche bisher für das feuchte oder trockene Klima einer bestimmten Zeit ins Treffen geführt wurden, sich als zweifelhaft erwiesen. Bei der Bestimmung der Klimaänderungen muß man sich in erster Reihe auf Säugetier-, Molluskenreste und die Pflanzen der Torflager stützen. Als Hauptursache der Klimaänderung wird — zumindest in der Glazial- und Interglazialzeit — neuerdings nicht die Niederschlags- sondern die Temperaturschwankung betrachtet. Die unmittelbare Ursache liegt aber dennoch in der Feuchtigkeitsschwankung. Das Studium der Glazialerscheinungen ist nach Lóczy für die Erforschung der Klimaänderungen belanglos. Bei dem Studium des letzteren muß man sich nämlich vielmehr auf die in E-Europa gemachten Erfahrungen als auf W-europäische, alpine Verhältnisse stützen, da letztere Regionen auf das Klima Ungarns von geringerem Einfluß waren, als die Wüsten und Steppen des Ostens.

P. TREITZ zieht aus den Forschungsergebnissen der Bodenkunde Schlüsse auf das Klima. Heute ist die Agrogeologie bereits so weit vorgeschritten, daß sie von gewissen Bodenarten bestimmen vermag, welche Vegetation einst auf dem betreffenden Boden gedeihete; mit der Kenntnis der Vegetation aber ist auch das Klima bekannt. P. TREITZ unterscheidet vier miteinander abwechselnde trockene und feuchte Perioden.

TH. KORMOS behauptet, daß bei der Bestimmung der pleistozänen Klimaänderungen in erster Reihe die Molluskenfaunen in Betracht kommen. Aus dem Inneren Ungarns sind diese soweit bekannt, doch können in Ermangelung von entschiedenen Glazialsedimenten keine bestimmten Glazial- und Interglazialperioden ermittelt werden. KORMOS teilt das Pleistozän einstweilen in einen unteren und oberen Abschnitt. Aus den stratigraphischen Verhältnissen läßt sich feststellen, daß es zu Beginn des Pleistozäns in Ungarn reichliche Wasserläufe gab. Auf das Sediment dieser Zeit folgt sandiger Löß (mit der Fauna des deutschen Sandlößes), doch ist dies nach KORMOS mehr ein mit Staub vermischter, etwas sandiger Anschwemmungsschlamm, als ein Löß. Hierauf folgt dann echter äolischer Löß mit Resten von Wärme, Trockenheit bevorzugenden Formen. Nach Verfasser gab es jedoch bei uns noch zur Zeit der Entstehung des echten Lößes keine Steppe, es muß vielmehr angenommen werden, daß damals von den heutigen schon kaum mehr abweichende klimatische und pflanzenbiologische Verhältnisse herrschten. Der Grund der Abnahme der Lößbildung liegt in dem Platzgreifen der Kultur.

3. E. v. CHOLNOKY legte — da ihm seitens des Komitees des internat. Geologenkongresses eine besondere Aufforderung zukam — sein Elaborat besonders vor. Nach ihm ist der Frage der postglazialen Klimaänderungen weder durch geologische noch durch agrogeologische Forschungen beizukommen. Das meiste besagt noch der wohl erforschte Balatonsee. Alte Stülpungen sprechen davon, daß der Wasserstand des Sees im Pleistozän mehrmals höher war, die Torflager am See-grunde wieder deuten auf ehemalige niedere Wasserstände hin. Über die Zeit und die Anzahl der Spiegelschwankungen läßt sich jedoch auf Grund alldessen nichts gewisses sagen. Mehr Anhaltspunkte liefert in dieser Beziehung die dreifache Flugsandhügelzone im Gebiete zwischen Donau und Tisza. Der meiste Sand wird aus Wässern herausgewälzt, die unter trockenen Klimaten dahinfließen, bei denen niedere Wasserstände mit Überschwemmungen abwechseln. Die drei Sandhügelzonen weisen solcherart auf drei trockene Perioden hin.

KONSTITUIERUNG DER HÖHLENFORSCHUNGSKOMMISSION DER UNGARISCHEN GEOLOGISCHEN GESELLSCHAFT.

Die Generalversammlung der Ungarischen Geologischen Gesellschaft vom 10. Feber 1910 beschloß die Schaffung einer Höhlenforschungskommission. Das Präsidium verständigte K. RITTER v. SIEGMETH, den gewählten Präsidenten der Kommission von diesem Beschlusse in folgendem Schreiben:

15—1910. Ungarische Geologische Gesellschaft. Budapest, 18. Februar 1910. Hochwohlgeboren Herrn KARL RITTER v. SIEGMETH, Vizedirektor der ung. Staatsbahnen im Ruhest., als Präsidenten der Höhlenforschenden Kommission der Ungarischen Geologischen Gesellschaft. Budapest. Wir beehren uns Euer Hochwohlgeboren zu benachrichtigen, daß die am 3. Februar 1910 gehaltene Ausschußsitzung der Ungarischen Geologischen Gesellschaft den Protokollbericht der Höhlenforschungskommission von 28. Januar 1910 zur Kenntnis genommen und der Wahl der Funktionäre beigepflichtet hat. Sonach wurden zu Funktionären der Höhlenforschungskommission gewählt: Präsident: KARL RITTER v. SIEGMETH; Vizepräsident: Dr. KARL JORDÁN, Direktor der Erdbebenberechnungsanstalt; Referent: Dr. OTROKAR KADIĆ, Staatsgeolog. Dieselbe Ausschußsitzung beschloß gleichzeitig der Generalversammlung vorzuschlagen, dieselbe möge der Höhlenforschenden Kommission für das Jahr 1910 400 Kronen, d. h. vierhundert Kronen Subvention anweisen. Die Kommission ist für ihre zukünftige sowie auch bisherige Tätigkeit verpflichtet dem Ausschusse der Gesellschaft Rechenschaft geben, die Kommission gehört aber auch in allen anderen Angelegenheiten in den Wirkungskreis des Ausschusses. Sobald die Generalversammlung vom 10. Februar 1910 den Beschluß des Ausschusses zur Kenntnis genommen, erklärte der Präsident der Generalversammlung die Höhlenforschungskommission als konstituiert. Indem wir uns beehren dies Euerer Hochwohlgeboren zur Kenntnis zu bringen, bitten wir Sie höflichst, den Beschluß der Generalversammlung den Funktionären und Mitgliedern der Höhlenforschungskommission mitteilen zu wollen.

Der Tätigkeit der Kommission viel Glück und Erfolg wünschend, verbleiben

wir hochachtungsvoll Dr. FRANZ SCHAFARZIK, Präsident der Ung. Geolog. Gesellschaft. Dr. KARL PAPP, erster Sekretär der Ung. Geolog. Gesellschaft.

Protokollarbericht über die am 28 Januar 1910 abgehaltene konstituierende Konferenz der Höhlenforschenden Kommission der Ungarischen Geologischen Gesellschaft. In der am 5. Januar l. J. gehaltenen Ausschußsitzung der Ungarischen Geologischen Gesellschaft stellte Dr. LUDWIG v. LÓOZY den Antrag, es möchten sich alle jene Mitglieder der Gesellschaft, die sich für die Höhlen besonders interessieren innerhalb der Gesellschaft zu einer Kommission vereinigen, ein Arbeitsprogramm verfassen und mit vereinten Kräften die fachgemäße Erforschung der heimischen Höhlen in Angriff nehmen. Nachdem dieser Antrag vom Ausschuß akzeptiert worden ist, wurde seitens der Gesellschaft Vizepräsident Dr. FRANZ SCHAFARZIK und erster Sekretär Dr. EMERICH LÖRENTHEY entsendet um sich mit den Interessenten in Verbindung zu stellen und nach Möglichkeit die Konstitution der Kommission zu fördern.

Einladung erhielten: KARL BUDINSZKY, Dr. EUGEN HILLEBRAND, HEINRICH HORUSITZKY, Dr. KARL JORDAN, Dr. OTTOKAR KADIĆ, EMIL MYSKOVSKÝ, FRANZ V. PÁVAY, KARL SIEGMETH, Dr. GABRIEL STRÖMPL und Dr. ZOLTÁN SZILÁDY. Mit Ausnahme von Dr. EUGEN HILLEBRAND, EMIL MYSKOVSKÝ und Dr. ZOLTÁN SZILÁDY, die jedoch brieflich ihre Zustimmung gaben, hielten die Übrigen unter Vorsitz des Vizepräsidenten Dr. FRANZ SCHAFARZIK zweimal Konferenz, aus welchen nach eingehender Besprechung der Dinge erhellte, daß zur Gründung einer «Höhlenforschenden Kommission» die nötige Begeisterung und Ambition vorhanden ist, worauf den Anwesenden die tatsächliche Konstitution und gleichzeitig Herr KARL RITTER v. SIEGMETH Vizedirektor der ung. Staatsbahnen im Ruhest. zum Präsidenten, Herr Dr. KARL JORDAN, Direktor der Erdbebenerrechnungsanstalt zum Vizepräsidenten und Herr Dr. OTTOKAR KADIĆ, Staatsgeologen zum Referenten empfohlen wurde, was die Anwesenden einstimmig und mit Beifall akzeptierten. Nach dieser Wahl lud Vizepräsident Dr. FRANZ SCHAFARZIK, der die Agenden bisher führte, das neue Präsidium ein, die Führung zu übernehmen.

Nachdem KARL SIEGMETH mit den Ausschußgenossen das Präsidium übernommen hat, dankte er dem Vizepräsidenten der Gesellschaft Dr. FRANZ SCHAFARZIK für seine bisherige erfolgreiche Mühe. Indem nun der neue Präsident auch seinerseits auf die eminente Wichtigkeit der Kreirung einer Höhlenforschenden Kommission hienwies bat er den Referenten Dr. OTTOKAR KADIĆ, er möge die auf die Kommission entfallende Tätigkeit vortragen und bezüglich der ersten Agenden konkrete Anträge stellen, welcher Einladung Referent folgendermaßen entsprach:

Die Umschreibung der Tätigkeit und Entwurf des Kostenanschlages der Höhlenforschenden Kommission der Ungarischen Geologischen Gesellschaft für 1910. I. Die dringenden Agenden der Kommission: 1. Zusammenstellung und Ausgabe eines bibliographischen Höhlenkatalogs mit Karte; 2. Haltung von orientierenden Vorträgen und Ausgabe von Rezensionen;

3. Mustererforschung einer kleineren Höhle der Umgebung von Buda ; 4. Beginn der systematischen Erforschung der Aggteleker Höhle.

II. Die Kosten zur Durchführung der Agenden. 1. Die Ausgabe des Höhlenkatalogs und der Karte, welche als Beilage zum Földtani Közlöny erscheinen werden 400 K ; 2. Separatabdrücke der Rezensionen zur Verbreitung der Kenntnisse in weiteren Kreisen und Anfertigung von Diapositiven 300 K ; 3. Mustererforschung einer kleineren Höhle der Umgebung von Buda 1000 K ; 5. Systematische Grabungen in der Aggteleker Höhle, und zwar : a) Aufsicht und Anleitung 150 K. b) Die Kosten des mit den Grabungen betrauten Forschers für 30 Arbeitstage 400 K ; c) Arbeiter für 30 Arbeitstage 1000 K ; d) Beleuchtung, Sprengung, Korrespondenz und andere Ausgaben 350 K ; 5. Publikation des Jahresberichtes, der als Ergänzungsheft zum Földtani Közlöny erscheinen soll 400 K. Sonach gedenken wir die wissenschaftliche Erforschung der heimischen Höhlen mit 4000 Kronen Kosten beginnen zu können. Behufs Geldbeiträgen wird die Ungarische Geologische Gesellschaft bei einzelnen Anstalten, Gesellschaften und Behörden einschreiten.

III. Allgemeine Beschlüsse. 1. Die Kommission wird ihre wissenschaftlichen Ergebnisse jedesmal in erster Reihe den Fachsitzungen der Ungarischen Geologischen Gesellschaft vorlegen, über ihre Gesamttätigkeit wird sie am Ende des Jahres in einem besondern Berichte dem Ausschuß der Ungarischen Geologischen Gesellschaft Rechenschaft ablegen. 2. Das Geld der Kommission wird der Kassier der Muttergesellschaft bewahren und verwalten. Die Zahlungen geschehen auf Anordnung desPräsidenten der Kommission, der dafür wieder dem Ausschusse verantwortlich ist. 3. Das Arbeitsprogramm soll jedes Jahr im vorhinein dem Ausschusse der Ungarischen Geologischen Gesellschaft eingereicht werden umsomehr, da die Vermittlung zur Geldbesorgung die Ungarische Geologische Gesellschaft übernimmt.

Nach den zustimmenden und den Gegenstand noch näher beleuchtenden Bemerkungen seitens des Vizepräsidenten Dr. FRANZ SCHAFARZIK, des ersten Sekretärs Dr. EMERICH LÖRENTHEY, der Herrn KARL BUDINSZKY und GABRIEL STRÖMPL beschloß die Höhlenforschende Kommission, den vorliegenden Protokollarbericht und das darin enthaltende kurze Arbeitsprogramm dem Ausschusse der Ungarischen Geologischen Gesellschaft mit der Bitte einzureichen, die sehr geehrte Gesellschaft möge als Muttergesellschaft die Konstitution der Höhlenforschenden Kommission gütigst zur Kenntnis nehmen und in der Generalversammlung dieselbe sanktionieren. KARL SIEGMETH Präsident ; Dr. OTTOKAR KADIĆ Referent. Es beglaubigen : Dr. FRANZ SCHAFARZIK Vizepräsident der. Ung. Geolog. Gesell. HEINRICH HORUSITZKY kgl. ung. Sektionsgeolog.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK.

A Magyarhoni Földtani Társulat 1910 februárius hó 10-én tartott közgyűlése a Szabó József-emlékalpból a földtan körébe tartozó (geologia, kőzettan, paleontológia, sztratigrafia, ásvány-földtani kémia és ásványtan) és szabadon választható munkára 400 korona összegben nyílt pályázatot hirdet s 200 korona összegben megbízást ad.

Pályázati feltételek (kivonat a Szabó József-emlékalap ügyrendjéből).

A) Nyílt pályázat.

a) A pályázók részletes tervet nyújtanak be, amelyből tisztán kivehető legyen a munka minősége; tudassák a kutatásokra fordítandó idő nagyságát és elkészítendő munkájuk időpontját, a mikorra a kéziratot beszolgáltatják.

b) A pályázók magukat megnevezik s kijelentik, vajjon az egész kitűzött összegre vagy annak csak egy részére tartanak-e számot.

c) A társulat megkívánja, hogy a gyűjtésekkel és azoknak feldolgozásával megbízott összes gyűjteményét, mint a munka hitelességét igazoló eredeti példányokat (ásványokat, kőzeteket, kőületeket), kész munkájával együtt beszolgáltatassa, a mely esetben az anyaggal a társulat rendelkezik s hiteles helyen leendő megőrzéséről gondoskodik. Ettől eltérő előleges megállapodás esetén azonban megengedhető, hogy az illető az imént körülírt anyagot, valamely hazai közintézetben (nyilvános gyűjteményben) oly módon elhelyezze, hogy ahhoz mind a bírálók, mind pedig a tárgy iránt érdeklődő szakemberek könnyen hozzáférhessenek. A gyűjtött anyagra nézve az itt elmondottak a megbízottakra is kötelezők.

d) A kitűzött díjat rendszeren csak a megbízás bevégezése s a munka sajtó alá berendezett kéziratának benyújtása és kiadásra elfogadása után adja ki a társulat. De ha a kutatás utazásokkal vagy egyéb pénzbeli kiadással jár, a választmány a bizottság okadatolt előterjesztésére a megbízás összegének egy részét, de legfőbb kétharmadát ($\frac{2}{3}$) előre is kiutalványozhatja.

e) Az elfogadott munka a Magyarhoni Földtani Társulat tulajdona s kiadásának joga első sorban a társulatot illeti. De ha a társulat ezt a jogát egy év alatt nem érvényesíti, vagy az elfogadás alkalmával már előre kijelenti, hogy érvényesíteni nem szándékozik, a kiadás joga visszaszáll a szerzőre azzal a kötelezettséggel, hogy ha munkája bárhol is megjelenik, köteles a címlapjára kinyomatni, hogy ezt a Magyarhoni Földtani Társulat megbízása következtében a Szabó-emlékalapítványból segélyezve végezte, továbbá tartozik belőle három példányt a társulat könyvtára részére beszolgáltatni.

f) A tervezetek legkésőbb 1910 április hó 30-áig a Magyarhoni Földtani Társulat titkári hivatalába (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) küldendők be.

A) Megbízás.

A választmány a Társulat tagjait esetleg oly megbízásban is részesítheti, a melynek tárgyát és módozatát a választmány szabja meg. Ilyen megbízások esetében a választmány a megszavazott pénzösszeget előre kifizeti a megbízottnak.

A megbízott köteles két éven belül megbízásának eredményéről a Társulat egyik szakülésén egy előadásban beszámolni.

A választmány ez úton fölhívja mindazokat, kik a 200 korona megbízási összegre igényt tartanak, hogy szándékukat a Társulat titkárságánál (Budapest, VII., Stefánia-út 14.) legkésőbb 1910 április hó 30-ig jelentsék be, föltüntetve a tervbe vett kutatást és az erre szükséges összeget.

A K. M. Természettudományi Társulat pályázat-hirdetése 1910-re.

I. Új pályázat a Bugát-alapból. Az ásványtan köréből. *«Vizsgál-
tassanak meg a magyarországi csillámok különös tekintettel optikai viszonyaikra.»*

Jutalma a Bugát-alapból 600 korona. Benyújtásának határideje 1911 októ-
ber 31-ike.

II. Független lévő pályázat a Bugát-alapból. Az állattan köréből.
*«Kivántatik valamely hazai állatcsoportnak (nemnek, kisebb családnak, vagy rend-
nek) önálló vizsgálatokon alapuló monografiai feldolgozása, vagy valamely állatsaj-
nak akár anatómiai, akár hisztológiai, akár pedig fejlődéstani, vagy élettani
buvárlata.»*

Jutalma a Bugát-alapból 600 korona. Benyújtásának határideje 1910 októ-
ber 31-ike.

III. A természettan köréből. *«Írassék le a természetes színekben való
fotografózás fejlődése, keletkezéséről napjainkig, különös tekintettel az alapjául szol-
gáló fizikai jelenségekre.»*

Jutalma a Bugát-alapból 600 korona. Benyújtásának határideje 1910 októ-
ber 31-ike.

1. E három kérdésre csupán a K. M. Természettudományi Társulat tagjai pályázhatnak. 2. A jutalmazott pályamű, ha kisebb, a Társulat Közlönyében is megjelenhet, s ez esetben a pályadíjon kívül még a szokásos tiszteletdíjban is részesül; ha pedig nagyobb, akkor a pályázó tulajdona marad, s mint a K. M. Természettudományi Társulattól koszorúzott pályamunkát, külön, maga is kiadhatja. 3. A pályamű idegen kézzel, tisztán írva, lapszámozva, kötve legyen. A hozzá tartozó rajzok külön mellékeltessek. 4. A szerző nevét rejtő pecsétes levelen ugyanazon jelmondat álljon, mely a pályamű homlokán áll. 5. Az így fölszerelt pályamű a megszabott határidőig a Társulat titkári hivatalába (Budapest, VIII., Eszterházy-
utca 16) küldendő. 6. A jutalmat nem nyerő pályamunkák kéziratái a hozzájuk tar-
tozó mellékletekkel (rajzokkal stb.) együtt a Társulat irattárában megőriztetnek, a szerzőknek vissza nem adatnak, legfeljebb az azokba való betekintés és esetleg a Társulat helyiségében való lemásolásuk engedhető meg.
